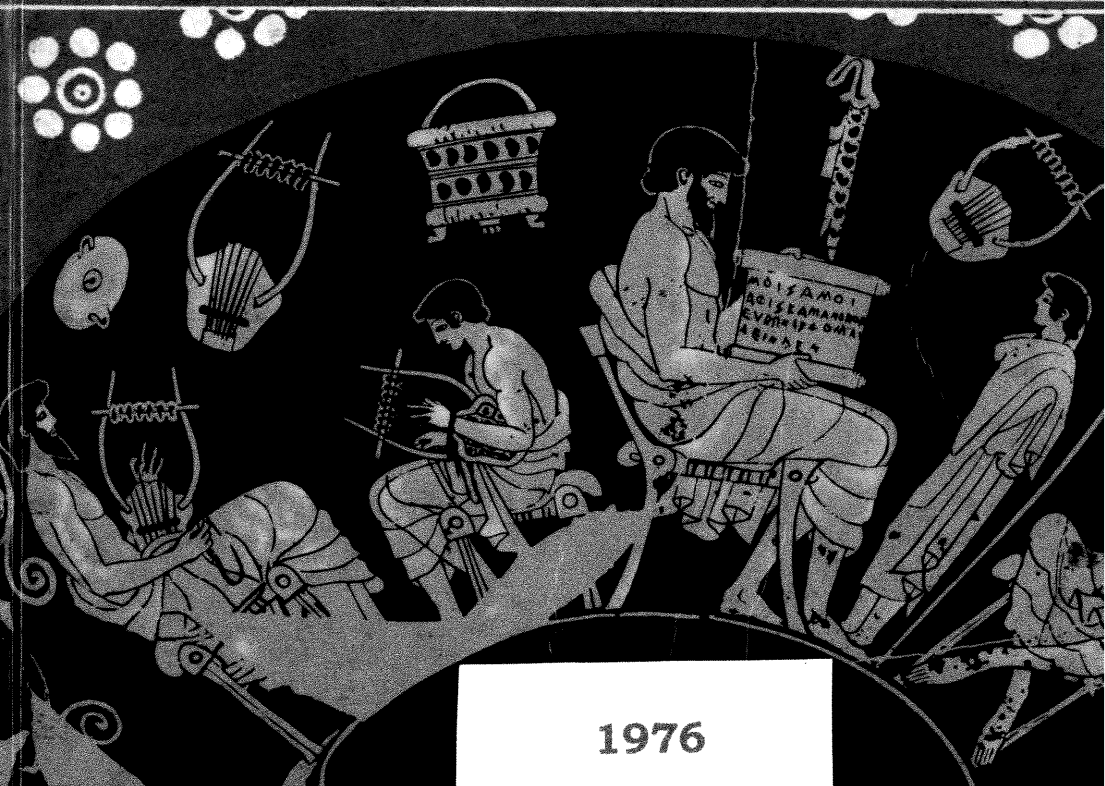

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ

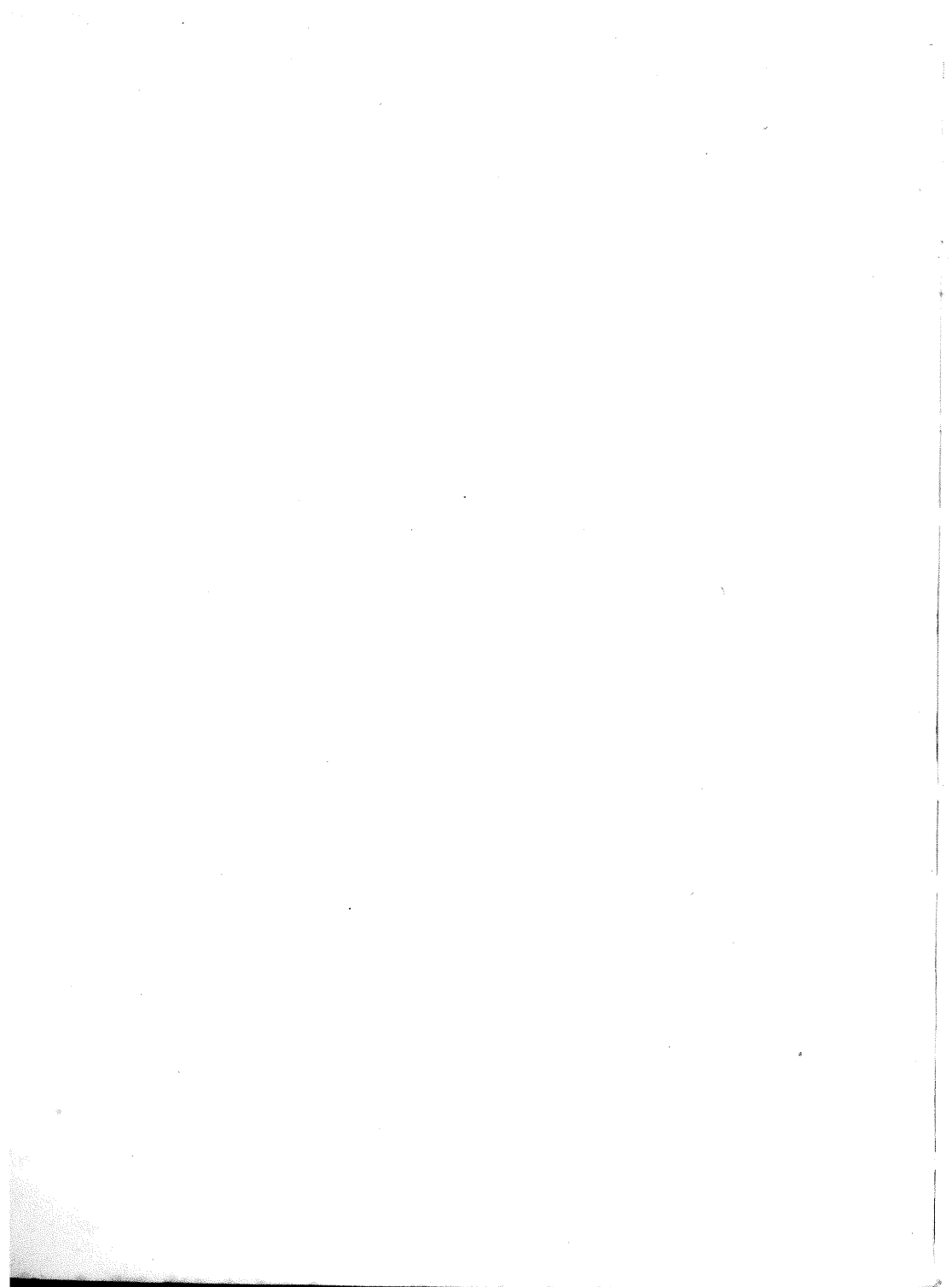
Δ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΝ

1976

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ * ΑΘΗΝΑΙ 1976

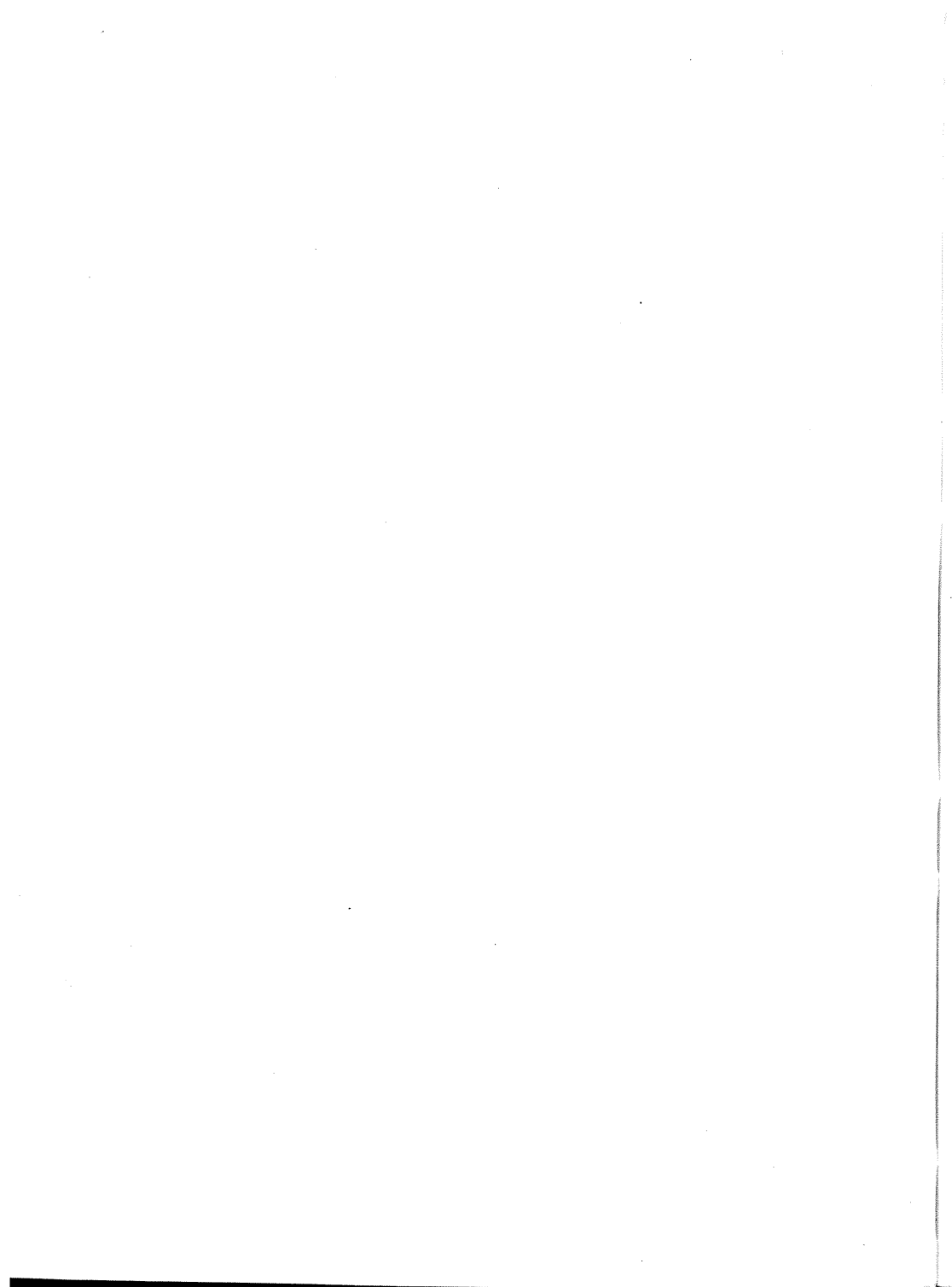

Γ. ΜΕΓΑ, Κ. ΡΩΜΑΙΟΥ, Σ. ΔΟΥΦΕΞΗ, Θ. ΜΑΚΡΟΠΟΥΛΟΥ,
Π. ΝΙΡΒΑΝΑ, Δ. ΖΗΣΗ, Δ. ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΗ, Δ. Π. ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ,
Α. ΜΠΡΟΥΣΤΑ, Δ. ΑΝΔΡΕΑΔΗ, Π. ΔΗΜΗΤΡΑΤΟΥ,
Α. ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑ, Ν. ΕΛΑΤΟΥ

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ

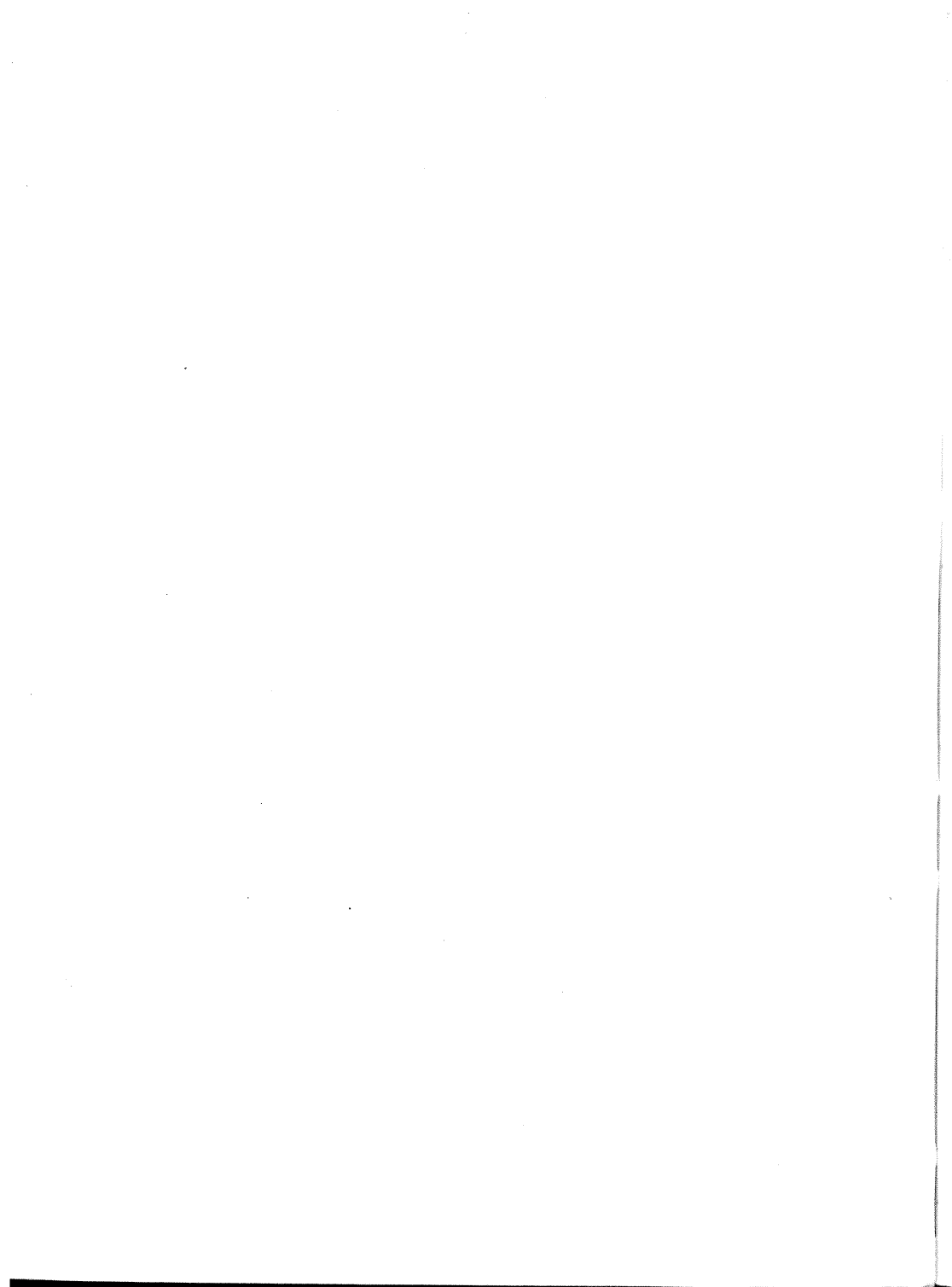
Δ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑ 1976

1^{ος} ΚΥΚΛΟΣ
ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ

1. ΤΟ ΟΡΓΩΜΑ

‘Ο ήλιος λάμπει πάνω από τὰ βρεγμένα χωράφια. Χαμογελάει σάν βασιλιάς, εὐχαριστημένος ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους του. Τὰ φρεσκοπλυμένα πεῦκα δέχονται τὸ φῶς του μὲ πολλή χαρά. Στὴν ἄκρη κάθε φύλλου λάμπει κι ἀπὸ μιὰ δροσοσταλιά. Ἀγνάντια ἡ θάλασσα στέλνει τὴ μυρωμένη ἀρμύρα της, ν’ ἀνταμώση τὸ μύρο τοῦ θυμαριοῦ. Μέσα στὴν ἀπέραντη γαλήνη φλώρια καὶ καρδερίνες καὶ σπίνοι δοκιμάζουν τὶς φωνοῦλες τοὺς σὲ νέους κελαδισμούς. Καὶ πέρα στὰ πλάγια τὸ τσοπανόπουλο ἔβγαλε τὰ πρόβατα στὴ βοσκή καὶ παίζει τὴ φλογέρα του.

‘Ο κύρ Πανάγος φτάνει μὲ τὸν ψαρή καὶ τὸ ντορὴ καὶ μὲ τ’ ἀλέτρι. Κρεμάει στὸ μεγάλο πεῦκο τὸ ταγάρι του μὲ τὸ μαῦρο ψωμί, τὸ τυρὶ καὶ τὴ ντομάτα κι ἀκουμπάει στὴ ρίζα του τὸ σταμνὶ μὲ τὸ νερὸ καὶ ὅλα τὰ χρειαζόμενα.

Ψάχνει ὁ κύρ Πανάγος γιὰ τὰ παλιὰ σημάδια τῶν αὐλακιῶν μέσα στὸ χωράφι. Μὰ πρὶν ἀρχίσῃ τὸ ἔργο του, βγά-

ζει τὸ σκοῦφο του καὶ κοιτάζει πρὸς τὰ οὐράνια. Κοιτάζει θαρρετά, σὰν κάποιο γνώριμο νὰ βλέπη ψηλὰ στὴ γαλάζια σκέπη τ' οὐρανοῦ. Κάνει τὸ σταυρό του τρεῖς φορές :

— Εὐλογημένη ἡ χρονιά! . . .

Καὶ βάζει πάλι τὸ σκοῦφο του στὴν ἀσημένια κορυφή του.

Μὲ τίς δυὸ παλάμες του τίς ροζιασμένες ἀπὸ τὴ δουλειὰ πιάνει γερὰ τ' ἄλέτρι ἀπὸ τὴ χειρολάβρα καὶ μιλάει φιλικὰ μὲ τοὺς συντρόφους του :

— "Αἰντε, ψαρή μου. "Ελα, ντορὴ μου. Τράβα!

Ἀρχίζει τ' ὄργωμα τῆς γῆς. Αὐλάκια βαθιὰ χαράζονται στὸ χῶμα. Σὲ λίγο λάμπει ἀπὸ τὴ χαρὰ καὶ ἀπὸ τὸν ἰδρώτα τὸ μέτωπο τοῦ κύρ Πανάγου· λάμπουν καὶ τῶν ἀλόγων τὰ καπούλια σὰν ἀτσάλι, κι ἐκεῖνα φιλότιμα προβαίνουν καὶ στ' ὄργωμα ξοδεύουν ὅλη τὴ δύναμή τους.

Ἀγναντεύω μὲ θαυμασμὸ τὸ γερο - ξωμάχο καὶ ὅλο τὸν βλέπω νὰ μεγαλώνῃ παράξενα στὰ μάτια μου. "Ολα τ' ἄλλα μοῦ φαίνονται μικρὰ μπροστά του. Μικρὴ ἡ πολιτεία πέρα μὲ τὴ μάταιη βουή της. Μικροὶ οἱ κύριοι καὶ οἱ κυράδες, πού περνοῦν μὲ χάχανα στ' αὐτοκίνητα. Μικροὶ οἱ ἀκαμάτηδες, πού βγαίνουν στὰ χωράφια γιὰ περίπατο. Μόνο ὁ γερο-ξωμάχος εἶναι ἀληθινὰ μεγάλος.

Ὁ ἥλιος χρυσώνει τὸ ψημένο μέτωπό του. Καὶ ὁ πρωινὸς ἀέρας μπαίνει ἀπὸ τὸ ἀνοιχτό του στῆθος καὶ χαϊδεύει τὸ κορμί του, κορμὶ σφιχτὸ σὰν τὸ πουρνάρι. Τὰ μάτια του ξεγελιοῦνται ἀπὸ τὴ χαρὰ καὶ βλέπουν ἀπὸ τώρα τὰ ὀλόξανθα στάχυα νὰ κυματίζουν, στολισμένα μὲ πλῆθος παπαροῦνες ὀλοκόκκινες. Κι ὅλο μιλάει φιλικὰ μὲ τοὺς συντρόφους του.

— "Αἰντε, ψαρή μου. "Ελα, ντορὴ μου. Τράβα!

Στὴ μέση στὸ χωράφι ὑψώνεται τὸ γιγάντιο πεῦκο.

Τὸν καρτερεῖ γιὰ μεσημέρι. Στὸν ἴσκιο του θὰ ξαῖδρῶ-
ση, θὰ φάῃ καὶ θὰ γείρη. Θὰ ἔχῃ γιὰ προσκέφαλο τὰ μυ-
ρωμένα χαμόκλαδα τοῦ σχίνου.

Στέκω καὶ τὸν θαυμάζω ἄλλη μιὰ φορά. Γυρίζει καὶ
μὲ βλέπει. Βγάζω τὸ καπέλο μου.

— Γειά σου, μοῦ λέει, ἀπλά, νομίζοντας πὼς τὸν καλη-
μερίζω.

Μὰ δὲν ἦταν καλημέρισμα αὐτὸ ποὺ ἔκαμα. Ἦταν κά-
τι ἀνώτερο· θέλησα νὰ δείξω ὅλο τὸ σεβασμὸ μου στὸ γερο-
ξωμάχο· κι ἔβγαλα τὸ καπέλο μου, ὅπως τὸ βγάζουν στὴν
ἐκκλησία.

Σπύρος Μελάς
(Διασκευὴ)

2. Ο ΤΡΥΓΟΣ

1. Ὁ Σεπτέμβριος εἶναι στὸ τέλος του. Ὁ τρύγος ἔχει ἀρχίσει στ' ἀμπέλια. Μιὰ μέρα ὁ κύριος Ἀριστείδης ξεκίνησε πολὺ πρῶτὴ νὰ πάη νὰ τρυγήσῃ τὸ ἀμπέλι του, ποὺ ἔχει στὸ Μαρκόπουλο τῆς Ἀττικῆς. Μαζὶ μὲ τὴ γυναῖκα του πῆρε καὶ τὴν κόρη του τὴν Ἀνθὴ καὶ τὸν ἀνεψιὸ του τὸ Δημήτρη. Χαρὰ ποὺ τὴν ἔχουν τὰ παιδιὰ!

Ἐφτασαν ἐκεῖ λίγο πρὶν ἀνατείλῃ ὁ ἥλιος. Κόσμος πολὺς ἦταν σκορπισμένους ὁλόγυρα, στ' ἀμπέλια, σὲ μικρὲς μικρὲς ομάδες.

Ὁ κύριος Ἀριστείδης ἔβγαλε ἀπὸ τὴ σκευοθήκη τοῦ αὐτοκινήτου τέσσερα μικρὰ ἀδειανὰ καλάθια καὶ ἓνα μεγάλο κοφίνι. Ἔδωσε ἀπὸ ἓνα καλάθι καὶ ἀπὸ ἓνα μαχαίρι σὲ ὅλους. Κράτησε καὶ γιὰ τὸν ἑαυτὸ του ἀπὸ ἓνα. Κάνει τὸ σταυρὸ του καὶ σκύβει καὶ κόβει τὸ πρῶτο σταφύλι. Τὸ σηκώνει ψηλά, κατὰ τὸν ἥλιο, ποὺ ἀνατέλλει ἐκείνη τὴ στιγμή, καὶ λέει :

— Εὐλογημένο νὰ 'ναι . . .

Καὶ πηγαίνει καὶ τὸ κρεμᾷ ἀπὸ τὸ κλαδὶ μιᾶς ἐλιάς. Κι ὁ τρύγος ἀρχίζει . . .

2. Λίγο πιὸ πέρα ἀκούονται τραγούδια. Οἱ τρυγητὲς τραγουδοῦν.

— Ἔτσι, μὲ τραγούδια καὶ γέλια, γινόταν πάντα, ἀπὸ τὰ πολὺ παλιὰ τὰ χρόνια, ὁ τρύγος, παρατηρεῖ ὁ κύριος Ἀριστείδης. Ὅπως ξέρετε, οἱ ἀρχαῖοι πρόγονοί μας, ἀνάμεσα στοὺς ἄλλους θεοὺς, λάτρευαν καὶ τὸ Διόνυσο ἢ Βάκχο. Ἦταν ὁ θεὸς τῶν ἀμπελιῶν καὶ τοῦ κρασιοῦ, ὁ θεὸς τῆς χαρᾶς. Πίστευαν πῶς τὸν καιρὸ τοῦ τρύγου ὁ Διόνυσος ἐρχόταν νὰ τοὺς συντροφέψῃ, περνώντας μὲ τραγούδια μέσ'

ἀπὸ τ' ἀμπέλια, μαζί με τοὺς συντρόφους του, τοὺς Σειληνοὺς, στεφανωμένος με κληματόφυλλα καὶ κισσό. *

Γιὰ νὰ γιορτάσουν τὸν ἐρχομό του, ἔπαιρναν οἱ ἀμπελουργοὶ ἓνα ἄγαλμα τοῦ θεοῦ καὶ τὸ γύριζαν μέσα στ' ἀμπέλια. Ἐπίσης κρεμοῦσαν ἀπὸ τὰ κλαδιὰ τῶν δέντρων μικρὰ ὁμοιώματά του ἀπὸ ξύλο ἢ κερί.

Φανέρωναν, ἀκόμη, τὴ χαρὰ τους καὶ με μιὰ περίεργη κι εὐθυμῃ γιορτῇ, πού τὴν ἔλεγαν «ἀσכולία». Ἐπαιρναν ἓνα μεγάλο ἀσκή ἀπὸ δέρμα τράγου, τὸ φούσκωναν καλὰ καὶ τὸ ἄλειφαν ἀπ' ἔξω με λάδι, γιὰ νὰ γλιστρᾷ. Μαζεύονταν τότε ὁλόγυρα κι οἱ νέοι προσπαθοῦσαν, ἓνας ἓνας, νὰ σταθοῦν με τὸ ἓνα πόδι καὶ νὰ χορέψουν πάνω στὸ φουσκωμένο ἀσκή. Ὅποιος τὸ κατόρθωνε ἔβγαине νικητὴς κι ἔπαιρνε γιὰ βραβεῖο ἓνα ἄλλο ἀσκή γεμάτο μοῦστο. Μὰ καὶ πόσοι γλιστροῦσαν κι ἔπεφταν κάτω! Καὶ τί πειράγματα καὶ κοροϊδίες ἄκουαν τότε!...

— Ἀλήθεια, πολὺ χαρούμενη γιορτῇ, εἶπαν γελώντας τὰ παιδιά.

— Ναί, ἀλλά... «θέρος, τρύγος πόλεμος», παρατηρεῖ ὁ κύριος Ἀριστείδης. Δὲν πρέπει ν' ἀργοῦμε.

3. Τὰ καλάθια γεμίζουν γρήγορα. Τ' ἀδειάζουν μέσα στὸ μεγάλο κοφίνι. Λίγο ἀργότερα ἓνα αὐτοκίνητο τοῦ Συνεταιρισμοῦ Ἀμπελουργῶν Μαρκοπούλου φέρνει καὶ τοὺς ἀφήνει ἐκεῖ ἄλλα δέκα κοφίνια. Ὡς τὸ μεσημέρι τὰ εἶχαν κιόλας γεμίσει.

Σὲ λίγο ἤρθε καὶ πάλι τὸ αὐτοκίνητο τοῦ συνεταιρισμοῦ. Τὰ φόρτωσαν ἐπάνω καὶ τὰ πῆγαν στὸ ἐργοστάσιο οἰνοποιίας. Ζύγισαν τὰ σταφύλια καὶ τὰ παράδωσαν στοὺς ὑπεύθυνους. Τί μεγάλο ἐργοστάσιο καὶ με τί σύγχρονα μηχανήματα! Τὰ παιδιά δὲ χορταίνουν νὰ τὸ περιεργάζονται.

— Ἐδῶ, λέει ὁ κύριος Ἀριστείδης, θὰ γίνη ἡ διαλογὴ,

τὸ διάλεγμα δηλαδή. Τὰ σταφύλια θὰ χωριστοῦν κατὰ ποιότητες καὶ χρώματα. Θὰ περάσουν ἀπὸ τὸ ληνὸ καὶ θὰ γίνουν μούστος καὶ ἔπειτα κρασί· ἄλλα λευκὸ, ἄλλα κοκκινέλι, ἄλλα μαυροδάφνη, ἄλλα ἢ ξανθὴ ὠραία ρετσίνα καὶ ἄλλα τὸ ἐλαφρὸ ἀρετσίνωτο κρασί.

Τὸ κρασί, ἀφοῦ βράσῃ, θὰ μπῇ σὲ φιάλες καὶ θὰ σφραγιστῇ. Πάνω σὲ κάθε φιάλῃ θὰ κολληθῇ ἓνα χαρτί, ποῦ θὰ δείχνῃ τὸν τύπο τοῦ κρασιοῦ. Σήμερα τὰ περισσότερα ἐλληνικὰ κρασιά εἶναι τυποποιημένα. Ἐξάγονται καὶ στὸ ἐξωτερικὸ καὶ συναγωνίζονται μ' ἐπιτυχία τὰ ξένα. Αὐτὰ τὰ καλὰ ἔχει ὁ συνεταιρισμός. Πάει πιά ἡ ἐποχὴ, ποῦ ὁ καθένας φρόντιζε μόνος του γιὰ τὰ κτήματα καὶ τὰ εἰσοδήματά του. Τώρα ὅλοι φροντίζουν γιὰ ὅλους.

Ἀργὰ τὸ ἀπόγευμα γύρισαν στὴν Ἀθήνα. Τὰ παιδιά ἦταν κουρασμένα, ἀλλὰ καὶ χαρούμενα καὶ γεμάτα ὠραῖες ἐντυπώσεις. Ὁ κύριος Ἀριστείδης, ἀφήνοντας τὸ Δημήτρη στὸ σπίτι του, τοῦ ἔδωσε καὶ ἓνα καλὰθι γεμάτο σταφύλια ἀπὸ τ' ἀμπέλι.

— Κοπιάσες, τοῦ λέει χαμογελώντας. Τὸ ἀμπέλι δὲ λησμονεῖ τοὺς φίλους του.

Ἀπὸ τὸ βραβευθὲν ἀναγνωστικὸ Δ' τάξεως
Γ. Ἀποστολίνα - Χ. Σακελλαρίου - Ν. Σκόπα

Γ. Ἀποστολίκας

3. ΣΤΟΥΣ ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΚΑΙ ΣΤΑ ΝΥΧΤΕΡΙΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

1. Πᾶνε, πέρασαν πιά τὰ ὀπωρικά. Ὁ τρύγος τελείωσε κι αὐτὸς καὶ τὰ νέα κρασιὰ βράζουν τώρα μέσα στὰ βαρέλια. Οἱ κληματοβέργες στ' ἀμπέλια ἀπομένουν γυμνές κι οἱ συκιές ἀπλώνουν τὰ σταχτιά κλαδιά τους σὰ μαρμαρωμένα ξερόκλαδα.

Τὰ πρωτοβρόγια καθάρισαν τὴ γῆ ἀπὸ τὰ ξερόχορτα τοῦ καλοκαιριοῦ, πότισαν τὰ διψασμένα χωράφια κι ἀκολούθησε τὸ «μικρὸ καλοκαιράκι». Πάλι λάμπει ὁ ἥλιος μὲ τὶς ζεστές του ἀκτίνες. Τὰ χορταράκια ὀλοπράσινα στολίζουν μὲ νέα ἀνοιξη τὶς ἄκρες τῶν ἀγρῶν καὶ τὰ χρυσάνθεμα, τοῦ ἀγίου Δημητρίου τ' ἀνθη, στολίζουν τὸ μήνα Ὀκτωβριο, τὸν Ἀ ἰ δ η μ η τ ρ ῖ τ η, καθὼς τὸν λέει ὁ λαός.

2. Ἀκόμα δὲν ἔφεξε κι ὁ παπα - Κωνσταντῆς σήμανε στοὺς Τρεῖς Ἱεράρχες. Κι ὁ παπα-Οἰκονόμος τῆς Παναγίας

τὸν ἀκολούθησε ἀμέσως, σὰ νὰ τὸν περίμενε ἀπὸ ὥρα κρεμασμένος ἀπὸ τὴν καμπάνα.

Τὴν ὥρα πού ἡ Πούλια ἡ ἀργυροκέντητη βρίσκεται στὸ μεσουράνημα, οἱ νησιωτοποῦλες παίρνουν στοὺς ὤμους τους τὰ κοφίνια μὲ τ' ἀδειανὰ σακιὰ μέσα, περνοῦν καὶ τὰ καλάθια στὸ χέρι καὶ βγαίνουν πολλές μαζὶ στοὺς ἐλαιῶνες.

Στοὺς ἐλαιῶνες τώρα, τὸν Ἀιδημητρίτη, μαζεύεται κάθε μέρα τὸ χωριό. Ἐκεῖ τραγοῦδια καὶ χαρά, ἐκεῖ ἐργασία καὶ γέλια, ἐκεῖ ὅλο τὸ χωριὸ «ξεσπιτωμένο». Ἐκεῖ καὶ ὁ γερο-Δῆμος, ὁ καλύτερος νοικοκύρης τοῦ χωριοῦ.

Χωμένος στοὺς ἐλαιῶνες του μὲ τὶς ἐργάτριές του μαζεύει τὶς ἐλιές πού ἔπεσαν καταγῆς. Βιάζεται νὰ στείλῃ στὴ Θεσσαλονίκη τὸ «πρῶτο χέρι», τὸ πρῶτο λάδι του, μὲ τὸ καῖμι τοῦ καπετὰν Νικόλα τοῦ Παυλάκη.

Καὶ γελοῦν τὰ μάτια τοῦ γερο - Δήμου, καὶ γελοῦν τὰ χεῖλη του, γελοῦν καὶ τὰ σταχτιά μουστάκια του, τὰ μικρά κι ἀγκαθωτά.

Τὴν ἴδια ὥρα ἡ κυρα - Δήμainera ἐτοιμάζει τὸ φαγητὸ γιὰ τοὺς ἐργάτες ἀπέξω ἀπὸ τὸ καλυβόσπιτο.

— Ἄ! κορίτσια μου, γρήγορα καὶ μᾶς πῆρε ἡ νύχτα! παρακινεῖ ὁ γερο - Δῆμος τὶς ἐργάτριες στὸ μάζεμα μὲ φωνὴ ζωηρή.

— Ἄ! κορίτσια, κι ἔγινε τὸ πιλάφι μας, κι ἔγιναν καὶ τὰ καβούρια!

Κι οἱ ἐργάτριες δὲν ἀργοποροῦν. Μιὰ-μιὰ μαζεύουν τὶς ἐλιές γεμίζοντας τὴν ποδιά τους. Ἀπ' τὴν ποδιά τους ἔπειτα γεμίζουν τὰ καλάθια καὶ τ' ἀδειάζουν στὰ σακιὰ. Κι ὁ γερο-Δῆμος φορτώνει τὰ σακιὰ στὰ ζῶα του καὶ τὰ παραδίνει στοὺς ὑπηρέτες του νὰ τὰ μεταφέρουν στὸ ἐλαιοτριβεῖο, πού εἶναι κάτω στὴ Χώρα.

Κι αὐτὸς μ' ἓνα καλάθι στὸ χέρι περιμαζεύει τὶς ἐλιές, πού σκόρπισαν μακριὰ τ' ἀνεμοβρόχια.

— Νά, καὶ ἄλλη μαυρομάτα, κορίτσια! φωνάζει μαζεύοντας τὴν ἐλιά, πού σκόρπισε ὁ ἀέρας.

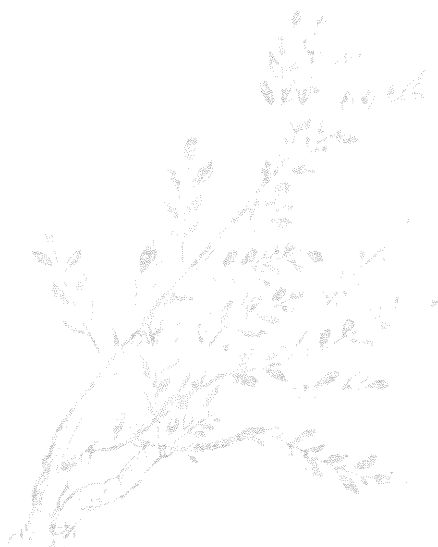
Καὶ τὰ κορίτσια γελοῦν μὲ τ' ἀστεῖα τοῦ γερο-Δήμου, πού ὅλο καὶ ξαναλέει :

— Οἱ καημένες οἱ μαυρομάτες! ποῦ θέλετε νὰ μοῦ πᾶτε; Σᾶς ἀφήνω ἐγὼ νὰ μοῦ φύγετε;

“Ολος ὁ τόπος, θαρρεῖς, γελᾷ καὶ χαίρεται μὲ τὴ χαρὰ καὶ τὰ γέλια τῶν ἐργατριῶν.

3. Ἐπειτ' ἀπὸ λίγες μέρες φύσηξε πάλι ὁ βοριάς κι ἔριξε καταγῆς νέο ἐλαιόκαρπο. Καὶ πάλι οἱ ἐργάτριες μὲ τὰ καλάθια στὰ χέρια βγαίνουν στοὺς ἐλαιῶνες νὰ συνάξουν τὸν καρπό, τὸ « δεῦτερο χέρι ».

Πρὶν βραδιάση, σειρὰ ὁλόκληρη ἀπὸ ζῶα φορτωμένα κατεβαίνει τὸν κατηφορικὸ ἐλαιῶνα. Εἶναι τοῦ γερο - Δήμου κι ἄλλων συγχωριανῶν του τὰ μουλάρια, πού κουβαλοῦν στὸ χωριὸ φορτώματα ἀπὸ ἐλιές. Καὶ βιάζονται τὰ ζῶα ἀγκομαχώντας στὸν κατήφορο, ἐδῶ νὰ πέσουν, ἐκεῖ νὰ σταθοῦν, σὰν μεθυσμένα. Καταϊδρωμένα φυσομανοῦν, κοντοστέκονται. Καὶ ἤχοῦν τὰ κουδουνάκια στὸ λαιμό τους καὶ πλαταγοῦν τὰ μαστίγια τῶν ἀγωγιατῶν, πού βιάζονται νὰ φτάσουν στὸ χωριό, νὰ κουβαλήσουν τὸν ἐλαιόκαρπο, μὴν μπῇ ὁ Σποριάς μὲ τ' ἀνεμοβρόχια του.

4. Η ΕΛΙΑ

Εἶμαι τοῦ ἡλίου θυγατέρα,
ἢ πιδ ἀπ' ὅλες χαϊδευτή·
χρόνια ἢ ἀγάπη τοῦ πατέρα
σ' αὐτὸ τὸν κόσμον μὲ κρατεῖ.
"Ὅσο νὰ γείρω νεκρωμένη,
αὐτὸν τὸ μάτι μου ζητεῖ.
Εἶμαι ἢ ἐλιά ἢ τιμημένη!

"Ὅπου κι ἂν λάχω κατοικία,
δὲ μ' ἀπολείπουν οἱ καρποί·
ὥς τὰ βαθιά μου γηρατεῖα
δὲ βρίσκω στὴ δουλειὰ ντροπή.
Μ' ἔχει ὁ Θεὸς εὐλογημένη
κι εἶμαι γεμάτη προκοπή.
Εἶμαι ἢ ἐλιά ἢ τιμημένη!

Φρίκη, ἔρημιά, νερό, σκοτάδι
 τῇ γῇ τῇ θάψαν μιὰ φορά.
 Ἐμὲ ζωῆς φέρνει σημάδι
 στὸ Νῶε ἡ περιστερὰ.
 Ὅλης τῆς γῆς εἶχα γραμμένη
 τὴν ὁμορφάδα καὶ χαρά.
 Εἶμαι ἡ ἐλιά ἡ τιμημένη!

Ἐδῶ στὸν ἵσκιο μου ἀποκάτου
 ἦρθ' ὁ Χριστὸς ν' ἀναπαυτῇ
 καὶ ἀκούστηκε ἡ γλυκιὰ λαλιά του
 λίγο προτοῦ νὰ σταυρωθῇ.
 Τὸ δάκρυ του, δροσιὰ ἀγιασμένη,
 ἔχει στὴ ρίζα μου χυθῇ.
 Εἶμαι ἡ ἐλιά ἡ τιμημένη!

Α Ο Καὶ φῶς πραότατο χαρίζω
 ἐγὼ στὴν ἄγρια τὴ νυχτιά. Ο
 Τὸν πλοῦτο πιά δὲν τὸν φωτίζω,
 σὺ μ' εὐλογεῖς, φτωχολογιά.
 Κι ἂν ἀπ' τὸν ἄνθρωπο διωγμένη,
 θὰ φέγγω μπρὸς στὴν Παναγιά.
 Εἶμαι ἡ ἐλιά ἡ τιμημένη! Α

Κωστής Παλαμᾶς

5. Π Ρ Ω Τ Ο Β Ρ Ο Χ Ι

Τὸ καλοκαίρι ἔχει τὶς χάρες του·
ποιὸς τὶς ἀρνιέται, ποιὸς λέει « ὄχι »;
Μὰ κάποιες χάρες ἔχει ξέχωρες
τοῦ Ἀι - Δημητριοῦ τὸ πρωτοβρόχι.

Τῆς λεύκας σκόρπια τὰ ξερόφυλλα
κάτω στὸ ὑγρὸ τὸ χῶμα νά τα,
λαμποκοποῦν, καθάριο μάλαμα,
ποὺ τό 'κοψαν κωσταντινάτα.

Τὰ πεῦκα, ἀπ' τῇ βροχῇ δροσόλουστα,
μοσκοβολοῦν σὰ θυμιατήρια.
Νερὸ γεμάτα τὰ χλωράγκαθα,
γίνονται τῶν πουλιῶν ποτήρια.

Ὁ πλάτανος, ποὺ ἀνεμοδέρνεται
 | γυμνὸς καὶ ξέφυλλος, ἀντρείβει,
 τοὺς κλώνους ἔχει ἐλαφοκέρατα
 καὶ μὲ τ' ἀγερικὰ παλεύει.

Τ' ὠριμο κούμαρο, ὀλοκόκκινο,
 τὰ πράσινα κλαδιὰ ματώνει.
 Χρυσὴ ἢ σταρήθρα στὰ μεσοῦρανα
 χορταίνει φῶς καὶ ξεφαντώνει.

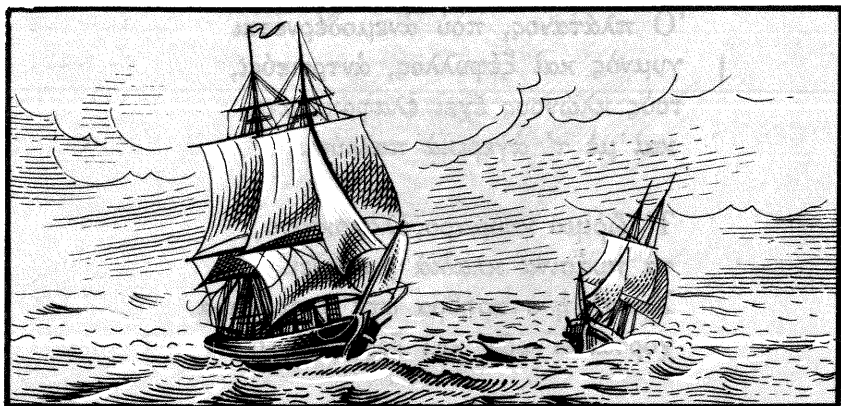
Τῶν θυμαριῶν τὰ ξεροκλώναρα
 πρῶιμα πρασινοφυλλιάζουν
 καὶ τῇ σοδεῖᾳ ἀπ' τὴς ἀποθῆκης τοὺς
 βρεγμένους τὰ μυρμήγκια λιάζουν.

Στὸ κυπαρίσσι κάθε ἀπόβραδο,
 ποὺ τό 'χουν πύργο καὶ παλάτι,
 φωνάζουν οἱ σπουργίτες, τρώγονται,
 ποιὸς νὰ 'βρῇ πιὸ ζεστὸ κρεβάτι.

«Φευγάτα χελιδόνια»

Γεώργιος Δροσίνης

6. Η ΔΥΝΑΜΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΕΥΧΗΣ

Ταξίδευα, ἐδῶ καὶ κάμποσα χρόνια, ἀπὸ τὴν Κρήτη γιὰ τὸν Πειραιᾶ μὲ τὴν « Εὐαγγελίστρια », ἓνα ὠραῖο τρικᾶταρτο καράβι.

Ἡ θάλασσα ἦταν ἡσυχῇ, ὁ καιρὸς εὐνοϊκὸς κι ἡ « Εὐαγγελίστρια » ἔσκιζε τὰ νερά μὲ τὴ γρηγοράδα ποὺ δίνουν τὰ πανιά, ὅταν τὰ φουσκώνει ὁ ἄνεμος.

Πλησιάζαμε στὸν Κάβο - Μαλιά, ὅταν τὰ σύννεφα σηκώθηκαν ἀπὸ τὸ νοτιά. Σὲ λίγο σκοτείνιασε ὁ οὐρανὸς καὶ ἀστραπὲς ἔσκιζαν τὰ μαῦρα σύννεφα. Οἱ ναῦτες ὅλοι ἔτρεξαν στὰ κατάρτια καὶ στὰ ξάρτια. Μαζεύτηκαν τὰ πανιά, ἀλλὰ ἡ θάλασσα ἦταν ἀγριεμένη. Τὰ κύματα πότε ἀνοίγαν σὰ νὰ ἤθελαν νὰ ρουφήξουν τὴν « Εὐαγγελίστρια », πότε τὴ σήκωναν ψηλὰ ψηλὰ καὶ τὴν τίναζαν, σὰν καρυδότσουφλο. Κι ὁ ἄνεμος σφύριζε ἄγρια στὰ σκοινιά καὶ στὰ κατάρτια. Τόση ἦταν ἡ ὁρμή του, ποὺ σ' ἓνα δυνατὸ τράνταγμα τοῦ καραβιοῦ ἡ σταύρωση στὸ μεσαῖο κατάρτι λύθηκε κι ἦταν ἀνάγκη ἀμέσως νὰ δεθῇ. Ἀλλιῶς ἡ « Εὐαγγελίστρια » κινδύνευε ν' ἀναποδογυριστῇ.

Τὴ στιγμὴ ἐκείνη ὁ καπετάνιος δὲ γύρῃψε κανέναν ἀπὸ τοὺς ναῦτες του. Τὸ μάτι του ἔπεσε στὸ μοῦτσο τοῦ κατὰ-βιοῦ, ἓνα παιδὶ ὀρφανό, κάπου δεκατεσσάρων χρόνων. Τοῦ ἔδειξε τὴ σταύρωση, ποὺ κρεμόταν ἀπὸ τὴν κεραία, καὶ τοῦ εἶπε :

— Γρήγορα πάνω, Νικολή! Ἔτσι ἔλεγαν τὸ ναυτόπουλο.

— Ἀμέσως, καπετάνιο, εἶπε ὁ Νικολῆς.

Καί, σὰ νὰ ἤθελε πρῶτα νὰ ἐτοιμαστῇ, κατέβηκε τρέχοντας στὴν καμπίνα του.

Δὲν πέρασαν δυὸ λεπτὰ καὶ νὰ σου πάλι στὸ κατά-στρωμα ὁ Νικολῆς. Μὲ βήματα σταθερὰ διευθύνεται στὸ μεσαῖο κατάρτι κι ἀρχίζει ν' ἀνεβαίνει τὴ σκοινένια σκάλα. Ἐφτάσε κιόλας στὴν κόφα τοῦ καταρτιοῦ καὶ πιάστηκε γερά ἀπὸ τὸ κατάρτι.

Ὁ ἄνεμος φουσοῦσε μὲ μανία. Τὸ καράβι ἔτριζε κι ἔγερνε πότε στὴ μιὰ μεριά καὶ πότε στὴν ἄλλη. Ὁ Νικολῆς πότε κατέβαινε μὲ τὸ κατάρτι ὡς τὰ κύματα καὶ κρεμόταν σὰ σταφύλι καὶ πότε ἀνέβαινε ψηλά.

Ἐγώ, σὰν εἶδα τὸ παιδὶ ἀνεβασμένο ἐκεῖ ψηλά, φοβήθηκα πῶς τώρα θὰ τὸ ἀρπάξῃ ὁ ἄνεμος καὶ θὰ τὸ πετάξῃ σὰν πούπουλο στὴ θάλασσα. Δὲ βάσταξα κι εἶπα θαρρετὰ στὸν καπετάνιο :

— Γιατί, καπετάνιε, ἔβαλες τὸ παιδὶ ν' ἀνεβῇ ἐκεῖ πάνω καὶ δὲν πρόσταζες κανέναν ἀπὸ τοὺς ναῦτες σου;

— Οἱ μεγάλοι, μοῦ λέει, πέφτουν. Μονάχα οἱ μικροὶ εἶναι γι' αὐτὴ τὴ δουλειά. Δὲν τὸν εἶδες πῶς σκαρφάλωσε σὰν ἀγριόγατος στὸ κατάρτι;

Κι ἀλήθεια, ὁ Νικολῆς εἶχε φτάσει κιόλας στὴν κεραία, ἔδεσε τὰ πόδια του τὸ ἓνα μὲ τ' ἄλλο γύρω στὸ κατάρτι καὶ μὲ τὰ χέρια πᾶσχιζε νὰ δέσῃ τὴ σταύρωση. Ἀφοῦ τὴν

ἔδεσε, γλίστρησε μεμιᾶς καὶ βρέθηκε γελαστός κάτω ἀπὸ τὸ κατάρτι.

Ἦ ὁ καπετάνιος τοῦ ἔριξε μιὰ λοξή ματιά, ποὺ φανέρωνε ὅλη τὴν εὐχαρίστησή του.

Ὁ μπαρμπα - Σταμάτης, ὁ θεῖος του, τὸν ἔβλεπε μὲ καμάρι κι οἱ ἄλλοι ναῦτες τὸν κοίταζαν μὲ θαυμασμό. Ἀ

Ἡ τρικυμία βάσταξε πολλή ὥρα. Ἡ « Εὐαγγελίστρια » πάλεψε πολὺ ἀκόμη μὲ τὰ κύματα. Ἐδωσε ὅμως ὁ Θεὸς κι ἔπεσε ὁ ἄνεμος καὶ γαλήνεψε ἡ θάλασσα. Τότε πλησίασα τὸ Νικολή.

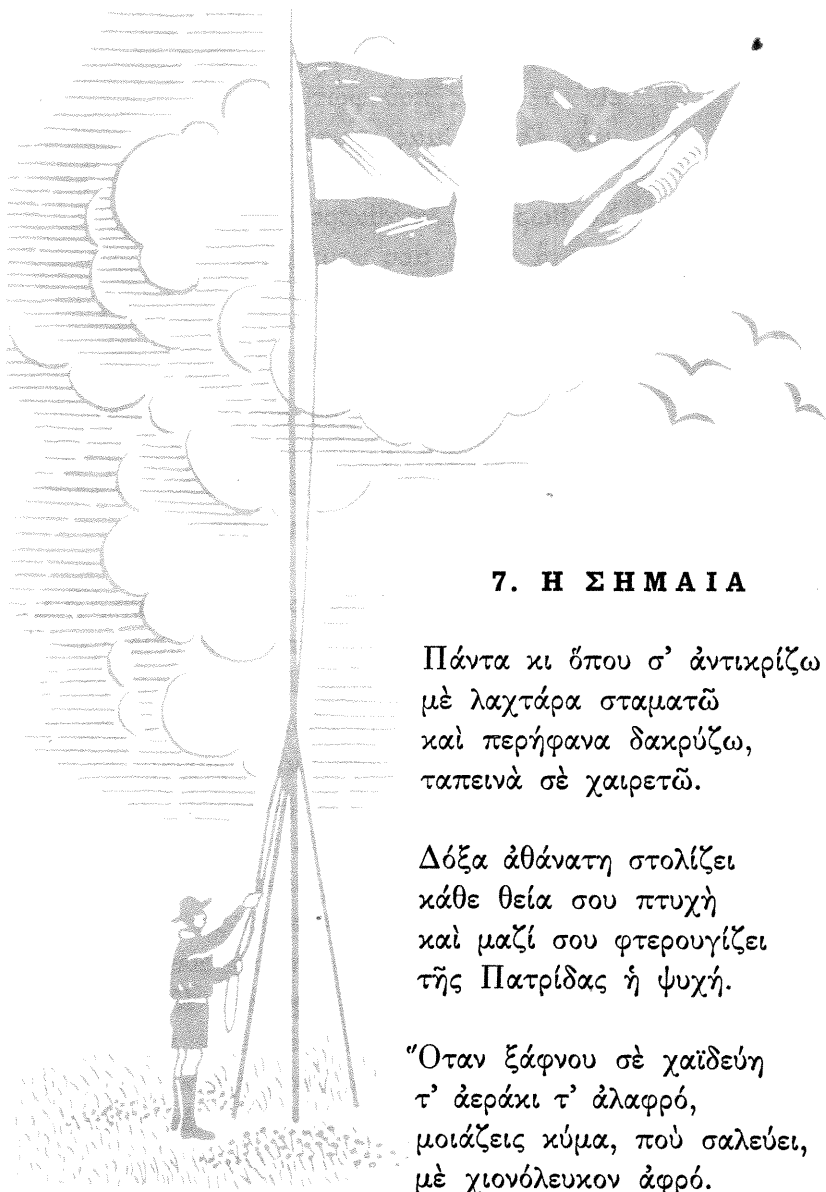
— Πῶς τὰ κατάφερες, παιδί μου, τοῦ εἶπα, κι ἀνέβηκες ἐκεῖ ψηλὰ μέσα σὲ τόση φουρτούνα; Δὲ φοβήθηκες;

— Βέβαια φοβήθηκα.

— Γι' αὐτὸ λοιπόν, πρὶν ἀνεβῆς, κατέβηκες κάτω στὴν καμπίνα σου, γιὰ νὰ τὸ καλοσκεφτῆς;

— Ἄ, ὄχι γι' αὐτό, κύριε. Κατέβηκα, γιὰ ν' ἀσπαστῶ τὸ εἰκόνισμα τῆς Παναγίας, ποὺ μοῦ ἔδωσε ἡ μητέρα μου, ὅταν ξεκινοῦσα γιὰ τὸ ταξίδι. ◯ Προσευχήθηκα κι ἡ προσευχή μοῦ ἔδωσε δύναμη, μοῦ ἔδιωξε τὸ φόβο. ◯ Φίλησα καὶ τὴ φωτογραφία τῆς μητέρας μου καὶ μοῦ φάνηκε πῶς μοῦ ἔλεγε :

— Μὲ τὴν εὐχή μου, παιδί μου, καὶ μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ τρέξε ὅπου σὲ προστάζει ὁ καπετάνιος σου. Τρέξε νὰ σώσης τὴ ζωὴ τῶν ἄλλων καὶ τὴ δική σου.

7. Η ΣΗΜΑΙΑ

Πάντα κι όπου σ' αντικρίζω
μέ λαχτάρα σταματῶ
καὶ περήφανα δακρύζω,
ταπεινά σὲ χαιρετῶ.

Δόξα ἀθάνατη στολίζει
κάθε θεία σου πτυχή
καὶ μαζί σου φτερουγίζει
τῆς Πατρίδας ἡ ψυχή.

Ὅταν ξάφνου σὲ χαϊδεύη
τ' ἀεράκι τ' ἀλαφρό,
μοιάζεις κύμα, ποῦ σαλεύει,
μέ χιονόλευκον ἀφρό.

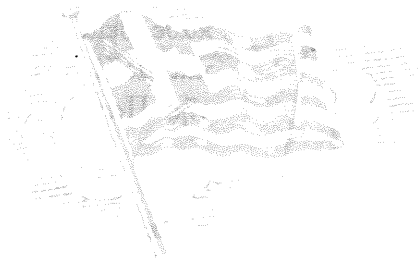
Κι ὁ Σταυρός, ποὺ λαμπυρίζει
 στὴν ψηλὴ σου κορυφή,
 εἶν' ὁ φάρος ποὺ φωτίζει
 μιὰν ἐλπίδα μας κρυφή.

Σὲ θωρῶ κι ἀναθαρρεύω
 καὶ τὰ χέρια μου χτυπῶ·
 σὰν ἁγία σὲ λατρεύω,
 σὰ μητέρα σ' ἀγαπῶ.

Κι ἀπ' τὰ στήθη μου ἀνεβαίνει
 μιὰ χαρούμενη φωνή :
 — Νά 'σαι πάντα δοξασμένη,
 ὦ Σημαία γαλανή.

«Τὰ πρῶτα βήματα»

Ἰωάννης Πολέμης

8. ΤΟ ΠΑΡΑΠΟΝΟ ΤΟΥ ΕΥΖΩΝΟΥ

Τὸ σύνταγμά μας, ὅλο Μεσολογγίτες, μπῆκε πρῶτο στὶς 8 Δεκεμβρίου 1940 στὸ Ἀργυρόκαστρο. Οἱ κάτοικοι, μὲ ἐπικεφαλῆς τὸ δεσπότη Ἀργυροκάστρου, μᾶς περίμεναν μὲ δάκρυα χαρᾶς στὴν εἴσοδο τῆς πόλης.

Σὰν προχωρήσαμε πρὸς τὴν ἐκκλησία γιὰ τὴ δοξολογία, εἶδαμε τὴν πόλη, ποὺ ἔπλεε ὅλη στὸ γαλάζιο χρῶμα. Ποῦ βρέθηκαν τόσες ἐλληνικὲς σημαῖες, γιὰ νὰ σηματοδοτήσῃ ἑορτάσιμα ἢ βορειοηπειρωτικὴ πρωτεύουσα; Οἱ βορειοηπειρώτισσες τὶς φύλαγαν χρόνια κρυμμένες στὸ βάθος τοῦ σεντουκιοῦ τους γιὰ τὴν ὥρα ἐκείνη τῆς ἐλευθερίας.

Καὶ τί δὲ βρήκαμε στ' Ἀργυρόκαστρο! Καὶ τοῦ πουλιοῦ τὸ γάλα, ποὺ λέει ὁ λόγος : καφέδες, ζάχαρη, ρύζια, ζυμαρικά, κονσέρβες καὶ κρασιά ὅλων τῶν εἰδῶν.

Κουρασμένοι ἐμεῖς καὶ διψασμένοι ἀπὸ τοῦ πολέμου τὶς κακουχίες, ζητούσαμε μιὰ παρηγοριὰ σ' ἓνα δυὸ ποτηράκια κρασί.

Σὲ μιὰν ἀπ' αὐτὲς τὲς ἀλησμόνητες μέρες ἐξοικονόμησα ἀπὸ ἑναν ὁδηγὸ αὐτοκινήτου ἓνα φύλλο ἀθηναϊκῆς ἐφημερίδας καὶ κάθισα σ' ἓνα κέντρο νὰ διαβάσω τὰ νέα. Δὲν πρόφτασα ν' ἀνοίξω τὴν ἐφημερίδα κι εἶδα νὰ κάθεται στὴ διπλανὴ τοῦ τραπεζιοῦ μου καρέκλα ἓνας εὐζωνος.

Χωρὶς πολλὰ λόγια μὲ ρώτησε :

— Τί λιὲν τὰ νέα, συνάδερφε;

— Τί νὰ ποῦν, τοῦ ἀπάντησα. Ἐμεῖς τὰ ξέρομε καλύτερα, γιατί τὰ ζοῦμε καθημερινά. Ἀπὸ μᾶς περιμένουν νὰ τὰ μάθουν στὴν Ἀθήνα.

Ἦρθε στὸ μεταξὺ τὸ παιδὶ καὶ τοῦ παράγγειλα δυὸ κρασιά, ἓνα γιὰ τὸν ἑαυτό μου κι ἓνα γιὰ τὸν συνάδερφο.

Ὁ εὐζωνος μοῦ ἀπάντησε σὲ τόνο ζωηρό :

— Γιατί, συνάδερφε, θέλ'ς νὰ μὲ κεράσης; Ἐχεις περισσότερους παράδες τοῦ λόγου σου;

— Ὁχι, τοῦ ἀπάντησα, γιὰ νὰ μὴν τὸν προσβάλω. Πῆρα μιὰν ἐπιταγὴ σήμερα ἀπὸ τὸν πατέρα μου.

— Ἐ, τότε ἄς πιοῦμε ἓνα εἰς ὑγείαν τοῦ πατέρα σου.

Παρατήρησα ὅτι τὸ ἀριστερὸ μάτι τοῦ συναδέλφου ἦταν μελανιασμένο καὶ πρησμένο σὰν αὐγὸ. Τὸ αὐτὸ ἦταν τραυματισμένο καὶ γεμάτο ἀπὸ ξεραμένα αἷματα. Τὰ δυὸ του χέρια πρησμένα καὶ ματωμένα καὶ τὸ ἀριστερό του πόδι, δεμένο μ' ἐπίδεσμο, ἦταν τυλιγμένο μὲ μιὰ κομμένη ἀρβύλα γιὰ παντόφλα.

— Εἶσαι τραυματίας; τὸν ρώτησα μὲ πολλὴ συμπάθεια. Ποῦ χτυπήθηκες;

Ὁ εὐζωνος σηκώθηκε ἀπότομα ἀπὸ τὴν καρέκλα, μὲ κοίταξε μὲ βλέμμα γεμάτο θυμὸ καὶ παράπονο καὶ μοῦ εἶπε :

— Βαλτὸς εἶσαι καὶ σύ, ρέ συνάδερφε, νὰ μὲ πικράνης; Τί εἶδες καὶ μὲ πέρασες γιὰ τραυματία; . . . Μπὰς κι εἶσαι φίλος αὐτουνοῦ τοῦ γιατροῦ;

Προσπάθησα νὰ τὸν καθησυχάσω, ἀφοῦ δέχτηκα νὰ με κεράσῃ κι αὐτὸς ἓνα κρασί, καὶ τοῦ εἶπα :

— Κάτι ὅμως, μὲ τὸ συμπάθειο, συνάδερφε, ἔπαθες. Δὲν ἔχεις ἐμπιστοσύνη νὰ μοῦ πῆς;

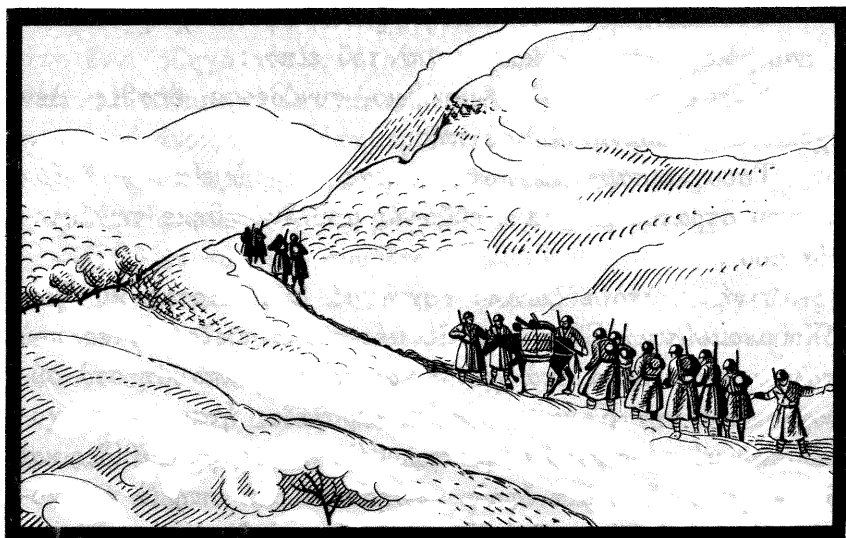
Τσουγκρίσαμε τὰ ποτήρια μας στὴν ὑγεία τοῦ δοξασμένου στρατοῦ μας κι ὁ εὐζωνος μοῦ διηγήθηκε τὴν ἱστορία του :

— Ἀνῆκω στὸ εὐζωνικὸ σύνταγμα τῆς Ἀρτας κι εἶμαι Τζουμερκιώτης. Εἶχαμε τρεῖς μέρες καὶ τρεῖς νύχτες ποὺ πολεμοῦσαμε μέσα στὰ χιόνια καὶ χωρὶς ἀνάπαυση στὰ σύνορα κατὰ τὴν Κακαβιά. Οἱ μακαρονάδες ἦταν καλὰ ὀχυρωμένοι μέσα σὲ σπηλιές μὲ πολυβόλα καὶ χειροβομβίδες καὶ δὲν ἔβγαιναν. Σὲ μιὰ ἔφοδο πήδησα σὲ μιὰ σπηλιά καὶ κυνήγησα μὲ τὴ λόγχη δυὸ Ἰταλοὺς· ἓνας ἀπ' αὐτοὺς φεύγοντας μοῦ ἔριξε μιὰ χειροβομβίδα. Ἐκανα ἓναν πῆδο νὰ φυλαχτῶ καί, ὅπως βλέπεις, μὲ πῆρε στὸ μάτι ἡ φλόγα κι ἔπαθα φλόγωση, ὅπως λέει ὁ γιατρός, καὶ γρατσουνίστηκε καὶ λίγο στ' αὐτί, στὰ χέρια καὶ στὸ ποδάρι μου . . .

» Αὐτὸ ὅμως δὲν ἦταν τραῦμα, γιὰ νὰ μὲ βγάλῃ ὁ γιατρὸς ἀπὸ τὸ λόχο μου καὶ νὰ μὲ στείλῃ δέκα μέρες στ' ἀναρρωτήριο. Ὅλοι οἱ ἄλλοι συνάδερφοί μου κυνηγοῦν τοὺς Ἰταλοὺς κι ἐγὼ κάθομαι στ' Ἀργυρόκαστρο! Μὲ κατάλαβες; Αὐτὸ εἶναι τὸ παράπονό μου. Ἐχω ἢ δὲν ἔχω δίκιο;

Βούρκωσαν τὰ μάτια μου ἀπὸ τὴ συγκίνηση καὶ τοῦ ἀπάντησα :

— Σὲ κατάλαβα, συνάδερφε, καὶ ἡσύχασε. Σὲ λίγες μέρες θὰ γίνῃς καλὰ καὶ θὰ πᾶς στὸ λόχο σου. Θὰ σοῦ δοθῇ καὶ πάλι ἡ εὐκαιρία νὰ ξανακυνηγήσῃς τοὺς Ἰταλοὺς καὶ δὲ θὰ ἔχῃς παράπονο. Ἐχεις κάτι παραπάνω ἀπὸ δίκιο.

9. Ο ΗΡΩΙΚΟΣ ΗΜΙΟΝΗΓΟΣ

Παραμονή Χριστουγέννων τοῦ 1940. Πυκνὸ χιόνι σκέπαζε ἀπὸ πολλὰς μέρες τὰ βουνὰ καὶ τὰ φαράγγια τῆς Βορείου Ἡπείρου. Ὁ μανιασμένος βοριάς εἶχε παγώσει τὸ χιόνι καὶ παραλύσει τὶς συγκοινωνίες τοῦ στρατοῦ μας, ποὺ πολεμοῦσε ἐκεῖ πάνω ἐναντίον τῶν Ἰταλῶν.

Τὴν παγερὴ ἐκείνη μέρα τῆς παραμονῆς ὁ διοικητὴς μιᾶς μεραρχίας ξεκίνησε μὲ τὸ ἐπιτελεῖο του γιὰ τὶς πρῶτες γραμμὲς τοῦ Μετώπου. Ζήτησα νὰ τὸν συνοδέψω καὶ μοῦ τὸ ἐπέτρεψε.

Ἡ πορεία μας ἦταν πολὺ δύσκολη. Τὰ δυστυχισμένα τὰ μουλάρια μας σωριάστηκαν μέσα στὰ χιόνια κι ἀναγκαστήκαμε νὰ προχωρήσουμε πεζοί. Ἦταν τόσο πυκνὸ τὸ χιόνι καὶ τόσο δυνατὸς ὁ βοριάς, ποὺ μόλις προχωρούσαμε ἓνα χιλιόμετρο τὴν ὥρα.

Στὴν ἀνηφοριὰ ἐνὸς δρόμου συναντοῦμε ἓνα στρατιώτη

τελείως ξιπόλητο. Ἦταν φορτωμένος ἓνα δοχεῖο μὲ χαλβὰ κι ἀγωνιζόταν νὰ προχωρήσῃ μέσα στὰ χιόνια.

— Γιατί εἶσαι ξιπόλητος; τὸν ρωτᾷ ὁ στρατηγός.

— Μὲ πονοῦν πολὺ τὰ πόδια μου, λέει ὁ στρατιώτης, καὶ δὲν μπορῶ νὰ φορέσω ἄρβυλα.

Κοιτάξαμε τὰ πόδια του. Ἦταν μελανιασμένα καὶ πρησμένα κι ἀπὸ τὰ νύχια τοὺς ἔτρεχε πύο. Καταλάβαμε ἀμέσως ὅτι βρισκόταν σὲ πολὺ κακὴ κατάσταση, μὲ προχωρημένα κρυοπαγήματα.

Ὁ μέραρχος διατάζει τὸ στρατιώτη ν' ἀφήσῃ τὸ δοχεῖο μὲ τὸ χαλβὰ, ἀλλ' ἐκεῖνος δὲν ὑπακούει λέγοντας :

— Τὰ παιδιὰ ἐκεῖ ἐπάνω στὰ παγωμένα χιόνια ἔχουν δυὸ μέρες νὰ φᾶνε. Τὰ μουλάρια ψόφησαν. Πρέπει νὰ φτάσω γρήγορα. Αὐριο εἶναι Χριστούγεννα!...

Ἦταν ἡμιονηγὸς καὶ δὲν εἶχε ἀναγνωρίσει τὸ μέραρχό του.

Ἐπειδὴ τὰ περισσότερα ἀπὸ τὰ μουλάρια τοῦ στρατοῦ εἶχαν ψοφήσῃ ἀπὸ τὴν πείνα καὶ τὴν παγωνιά, ὅλα, πυρομαχικὰ καὶ τρόφιμα, τὰ μετέφεραν οἱ στρατιῶτες στοὺς ὤμους τοὺς.

— Ἐννοια σου, λέει ὁ στρατηγὸς στὸ στρατιώτη, ποὺ ἔτρεμε ἀπὸ τὸ κρύο καὶ τοὺς πόνους τῶν ποδιῶν του, θὰ στείλω ἐγὼ τὸ δοχεῖο μὲ τὸ χαλβὰ στὰ παιδιὰ μὲ ἄλλον στρατιώτη κι ἐσύ νὰ πᾶς στὸ γιατρό νὰ σοῦ γιατρέψῃ τὰ πόδια.

Διέταξε νὰ τοῦ δώσουν μάλλινες κάλτσες κι ἓνα ζευγάρι καινούρια ἄρβυλα καὶ τὸν ἔστειλε μὲ διαταγὴ του στὸ ὄρεινὸ χειρουργεῖο.

Ὁ ἥρωικὸς ἡμιονηγὸς ἀσφαλῶς, ἂν ὑπάρχῃ σήμερα στὴ ζωή, θὰ εἶναι ἀνάπηρος καὶ ἀπὸ τὰ δυὸ του πόδια.

10. ΜΟΛΩΝ ΛΑΒΕ

Μιά σπιθαμὴ ἀπ' τὸ χῶμα αὐτὸ
τ' ἅγιο κι ἱερὸ δὲ δίνω,
τὴ λευτεριά μου δὲν πουλῶ
καὶ σκλάβος δὲ θὰ γίνω.

Στὰ χέρια μου τ' ἀδείλιαστα
τὸ πιὸ παλιὸ ντουφέκι
γίνεται γιὰ τὴ λευτεριά
βροντὴ κι ἀστροπελέκι.

«Ὅχι!» φωνάζω στὴ σκλαβιά
κι ὀρθώνομαι λιοντάρι.
Τὴ χώρα τούτῃ ὅποιος τολμᾷ
ἄς ἔρθῃ νὰ τὴν πάρῃ!

Χάρης Σακελλαρίου

11. ΕΝΑ ΕΛΛΗΝΟΠΟΥΛΟ

«... Γεννήθηκα κοντά στη θάλασσα. Νά την, γαλαζοπράσινη έκεϊ μακριά στα βράχια. Σ' αυτή περπάτησα, κολύμπησα, έκλαψα. Πώς νά μὴν τὴν ἀγαπῶ;

» Κοντά σ' αὐτὴ ζοῦν οἱ δικοί μου : 'Η μητέρα μου, ποὺ μοῦ ἔδωσε τὸ γάλα. 'Ο πατέρας μου μὲ τὸ χαμόγελο στὸ στόμα. Τ' ἀδέρφια μου μὲ τὶς τρέλες κι οἱ φίλοι μου κι οἱ σύντροφοί μου στὸ παίξιμο καὶ στὸ τραγούδι.

» Έκεῖ κοντά στὴ θάλασσα εἶναι καὶ τὸ σχολεῖο μου, ὅπου ἔμαθα τὰ πρῶτα γράμματα. Έκεῖ ἦταν ὁ σοφός μου δάσκαλος. Τί μαθήματα! Τί παραμύθια! Τί τραγούδια μαζὶ του! Καὶ γέλια κι ἐκδρομὲς καὶ παιγνίδια. Δεύτερος πατέρας ἦταν γιὰ μᾶς.

» Σ' ἐκεῖνα τ' ἀνοιχτὰ παράθυρα μαζευόμαστε τὸ χεῖμῶνα τὰ παιδιὰ καὶ κοιτάζαμε τὴ βροχὴ, ποὺ πλημμύριζε τὸ περιβόλι. Κι ἐκεῖνο τὸ περιβόλι τὸ εἶχαμε φυτέψει μὲ τὰ χέρια μας. Ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ παράθυρα ἔμπαινε τὴν ἀνοιξὴ ποτάμι ὁ ἥλιος κι ἔλουζε τὰ σγουρὰ κεφάλια τῶν παιδιῶν, τὰ θρανία, τὸν πίνακα, τὴν ἔδρα, ὅλη τὴν τάξη.

» Πιὸ πέρα εἶναι ἡ ἐκκλησία. Ἐκεῖ λειτουργοῦσε ὁ σεβάσμιος παπᾶς μὲ τὰ μακριὰ γένια καὶ τ' ἀγγελικὰ μάτια. Κάθε Κυριακὴ πηγαίναμε ὅλα τὰ παιδιὰ στὴν ἐκκλησία. Καὶ ἦταν μέρες, ποὺ τόσο γλυκὰ ἔφελναν οἱ ψάλτες, τόσο ἔλαμπε ὁ ἥλιος στὰ πολύχρωμα τζάμια τῆς ἐκκλησίας, τόσο φεγγοβολοῦσαν τὰ χρυσὰ κεράκια στὰ μανουάλια, ποὺ νόμιζες ὅτι βρίσκεσαι στὸν Παράδεισο.

» Κάτω, στὴν ἀγορὰ τῆς πόλης μας, εἶναι ἓνα ψηλὸ σπῖτι. Ἐκεῖ εἶναι τὸ γραφεῖο, ὅπου ἐργάζεται ὁ πατέρας μου μὲ τὸ μεγάλο ἀδερφό μου.

» Κι ἔξω ἀπὸ τὴν πόλη μας, ἀνάμεσα σὲ δυὸ βουναλάκια, φαντάζει τὸ μικρὸ κοιμητήρι μας. Ἐκεῖ κοιμᾶται ὁ παππούς μου. Ὅταν πέθανε, τὸν ἔκλαψα μὲ ὅλη μου τὴν καρδιά.

» Ὁ τόπος, ὅπου γεννήθηκαν οἱ γονεῖς μου, τ' ἀδέρφια μου κι οἱ φίλοι μου, τὸ σχολεῖο κι ὁ δάσκαλος, ἡ ἐκκλησία κι ὁ παπᾶς, ὅλα αὐτὰ τὰ λένε πατρίδα.

» Τ' ἀγαπᾶς αὐτά; Ἄμα τ' ἀγαπᾶς αὐτά, ἀγαπᾶς τὴν πατρίδα σου.

» Κάθε παιδὶ ἔχει τὴν ξεχωριστή, τὴ μικρὴ του πατρίδα. Κι ὅλες οἱ μικρὲς πατρίδες κάνουν μιὰ μεγάλη, τὴν Ἑλλάδα. Γιατὶ ὅλες οἱ μικρὲς πατρίδες ἔχουν μερικὰ πράγματα ἴδια κι ἀπαράλλαχτα. Τὴν ἴδια θρησκεία οἱ κάτοικοι καὶ τὴν ἴδια γλώσσα. Τοὺς ἴδιους προγόνους. Τὰ ἴδια ἦθη κι ἔθιμα.

» Εἶμαι Ἕλληνας καὶ καυχίεμαι γιὰ τοὺς προγόνους μου. Ἀλλὰ κι ἐγὼ εἶμαι καλός. Εἶμαι φρόνιμος, καθαρός. Θέλω νὰ εἶμαι γερός, γιὰ νὰ μεγαλώσω καὶ νὰ κάμω στὴ ζωὴ μου κάτι. Μὰ καὶ τίποτε τὸ ἐξαιρετικὸ ἂν δέ μοῦ τύχη ἡ εὐκαιρία νὰ κάμω, θὰ εἶμαι εὐχαριστημένος νὰ περάσω τὴ ζωὴ μου μ' ἐργασία, τιμὴ καὶ δικαιοσύνη.

» Ξέρω πώς και στίς άλλες πατρίδες, τίς ξένες, ἑκατομ-
 μύρια ἄλλα παιδιά, ἀγόρια καὶ κορίτσια, εἶναι σὰν κι ἐμένα.
 Τ' ἀγαπῶ κι εὐχομαι τὸ καλὸ τους. Μὰ δὲ θέλω νὰ μ' ἀδι-
 κήσουν. Ἡ Ἑλλάδα εἶναι τόπος μᾶλλον φτωχὸς κι ἔχει
 πολλοὺς νὰ θρέψῃ. Τῆς χρειάζεται εἰρήνη κι ἀσφάλεια.

» Ξέρω πὼς ἡ Ἑλλάδα πάντα πολέμησε, γιὰ νὰ εἶναι
 ἐλεύθερη. Σκλάβους δὲ θέλησε νὰ ἔχῃ, ἀκόμη κι ὅταν μπο-
 ροῦσε. Δὲ θέλει ὅμως κι αὐτὴ νὰ σκλαβωθῇ. Ἔδιωξε τὸν
 Πέρση καὶ τόσους ἄλλους εἰσβολεῖς ἀπὸ τῇ γῇ της.

» Δὲν ὀνειρεύομαι πολέμους. Θὰ ὑπερασπιστῶ ὅμως μὲ
 τὸ αἷμα μου καὶ τὴν τελευταία σπιθαμὴ τοῦ τόπου μου, πού
 με ζῇ καὶ μὲ ἀντρεῖνύει μὲ τὴν πολλή του δόξα.

» Ὅλοι οἱ ξένοι, πὺ κατοικοῦν πρὸ εὐφορους τόπους τρι-
 γύρω μας, ἐργάζονται. Θὰ ἐργαστῶ, γιὰ νὰ τοὺς φτάσω καὶ
 νὰ τοὺς ξεπεράσω, γιατί ἡ ἐλληνικὴ φυλὴ εἶναι ἐξυπνη κι
 ἐπιδέξια. Μὲ τὴν ἐργασία μου θὰ κάμω πολλὰ· αὐτὸ τὸ ὑπό-
 σχομαι στὸν ἑαυτὸ μου.

» Καὶ κάτι ἄλλο ἀκόμη : γνωρίζω ἀπὸ μικρὸς τί εἶναι
 σ ε β α σ μ ο ς καὶ σέβομαι τοὺς ἀνθρώπους καὶ καθετὶ πού
 εἶναι καλύτερο ἀπὸ μένα.

» Σέβομαι πρὸ πολὺ τοὺς γέρους. Ἄν πῆς ἓναν πικρὸ
 λόγο σ' ἓνα γέρο, εἶναι δυὸ φορές πικρός. Ἄν τοῦ κάμῃς
 ἓνα κακό, εἶναι δυὸ φορές κακό. Θέλω ἐγὼ νὰ πειράξῃ κα-
 νένας τὸν πατέρα μου; Θέλω νὰ τὸν πικράνῃ; Ἔτσι κι ἐγὼ
 δὲ θὰ πειράζω καὶ δὲ θὰ πικράνω τὸν πατέρα ἄλλου παι-
 διοῦ . . .»

Αὐτὰ ἔγραψε προχτὲς ὁ Κωστάκης στὴν ἐκθεσὴ του,
 ὅταν ὁ δάσκαλός τους ζήτησε κάθε παιδὶ νὰ γράψῃ κ α τ ι
 ἀ π ο τ ὸ ν ἑ α υ τ ὸ τ ο υ.

12. ΕΝΑ ΕΥΕΡΓΕΤΙΚΟ ΖΩΟ

Τὰ παιδιά, καθισμένα στὸν παχὺ ἴσκιο τῆς πελώριας καρυδιᾶς καὶ συζητώντας μὲ τὸν ἀγροφύλακα, εἶδαν νὰ ξεπροβάλλη ἀπὸ τὸ δρόμο τῶν ἀμπελιῶν ὁ κύριος Πέτρος, ὁ γεωπόνος. Ἀμέσως πετάχτηκαν ἐπάνω. Ἄλλα τοῦ ἐτοίμασαν κάθισμα κι ἄλλα ἔτρεξαν νὰ φέρουν ὀπωρικὰ καὶ κρὺο νερό.

Κάθισε ὁ κύριος Πέτρος, σφουγγίζοντας τὸν ἰδρωτα. Ἀνάσανε. Κοίταξε γελαστὰ γύρω. Κι ἔπειτα :

— Πάλι ζωηρὴ συζήτηση εἶχατε, εἶπε.

— Ναί, ἀπάντησε ὁ ἀγροφύλακας. Κι αἰτία εἶναι τὸ « ζουλάπι » ἐκεῖνο ἐκεῖ, ποὺ τὸ ἀνακάλυψε στὸ ἀμπέλι ὁ σκύλος μου.

— Τὸ ζουλάπι; Ἄ, ὁ σκαντζόχοιρος; Ὁ καημένος! Σφαίρα ἔγινε ἀπὸ τὸν τρόπο του. Κι εἶναι μεγάλος!

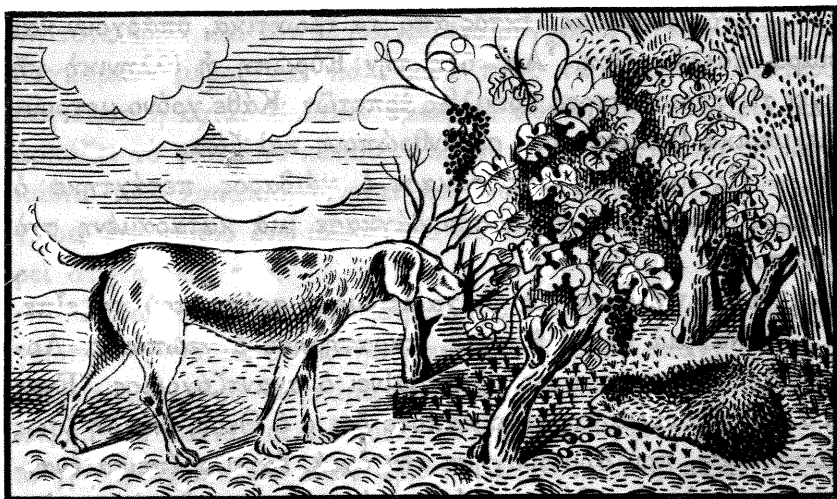
— Μᾶς λένε ἐδῶ, κύριε Πέτρο, πὼς ὁ σκαντζόχοιρος τρώει τὰ σταφύλια, εἶπε τὸ μικρότερο παιδί. Καὶ κάνει ζημιὰ, ἐνῶ ἡμεῖς διαβάσαμε κάπου ὅτι τρώει μόνο τὶς ὀχιές.

— Ὡστε αὐτὸ ἐδῶ τὸ ἄκακο πλάσμα βρίσκεται « ὑπὸ κατηγορίαν » καὶ σεῖς, παιδιά, τοῦ γίνατε συνήγοροι; ρώτησε ὁ γεωπόνος.

— Ναί! ναί! φώναξαν τὰ παιδιά, ἐνῶ οἱ μεγάλοι γελοῦσαν.

Ἐφτασαν καὶ τὰ μικρὰ μὲ τοὺς καρπούς καὶ τὸ δροσερό, πηγαδίσιο νερό. Πῆρε ὁ κύριος Πέτρος σύκα μελιστάλαχτα καὶ χοντρόρωγα μαῦρα σταφύλια. Ἐφαγε, εὐχαριστήθηκε κι ὕστερα :

— Πάλι τὸ ἴδιο ζήτημα στὴ μέση, εἶπε. Τὶς προάλλες ξανάγινε γι' αὐτὸ λόγος. Ὅσοι πιστεύουν ὅτι ὁ « ἀκανθόχοιρος » προξενεῖ ζημιὰ στὰ κτήματα, κάνουν λάθος...

— Μὰ τὸ εἶδαμε μὲ τὰ μάτια μας αὐτὸ τὸ ζῶο νὰ τρώῃ ρῶγες, διαμαρτυρήθηκε ἓνας ξωμάχος.

— Τὸ παραδέχομαι, γερο - Νικόλα. Κάποτε - κάποτε γεύεται κι αὐτὸς τὸν ἐκλεκτὸ καρπὸ. Ἀλλὰ τὸ ζήτημα εἶναι ἂν κάνῃ τὸ κακὸ ποὺ προξενοῦν στὰ σταφύλια τ' ἄλλα πλάσματα, ἰδίως τὰ πουλιά. Αὐτὴ τὴν ἐποχὴ τῆς « παγκαρπίας », ὅπως γνωρίζετε, καὶ οἱ σκύλοι ρίχνονται στὰ σταφύλια. Πῶς συμβαίνει λοιπὸν νὰ τὰ ἔχωμε μόνο μὲ τὸ σκαντζόχοιρο, ἓνα ζῶο πραγματικὰ εὐεργετικὸ στὸν ἄνθρωπο;

Ἀλλὰ, φίλοι μου, οἱ περισσότεροι ἀπὸ μᾶς, ἃς μὴν τὸ κρύβωμε, τὸν κυνηγᾶμε γιὰ τὸ νόστιμο κρέας του. Πολλοὶ ἄνθρωποι σκέπτονται τὸ κέρδος τῆς στιγμῆς κι ἀδιαφοροῦν γιὰ τὰ λοιπά.

Ὅλοι γνωρίζομε ὅτι ὁ σκαντζόχοιρος ἐξολοθρεύει κάθε τρωκτικὸ, βλαβερὸ στὴ γεωργία, καὶ καταδιώκει πολὺ τὰ φίδια καὶ μάλιστα τὴν ὀχιά. Ἔχετε ἀντίρρηση;

— Κάθε ἄλλο! εἶπαν πολλὲς φωνές.

— Στόν τόπο μας, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ τρωκτικά, ὑπάρχουν καὶ πάρα πολλὰ φίδια. Ἀπ' ὅλη τὴν Εὐρώπη ἡ ἐλληνικὴ γῆ ἔχει τὶς περισσότερες ποικιλίες ἐρπετῶν. Κάθε χρόνο μετροῦμε μερικὰ θύματά τους σὲ ἀνθρώπους καὶ ζῶα.

— Τὶς προάλλες μᾶς ἔσκασε ὁ γαΐδαρος, πετάχτηκε ὁ μικρὸς Γιαννακός, γιατί τὸν δάγκασε μιὰ καταραμένη στὸ μουσούδι...

“Ὅλοι γέλασαν μὲ τὸ χαριτωμένο τρόπο ποὺ τὰ εἶπε.

— Νὰ μιὰ ζημιὰ ἔξαφνα, παρατήρησε ὁ γεωπόνος. Λογαριάστε πόσες τέτοιες προλαβαίνει ὁ σκαντζόχοιρος. “Ἐνας Γάλλος ἐπιστήμονας εἶπε κάποτε ὅτι « ὁ Θεός, ἐπειδὴ ἴσως μετανόησε, ποὺ δημιούργησε τὴν ὀχιά, ἔστειλε ἔπειτα ἐναντίον της τὸν ἀκανθόχοιρο, ὀπλισμένο μὲ τὰ φοβερά του ἀγκύρια ».

Δυὸ διαβάτες σταμάτησαν καὶ χαιρέτισαν. “Ἐπειτα πλησίασαν τὸν κύριο γεωπὸνο καὶ τοῦ ζήτησαν μιὰ συμβουλή. “Ἔτσι, ἡ συζήτηση κόπηκε. Τότε τὰ παιδιὰ κράτησαν τὸ σκύλο κι ἄφησαν ἐλεύθερο τὸ ἀγκαθωτὸ ζῶο. Ἐκεῖνο ξεθάρρεψε καὶ χώθηκε στοὺς θάμνους.

“Ὅταν ἔφυγαν οἱ περαστικοί, ἡ συζήτηση συνεχίστηκε.

— Ξέρεις, κύριε Πέτρο, εἶπε ὁ γερο - Νικόλας, τὴν ἀνοιξη ὁ δάσκαλος μοῦ ἔλεγε πὼς ὁ σκαντζόχοιρος, καὶ νὰ δαγκωθῇ ἀπὸ ὀχιά, δὲν φοβᾶ.

Οἱ ἄλλοι ἔδωσαν προσοχή.

— Σωστά σοῦ εἶπε. Λίγα χρόνια εἶναι, ποὺ ἔγινε γνωστὸ αὐτὸ τὸ πράγμα, ἔπειτα ἀπὸ πειράματα σ' ἓνα εἰδικὸ ἴδρυμα τῆς Γαλλίας. Ἐκεῖ διατηροῦν πολλὲς ὀχιές.

“Ἀλλοτε νομίζαμε ὅτι ὁ σκαντζόχοιρος πλησιάζει τὴν ὀχιά, τῆς δαγκάνει τὴν οὐρά κι ἀμέσως γίνεται σφαίρα. Αὐτὸ δὲν εἶναι σωστό. Τὴν ὀχιά τὴν πλησιάζει ἄφοβα καὶ προβάλλει τὸ ρύγχος του, σὰ νὰ θέλῃ νὰ τὴ μυριστῇ. Ἐκεῖ-

νη τότε ὁρμᾷ καὶ τὸν δαγκάνει στὸ ρύγχος. Αὐτὸς γλείφει τὸ δαγκαμένο μέρος καὶ πάλι κινᾷ πρὸς τὰ ἔμπρός. Δεύτερο δάγκαμα ἢ ὀχιά. Βρίσκει ὅμως κι αὐτὸς τὴν εὐκαιρία καὶ ἀρπάζει τὸ φίδι ἀπὸ κάπου. Ἐκεῖνο χτυπιέται πάνω στ' ἀγκάθια του, καταπληγώνεται καὶ ψοφᾷ. Ἄν τὸ ζῶο πεινᾷ, τρώει ἐπὶ τόπου ἓνα μέρος τοῦ φιδιοῦ. Ἄν ὄχι, τὸ μεταφέρει στὴ φωλιά του.

Ἐέρω τί θὰ μὲ ρωτήσης, γερο - Νικόλα, εἶπε τώρα ὁ γεωπόνος. Θὰ μὲ ρωτήσης γιατί δὲν ψοφᾷ ὁ σκαντζόχοιρος ἔπειτα ἀπὸ τόσα δαγκάματα. Ἐδῶ κυρίως εἶναι ἡ ἀνακάλυψη, ποὺ ἔκαναν οἱ εἰδικοί : Τὸ δηλητήριο, ποὺ χύνει στὴν πληγὴ ἢ ὀχιά, ἐνῶ εἶναι ἀρκετὸ νὰ θανατώσῃ κάποτε ἄνθρωπο, δὲ φέρνει καμιὰ βλάβη στὸ ἀγκαθωτὸ ζῶο. Αὐτὸ γιὰ νὰ φοφήσῃ, πρέπει νὰ δαγκαθῇ ἀπὸ τὴν ὀχιά τριάντα περίπου φορές. Καὶ κάθε φορὰ νὰ χύνεται στὴν πληγὴ ἢ παραπάνω ποσότητα, κάπου δηλαδὴ ἑπτὰ ἢ ὀχτὼ χιλιοστόγραμμα δηλητηρίου. Τόση ἀντίσταση δείχνει τὸ σῶμα του.

Δὲν πρέπει λοιπὸν ν' ἀφήνωμε νὰ ἐξοντώνεται αὐτὸ τὸ εὐεργετικὸ ζῶο. Καὶ σημειῶστε τοῦτο : Σὲ ὅλη τὴν μεσημβρινὴ καὶ νότια Ἑλλάδα ὁ σκαντζόχοιρος εἶναι τὸ μοναδικὸ ζῶο, ποὺ κυνηγᾷ ἀποτελεσματικὰ τὰ φαρμακερὰ φίδια. Στὴ βόρειο Ἑλλάδα εἶναι καὶ οἱ πελαργοί.

Ἐσεῖς βί μικροὶ ἀκοῦτε καὶ προσέχετε. Ἐμεῖς οἱ μεγάλοι ζήσαμε τὰ μικρὰ μας χρόνια, ὅταν οἱ ἐπιστῆμες δὲν ἦταν τόσο ἀναπτυγμένες. Γι' αὐτὸ ἐπιμένομε σήμερα σὲ μερικὰ πράγματα, ὅχι σωστά, ποὺ τὰ διατηροῦμε ὅμως « κατὰ παράδοση ».

13. Ο ΛΥΚΟΣ ΚΙ Η ΑΛΕΠΟΥ

‘Ο λαὸς φοβᾶται τὸ λύκο καὶ τὸν μισεῖ. Φοβᾶται καὶ τὴν ἄλεπού. Μὰ τὴ θαυμάζει κιόλας γιὰ τὴν ἐξυπνάδα της καὶ κάνει χάξι μὲ τις πονηριές της. Τὰ δυὸ αὐτὰ ζῶα τὸν παρακολουθοῦν παντοῦ ὅπου πάει καὶ τοῦ ληστεύουν τὸ βιός. ‘Ο ἓνας χυμᾶ μὲς στὰ προβατοκόπαδά του καὶ τὰ ρημάζει. ‘Η ἄλλη ἔρχεται ἀκόμα πιὸ κοντά του καὶ κλέβει τις κότες του ἀπ’ τὰ κοτέτσια. Δὲ μοιάζουν μ’ ὅλα τ’ ἄλλα τ’ ἀγρίμια, ποὺ ζοῦν μονάχα μὲς στὸ λόγχο κι ὅταν τὸν δοῦν, κρύβονται ἢ τὸ βάζουν στὰ πόδια. Τοῦτοι οἱ δυὸ ἔχουν τὸ θράσος νὰ τοῦ ζητοῦν μερτικὸ ἀπ’ τὴν περιουσία του, λὲς καὶ τοὺς εἶχε γραμμένους στὰ χαρτιά του. Γι’ αὐτὸ λέει γιὰ δαύτους : «‘Ο λύκος κι ἡ ἄλεπού τί θέλουν μὲ τ’ ἀγρίμια!»

Ἔτσι ποὺ τοὺς βλέπει νὰ ρίχνωνται κι οἱ δυὸ καταπάνω του, λὲς κι εἶναι συνεννοημένοι, λέει πῶς, δὲν μπορεῖ, κάποια παλιά φιλία ἢ συγγένεια θὰ ἔχουν μεταξύ τους. Τὸ πιὸ πιθανὸ νὰ ἴναι κουμπάροι. Γι’ αὐτὸ μόλις ἀνταμώνονται, τοὺς βάζει νὰ λένε :

— Τί κάνεις, κουμπάρα;

— Καλά, κουμπάρε. Ἐσύ;

Συχνὰ ἐπίσης τοὺς βλέπομε νὰ χαιρετιοῦνται μὲ τὰ ὀνόματά τους.

— Κυρ - Νικόλα, κυρ - Νικόλα, λέει ἡ ἄλεπού . . .

— Τί τρέχει, κυρα - Μάρω; τῆς ἀποκρίνεται ὁ λύκος.

Εἶν’ οἱ δυὸ τους ἓνα ζευγάρι ταιριαστό, πού . . . δὲ χωνεύεται καθόλου οὔτε θέλει νὰ βλέπη ὁ ἓνας τὸν ἄλλο.

Κι αὐτὸ γιὰτὶ ὁ λύκος, ὅπως ξέρομε, εἶναι μεγάλος ἄρπαγας καὶ φαγάς. Μπρὸς στὴν πείνα του δὲ λογαριάζει τίποτε. Γράφει στὰ παλιά παπούτσια του, ποὺ λένε, καὶ φιλιές καὶ κουμπαριές. Χυμᾶ κι ἄρπάζει τὸ φαῖ ἀπ’ τ’ ἄλλου-

νοῦ τὸ στόμα. Γι' αὐτὸ κι ἡ ἄλεπού τὸν ἀποφεύγει κι ὅταν τύχη νὰ τὸν συναντήσῃ, κοιτᾷ μὲ ποιὸν τρόπο θὰ τὸν ξεφορτωθῇ.

Πολὺ συχνὰ τὴν παθαίνει ὁ λύκος ἀπ' τὴν παμπόνηρη αὐτὴ συντρόφισσά του.

Μιὰ φορά, λένε, εἶδαν οἱ δύο τοὺς ἓνα γέρικο ἄλογο, ποὺ ἔβασκε δεμένο στὸ λιβάδι, καὶ ρίχτηκαν πάνω του νὰ τὸ φᾶνε. Τὸ ἄλογο, ὅπως ἦταν δεμένο, εἶδε πὼς ἦταν δύσκολο νὰ τὰ βάλῃ μαζί τους καὶ σκέφτηκε νὰ σωθῇ μὲ ποινηριά.

— Τὸ ξέρω πὼς θὰ μὲ φᾶτε, τοὺς λέει. Μὰ τί νὰ γίνῃ! Ἐχῶ γεράσει πιά κι ἔτσι ἢ ἄλλιῶς τὸ τέλος μου πλησιάζει. Μὰ εἶναι κρίμα νὰ χαθῇ μαζί μ' ἐμένα κι ἡ περιουσία μου. Σ' ἓνα πολὺ κρυφὸ μέρος, ποὺ κανένας δὲν τὸ ξέρει, ἔχῳ κρύψει πολλὰ πιθάρια, γεμάτα λίρες. Φαίνεται πὼς ἐσεῖς εἴστε οἱ τυχεροί, γιὰ νὰ μὲ κληρονομήσετε. Στὰ πισινά μου πόδια, ἀπὸ κάτω, στὰ πέταλα, ἔχῳ γράψῃ τὸ μέρος, ὅπου ἔχῳ κρύψει τὸ θησαυρό μου. Ἄν σᾶς ἐνδιαφέρῃ, ἐλᾶτε νὰ τὸ διαβάσετε, γιὰ νὰ πᾶτε νὰ τὸν πάρετε.

Ἡ ἄλεπού κάτι ὑποψιάστηκε κι εἶπε νὰ λείψῃ ἀπ' τὴν κακὴ τὴν ὥρα.

— Κυρ - Νικόλα μου, λέει στὸ λύκο. Ἐπειδὴ δὲν ἔχῳ πάρει μαζί μου τὰ γυαλιά μου καὶ δὲ βλέπω νὰ διαβάσω, κάνεις τὸν κόπο νὰ διαβάσῃς ἐσύ, ποὺ εἶσαι καὶ γραμματιζούμενος, γιὰ νὰ ἰδοῦμε τί γράφει ἡ διαθήκη;

Ὁ λύκος κολακεύτηκε ἀπὸ τὰ λόγια τῆς ἄλεπούς. Πῆγε ἀπὸ πίσω κι ἔσκυψε νὰ διαβάσῃ. Τὸ ἄλογο, χωρὶς νὰ χάσῃ καιρό, τοῦ δίνει μερικὲς δυνατὲς κλοτσιὲς στὸ κεφάλι καὶ τὸν πετᾷ μακριὰ μὲ σπασμένα μοῦτρα καὶ δόντια.

Ὅταν συνῆρθε ὁ λύκος, ἔφυγε μακριὰ. Κι ἡ ἄλεπού τὸν πειράζει καὶ τοῦ λέει :

—'Ε, κυρ - Νικόλα! Πῶς πῆγε τὸ διάβασμα; Τί γράφει ἡ διαθήκη; Ἀλλὰ μὴ μοῦ τῇ λές. Τῇ βλέπω τυπωμένη στὰ μοῦτρα σου. Νὰ χαϊρόμαστε τὴν κληρονομιά μας!...

Εἶναι παμπόνηρο καὶ τετραπέρατο ζουλάπι ἡ ἄλεπού. Καὶ τῇ φοβερῇ σοφία της καὶ τὴν πονηριά της τῇ μεταδίνει καὶ στὰ παιδιὰ της. Αὐτοὺς κάνει συστηματικὴ διδασκαλία. Τοὺς πάει στὴ φωλιά ζωντανὰ ποντίκια, κοτόπουλα, ἀκρίδες καὶ λαγούς καὶ τὰ μαθαίνει πῶς νὰ πιάνουν τὸ κυνήγι τους, πῶς νὰ τὸ παραμονεύουν, πῶς νὰ τὸ ξεπλανεύουν καὶ νὰ τὸ ξεγελοῦν. Ὅταν μεγαλώσουν, τὰ πάει ἔξω, στίς στάνες καὶ στὰ κοτέτσια, τοὺς δείχνει τίς παγίδες καὶ τοὺς μαθαίνει μὲ τί τρόπο νὰ τίς ἀποφεύγουν, πῶς νὰ περνοῦν ἀπὸ δολωμένα μονοπάτια, πῶς νὰ κουβαλοῦν τὸ κυνήγι στὴ φωλιά τους, χωρὶς νὰ τοὺς πάρουν εἶδηση...

Στὸ τέλος τ' ἄλεπόπουλα περνοῦν κι ἀπὸ... ἐξετάσεις καὶ παίρνουν τὸ ἀπολυτήριό τους. Ἔτσι, μιὰ φορὰ εἶχε μαζέψει γύρω της τὰ παιδιὰ της καὶ τοὺς ἔκανε τίς τελευταῖες της ἐρωτήσεις :

— Βλέπετε κείνη τῇ φωτιά σ' ἐκεῖνο ἐκεῖ πέρα τὸ βουνό; τοὺς ρώτησε.

— Τῇ βλέπομε, μάννα, ἀπάντησαν ἐκεῖνα.

— Ἀ, τί καλὰ, ἔκανε ἡ ἄλεπού κι ἄπλωσε τὰ μπροστινά της πόδια. Τί καλὰ πού ζεσταίνομαι!...

— Μανούλα, μανούλα, ἔμπηξε τίς φωνές ἐν' ἄλεπόπουλο. Κάηκα, κάηκα!...

— Καλὰ, πῶς;

— Νά, μιὰ σπίθα πετάχτηκε ἀπὸ κεῖ καὶ μ' ἔκαψε.

— Μπράβο, παιδί μου. Ἐσὺ ξεσκόλισες. Τράβα τώρα στὴ δουλειά σου!...

Γι' αὐτὸ καὶ λένε : « Ἐκατὸ χρονῶ ἢ ἄλεπού, ἑκατὸν δέκα τ' ἄλεπόπουλο ».

« Ἱστορίαι καὶ θρύλοι γιὰ τ' ἀγρίμια »

Χάρης Σακελλαρίου

Ἀπὸ τὸ βραβευμένο Ἀναγνωστικὸ Δ' τάξεως

Γ. Ἀποστολικά, Χ. Σακελλαρίου, Ν. Σκόπα

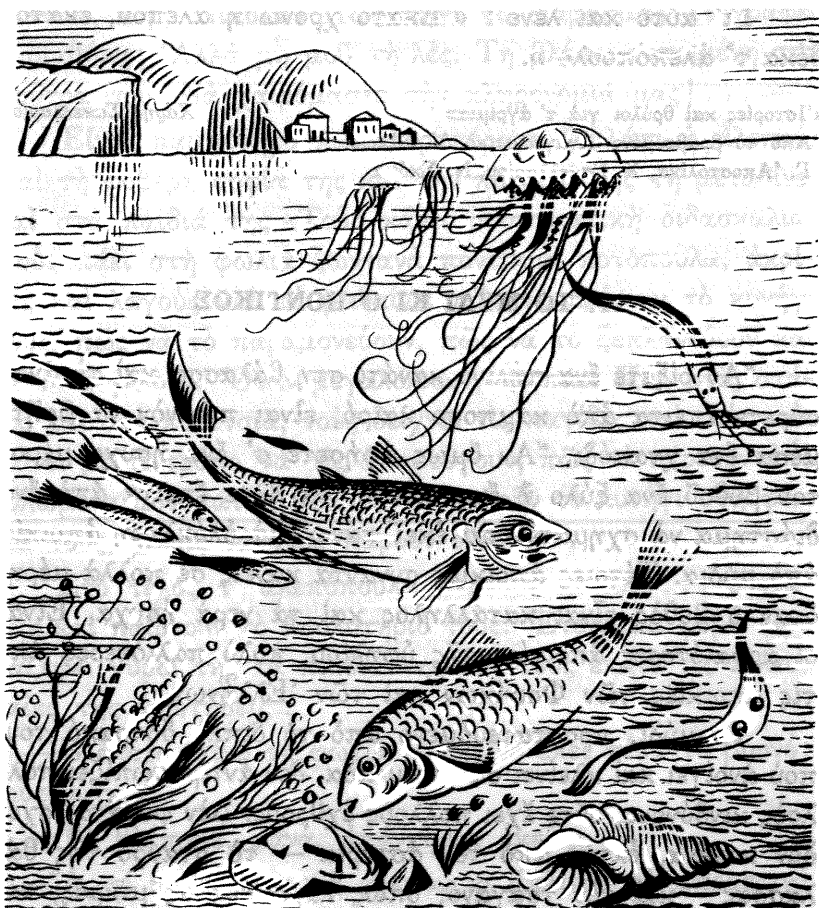
14. ΤΟ ΜΥΔΙ ΚΙ Ο ΠΟΝΤΙΚΟΣ

Ἄν ρίξετε ἓνα πήλινο κανάτι στὴ θάλασσα καὶ τὸ ἀνασύρετε ἔπειτα ἀπὸ κάμποσο καιρὸ, εἶναι πιθανὸν νὰ βρῆτε μέσα ἓνα χταπόδι. Ἄν ὅμως ἀφήσετε σ' ἓνα ἥσυχο μέρος τοῦ βυθοῦ ἓνα ξύλο ἢ ἓνα σίδερο, θὰ δῆτε ἔπειτα ἀπὸ ἓνα διάστημα νὰ σχηματίζεται ἐκεῖ πάνω μιὰ ὀλόκληρη ἀποικία ἀπὸ μύδια. Τέτοιες ἀποικίες συναντᾷ κανεὶς σὲ πολλὰ μέρη, ὅταν ὁ βυθὸς εἶναι κατάλληλος καὶ τὰ νερά ἥσυχα. Εἶναι οἱ ἀρχαιότερες ἀποικίες τῆς ὑψηλίου, πολὺ παλιότερες ἀπὸ τὶς ἀποικίες τῶν Φοινίκων καὶ τῶν Ἑλλήνων.

Τὸ μύδι, προστατευόμενο ἀπὸ τὸ διπλὸ ὄστρακό του, ποὺ ἀνοίγει καὶ κλείνει σὰν τσιμπίδα, δὲν ἀντιμετωπίζει πολλοὺς κινδύνους, οὔτε ἔχει πολλοὺς ἐχθροὺς. Δὲν φοβᾶται σχεδὸν κανένα, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν ἀστερία — τὸ σταυρὸ τῆς θάλασσας — καὶ τὸν τσαγανό, ὅπως λέγεται ἓνας μικρὸς, τετραπέρατος καβουράκος τοῦ βυθοῦ.

Ὁ πρῶτος, ὁ ἀστερίας, θεωρεῖται, καὶ εἶναι, ὁ μεγαλύτερος χαλαστής τῆς γενιᾶς τῶν μυδιῶν καὶ τῶν στρειδιῶν. Ζυγώνει τὸ θῦμα του, τὸ ἀγκαλιάζει, τὸ πιέζει, τὸ ἀνοίγει καὶ τὸ τρώει.

Ὁ ἄλλος ἐχθρὸς, ὁ τσαγανός, ἔχει ἄλλη τακτική. Αὐτὸς τὸ μύδι τὸ τρώει σιγὰ σιγὰ. Πῶς ὅμως μπορεῖ καὶ τὸ ἀνοίγει; Χμ! Ἐχει τὸν τρόπο του.

Ἀλλά, πρὶν ἐκθέσωμε αὐτὸν τὸν τρόπο, θὰ παρουσιάσωμε ἓναν ἄλλο φαγά, ἓναν ἄλλο περίεργο κι ἀπίθανο ἐχθρὸ τοῦ μυδιοῦ, στεριανῆς προελεύσεως. Καὶ τώρα πιά πρέπει νὰ φέρωμε τὴν συζήτηση στὸν ποντικὸ; γιατί αὐτὸς εἶναι ὁ ἀπὸ ξηρᾶς ἐπιδρομέας.

Ὁ ποντικὸς εἶναι πολυμήχανος. Καταφέρνει δουλειές ποὺ σοῦ ἔρχεται ζαλάδα. Σκαρφαλώνει στὸν τοῖχο, τρυπᾷ τὴ σα-

νίδα, κλέβει τ' αὐγά. Τέλος, ἀνάμεσα στ' ἄλλα, εἶναι καὶ δεινὸς κολυμβητής. Κάνει καὶ μακροβούτια. Λαμπρὰ, ὅλα αὐτὰ εἶναι γνωστὰ καὶ δὲν ἐκπλήττουν κανένα.

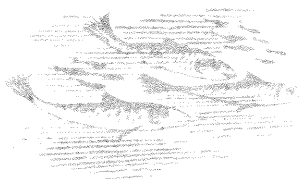
Ἐκεῖνο ὅμως, ποὺ δὲν περίμενε κανεὶς, εἶναι ὅτι θὰ ἐπεξέτεινε τὴ δράση του καὶ μέχρι βυθοῦ! Καὶ ὅμως, καὶ αὐτὸ γίνεται. Φτάνει καὶ στὸ βυθὸ ἀκόμη καὶ ἐπιτίθεται στὰ μύδια. Γι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸ λόγο τριγυρίζει συχνὰ μυστηριωδῶς στὸ παραθαλάσσιο. Πολλοὶ τὸν ἔβλεπαν κι ἀποροῦσαν. Μιὰ μέρα ὅμως τὸ μυστήριο διαλευκάνθηκε. Βρέθηκε ποντικὸς πιασμένος σὲ μιὰ περίεργη παγίδα τοῦ βυθοῦ : ἓνα μεγάλο μύδι βαστοῦσε στὴν τσιμπίδα τοῦ ὀστράκου του ἓναν ποντικὸ ἀπὸ τὸ μουσούδι! Πειστήριο τρομαχτικὸ ! Τὸ πράγμα ἦταν ὀλοφάνερο. Ὁ ποντικὸς νοστιμευόταν τὰ μύδια καὶ κατέβαινε καὶ τὰ ἔτρωγε. "Ὅσο ποὺ πιάστηκε ἀπὸ ἓνα ! Γεννιόταν ὅμως μιὰ νέα ἀπορία : Πῶς μπορούσε ὁ ποντικὸς καὶ ἔτρωγε τὰ μύδια; Πῶς τὰ ἀνοίγε; Καί, ἂν ὑποτεθεῖ ὅτι τὰ πρόφταινε ἀνοιχτά, πῶς δὲν πιανόταν τόσον καιρό; Μὲ τί τρόπο ὁ ποντικὸς ἀποφεύγει τὴν τσιμπίδα καὶ γενικὰ πῶς καταφέρνει καὶ τρώει τὸ μύδι ; Λοιπὸν ἰδοὺ τὸ τέχνασμα ! "Ὅταν ὁ ποντικὸς διακρίνῃ ἀπὸ ψηλὰ τὸ μύδι ἀνοιχτό, παίρνει μὲ τὸ στόμα του μιὰ πέτρα μικρή, πηγαίνει στὴν ἄκρη καὶ τοῦ τὴ ρίχνει. Μπλούμ! Ἐνενήντα στὰ ἑκατὸ ἡ πέτρα βρίσκει τὸ στόχο, δηλαδὴ πέφτει ἀκριβῶς ἀνάμεσα στὶς δυὸ κουτάλες τοῦ μυδιοῦ. Ἐκεῖνο τρομαγμένο προσπαθεῖ νὰ κλείσῃ. Μὰ εἶναι ἀδύνατο. Ἡ πέτρα τὸ ἐμποδίζει. Καὶ ἡ θύρα μένει μισάνοιχτη. Τὰ ὑπόλοιπα εἶναι πλέον ζητήματα μιᾶς ἀπλῆς βουτιάς. "Ὅπως βλέπετε, τὸ τέχνασμα εἶναι πολὺ ἔξυπνο καὶ πολὺ ἀπλό.

Τὴν ἴδια λοιπὸν μέθοδο μεταχειρίζεται καὶ ὁ τσαγανός. Κουβαλάει καὶ αὐτὸς μιὰ πέτρα καὶ τὴ ρίχνει στὸ ἀνοιγμα τῆς θύρας τοῦ στρειδιοῦ ἢ τοῦ μυδιοῦ καὶ ἡ θύρα δὲν

μπορεῖ νὰ κλείσῃ πιά. ~~Κ~~Καὶ τότε ἐκεῖνος μπαίνει μέσα ἄφο-
 βα καὶ στρώνεται στὸ φαῖ. Μιμεῖται ἄραγε τὸν ποντικὸ ἢ
 ὁ ποντικὸς πῆρε τὸ σχέδιο ἀπὸ τὸν τσαγανό; Σὲ ποιὸν ἀνή-
 κει ἡ πατρότητα τῆς ἐφευρέσεως; Ἡ πρόκειται γιὰ ἀπλή
 σύμπτωση; Μᾶλλον αὐτὸ θὰ συμβαίνη. Τὰ μεγάλα πνεύ-
 ματα πάντοτε συναντῶνται.

«Ἐδῶ Βυθὸς»

Θέμος Ποταμάνος

15. Ο ΤΣΕΛΙΓΚΑΣ

Ἦθελα νὰ ἔμουν τσέλιγκας, νὰ ἔμουν ἓνας γιδάρης,
 νὰ πάω νὰ ζήσω στὸ μαντρί, στὴν ἐρημιά, στὰ δάση.
 Νὰ ἔχω κοπάδια πρόβατα, νὰ ἔχω κοπάδια γίδια
 κι ἓνα σωρὸ μαντρόσκυλα, νὰ ἔχω καὶ βοσκοτόπια.
 Τὸ καλοκαίρι στὰ βουνά, στοὺς κάμπους τὸ χειμῶνα,
 νὰ ἔχω σὲ μιὰ ψηλὴ κορφή, καλύβι ἀπὸ ρουπάκια.
 Νὰ ἔχω μὲ τὰ βοσκόπουλα σὲ κάθε σκάρο γλέντι,
 νὰ ἔχω φλογέρα νὰ λαλῶ, ν' ἀντιλαλοῦν οἱ κάμπου.

Κώστας Κρουστάλλης

16. Η ΒΕΛΑΝΙΔΙΑ ΔΙΗΓΕΙΤΑΙ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ

1. Γεννήθηκα από ένα βελανίδι, πού ο άνεμος τὸ ἄρπαξε ἀπὸ μιὰ βελανιδιά καὶ τὸ ἔριξε κοντὰ στὸ δάσος.

Χωρὶς καμιά περιποίηση, χωρὶς κανέναν νὰ φροντίζει γιὰ μένα, μεγάλωσα μονάχη μου σιγὰ σιγὰ. Κι ὕστερα ἀπὸ πολλὰ χρόνια, πάνω ἀπὸ διακόσια, ἔγινα κι ἐγὼ μεγάλη βελανιδιά.

2. Οἱ ρίζες μου προχώρησαν βαθιά καὶ ξαπλώθηκαν μέσα στὴ γῆ, ὅσο ἀπλώνονται πάνω στὸν κορμό μου καὶ τὰ κλαδιά μου ὀλόγυρα. Ἕνα μεγάλο δέντρο πρέπει νὰ ἔχη μεγάλες καὶ δυνατὲς ρίζες, γιὰ νὰ στηρίζεται καλά.

Τὰ κλαδιά μου μεγάλωσαν κι ἀπλώθηκαν σ' ὅλες τὶς μεριές, σὰν πελώρια χέρια.

Ἐρίξα πολὺ μεγάλο ἀνάστημα καὶ πέρασα ὅλα τ' ἄλλα δέντρα πού εἶναι ἐδῶ. Ὁ κορμός μου στὰ μικρά μου χρόνια ἦταν λεπτὸς καὶ τρυφερός· μετὸν καιρὸ ὅμως ἔγινε χοντρός καὶ δυνατός. Κι ἡ φλούδα μου, ὅταν ἦμουν μικρή, ἦταν πρασινωπὴ καὶ μαλακή· λίγο λίγο κι αὐτὴ πῆρε χρῶμα μαυριδερό, ἔγινε σκληρὴ καὶ γέμισε σχισμάδες.

3. Λίγο πιὸ πέρα ἀπὸ μένα εἶναι κι ἄλλες βελανιδιές, πολὺ γέρικες. Μὲ περνοῦν πολλὰ χρόνια.

Εἶναι, σὰ νὰ ποῦμε, γιαγιάδες μου καὶ προγιαγιάδες μου. Ὁ κορμός τους εἶναι γεμάτος ἀπὸ κουφάλες καὶ ρόζους καὶ τὰ κλωνάρια τους εἶναι ὅλο ρόζοι.

4. Τὰ φύλλα μου εἶναι πολλὰ καὶ πυκνά, ἀλλὰ μονάχα στὴν ἄκρη τῶν κλαδιῶν. Στὴ μέση δὲν ἔχω πολλὰ φύλλα· γι' αὐτὸ ὅποιος στέκεται κοντὰ στὸν κορμό μου μπορεῖ νὰ δῇ ὡς πάνω στὴν κορυφή μου.

Κάτω ἀπὸ τὴ φυλλωσιά μου φυτρώνουν λογῆς - λογῆς ἀνοιξιὰτικα φυτὰ κι ἀγριολούλουδα. Ὁ ἥλιος περνᾷ μέσ'

ἀπὸ τῆ φυλλωσιά μου, φτάνει ὡς τὸ χῶμα καὶ τοὺς δίνει
ζωή. Λ

Ὁ ἥλιος ! Ἄχ, πῶς τὸν ἀγαπῶ ! Δὲν ξέρω ἂν εἶναι
ἄλλο δέντρο στὸν κόσμο, ποὺ ν' ἀγαπᾷ τὸ φῶς καὶ τὴ ζε-
στασιά ὅπως ἐγώ.

Δὲν πολυβιάζομαι νὰ βγάλω τὴν ἀνοιξή τὰ πριονωτὰ
φύλλα μου· φοβοῦμαι τὸ κρύο καὶ περιμένω νὰ ζεστάνη ὁ
καιρὸς καὶ τὰ φύλλα μου βγαίνουν ὄχι χωριστὰ τὸ καθένα,

ἀλλὰ φοῦντες - φοῦντες, κι ἔχουν ἓνα κοτσάνι, γιὰ νὰ μποροῦν νὰ γυρνοῦν στὸν ἀγαπημένο ἥλιο.

5. Ὁ καρπός μου εἶναι ἡ πιὸ θρεπτικὴ τροφή γιὰ τοὺς χοίρους. Βελανίδια ἔδινε καὶ ἡ Κίρκη στοὺς συντρόφους τοῦ Ὀδυσσεά κι ἔτρωγαν, ἀφοῦ τοὺς μεταμόρφωσε σὲ χοίρους, ὅπως λέει ἡ μυθολογία.

Μὰ καὶ τὰ φλουδωτὰ κουπάκια τῶν βελανιδιῶν μου καὶ ἡ φλούδα μου δὲν εἶναι πράγματα ἄχρηστα· μ' αὐτὰ οἱ βυρσοδέψες κατεργάζονται τὰ δέρματα.

Λησμόνησα νὰ σᾶς πῶ πῶς τὰ φύλλα μου καὶ τὰ κλαδιά μου, τὸ καλοκαίρι, τὰ δαγκώνουν κάτι μικρὰ ζωύφια. Στὸ κάθε δάγκωμα γίνεται ἓνα ἐξόγκωμα σὰν καρύδι. Ἐκεῖ μέσα τὰ μικρὰ ζωύφια φυλάγουν τ' αὐγά τους.

Τὰ καρύδια αὐτὰ τὰ λένε κηκίδια καὶ τὰ μεταχειρίζονται γιὰ γιατρικό· ἀκόμη γιὰ νὰ κάμουν μελάνι· κι οἱ χωρικοὶ γιὰ νὰ βάφουν μαῦρα, ὅταν θέλουν, τὰ μάλλινα ὑφάσματα τους.

6. Τώρα νὰ σᾶς πῶ καὶ γιὰ τὸν κορμό μου. Στὸν κορμό μου τὸ μέσα ξύλο, ἡ καρδιά, νὰ ποῦμε, εἶναι σταχτερὴ καὶ τόσο σκληρὴ, ποὺ δὲν μπορεῖ εὐκόλα νὰ τὴ χαράξη τὸ μαχαίρι. Τὸ ἄλλο ξύλο, ποὺ εἶναι ὀλόγουρα στὴν καρδιά καὶ γειτονεύει μὲ τὴ φλούδα μου, εἶναι κιτρινωπὸ καὶ μαλακό. Αὐτὸ μὲ κάνει καὶ ζῶ. Ἀπ' αὐτὸ περνοῦν οἱ χυμοί, ποὺ ἀνεβαίνουν ἀπὸ τὶς ρίζες καὶ φτάνουν ὥς τ' ἀκροκλάδια.

Ἡ καρδιά μου πάλι μὲ συγκρατεῖ στερεὰ καὶ μὲ κάνει νὰ μὴ φοβοῦμαι τὸν ἄνεμο, ὅσο δυνατὰ κι ἂν φυσᾷ. Τὸ ξύλο τῆς καρδιάς μου εἶναι πολὺ χρήσιμο στοὺς ἀνθρώπους.

Ὅταν ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ ξύλο, ποὺ νὰ μὴ σαπίζῃ στὸ νερό, ποὺ νὰ εἶναι αἰώνιο, τρέχουν νὰ βροῦν καρδιά βελανιδιάς καὶ κάνουν γεφύρια, βάρκες, καράβια καὶ σπίτια.

7. Μὲ τὸ ἄλλο μου ξύλο, τὸ κιτρινωπὸ, κάνουν ἔπι-

πλα, πού είναι προφυλαγμένα από τὸ νερὸ καὶ δὲν ἔχουν φόβονὰ σαπίσουν. Αὐτὸ τὸ ξύλο τὸ μεταχειρίζονται καὶ γιὰ κάψιμο σὲ φούρνους, σὲ τζάκια, σὲ θερμάστρες καὶ μὲ τὰ κλαδιά μου κάνουν τὸ πιὸ καλὸ ξυλοκάρβουνο, τὸ ἄγριο, ὅπως λένε οἱ νοικοκυρές.

Τὸ κιτρινωπὸ ξύλο μου εἶναι κάποτε κατατρυπημένο. Ἕνα πλῆθος ἔντομα ἔρχονται, τρυποῦν τὴ φλούδα μου, κάνουν ἐκεῖ μέσα τὴ φωλιά τους καὶ φυλάγουν τ' αὐτὰ τους· σὲ λίγο τὸ μέρος ἐκεῖνο τοῦ κορμοῦ μου κάτω ἀπὸ τὴ φλούδα γίνεται κούφιο.

8. Καὶ τώρα πῶς νὰ γλιτώσω; Ἄς εἶναι καλὰ ὁ φίλος μου ὁ δρυοκολάπτης, τὸ καλὸ πουλὶ μὲ τὸ βαθὺ κόκκινο, τὸ κρεμεζὶ μέτωπο, τὶς πράσινες ἢ ἀσπρόμαυρες φτεροῦγες του καὶ τὴν κοκκινωπὴ οὐρά.

Αὐτὸ ἔρχεται ταχτικά καὶ μὲ τὴ δυνατὴ μύτη του ἀρχίζει νὰ χτυπᾷ τὸν κορμὸ μου : τάκ - τάκ - τάκ. Ἀπὸ τὰ δυνατὰ χτυπήματα ἀντιβουίζει τὸ δάσος καὶ τὸ ἔξυπνο πουλὶ καταλαβαίνει, ὅταν ὁ κρότος εἶναι ξερός, πῶς τὸ ξύλο εἶναι γερό. « Ἐδῶ δὲν εἶναι τίποτε », λέει μὲ τὸ νοῦ του· καὶ πηγάνει παραπέρα.

Ξαναρχίζει τὸ τάκ - τάκ - τάκ καὶ ὅταν ἀκούσῃ τὸ ξύλονὰ κουδουνίζῃ, ὅπως κουδουνίζουν τὰ κούφια πράγματα, « ἐδῶ εἴμαστε! » λέει, καὶ μὲ τὴ φοβερὴ μύτη του σκάβει δυνατά, βρίσκει τὴ φωλιά καὶ τρώει ὅλα τὰ ἔντομα.

Στὰ παλιὰ χρόνια, ὅταν οἱ ἄνθρωποι ἤθελαν νὰ παίξουν κανένα γιὰ τὴν παλικάριά του καὶ τὴ δύναμή του, θυμόνταν ἐμένα καὶ τὸν παρομοίαζαν μὲ τὸ ξύλο μου, πού εἶναι σκληρὸ σὰν πέτρα.

17. Ο Π Ε Υ Κ Ο Σ

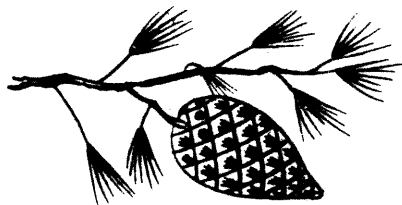
ΝΑΣ πεῦκος μὲς στὸν κάμπο
γέρας' ὁ φτωχός,
στέκει ἐκεῖ πρωὶ καὶ βράδυ
μοναχός.

51

Ἔχασε μεγάλους κλώνους,
ἔμαθε πολλά,
ζῇ διακόσια τόσα χρόνια
στρογγυλά.

Ἄκουσε τὰ καριοφίλια,
εἶδ' ἄρματολούς,
πέρασε πολέμους, μπόρες,
κεραυνούς.

Μὰ βαστάει σὰν παλικάρι
ὅσο κι ἂν γερνᾷ,
κι ἀγναντεύει πέρα ὡς πέρα
τὰ βουνά.

Στὸ χωριὸν δὲ τὸ ἄπαισ στίχων

ἦρθε ἡ χειμερινά,

μαζεύει τὸν ἄνθρωπον

καὶ ζῇ **20^{ος} ΚΥΚΛΟΣ**

Ἔξω ἀπ' τοῦ χωριοῦ τὰ σπίνια

ἦρθε ἡ παγοποιή.

Τὸ ἀπαισ, δὲν ἔχουν φύλλα,

ἐπὶ τὸν ἀπαισιν,

ὡς ὁ ἀπαισ, ἐπὶ τὸν ἀπαισ,

ὡς ὁ ἀπαισ, ἐπὶ τὸν ἀπαισ,

ὡς ὁ ἀπαισ, ἐπὶ τὸν ἀπαισ,

ὡς ὁ ἀπαισ, ἐπὶ τὸν ἀπαισ,

ὡς ὁ ἀπαισ, ἐπὶ τὸν ἀπαισ,

ὡς ὁ ἀπαισ, ἐπὶ τὸν ἀπαισ,

ὡς ὁ ἀπαισ, ἐπὶ τὸν ἀπαισ,

ὡς ὁ ἀπαισ, ἐπὶ τὸν ἀπαισ,

ὡς ὁ ἀπαισ, ἐπὶ τὸν ἀπαισ,

ὡς ὁ ἀπαισ, ἐπὶ τὸν ἀπαισ,

ὡς ὁ ἀπαισ, ἐπὶ τὸν ἀπαισ,

ὡς ὁ ἀπαισ, ἐπὶ τὸν ἀπαισ,

ὡς ὁ ἀπαισ, ἐπὶ τὸν ἀπαισ,

ὡς ὁ ἀπαισ, ἐπὶ τὸν ἀπαισ,

ὡς ὁ ἀπαισ, ἐπὶ τὸν ἀπαισ,

ὡς ὁ ἀπαισ, ἐπὶ τὸν ἀπαισ,

ὡς ὁ ἀπαισ, ἐπὶ τὸν ἀπαισ,

ὡς ὁ ἀπαισ, ἐπὶ τὸν ἀπαισ,

ὡς ὁ ἀπαισ, ἐπὶ τὸν ἀπαισ,

ὡς ὁ ἀπαισ, ἐπὶ τὸν ἀπαισ,

ὡς ὁ ἀπαισ, ἐπὶ τὸν ἀπαισ,

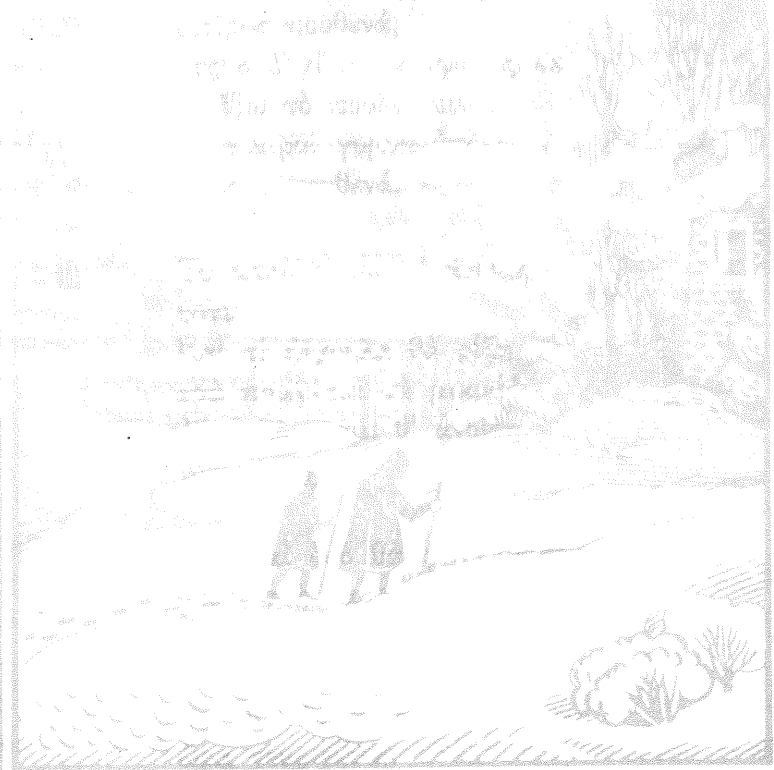
ὡς ὁ ἀπαισ, ἐπὶ τὸν ἀπαισ,

ὡς ὁ ἀπαισ, ἐπὶ τὸν ἀπαισ,

ὡς ὁ ἀπαισ, ἐπὶ τὸν ἀπαισ,

ὡς ὁ ἀπαισ, ἐπὶ τὸν ἀπαισ,

ὡς ὁ ἀπαισ, ἐπὶ τὸν ἀπαισ,

18. ΧΕΙΜΩΝΙΑ

Στὸ χωριὸ μὲ τ' ἄσπρα σπίτια
ἦρθε ἡ χειμωνιά,
μαζευτῆκαν τὰ σπουργίτια
καὶ ζητοῦν ζεστὴ γωνιά.
Ἔξω ἀπ' τοῦ χωριοῦ τὰ σπίτια
ἦρθε ἡ παγωνιά.

Τὰ κλαριά δὲν ἔχουν φύλλα,
σπόρος πουθενά,
μὲς στὸ τζάκι ἀνάψαν ξύλα
κι ἔξω τὸ πουλὶ πεινᾷ.
Τὰ κλαριά γυμνά ἀπὸ φύλλα,
σπόρος πουθενά.

Τὸ καλὸ παιδὶ θ' ἀνοίξη
τότε, τί χαρά!
Καὶ τί ψίχουλα θὰ ρίξη
στὰ πουλάκια τὰ μικρά!
Τὸ θολὸ τζάμι θ' ἀνοίξη.
τότε, τί χαρά!

Μιά καὶ δυὸ θὰ φτερουγίσουν
μέσα στὴν αὐλή,
τὴν κοιλιὰ τους νὰ γεμίσουν,
ποὺ ἦταν ἄδεια ὥρα πολλή,
καὶ γι' ἄλλοῦ θὰ ξεκινήσουν,
ὥρα τους καλή.

Μιχ. Δ. Στασινόπουλος

19. Τ Ο Χ Ι Ο Ν Ι

1. Ἦταν χειμωνιάτικο βράδυ. Ὁ ἀέρας εἶχε πέσει καὶ στὸ περιβόλι βασίλευε ἡσυχία. Ὡστόσο ὁ οὐρανὸς ἦταν σκεπασμένος ἀπὸ σταχτιὰ καὶ μαῦρα σύννεφα.

Ἐξαφνα ἄρχισαν νὰ πέφτουν ἀπὸ τὸν οὐρανὸ κάτι μικρὲς πεταλουδίτσες. Ἦταν νιφάδες χιονιοῦ. Κι ἔπεφταν τόσο μαλακά, τόσο ἀπαλὰ ἢ μιὰ κατόπι στὴν ἄλλη οἱ πεταλουδίτσες αὐτές, ποὺ δὲν ἀκούονταν καθόλου. Οἱ μικρότερες μάλιστα χόρευαν στὸν ἀέρα σὰν τρελές. Σιμώνοντας ὅμως ἐλαφρὰ ἐλαφρὰ τοὺς κοιμισμένους θάμνους καὶ τὰ δέντρα, τὰ στόλιζαν μὲ πολὺ γοῦστο. Δὲν ξεχνοῦσαν οὔτε τὸ παραμικρὸ κλαδάκι.

Κι ἔπεφταν κι ὅλο ἔπεφταν ἀπὸ τὸν οὐρανὸ χιλιάδες, ἑκατομμύρια πεταλουδίτσες κι ἄφηναν στὴ γῇ τὰ φορεμάτια τους, ποὺ ἔμοιαζαν σὰν ἀστρουλάκια. Ἔτσι, φόρεσαν καὶ τῆς κληματαριᾶς ἓνα ζεστὸ πανωφόρι καὶ τὴ χλόη τὴ σκέπασαν μ' ἓνα πάπλωμα ἀφράτο, πουπουλένιο.

Τὸ ἴδιο ἔκαμαν καὶ στὰ κάγκελα καὶ σὲ ὅλα τὰ πράματα τοῦ περιβολιοῦ. Στὸ καθένα ἔβαλαν ἀπὸ μιὰ σκούφια. Μὰ στὴ βία τους ἐπάνω ἔκαμαν καὶ μερικὰ στραβά. Ἀλλὰ πῆραν μεγάλες σκούφιεσ κι ἔβλεπεσ νὰ τοὺς κατεβαίνουν ὡς τ' αὐτιά. Ἀλλὰ πάλι πῆραν μικρότερες καὶ τοὺς στέκονταν στὴν κορυφή. Μερικὲς μπῆκαν στραβά. Μὰ τί ἔχει νὰ κάμη; Φτάνει ποὺ πῆραν ὅλα τὸ δῶρο τους ἐκεῖνο τὸ βράδυ. Καθένα δὲν ἔμεινε παραπονεμένο.

2. Τὴν ἄλλη μέρα τὸ περιβόλι ἦταν ἀγνώριστο. Μὰ τί ξάφνιασμα ἦταν ἐκεῖνο, τί χαρά, τί πανηγύρι, σὰν ξύπνησαν ὅλα κι εἶδαν τὰ λευκά τους δῶρα. Οἱ θάμνοι δὲν τολμοῦσαν νὰ κουνηθοῦν, μήπως καὶ τοὺς πέσουν τὰ ὁμορφα στολίδια. Ἡ χλόη ἦταν πολὺ εὐχαριστημένη μὲ τὸ ἀφράτο, τὸ ἀπαλὸ

της πάπλωμα. 'Η γριά κληματαριά, πού ἄλλοτε ξυπνοῦσε πρώτη ἀπ' ὅλους, σήμερα ξύπνησε τελευταία. Τόσο γλυκά κοιμήθηκε κάτω ἀπ' τὸ ζεστό της πανωφόρι. 'Απ' ὅλα ὅμως πιὸ πολὺ χάρηκαν τὰ κάγκελα τοῦ φράχτη.

— Θὰ μᾶς τ' ἀφήσουν ἄραγε γιὰ πάντα τὰ ὅμορφα αὐτὰ σκουφιά; ρωτοῦσαν.

'Αλλὰ δὲν πρόφτασαν καλὰ καλὰ νὰ χαροῦν τὰ δῶρα τους, ὅταν ἔξαφνα ἀκούστηκαν κάτι φωνές χαρούμενες καὶ σὲ λίγο τὸ περιβόλι γέμισε ἀπὸ παιδιὰ.

Θεέ μου ! τί τρέλες ἦταν ἐκεῖνες, σὰν ἀντίκρισαν τὸ ἀπαλό, τὸ κατάλευκο χιόνι ! "Αὐτὰ κυλιόνταν ἄμω καὶ ἄλλα κυνηγιόνταν μὲ τίς χοῦφτες γεμάτες χιόνι.

Σὲ λίγο ἄναψε κι ὁ χιονοπόλεμος. Πῶ πῶ ! τί κακὸ ἦταν ἐκεῖνο ! Δὲν ἔμεινε στολίδι γιὰ στολίδι στὰ χαμόδεντρα. 'Ακόμη καὶ στὰ ψηλὰ δέντρα ἔφταναν οἱ μπάλες. Πᾶνε κι οἱ σκούφιες πού φοροῦσαν τὰ κάγκελα, πάει καὶ τὸ πανωφόρι τῆς κληματαριᾶς. Σωστὴ καταστροφή ! Τὰ παιδιὰ ὅμως ἦταν ἐνθουσιασμένα. Κατακόκκινα τὰ μάγουλά τους καὶ τὰ μάτια τους ἄστραφταν ἀπὸ χαρά.

20. ΣΤΑ ΚΡΥΑ ΚΑΙ ΣΤΑ ΧΙΟΝΙΑ

1. Βαρὺς χειμῶνας πλάκωσε κι οἱ χωρικοί, κλεισμένοι τὰ βράδια στὰ σπίτια τους, μαζεύονται ὅλοι γύρω στὴ φωτιά.

Ἐκείνη τὴ νύχτα ὁ ἄνεμος βούιζε πιὸ ἄγρια ἀπὸ κάθε ἄλλη φορά.

Στὸ σπίτι τοῦ γερο - Φώτη ἡ γωνιά ἀναβε ὀλόφλογη κι ἔχυνε σ' ὅλο τὸ δωμάτιο εὐχάριστη πύρα. "Οἱ τοῦ σπιτιοῦ ἦταν καθισμένοι γύρω στὴ φωτιά.

Ἡ Γιώργαινα ράβει ἓνα φορεματάκι τοῦ παιδιοῦ, ἡ Χρυσάνθη γνέθει, ὁ Γιώργης πυρώνει τὰ χέρια του κι ὁ γέρος συδαυλίζει τὴ φωτιά.

2. Ὁ Δημήτρης, ποὺ τοῦ ἀρέσουν τὰ μαντέματα, ἀρχίζει πρῶτος, γιὰ νὰ παρακινήθοῦν κι οἱ ἄλλοι. Ἀπὸ κεῖ τὰ μαθαίνει καὶ τὰ λέει καὶ στ' ἄλλα τσοπανόπουλα καὶ τοὺς παίρνει ἓνα σωρὸ « κάστρα ».

— Ἀπόψε θὰ σᾶς πῶ μαντέματα, ποὺ δὲ θὰ τὰ βρῇ κανένας, τοὺς λέει. Ἀκοῦστε ἓνα :

Τέσσερεις στέκονται,
δυὸ ἀκοῦνε,
ἓνας σκάβει,
κι ἓνας θυμιατίζει.

Τί εἶναι ;

Σκέπτονται ὅλοι, βάζουν μὲ τὸ νοῦ τους κάμποσα πράγματα, ἀλλὰ κανένας δὲν ὑποψιάζεται πὼς εἶναι τὸ γουρούνι μὲ τὴν οὐρά του.

— Βρῆτε το λοιπόν ! τοὺς πεισμώνει ὁ Δημήτρης. Καὶ ἐπειδὴ κανένας δὲν τὸ βρίσκει, τοῦ δίνουν ἀπὸ ἓνα « κάστρο » ὁ καθένας, γιὰ νὰ τοὺς τὸ πῇ.

— Τέτοια δύσκολα μαντέματα μονάχα ὁ Γιώργης ξέρει, ξαναλέει ὁ Δημήτρης σὲ λίγο. Μὰ νὰ πὺ σᾶς εἶπα κι ἐγὼ ἓνα! . . . Κι αὐτὸ πὺ θὰ σᾶς πῶ τώρα, δὲ θὰ τὸ βρῇ κα- νένας σας. "Οποῖος τὸ ξέρει, ἐδῶ θὰ φανῇ! . . .

*Μικρὴ-μικρὴ νοικοκυρὰ
μεγᾶλη πίτα κάνει.*

Τί εἶναι :

Κι αὐτὸ τοὺς τὸ εἶπε, γιατί, ὅσο κι ἂν σκέφτηκαν, δὲν πῆγε ὁ νοῦς τους στὴ μ ἔ λ ι σ σ α.

3.— Ἐγὼ θὰ σοῦ πῶ ἓνα, λέει ὁ Γιώργης, καὶ νὰ σὲ δῶ ἂν τὸ βρῇς.

*Τὸ φίδι τρώει τὴ θάλασσα
κι ἡ θάλασσα τὸ φίδι.*

Τί εἶναι ;

— Τὸ λυχνάρι μὲ τὸ φιτίλι ! πετάχτηκε ὁ Δημήτρης.

— Τὸ πέτυχες ! τοῦ λέει ὁ Γιώργης. Μὰ τώρα θὰ σοῦ πῶ δύο, πού εἶναι τὸ ἴδιο πράγμα. Νὰ δοῦμε, θὰ τὰ βρῆς κι αὐτά ;

— Πές τα καὶ θὰ τὰ βρῶ, τοῦ ἀπαντᾷ.

— "Ακουσε λοιπὸν τὸ πρῶτο :

Δ Μιὰ κόρη λυγρὴ
βῆμα βῆμα περπατεῖ
κι ἀπὸ πίσω της πηγαίνει
μιὰ γριὰ βλογιοκομμένη !
Τί εἶναι ;

"Ακουσε τώρα καὶ τὸ δεύτερο :

"Εχω μιὰ προβατίνα,
ἀπὸ τὸ λαιμὸ τῇ δένω
κι ἀπὸ τὴν οὐρὰ τῇ σέρνω !
Τί εἶναι ;

Ὁ Δημήτρης τὸν ἔβαλε καὶ τοῦ τὰ εἶπε πάλι καὶ πάλι, μὰ δὲν τὰ βρῆκε. Τότε κι οἱ ἄλλοι τοῦ ἔταξαν σπουδαῖα « κάστρα », γιὰ νὰ τοὺς τὰ φανερώσῃ.

— Μὰ γιὰ σκεφτῆτε λιγάκι ἀκόμη ! τοὺς λέει. Ὁ κόσμος τὸ χρειάζεται ὅλη τὴν ὥρα !

Τοὺς βασάνισε κάμποσο, ἔπειτα τοὺς μαρτύρησε πὼς εἶναι ἡ βελόνα μὲ τὴν δαχτυλήθρα, πού μοιάζει μὲ βλογιοκομμένη.

— "Ε ! φτάνει πιά τὰ « κάστρα » πού πῆρες, Γιώργη, εἶπε ὁ γερο - Φώτης. Τώρα εἶναι καιρὸς νὰ σχολάσωμε.

21. ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

1. Στὴ Βηθλεέμ, μιὰ νύχτα σκοτεινὴ, ἓνας ἄνθρωπος γύριζε ἀπὸ πόρτα σὲ πόρτα χτυπώντας καὶ παρακαλώντας νὰ τοῦ δώσουν λίγη φωτιά, γιὰ νὰ ζεστάνῃ ἓνα παιδάκι, ποὺ γεννήθηκε ἐκεῖνο τὸ βράδυ, καὶ τὴ μητέρα του.

Ἀλλὰ ἦταν νύχτα, ὅλοι κοιμόνταν καὶ κανένας δὲν τοῦ ἀποκρινόταν. Ὁ ἄνθρωπος συνέχιζε τὸ δρόμο του. Στὸ τέλος εἶδε μακριὰ ἓνα φῶς. Κίνησε κατὰ κεῖ καὶ ὅταν ἔφτασε, εἶδε πὼς ἦταν μιὰ μεγάλη φωτιά κι ὁλόγυρά της ἦταν ξαπλωμένο ἓνα κοπάδι ἄσπρα πρόβατα. Τὸ κοπάδι τὸ φύλαγε ἓνας γερο - βοσκός. Στὰ πόδια τοῦ βοσκοῦ ἦταν ξαπλωμένα τρία μεγάλα σκυλιὰ.

Οἱ Μόλις ὁ ἄνθρωπος πλησίασε, τὰ τρία σκυλιὰ ξύπνησαν κι ἄνοιξαν τὰ μεγάλα τους στόματα νὰ γαβγίσουν. Μὰ δὲν μπόρεσαν νὰ βγάλουν οὔτε τὴν παραμικρὴ φωνή.

Ὁ ἄνθρωπος εἶδε πὼς ἀνασηκώθηκαν οἱ τρίχες τῶν σκυλιῶν, πὼς γυάλισαν τ' ἄσπρα τους δόντια καὶ πὼς χύθηκαν καταπάνω του. Τὸ ἓνα σκυλὶ τὸν ἄρπαξε ἀπὸ τὸ πόδι, τὸ ἄλλο ἀπὸ τὸ χέρι καὶ τὸ τρίτο κρεμάστηκε ἀπὸ τὸ λαιμό του. Ἀλλὰ δὲν μπόρεσαν νὰ τοῦ κάμουν μὲ τὰ δόντια τους κανένα κακὸ καὶ παραμέρισαν. Τότε ὁ ἄνθρωπος ἔκανε νὰ πλησιάσῃ τὴ φωτιά. Μὰ τὰ πρόβατα ἦταν στριμωγμένα τὸ ἓνα δίπλα στὸ ἄλλο τόσο κοντά, ποὺ δὲν μποροῦσε νὰ περάσῃ ἀνάμεσά τους. Ἀναγκάστηκε τότε νὰ πατήσῃ πάνω τους. Μὰ κανένα ἀπὸ τὰ πρόβατα οὔτε ξύπνησε οὔτε κουνήθηκε.

2. Ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἔφτασε κοντὰ στὴ φωτιά, ὁ βοσκὸς σήκωσε τὸ κεφάλι. Ἦταν ἓνας γέρος κατσούφης, πάντα ἀπότομος καὶ σκληρὸς σὲ ὅλους. Ὅταν εἶδε τὸν ἄγνωστο ποὺ πλησίαζε, σήκωσε τὸ μακρὺ καὶ μυτερὸ στὴν ἄκρη ραβδί

του και τὸ πέταξε πάνω του μ' ὀρμή. Μὰ τὸ ραβδί λοξοδρόμησε κι ἔπεσε μὲ πολὺν κρότο στὴ γῆ, χωρὶς νὰ βλάψῃ τὸν ἄγνωστο.

Τότε ὁ ἄγνωστος πλησίασε τὸ βοσκὸ καὶ τὸν παρακάλεσε νὰ τοῦ δώσῃ λίγη φωτιά, γιὰ νὰ ζεστάνῃ τὸ νεογέννητο καὶ τὴ μητέρα του.

— Βοήθησέ με, φίλε μου, τοῦ λέει. Δώσε μου λίγη φωτιά. Θὰ ξεπαγιάσουν κι οἱ δύο τους ἀπὸ τὸ κρύο.

Ὁ βοσκὸς θέλησε νὰ τοῦ ἀρνηθῇ. Θυμήθηκε ὅμως πὼς τὰ σκυλιὰ δὲν μπόρεσαν νὰ τὸν δαγκώσουν, τὰ πρόβατα δὲν τὸν φοβήθηκαν καὶ δὲ σκορπίστηκαν καὶ τὸ ραβδί του δὲν τὸν πέτυχε. Καὶ δείλιασε. Καὶ δὲν τόλμησε ν' ἀρνηθῇ στὸν ἄγνωστο αὐτὸ πού τοῦ ζήτησε.

— Πάρε ὅση φωτιά θέλεις, τοῦ λέει.

Ἄλλὰ ἡ φωτιά εἶχε χωνέψει πιά καὶ δὲν εἶχε ἀπομείνει κανένα μακρὸ ξύλο ἢ κλαδί. Ἦταν ἓνας σωρὸς ἀπὸ ἀναμμένα κάρβουνα. Κι ὁ ἄγνωστος δὲν εἶχε οὔτε φτυάρι οὔτε τίποτε ἄλλο, γιὰ νὰ τὰ βάλῃ μέσα καὶ νὰ τὰ πᾶν ἐκεῖ πού ἤθελε. Ὁ βοσκὸς τὸ εἶδε αὐτὸ καὶ ξαναεῖπε :

— Πάρε ὅση φωτιά θέλεις . . .

Καὶ χαϊρόταν στὴ σκέψη, πὼς δὲ θὰ μπορέσῃ νὰ πάρῃ φωτιά.

Ἄλλὰ ὁ ἄγνωστος ἔσκυψε, ξεχώρισε μὲ τὸ χέρι του τὰ κάρβουνα ἀπὸ τὴ στάχτη, ἀνασήκωσε τὴν ἄκρη τοῦ φορέματός του, πῆρε ὅσα κάρβουνα χρειαζόταν καὶ τὰ ἔβαλε ἐκεῖ. Καὶ τὰ κάρβουνα μῆτε τὰ χέρια του ἔκαψαν, ὅταν τὰ ἔπιασε, μῆτε τὸ φόρεμά του. Τὰ πῆρε καὶ κίνησε νὰ φύγῃ, σὰ νὰ μὴν κρατοῦσε ἀναμμένα κάρβουνα, ἀλλὰ μῆλα ἢ καρύδια.

Ὅταν τὰ εἶδε αὐτὰ ὁ βοσκός, ἀπόρησε :

— «Μὰ τί νύχτα εἶναι αὐτή, πού τὰ σκυλιὰ δὲ δαγκώνουν,

τὰ πρόβατα δὲν τρομάζουν, τὸ ραβδί δὲ χτυπάει καὶ τὰ κάρβουνα δὲν καΐνε;» ΑΟ

Σταμάτησε τὸν ἄγνωστο καὶ τὸν ρώτησε :

— Τί νύχτα εἶναι ἡ σημερινή; Καὶ γιατί ὅλα ἔχουν τόση καλοσύνη γιὰ σένα;

— Ἄν δὲν τὸ βλέπης μόνος σου, δὲν μπορῶ ἐγὼ νὰ σοῦ τὸ ἐξηγήσω, ἀποκρίθηκε ὁ ἄγνωστος κι ἐξακολούθησε τὸ δρόμο του.

3. Ὁ βοσκὸς ἀποφάσισε νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ καὶ νὰ μάθῃ τί σημαίνουν ὅλα αὐτά. Τὸν πῆρε ἀπὸ πίσω, ὥσπου ὁ ἄγνωστος ἔφτασε στὸ σπίτι του. Κι εἶδε τότε ὁ βοσκὸς πῶς ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς δὲν εἶχε μήτε καλύβα κι ἡ γυναῖκα καὶ τὸ βρέφος ἦταν ξαπλωμένοι μέσα σὲ μιὰ σπηλιά, ποὺ δὲν εἶχε τίποτε ἄλλο ἀπὸ γυμνά βράχια. Καὶ σκέφτηκε τότε ὁ βοσκὸς πῶς τὸ φτωχό, τ' ἄθωο βρέφος, κινδύνευε ἀπὸ τὸ κρύο μέσα στὴ σπηλιά καί, μ' ὅλο ποὺ ἡ καρδιά του ἦταν σκληρή, λυπήθηκε τὸ βρέφος κι ἀποφάσισε νὰ τὸ βοηθήσῃ.

Ἐβγαλε ἀπὸ τὸ σακούλι του μιὰ ὀλόασπρη μαλακὴ προβιά καὶ τὴν ἔδωσε στὸν ἄγνωστο νὰ τὴ στρώσῃ κάτω ἀπ' τὸ παιδάκι. Καὶ τὴ στιγμή ἐκείνη ποὺ αὐτὸς ὁ σκληρόκαρδος καὶ βάνουσος ἄνθρωπος ἐνίωσε συμπόνια γιὰ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, ἄνοιξαν τὰ μάτια τῆς ψυχῆς του κι εἶδε αὐτά ποὺ δὲν μπορούσε νὰ δῇ κι ἄκουσε ἐκεῖνα ποὺ πρὶν δὲν μπορούσε ν' ἀκούσῃ.

Εἶδε πῶς ὀλόγουρα ἦταν ἄγγελοι μὲ ἀσημένια φτερά καὶ πῶς στὰ χέρια τους κρατοῦσαν ἄρπες κι ἄκουσε ποὺ ἔψελναν ὅτι τὴ νύχτα ἐκείνη γεννήθηκε ὁ Σωτῆρας τοῦ κόσμου.

« Θρύλοι γιὰ τὸ Χριστὸ »

Ἐκτὸς τοῦ βραβευμένου ἀναγνωστικοῦ Δ' τάξεως
Γ. Ἀποστολικά - Χ. Σακελλαρίου - Ν. Σκόπα

Σέλιμα Λάγκερλεφ
Μετ. Λίζας Κοντογιάννη

22. ΕΙΔΑ ΧΤΕΣ ΒΡΑΔΥ

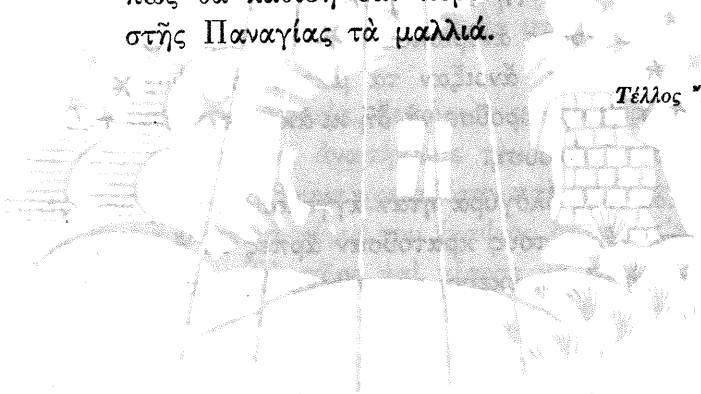
Είδα χτές βράδυ στ' όνειρό μου
τὸ γεννημένο μας Χριστό.
Τὰ βόδια πάνω του φουσοῦσαν
όλο τὸ χνώτο τους ζεστό.

Τὸ μέτωπό του ἦταν σὰν ἥλιος
καὶ μέσα ἡ φάτνη ἡ φτωχικὴ
ἀστραφτε πιδὲ καλὰ ἀπὸ μέρα
μὲ κάποια λάμψη μαγικῆ.

Βοσκοὶ πολλοὶ καὶ βοσκοποῦλες
τὸν προσκυνοῦσαν ταπεινά,
ξανθόμαλλοι ἄγγελοι στεκόνταν
κι ἔψελναν γύρω του «Ὡσαννά!»

Στὰ πόδια του ἔσκυβαν οἱ Μάγοι
κι ἔμοιαζε τ' ἄστρο ἀπὸ ψηλά
πὼς θὰ καθίση σὰν κορόνα
στῆς Παναγίας τὰ μαλλιά.

Τέλλος Ἄγγελος

23. «ΦΟΥΡΤΟΥΝΙΑΣΜΕΝΗ ΘΑΛΑΣΣΑ»

—“Οση γαλήνη κι ἂν κάνη, ὅση καλοκαιρία κι ἂν ὑπάρχει, πάντα στίς δώδεκα τὰ μεσάνυχτα κάθε παραμονῆς Χριστουγέννων θά δῆτε ἐδῶ τῇ θάλασσα νὰ φουσκώνει, ν’ ἀφρίζη χωρίς βοή κι ἀντάρα καὶ νὰ γεμίζει ἄσπρα κύματα, λέτε κι εἶναι κοπάδια πρόβατα, πού βόσκουν σὲ λιβάδι. Καὶ πάλι σιγὰ σιγὰ τὰ κύματα σβήνουν καὶ χάνονται στὰ βάθη τοῦ πελάγου . . .

Ἔτσι μᾶς ἔλεγε ὁ μπαρμπα -Ἡλίας ὁ Σερεμέτης, στρίβοντας μὲ τὰ ροζῆ-ἄρικα, χοντροπετσιασμένα χέρια τοῦ τσιγάρου. Κι ἐξακολούθησε :

— Καὶ μὴ θαρρεῖτε πῶς εἶναι τὰ πεῦκα τότε, πού βουίζουν ἐδῶ . . . Εἶναι ὁ βοσκός, πού σαλαγάζει τὰ πρόβατα πάνω κάτω στὸ περιγιάλι . . . Ἐμεῖς τὸ ξέρομε πάππου πρὸς πάππου καὶ τὸ εἶδαμε μὲ τὰ μάτια μας . . .

Ἀπίθωσε τὸ τσιγάρο στὸ πλαίσιο τοῦ παραγωνιοῦ, ὅπου σπιθοβολοῦσαν τὰ λιόκλαρα, καὶ σταυροκοπήθηκε μ’ εὐλάβεια. Τὸ πρόσωπό του, πού τὸ εἶχαν ψήσει ἡ ἄρμη, τὸ λιοπύρι καὶ τὰ ξεροβόρια, ἀνυψώθηκε μὲ μιὰν ἐνατένιση κάποιας ὀπτασίας. Καὶ τὰ μάτια του, πού τὰ σκίαζαν πυκνά,

ἀκατάστατα φρύδια, πήραν μιάν ἡμερότητα καὶ μιάν ἀγαλλίαση, σὰ νὰ ἔβλεπαν στὰ Θεοφάνια ὀλάνοιχτο τὸν οὐρανό...

— Ἔτσι εἶναι, εἶπε, ξαναπαίρνοντας τὸ τσιγάρο καὶ τραβώντας βαθιὲς ρουφηξιές... Μοῦ τὰ ἔλεγε ἡ κυρούλα μου... Καθόμουνά δίπλα της κι ἄρχιζε τὴν ἱστορία :

— Τὸ βλέπεις ἐκεῖνο ἐκεῖ τὸ χάλασμα στὴν πέρα ράχη, πάνω ἀπὸ τῆς Μπίγλαινας τὸ λιοστάσι ; Ἐκεῖ ἦταν τότε ἡ στάνη τοῦ Χριστόγιωργα μὲ τ' ὄνομα, τοῦ πρώτου ἀρχιτέλιγκα τοῦ τόπου... Γιατὶ τότε δὲν ἦταν τίποτε ἐδῶ· μηδὲ λιοστάσια μηδὲ χωριό... Ἔρχονταν, βλέπεις, οἱ « φοῦστες » μὲ Ἀλγερίνους καὶ σκότωναν τὰ παλικάρια κι ἔπαιρναν ἀπὸ τὰ σπίτια ὅ,τι ἔβρισκαν... Γι' αὐτὸ καὶ τὸ χωριὸ ἦταν ψηλὰ στὴν Παλιοχώρα κι εἶχε βίγλες, πού φύλαγαν κι ἔδιναν εἶδηση.

Κι ὅταν φαίνονταν οἱ φοῦστες στὸ γιאלό, οἱ ξωμερίτες ὅπου φύγη φύγη... Ἀκουες θρῆνο τὰ παιδιὰ καὶ χάρχαλο τὰ πράματα. Κι ἔτρεχαν νὰ κρυφτοῦν στὸ φρούριο... Ἄς εἶναι...

Ποὺ λές, σ' ἐκεῖνο τὸ χάλασμα, πάνω στὴν πέρα ράχη, ἦταν ἡ στάνη τοῦ Χριστόγιωργα. « Εἶχε χιλιάδες πρόβατα καὶ μυριάδες γίδια », ποὺ λέει τὸ τραγούδι... Μὰ ἦταν ἄνθρωπος σκληρὸς κι ἀπόνετος καὶ δὲν ἔκανε καλὸ σὲ ἄνθρωπο.

Μιά βραδιά, ποὺ λές, μιὰ παραμονή τοῦ Χριστοῦ, κάποιος πῆγε καὶ χτύπησε τὴ θύρα του. Οἱ σκύλοι, ποὺ ἔσκιζαν ἄνθρωπο, οὔτε ἔσκουζαν οὔτε ἀγρίεψαν. Μόνο πῆγαν καὶ συμμαζεύτηκαν στὰ πόδια τοῦ Χριστόγιωργα.

— Ποιὸς εἶναι αὐτοῦ ; ξεφώνισε ἐκεῖνος ἀγριεμένος. Ποιὸς εἶσαι ; Τί γυρεύεις τέτοια ὥρα ;

— Ἄν εἶσαι χριστιανός, ἄνοιξε, ἀποκρίθηκε μιὰ φωνή. Μ' ἔπιασε ἡ νύχτα καὶ τὸ κρὺο καὶ δὲν ξέρω ποῦ νὰ πάω.

Χιόνιζε κιόλας, ξέχασα νὰ σᾶς τὸ πῶ.

— Τράβα τὸ δρόμο σου κι ἐδῶ δὲν εἶναι χάνι, ξεφώνισε ὁ Χριστόγιωργας καὶ χούγιαξε τὰ σκυλιά.

Μὰ ἐκεῖνα δὲν κουνήθηκαν.

— Γιὰ τὴν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ ποῦ γεννιέται τώρα, εἶπε παρακαλεστὰ ἡ φωνή, ἀνοιξε, δὲ βαστῶ πιά...

Μὰ ἐκεῖνος ποῦ ν' ἀνοίξῃ !

— Σύρε στὸ δρόμο σου, ξαναεἶπε ἀγριεμένα.

— Γιὰ τὴν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ, ἀνοιξε, εἶπε πάλι ἡ φωνή.

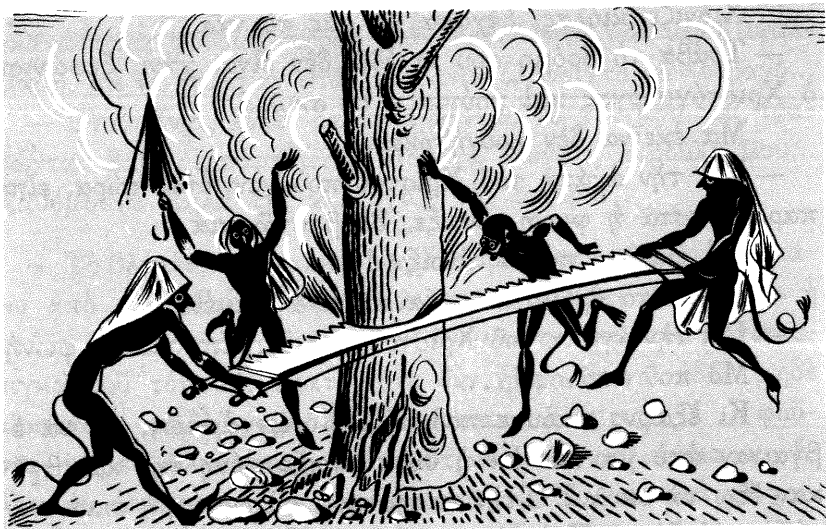
Μὰ ποῦ ἐκεῖνος !...

Κι ἔξαφνα ἄκουσε ποδοβολητὸ τῶν ἀρνιῶν, σὰ νὰ ἐβγαιναν ἀπὸ μαντρί. Κι ἡ θύρα ἀνοιξε μόνη της καὶ βγῆκαν ἔξω τὰ σκυλιά. Στὴν κατηφοριά, σὰ φεγγερὴ σκιά, κατέβαινε ὁ ξένος. Καὶ πίσω του ἀκολουθοῦσαν τὰ πρόβατα... Μπροστὰ ὁ ξένος καὶ πίσω αὐτὰ καὶ παραπίσω ὁ Χριστόγιωργας φωνάζοντας.

“Ὅταν ὁ ξένος ἔφτασε στὴ θάλασσα, ἄρχισε νὰ περπατᾷ πάνω στὰ κύματα. Πίσω του ἔρχονταν ἓνα - ἓνα τὰ πρόβατα. Καὶ γέμιζε ἡ θάλασσα ἀπὸ πρόβατα, ποῦ ὀλοένα ξεμάχραιναν, ἀκολουθώντας τὴ φωτερὴ σκιά, ὥσπου χάθηκαν στὰ βάθη τοῦ πελάγου.

Καὶ χάθηκε κι ὁ Χριστόγιωργας. Καὶ ρήμαξε ἡ στάση του. Καὶ μόνο κάθε χρονιά τὴν παραμονὴ τοῦ Χριστοῦ, τὰ μεσάνυχτα, πηγαινοέρχεται στὸ γιὰλὸ καὶ σαλαγᾷ τὰ πρόβατα, ποῦ ἀκολουθοῦν τὸ Χριστό. Γιατὶ ὁ Χριστὸς ἦταν ποῦ εἶχε ἔρθει, γιὰ νὰ τὸν σώσῃ ἢ νὰ τὸν τιμωρήσῃ.

Κι ὁ μπαρμπα - Ἡλίας σταυροκοπήθηκε πάλι.

24. ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΔΩΔΕΚΑΗΜΕΡΟ

1 Α' Ο στύλος τῆς γῆς

Κάτω ἀπὸ τὴ γῆ ὑπάρχει ἓνα μεγάλο δέντρο, σὰ στύλος πελώριος καὶ γερός, καὶ βαστάει τὴ γῆ. Ἔτσι ἔλεγαν οἱ παλαιότεροι. Ἐκεῖ κάτω βρίσκονται ὅλο τὸ χρόνο οἱ καλικάντζαροι καὶ δουλεύουν νύχτα καὶ μέρα. Προσπαθοῦν νὰ κόψουν τὸ στύλο, ποὺ βαστάει τὴ γῆ, γιατί θέλουν νὰ τὴ δοῦν νὰ γκρεμίζεται καὶ νὰ γελοῦν. Χτυποῦν λοιπὸν μὲ μικρὰ τσεκουράκια καὶ πριονίζουν μὲ πριονάκια. Κάθε χρόνο μόλις ζυγώνουν νὰ τὸ κόψουν, νὰ σου κι ἔρχονται καὶ τὰ Χριστούγεννα.

—Ἄιντε, πᾶμε τώρα νὰ γλεντήσωμε λίγο πάνω στὴ γῆ, πειράζοντας τοὺς ἀνθρώπους, γιορτὲς ἡμέρες ποὺ ἤρθαν. Πᾶμε καὶ στὸ γυρισμὸ μας τὸ ἀποκόβομε.

Ἐρχονται λοιπὸν κοντά μας. Στὸ γυρισμὸ τοὺς ὁμως

βρίσκουν τὸ δέντρο νὰ ἔχη θρέψει. Καὶ τότε ἀρχίζουν πάλι ἀπὸ τὴν ἀρχή.

Εὐτυχῶς ποὺ εἶναι κουτουτσικοὶ οἱ καλικάντζαροι, γιὰ τοῦτο κάθε χρόνο πάντα τὰ ἴδια κάνουν καὶ πάντα τὰ ἴδια παθαίνουν με τοῦτο τὸ θεόρατο δέντρο, ποὺ κρατᾷ τὴ γῆ ὁλόκληρη με τὰ χωριά της καὶ με τίς πολιτεῖες της.

2. Ὁ μυλωνὰς καὶ ὁ καλικάντζαρος

Μιά φορὰ ἓνας μυλωνὰς εἶχε ὠραία φωτιά με κάρβουνα στὸ μύλο του καὶ ἔψηγε μιὰ σούβλα κρέας. Ἐκεῖ ποὺ γύριζε τὴ σούβλα του, βλέπει στὴν ἄλλη μεριά ἓναν καλικάντζαρο καὶ γύριζε μιὰ σούβλα με βατράχους ! Δὲν τοῦ μίλησε διόλου. Ὅστερα ἀπὸ λίγο τὸν ρωτᾷ ὁ καλικάντζαρος πῶς τὸν λένε.

— Ἐαυτὸ με λένε, τοῦ ἀπαντᾷ ὁ μυλωνὰς.

Ἐκεῖ ποὺ γύριζε τὴ σούβλα καὶ τὸ κρέας ἦταν ροδόχρικο καὶ μοσχομύριζε, ὁ καλικάντζαρος βάζει τὴ δική του σούβλα με τοὺς βατράχους πάνω στὸ κρέας.

Πάτ ! δὲν ἀργεῖ ὁ μυλωνὰς καὶ τοῦ φέρνει μιὰ μ' ἓνα ἀναμμένο δαυλὶ καί, καθὼς ὁ καλικάντζαρος ἦταν γυμνός, τὸν κατάκαψε !

Φωνὲς καὶ κακὸ ὁ καλικάντζαρος.

— Βοηθᾶτε, ἀδέρφια, γιατί μ' ἔκαψαν !

— Βρέ, ποιοὺς σ' ἔκαψε; τοῦ λένε οἱ ἄλλοι καλικάντζαροι ἀπ' ἔξω.

— Ὁ Ἐαυτὸς μ' ἔκαψε, τοὺς λέει ἐκεῖνος ἀπὸ μέσα.

— Ἀμ' σὰν κήκες ἀπὸ τὸν ἑαυτό σου, τί σκουζεῖς ;

Κι ἔτσι τὴν ἔπαθε ὁ καλὸς σου ὁ καλικάντζαρος, γιατί ὁ μυλωνὰς φάνηκε ἐξυπνότερος του.

25. Ο ΑΓΙΟΣ ΒΑΣΙΛΗΣ

Ἐλᾶτε στὸ τραπέζι μας ἀπόψε,
 γιὰ τὴ χαρὰ νὰ κάμωμε μιὰ θέση.
 Τὴν πίτα μας, πατέρα, τώρα κόψε,
 νὰ ἰδοῦμε τὸ φλουρὶ σὲ ποιὸν θὰ πέση.

Κι ἄς μένη ἔτσι στρωμένο ἀπόψε, ἄς μένη,
 κι ἡ σόμπα μας ἄς καίη ἐκεῖ στὸ πλάι.
 Ἀπόψε, μὲ τὴν κάπα χιονισμένη,
 θὰ ῥθῇ κι ὁ Ἀι - Βασίλης γιὰ νὰ φάη.

Στέλιος Σπεράντσας

26. Η ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ

‘Ο γερο - Καλούδης ράβει τὸ πανὶ στὴν πλώρη. Οἱ ναῦ-
τες γύρω του τὸν παρακαλοῦν νὰ τοὺς διηγηθῇ καμιὰ ἱστο-
ρία. ‘Ο γερο - Καλούδης μὲ τὸ χαμόγελο στὰ χεῖλη ἄρχισε :

— Μιὰ φορὰ κινδυνέψαμε νὰ πνιγοῦμε στὴ Μαύρη Θά-
λασσα. Ἐκεῖ ποὺ νομίζαμε πὼς ἄδικα παλεύαμε νὰ σω-
θοῦμε, βλέπομε μακριὰ ἓνα μικρὸ χαμηλὸ πανάκι. Μεμιᾶς
ζωντανέψαμε ὅλοι. Δένομε ἀμέσως τῇ σημαίᾳ κόμπο στὸ
κατάρτι ψηλὰ κι ἀρχίζομε νὰ φωνάζωμε, νὰ φουσοῦμε τὸν
κόχυλα καὶ νὰ κουνᾶμε τὶς σκούφιες μας. Τὸ καράβι μακριὰ
μόλις φαινόταν σὰ χελιδονάκι, ποὺ σιγοπετᾷ. Σὲ λιγάκι φά-
νηκε ὁλόκληρο. Ἐρχόταν σὰ βόλι καταπάνω μας. Σὲ λίγο
πλησίασε· διάβασα μάλιστα καὶ τ’ ὄνομά του στὶς κουλού-
ρες· τὸ ἔλεγαν « Σωτήρα ».

— “Α ! ἄ ! ἄ ! βάλαμε ὅλοι μας χαρούμενες φωνές. Ἀπὸ
ἐκείνους ὅμως οὔτε κουνήθηκε οὔτε φώναξε κανένας. Εἶδα
καλὰ τὸν τιμονιέρη στὸ τιμόνι, τὸν καπετάνιο ὀρθὸ στὴν πρύ-
μη, τὸ ναύκληρο καὶ πέντ’ ἔξι ναῦτες. “Ολοι ἔστεκαν καὶ μᾶς
κοίταζαν, μὰ οὔτε σκoiνιὰ ἐτοίμαζαν οὔτε τίποτα. Μόνο ὁ
σκύλος τους, ἓνας σκύλος μαλλιαρός, κατάμαυρος, μὲ κε-
φάλι ὀλοστρόγγυλο σὰν « μπόμπα » παλιοῦ κανονιοῦ, μᾶς
ἔστελνε τὸ ἄγριό του γάβγισμα.

Ὡστόσο τὸ καράβι ἤρθε μιὰ βόλτα κι ἔπεσε δίπλα μας,
δεκαπέντε ὀργιές μακριὰ. Μὰ βλέπω ἔξαφνα τὸν καπετάνιο
νὰ γυρίζῃ στὸν τιμονιέρη. Μιὰ τιμονιὰ ἐκείνος, καὶ τὸ κα-
ράβι ἀλλάζει δρόμο. Βάζομε τὶς φωνές :

— Ἀδέρφια, πνιγόμαστε !... Ποῦ μᾶς ἀφήνετε ; Σῶστε
μας !... Ἀδέρφια, πνιγόμαστε !... Βοήθεια !...

Ἀκούστηκε κάποια φωνὴ καὶ σωπάσαμε, ὁ ἓνας ἔκλεισε
τὸ στόμα τοῦ ἄλλου μὲ τὴν παλάμη του. Καὶ μέσα στὴν

ταραχή τῶν κυμάτων καὶ τὸ φύσημα τοῦ ἀνέμου ἀκούστηκε
μιὰ φωνή, σὰ νὰ τὴν ἔστελνε ὁ ἴδιος ὁ Χάρος :

— Στὴν ἄλλη ζωὴ !... Στὴν ἄλλη ζωὴ !...

Δὲν τὸ πίστευαν τ' αὐτιά μου !... Εἶπα πὼς ὁ καπετάνιος ἤθελε νὰ παίξῃ μὲ τὴ θέσῃ μας κι ἄρχισα νὰ θυμῶνω περισσότερο γιὰ τ' ἄνοστα χωρατὰ παρὰ γιὰ τὴ σκληρὴ του πράξῃ. Ὁ « Σωτήρας » ὅμως πάντα μάκραινε. Βάζομε πάλι τὶς ἄγριες φωνές :

— Ἀδέρφια, πνιγόμαστε ! Ποῦ μᾶς ἀφήνετε ! Βοήθεια !...
Πνιγόμαστε, βοήθεια !...

Κλείσαμε πάλι τὸ στόμα καὶ κρατήσαμε τὴν ἀναπνοή μας. Κι ἡ φωνὴ ἀπὸ τὸ καράβι, συντροφιασμένη μὲ τὸ βογγητὸ τῶν κυμάτων καὶ τοῦ ἀνέμου, ἀκούστηκε πάλι πιδ δυνατὴ :

— Στὴν ἄλλη ζωὴ!... Στὴν ἄλλη ζωὴ!...

Ἐμεινε ὅπου βρέθηκε καθέννας γιὰ πολλή ὥρα.

— Ἐμπρός, παιδιά, στίς ἀντλίες! Μὴ χάνετε καιρό ! εἶπε ὁ καπετάνιος μας.

Ἀντλήσαμε καμιὰ ὥρα, ἔπειτα ἓνας ἓνας ἀφήσαμε τίς ἀντλίες. Πλάκωσε ὥστόσο ἡ νύχτα. Καὶ τί νύχτα ! Κόλαση σωστή. Πῆρε χιονιάς καὶ τὸ χιόνι ἄρχισε νὰ μᾶς σκεπάζῃ. Νέκρα ἔπεσε στὸ καράβι, πὺ νόμιζες πὼς ἦταν παντέρημο στὰ κύματα. Μόνο στὴν πλώρη οὐρλιαζε τὸ σκυλὶ κι ἡ ἀντλία στὴν πρύμη ἔβγαζε ἀργὰ καὶ ρυθμικὰ τὴ θρηνητικὴ τῆς φωνὴ κάτω ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ καπετάνιου.

— Ναῦτες πὺ τοὺς διάλεξα ! μουρμούριζε. Ἐνας κι ἓνας ! Τέτοιιοι δὲ βρίσκονται σ' ὅλη τὴ γῆ!...

— Μὰ τί θέλεις νὰ κάμωμε; τοῦ λέει ἓνας ναύτης.

— Τί νὰ κάμετε!... Νὰ παλέψετε!... Σ' ἄρπαξε ἀπὸ τὰ πόδια ὁ Χάρος ; Πιάσ' τον ἀπ' τὸ λαιμό... Θὰ σὲ πάρῃ ; Νὰ σὲ πάρῃ παλικαρίσια. Ὁχι νὰ σταυρώσης τὰ χέρια καὶ νὰ παραδοθῇς.

— Μὰ δὲ βλέπεις πὺ χάσκει τὸ κύμα νὰ μᾶς καταπιῇ ;

— Ὡσπου νὰ μὲ καταπιῇ ἐκεῖνο, τὸ ρουφᾶω ἐγὼ!...

Ὁ καπετάνιος γύρευε νὰ μᾶς κεντήσῃ τὴ φιλοτιμία, ἀλλὰ ποιὸς μποροῦσε νὰ κουνηθῇ ; Τὸ χιόνι ἦταν ὡς ἓνα πήχη στὸ κατάστρωμα. Σχοινιά, κατάρτια, σίδερα, ὅλα κάτασπρα.

Ἐτσι ἤμασταν, ὅταν ἀκούσαμε μιὰ φωνή :

— Ἐ ! ἀπὸ τὸ καράβι!...

Νὰ μὴν ἦταν ἀπὸ τὸ « Σωτήρα » ; Δόξα νὰ 'χῃ ὁ

Θεός, δὲν ἦταν ἀπὸ τὸ καταραμένο καράβι· ἦταν ἀπὸ τὴ γαλαξιδιώτικη γολέτα τοῦ καπετὰν Καρέλη, πού μᾶς ἔσωσε. Λίγο ἀκόμη καὶ θὰ βουλιάζαμε.

Μόλις πατήσαμε ἐκεῖ, μᾶς ἔβγαλαν οἱ ναῦτες τὰ ρούχα, πού εἶχαν κολλήσει πάνω μας, μᾶς πότισαν τσαί μὲ ρούμι καὶ μᾶς ξάπλωσαν στὰ ζεστὰ στρώματα.

Φτάσαμε τὴν ἄλλη μέρα στὴν Πόλη κι ἀπὸ ἐκεῖ κατεβήκαμε στὴ Δῆλο μὲ φοβερό χιονιά. Ἑβδομήντα καράβια, μικρὰ καὶ μεγάλα, ἦταν ἐκεῖ ἀραγμένα ἀπὸ τὴν τρικυμία. Ἀπὸ τὰ κατάρτια καὶ τὰ σχοινιά νόμισα πὼς ἔμπαινα σὲ πυκνὸ δάσος χειμῶνα καιρό. Δὲν ἀράξαμε ἀκόμη, καὶ βλέπω τὸν καπετάνιο μας κατακόκκινο νὰ τρέχη στὴν πλώρη καὶ νὰ φωνάζει. Κοιτάζω καλὰ τὸ καταραμένο καράβι, ὁ « Σωτήρας », ἔστεκε δίπλα μας. Εἶδα κι ἔπαθα νὰ ἡσυχάσω τὸν καπετάν Μπισμάνη.

— Ἡ κακία τοῦ ἔμεινε, τοῦ εἶπα· νὰ πού ὁ Θεὸς δὲ μᾶς ἄφησε νὰ χαθοῦμε.

Ἄρχισε νὰ νυχτώνη κι ὁ καιρὸς ἔδειχνε κακὰ σημάδια. Ὁ ἥλιος βασίλεψε μαραμένος πίσω ἀπὸ τὴ Σίφνο. Τὸ ἀκρωτήριο τῆς Τήνου, ὁ Τσικνιάς, σκοτείνιασε. Ἀσυνήθιστη κίνηση ἄρχισε στὴ Δῆλο, καθὼς σὲ μυρμηγκοφωλιά τὰ πρωτοβρόχια. Οἱ ναῦτες τρέχουν ἄλλοι στὰ σχοινιά, ἄλλοι στὶς ἄγκυρες, ἄλλοι στὶς βάρκες, ἄλλοι στὰ κατάρτια ! Χέρια, πόδια, νύχια, δόντια, ὅλα εἶναι σὲ κίνηση. Πλάκωσε, νομίζεις, ἐπίβουλος ἐχθρὸς καὶ καθένας ἐτοιμαζόταν νὰ τὸν ἀντιμετωπίσῃ ὅπως μποροῦσε καλύτερα.

Κι ἀλήθεια, σὲ λίγο πλάκωσε ὁ ἐχθρὸς. Μαῦρος, θεοσκότεινος πέταξε ἀπὸ τὸν Τσικνιά ὁ χιονιάς μ' ἄγριες φωνές καὶ φτεροκοπήματα κι ἔκαμε τὸ λιμάνι μαλλιά κουβάρια. Σίδερα βροντοῦσαν, ξύλα τρίζανε, φωνές ἀντηχοῦσαν καὶ γαβγίσματα. Ἀπὸ ἓνα μυκονιάτικο καράβι φορτωμένο ξυ-

λεία πετοῦσαν τὰ σανίδια σὰν πούπουλα καὶ σκέπασαν τὴ θάλασσα ὡς πέρα στὸ νησί ! Μιὰ μαούνα σμυρναίικη, φορτωμένη κάρβουνο, ἄδειασε ὁλότελα. Ἀπὸ μιὰ σφουγγαράδικη μηχανὴ δὲν ἔμεινε τίποτε. Τὰ βαπόρια σήκωσαν τὶς ἄγκυρές τους κι ἀγριοσφυρίζοντας ρίχτηκαν ποιοὶ νὰ πρωτοφύγῃ. Ἐμεῖς ἤμασταν στὴν ἄκρη κι εὐκολα, ἀφοῦ σηκώσαμε τὴν ἄγκυρα, βγήκαμε πέρα, κάτω ἀπὸ τὴ Μικρὴ Δῆλο.

Ὅλη τὴ νύχτα βάσταξε ἡ θύελλα. Κι ὅταν ἔφεξε ἡ μέρα, εἶδα τὸ κακὸ ποῦ ἔγινε. Ἀλλὰ καράβια ἦταν μισοσπασμένα, ἄλλα γυμνά ἀπὸ ξάρτια, ἓνα ἐδῶ εἶχε τὴν μισὴ πρύμνη φαγωμένη, ἄλλο ἐκεῖ ἦταν δίχως φλόκους. Δὲν ξέρω πῶς πῆγα στὴν πρύμνη καὶ βλέπω τὸν καπετάνιο μας πίσω στὸ τιμόνι μὲ μάτια δακρυσμένα.

— Τί ἔχεις, καπετάνιε, τί ἔπαθες ; τὸν ρωτῶ.

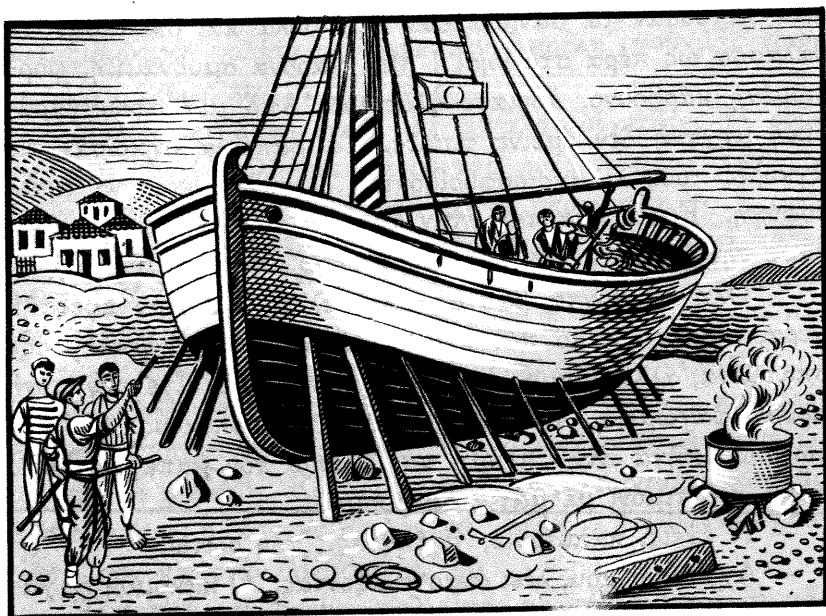
— Ἀχ, παιδί μου, λέει ἀναστενάζοντας. Ὁ κακομοῖρης χάθηκε, φτωχὸς ἄνθρωπος...

▷ Γυρίζω κατὰ τὰ Κοκκινάδια καὶ βλέπω τὸ « Σωτήρα » πεταμένον ἔξω στὶς πέτρες καὶ κοντὰ τοὺς ναῦτες του, βρεγμένους ὡς τὸ κόκαλο, νὰ τουρτουρίζουν, γύρω στὴ φωτιά. Κι ἀκόμη, κοντὰ τὸν καπετάνιο του, ἀναμαλλιασμένο κι ἀγριομάτη, νὰ κοιτάζῃ τὰ ναυάγια, σὰ νὰ κοίταζε τὰ λείψανα τῶν παιδιῶν του.

— Τὸν κακομοῖρη, φτωχὸς ἄνθρωπος ! Δὲν ἤθελα νὰ τὸν δῶ ἔτσι..., ξαναεἶπε ὁ καπετάνιος μας.

— Ἀλήθεια, λυπήθηκα κι ἐγὼ τὸ καράβι, εἶπε ὁ γερο-Καλούδης. Μὰ νὰ ξέρετε, ἡ θάλασσα ἔχει τὴ δικαιοσύνη της.

Ὅστερα σῶπασε. Κι οἱ ναῦτες ἔμειναν γιὰ πολλὴ ὥρα χωρὶς νὰ μιλήσουν.

27. ΤΟ ΡΙΞΙΜΟ ΤΟΥ ΚΑΡΑΒΙΟΥ

Είναι Κυριακή τοῦ Φεβρουαρίου, μιὰ ωραία μέρα.

Ο καπετάν Μαλάμος βαφτίζει σήμερα τὸ μπρίκι του κι ἔχει καλεσμένο ὅλο τὸ νησί.

Τὸ ναυπηγεῖο — ὁ ταρσανάς, καθὼς τὸ λένε στὸ νησί — γεμάτο μαδέρια, κατάρτια, σανίδες, πελεκούδια, ροκανίδια. Ὁ ἀέρας γεμάτος ἀπὸ τὴν ἄρμη τοῦ νεροῦ, τὴ μυρωδιά τοῦ κατραμιοῦ, τῆς πίσσας, τῶν σχοινιῶν . . .

Ὅλα τοῦ ναυτόκοσμου τὰ σύνεργα, οἱ ἀπλοὶ πόθοι κι οἱ μεγάλες ἐλπίδες, στέκονται ξυλόχτιστες στὴν ἀμμουδιά. Οἱ καλεσμένοι γιορτινοντυμένοι γυρίζουν στὰ σκαριά.

Πηδοῦν μέσα τὰ παιδιά, τὰ ψηλαφοῦν οἱ ἄντρες, τὰ καμαρώνουν καὶ τοὺς μιλοῦν πολλές φορές· λένε τὴν ἀξία

τους, λογαριάζουν τή γοργάδα τους, συμβουλεύουν τόν πρωτομάστορα για τὸ καθετί.

Α Τὸ μπρίκι τοῦ καπετάν Μαλάμου πάνω στὴ σκάρα του, μὲ τὴν πλώρη σπαθωτὴ, στεφανοζωμένη τὴν πρύμη, μὲ τὰ μποντίλια του ἀπλωτὰ ζεμβόδεξα, μοιάζει σαρантаποδαρούσα κοιμάμενη στὴν ἀμμουδιά. Α

Ὁλογάλαξη ἡ θάλασσα ἀστράφτει καὶ παιγνιδίζει καὶ φτάνει γλῶσσες γλωσσίτσες στὰ πόδια τοῦ καραβιοῦ, τὸ ραντίζει μὲ τὸν ἀφρό της καὶ τοῦ κελαηδεῖ μυστικά, σὰ νὰ τοῦ λέη :

— "Ελα ! "Ελα, νὰ σὲ πλαγιάσω στὸν κόρφο μου. Τί κάθσαι ἄψυχο ξύλο καὶ βάρυπνο ; Δὲ βαρέθηκες τὴ νάρκη τοῦ δάσους καὶ τὴν ἄβουλη ζωὴ ; Ντροπὴ σου ! "Εβγα νὰ παλέψης μὲ τὸ κύμα ! "Ορμησε στηθάτο νὰ κουρελιάσῃς τὸν

άνεμο ! "Ελα νά γίνης ζήλια τῆς φάλαινας, σύντροφος στοῦ δελφίνι, τοῦ γλάρου ἀνάπαυση, τραγούδι τῶν ναυτῶν, κτύπημα τοῦ καπετάνιου σου. "Ελα, χρυσό μου, ἔλα !

Κι ἐκεῖνο τὸ ἄπραγο, σὰ νὰ νιώθῃ τὰ λόγια της, ἀρχίζει καὶ τριζοβολᾷ, ἔτοιμο ν' ἀφήσῃ τὸ κλινάρι του.

Ὁ καπέτάν Μαλάμος, φρεσκοξυρισμένος, γελαστός, μὲ τὴν τσόχινη βράκα καὶ τὸ πλατὺ ζωνάρι, ἀνυπόμονα περιμένει. Δίπλα του ἡ καπετάνισσα, ντυμένη στὰ μεταξωτά. Καὶ τὸ βιολὶ καὶ τὸ λαγοῦτο λαλαγοῦν τὴ χαρὰ καὶ τῶν δυό τους στὰ τετραπέρατα.

Ὁ παπάς, ντυμένος τ' ἄμφια, διαβάζει τὴν εὐχὴ στοῦ πλεούμενου.

Ὁ πρωτομάστορας ἀρχίζει τὰ προστάγματα :

— Φόρα τὸ πρυμιὸ μποντίλι !

— Φόρα τὸ πλωριό !

— Φόρα σκόντρα καὶ σκαρί !

Ἄ "Ενα μετὰ τὸ ἄλλο φεύγουν τὰ στηρίγματα ἀπὸ τὴ σκάρα καὶ τὸ μπρίκι ἀρχίζει νὰ τραμπαλίζεται, μουνδιασμένο, θαρρεῖς, ἀπὸ τὸ καθισιό, ἄτολμο ἀκόμη στὴ νέα του ζωὴ. Τὰ παιδιὰ, ποὺ εἶναι ἀνεβασμένα στοῦ κατάστρωμα, τρέχουν ἀπὸ τὴν πρύμη στὴν πλώρη, ἀπὸ πλευρὸ σὲ πλευρό, μαζί ὅλα, μὲ τὴν κούφια ποδοβολὴ κοπαδιοῦ...

— Γιούργια! κράζει τότε ὁ πρωτομάστορας.

Καὶ μὲ τὸ σπρώξιμο τῶν καλεσμένων, στενάζει τὸ πλοῖο καὶ γλιστρᾷ στὰ νερά σὰν πάπια, μαζί μὲ τὸ ἀμούστακο πλήρωμά του.

— Καλοτάξιδο, καπετάν Μαλάμο, καλοτάξιδο ! Καὶ τὸ καρφὶ τοῦ μάλαμα, φωνάζει ὁ ναυτόκοσμος, βρέχοντας τὸ ἀντρόγυνο μὲ θάλασσα.

28. ΤΟ ΕΥΛΟΓΗΜΕΝΟ ΚΑΡΑΒΙ

— Ποῦ πᾶς, καραβάκι, μὲ τέτοιον καιρό ;
 Σὲ μάχεται ἡ θάλασσα, δὲν τὴ φοβᾶσαι ;
 Ἀνέμοι σφυρίζουν καὶ πέφτει νερό,
 ποῦ πᾶς, καραβάκι, μὲ τέτοιον καιρό ;

— Γιὰ χώρα πηγαίνω πολὺ μακρινή.
 Θὰ φέξουνε φάροι πολλοὶ νὰ περάσω.
 Βοριάδες, νοτιάδες θὰ βρῶ, μὰ θὰ φτάσω
 μὲ πρύμο ἀγεράκι, μ' ἀκέριο πανί.

— Κι οἱ κάβοι ἂν σοῦ στήσουν τὴ νύχτα καρτέρι ;
 Ἀπάνω σου ἂν πέση τὸ κύμα θεριῶ
 καὶ πάρη τοὺς ναῦτες καὶ τὸν τιμονιέρη ;
 Ποῦ πᾶς, καραβάκι, μὲ τέτοιον καιρό ;

— Ψῆλὰ στὸ ἐκκλησάκι τοῦ βράχου, ποὺ ἀσπρίζει,
 γιὰ μένα ἔχουν κάμει κρυφὴ λειτουργία.
 ὁρθὸς ὁ Χριστὸς τὸ τιμόνι μου ἀγγίζει,
 στὴν πλώρη μου στέκει ἡ παρθένα Μαρία.

29. ΔΑΙΔΑΛΟΣ ΚΑΙ ΙΚΑΡΟΣ

1. Κοντὰ στὸ Ἡράκλειο τῆς Κρήτης βρίσκονται τὰ ἐρείπια τῆς ἀρχαίας Κνωσοῦ. Ἐκεῖ ἦταν τὸ παλάτι τοῦ μεγάλου Μίνωα. Σήμερα, βέβαια, τὸ παλάτι εἶναι πολὺ χαλασμένο. Κανένα κτίσμα δὲν ἔχει τὴ στέγη του καὶ λίγοι τοῖχοι μένουν ὀρθιοί. Μ' ὅλα αὐτὰ ὅμως, ἀπὸ τὸ λίγο ποὺ διατηρεῖται, μπορεῖ κανένας νὰ φανταστῇ πόσο μεγάλο καὶ πλούσιο ἦταν τότε τὸ παλάτι. Ἦταν διώροφο κι εἶχε πολλὰ ὑπόγεια. Λένε πὼς αὐτὰ ἦταν ὁ περίφημος λαβύρινθος, ὅπου ζοῦσε ὁ Μινώταυρος τὸ φοβερὸ ἐκεῖνο τέρας μὲ κεφάλι ταύρου.

Τὰ σχέδια τοῦ παλατιοῦ τὰ εἶχε κάμει ὁ Δαίδαλος ὁ Ἀθηναῖος. Ἀλλὰ ὅταν τὸ παλάτι τελείωσε, ὁ Μίνωας δὲν ἤθελε ν' ἀφήσῃ τὸ Δαίδαλο νὰ γυρίσῃ στὴν πατρίδα του. Τὸν κράτησε ἐκεῖ, γιὰ νὰ τοῦ φτιάσῃ κι ἄλλα ὠραῖα οἰκοδομήματα, κι ἔδωσε ἐντολὴ νὰ φρουροῦν καλὰ τὶς ἀκτές, νὰ μὴ φύγῃ.

2. Ὁ Δαίδαλος ὅμως ποθοῦσε τὴν ἐλευθερίαν του καὶ μέρα νύχτα δούλευε, γιὰ νὰ ξαναγυρίσῃ στὴν Ἀθήνα.

Μιά μέρα φώναζε τὸ γιό του τὸν Ἰκαρο στὸ ἐργαστήριό του καὶ τοῦ ἔδειξε τὸ τελευταῖο ἔργο του, τὴν τελευταία του ἐφεύρεση. Ἦταν δυὸ μεγάλα ζευγάρια φτερὰ σὰν τῶν πουλιῶν.

— Τὰ βλέπεις; τοῦ εἶπε. Αὐτὰ θὰ μᾶς πᾶνε πίσω στὴν πατρίδα.

Τοῦ φόρεσε τὸ ἓνα ζευγάρι κι ἐνῶ τοῦ τὸ στερέωνε στοὺς ὤμους μὲ κερί, τοῦ μάθαινε πὼς νὰ μεταχειρίζεται τὰ φτερά του.

— Ν' ἀνεβαίνης μὲ τὸν ἄνεμο καὶ νὰ κατεβαίνης μὲ τὸν ἄνεμο, σὰν τὰ πουλιά, τοῦ ἔλεγε, καὶ μὴν πηγαίνης πολὺ ψηλά, γιατί θὰ σοῦ λιώσῃ ὁ ἥλιος τὸ κερί, οὔτε πολὺ χα-

μηλά, γιατί ὁ ἀφρὸς τῆς θάλασσας θὰ σοῦ βρέξῃ τὰ φτερά. Πέτα ἡσυχα καὶ ταχτικά σὰν τὴν ἀγριόπαπια. Πήγαινε τώρα καὶ νὰ θυμᾶσαι τὰ λόγια μου. Ἐγὼ ἔρχομαι πίσω σου...

3. Γρήγορα γρήγορα πέταξε ὁ Ἴκαρος κι ἀνέβηκε ψηλά στὸν οὐρανό.

—Ἐγίναμε σὰν τὰ πουλιά ! φώναζε τοῦ πατέρα του, ποὺ ἀκολουθοῦσε πρὸ ἀργά. "Ὅ,τι θέλομε κάνομε.

—Ἡσυχα καὶ ταχτικά, συμβούλευε ὁ πατέρας. Μὰ ὁ Ἴκαρος μόνο ποὺ γελοῦσε. Παίζοντας ἀνεβοκατέβαινε στὸν ἀέρα καὶ φώναζε :

— Γιὰ δὲς τὴ θάλασσα πῶς ἀγριεύει κι ἀφρίζει ! Ζηλεύει τὰ φτερά μας !

Κατέβαινε χαμηλά ὡς τὰ κύματα κι ἔπειτα σὰν ἀστραπὴ πετιόταν πάλι ἐπάνω γελώντας.

—Ὁ κόσμος εἶναι δικός μας ! φώναζε τοῦ πατέρα του.

Μὰ ὁ Δαίδαλος ἀνήσυχος τὸν παρακολουθοῦσε ἀδιάκοπα μὲ τὸ βλέμμα του. Ξαφνικά ἔβγαλε μιὰ φωνή :

—Ἴκαρε, γύρνα πίσω !

Τὸν εἶδε ποὺ ἀνέβαινε σὰν αἰτὸς ὡς τὸν ἥλιο καὶ τρόμος τὸν ἔπιασε. Μὲ καρδιοχτύπι, ἀλλὰ καὶ μὲ κρυφὴ περηφάνια, κοίταζε τὸ γιό του, ποὺ ὅλο ἀνέβαινε καὶ ψηλότερα, μὰ κάτι τοῦ ἔσφιγγε τὴν καρδιά καὶ τοῦ προμνηνοῦσε κακό.

— Τί τρέλα ! σκεφτόταν.

Ὁ Ἴκαρος ὅλο καὶ μίκραινε, μόλις φαινόταν τώρα, σὰν μαύρη κουκκίδα στὸ κοκκινόχρυσο φῶς τοῦ ἡλίου.

Ξαφνικά ὁμως ἄρχισε νὰ χαμηλώνῃ καὶ νὰ μεγαλώνῃ στὰ μάτια τοῦ πατέρα. Κι ὅλο μεγάλωνε, μεγάλωνε...

Ὁ Δαίδαλος ἔβγαλε μιὰ φωνὴ φρίκης !

Τὰ φτερά, ξεκολλημένα ἀπὸ τοὺς ὥμους, κρέμονταν ἄχρηστα στὰ χέρια τοῦ Ἴκαρου, ποὺ τώρα γκρεμιζόταν βα-

ρὺς σὰν πέτρα. Ὁρμησε ὁ Δαίδαλος νὰ τὸν πιάσῃ, μὰ δὲν πρόφτασε. Ὁ Ἰκαρος ἔπεσε στὰ κύματα, πού τὸν σκέπασαν ...

4. Ὡρες πολλές πετοῦσε ὁ Δαίδαλος γύρω γύρω, ἐπάνω ἀπὸ τὰ νερά, ζητώντας τὸ σῶμα τοῦ γιοῦ του. Ἀλλὰ ἄδικα. Τέλος ἔφυγε μακριά. Ἄλλοι λένε πὼς πῆγε στὴν Κύμη τῆς Μικρᾶς Ἀσίας κι ἄλλοι στὴ Σικελία, ὅπου καὶ πέθανε.

Ἀργότερα οἱ Ὠκεανίδες, οἱ νεραίδες τῆς θάλασσας, πήραν τὸ σῶμα τοῦ Ἰκαρου ἀπὸ τὰ βάθη, τὸ ἔφεραν ἐπάνω στὰ κύματα καὶ τὸ ἄφησαν κάπου, στὴν ἀμμουδερὴ παραλία ἐνὸς νησιοῦ. Ἐκεῖ τὸ βρῆκε ὁ Ἡρακλῆς καὶ τὸ ἔθαψε σ' ἓναν ἐρημικὸ τάφο. Ἡ θάλασσα, ὅπου ἔπεσε ὁ Ἰκαρος, ὀνομάστηκε «Ἰκάριον πέλαγος» καὶ τὸ νησί, ὅπου θάφτηκε, Ἰκαρία.

« Κυψέλη »

Ἀλεξάνδρα Δέλτα

Ἀπὸ τὸ βραβευμένο ἀναγνωστικὸ Δ' τάξεως

Γ. Ἀποστολικά, Χ. Σακελλαρίου, Ν. Σκόπα

30. ΗΡΩΕΣ ΤΟΥ ΚΑΘΗΚΟΝΤΟΣ

1. Πυρκαγιά ! Πυρκαγιά !...

Μιά διαπεραστικὴ φωνή, γεμάτη τρόμο, ἀκούστηκε ἔξω στὸ δρόμο ἐκεῖνο τὸ χειμωνιάτικο βράδυ.

Ὁ Δημήτρης ἔγραφε τὴν ὥρα αὐτὴ τὰ μαθήματά του. Ὁ πατέρας του εἶχε γυρίσει ἀπὸ τὴ δουλειὰ καὶ διάβαζε τὴν ἐφημερίδα κι ἡ μητέρα στὴν κουζίνα ἐτοίμαζε τὸ δεῖπνο.

Μεμιᾶς πετάχτηκαν ὅλοι στὴ βεράντα καὶ τί νὰ δοῦν !

Φλόγες και σύννεφα μαύρου καπνοῦ ἔβγαιναν ἀπὸ ἓνα γειτονικὸ σπίτι.

○ — Πάω νὰ δῶ, εἶπε ὁ πατέρας. Μπορεῖ νὰ κινδυνεύουν ἄνθρωποι ...

Τὸν ἀκολούθησε κι ὁ Δημήτρης.

2. Μόλις βγῆκαν στὸ δρόμο, εἶδαν κι ἄλλους γείτονες, πού ἔτρεχαν ἐκεῖ. Τὸ σπίτι πού καιγόταν ἦταν ἓνα παλιό, διώροφο οἶκημα κι ἡ φωτιά, δυναμωμένη καὶ ἀπὸ τὸν ἀέρα, εἶχε προχωρήσει ἀρκετά. Πύρινες γλῶσσες ἔγλειφαν τοὺς τοίχους καὶ τὰ παράθυρα κι ὁ καπνὸς γέμιζε τὸν ἀέρα ἀπὸ τὴ μυρουδιά τῶν καμένων ξύλων.

Τὸ πλῆθος, πού εἶχε συγκεντρωθῇ μπροστὰ στὸ σπίτι, φώναζε δυνατά :

— Βοήθεια ! Βοήθεια ! Ποῦ εἶναι οἱ πυροσβέστες ;

Ἄλλὰ νά ! Ἡ Πυροσβεστικὴ Ὑπηρεσία εἶχε εἰδοποιηθῇ κι ἐκεῖνη τῇ στιγμῇ ἀκούστηκε τὸ οὐρλιαχτὸ τῶν σειρήνων. Τ' αὐτοκίνητα ἔφτασαν. Οἱ πυροσβέστες μὲ τὰ ἀστραφτερά κράνη πήδησαν ἀμέσως κάτω κι ἀπομάκρυναν τὸν κόσμο. Μὲ ἀστραπιαία ταχύτητα στήριξαν τὶς σκάλες στὸς τοίχους καὶ μὲ μιὰ ἀντλία μὲ μακρὺ σωλήνα ἄρχισαν τὸ ἔργο τους.

Δυὸ ἀπ' αὐτοὺς ὁρμησαν στὸ ισόγειο, γιὰ νὰ βοηθήθουν τοὺς ἐνοίκους, πού, σαστισμένοι ἀπὸ τὴν ξαφνικὴ συμφορὰ, προσπαθοῦσαν νὰ σώσουν ὅ,τι μπορούσαν.

Δυὸ ἄλλοι εἶχαν στηρίξει σκάλα στὸ δεύτερο ὄροφο καὶ κατέβαζαν ἀπὸ κεῖ τοὺς τελευταίους ἐνοίκους : μιὰ ἀνάπηρη γυναίκα, ἓνα γέρο κι ἓνα κοριτσάκι, πού κρατοῦσε στὴν ἀγκαλιά του ἓνα ἄσπρο γατάκι. Ὅλοι τους, ντυμένοι ὅπως ὅπως, μὲ τὸν τρόπο στὰ μάτια, τουρτούριζαν ἀπὸ τὸ κρύο.

ΤΕΣΤΗ

Τέλος, κατέβηκαν κι οί πυροσβέστες, γιά νά βοηθήσουν τούς άλλους στο σβήσιμο τῆς φωτιάς.

“Εξαφνα μιὰ σπαραχτική φωνή ἀκούστηκε :

— Τὸ παιδί ! Τὸ παιδί ! Σῶστε τὸ παιδί !

Μιὰ γυναίκα, πού ἔβγαινε ἐκείνη τῇ στιγμῇ ἀπὸ τὸ σπίτι, φώναζε μὲ πνιγμένη φωνή πὼς ἐκεῖ ψηλά, στο δεύτερο πάτωμα, κλείστηκε ἀπὸ τῇ φωτιά ἓνα μωρό. Ἦταν ἄρρωστο κι ἡ μητέρα του εἶχε πάει τὴν ὥρα ἐκείνη στο φαρμακεῖο.

Μιὰ κραυγὴ βγῆκε ἀπὸ τὰ στόματα ὅλων. Ὁ ὑπαξιωματικός, πού ἦταν ἐπικεφαλῆς τῶν πυροσβεστών, κάλεσε ἀμέσως κοντά του μιὰ ομάδα ἀπ’ αὐτούς.

— Ἐμπρός ! τούς εἶπε. Νά σώσουμε τὸ παιδί !...

Καὶ ὄρμησε πρῶτος.

3. Πὼς νά φτάσουν ὅμως στο δωμάτιο, πού εἶχε κλειστή τὸ μωρό ; Ἡ ξύλινη σκάλα τοῦ ἰσογείου εἶχε καὶ μόνο ἓνας τρόπος ὑπῆρχε : νά μποῦν ἀπὸ τὸ μοναδικὸ παράθυρο τοῦ δωματίου, πού ἔβλεπε στο δρόμο. Ἀλλὰ καὶ ἀπ’ αὐτὸ ἔβγαιναν τώρα καπνοί. Ἡ φωτιά εἶχε φτάσει στο δωμάτιο τοῦ παιδιοῦ ! Ἐνωσαν ἀμέσως δυὸ σκάλες καὶ σκαρφάλωσαν γρήγορα ὡς ἐκεῖ. Πρῶτος ἔφτασε ὁ ὑπαξιωματικός. Ἐσπασε μ’ ἓνα τσεκούρι τὸ κλειστὸ παράθυρο κι ὄρμησε μέσα στο δωμάτιο, ἀνάμεσα στοὺς καπνοὺς καὶ στίς φλόγες, πού τὸν τύλιγαν.

Κάτω ὅλοι κρατοῦσαν τὴν ἀναπνοή τους.

— Δὲ θὰ προλάβη νά τὸ σώση..., ψιθύρισε κάποιος. Οἱ φλόγες ἔφτασαν στο παράθυρο... Θὰ καὶ κι αὐτός...

Τὸ ἄκουσε ὁ Δημήτρης καὶ πάγωσε. Κοίταξε τὸν πατέρα του. Ἐκεῖνος δὲ μιλοῦσε. Ἐσφιγγε μόνο τὰ χεῖλη, καθὼς κοιτοῦσε ἐπάνω.

Ένα λεπτό αργότερα είδαν κάτι να ξεπροβάλλει από τὸ φλεγόμενο παράθυρο. Κραυγὴ χαρᾶς ξέσπασε ἀπὸ τὸ πλῆθος. Ἦταν ὁ ὑπαξιωματικός, ποὺ κρατοῦσε στὴν ἀγκαλιά του τὸ μωρὸ τυλιγμένο μέσα σὲ μιὰ κουβέρτα. Οἱ συνάδελφοί του τὸν βοήθησαν νὰ πιαστῇ ἀπὸ τὴ σκάλα κι ἄρχισαν νὰ κατεβαίνουν ἕνας ἕνας. Τελευταῖος κατέβηκε κι αὐτὸς μὲ τὸ παιδί στὴν ἀγκαλιά.

Τὸ καημένο ! Τὰ μαλλάκια του εἶχαν τσουρουφλιστῇ λιγάκι. Γύριζε τὰ μάτια του, θολὰ ἀπὸ τὸν πυρετό, καὶ κοίταζε σαστισμένο γύρω του.

4. Τὸ πλῆθος ὑποδέχτηκε τοὺς πυροσβέστες μὲ ξεφωνητὰ χαρᾶς. Ὁ ἐνθουσιασμὸς ὅμως ἦταν μεγαλύτερος γιὰ τὸν ὑπαξιωματικό.

— Μπράβο σου ! Μπράβο σου ! φώναζαν ὅλοι.

Ἐκεῖνη τὴ στιγμή ἔφτασε κι ἡ μητέρα τοῦ μικροῦ κι ἔτρεξε σὰν τρελὴ κοντὰ στὸ παιδί της. Εἶχε μάθει τί εἶχε συμβῆ καὶ φιλοῦσε τὰ χέρια τῶν σωτῆρων τοῦ παιδιοῦ της.

Ὁ Δημήτρης μὲ τὸν πατέρα του βρῆκαν τὴν εὐκαιρία καὶ πλησίασαν τὸν ὑπαξιωματικό. Τοῦ ἔσφιξαν τὸ χέρι κι ὁ πατέρας τοῦ εἶπε δυὸ θερμὰ λόγια. Ἐκεῖνος δὲ μιλοῦσε. Ἦταν ὠχρὸς καὶ τὸ πρόσωπό του, μαυρισμένο ἀπὸ τοὺς καπνοὺς, εἶχε μιὰ σύσπαση πόνου. Τότε πρόσεξαν πῶς εἶχε τραυματιστῇ στὸ δεξιὸ χέρι. Οἱ συνάδελφοί του τοῦ ἔβαλαν ἕναν πρόχειρο ἐπίδεσμο καὶ τὸν βοήθησαν ν' ἀνεβῇ στὸ αὐτοκίνητο.

Ἐπὶ τὸ βραβευμένο ἀναγνωστικὸ Δ' τάξεως
Γ. Ἀποστολικά - Χ. Σακελλαρίου - Ν. Σκόπα

31. ΜΙΑ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΗ ΑΠΟΣΤΟΛΗ

Στὰ χρόνια τῆς κατοχῆς δέχτηκα πρόθυμα ν' ἀναλάβω μιὰ μέρα μιὰν ἐπικίνδυνη ἀποστολή : νὰ περάσω μέσ' ἀπὸ τὶς γραμμὲς τῶν Γερμανῶν καὶ νὰ εἰδοποιήσω τοὺς δικούς μας ἐνὸς γειτονικοῦ χωριοῦ νὰ φύγουν κατὰ τὸ βουνό, γιατί οἱ κατακτητὲς θὰ μπλοκάραν τὸ χωριό.

Πῆρα μαζί μου τὸν ἀχώριστο σύντροφό μου, τὸ γενναῖο σκύλο μου τὸ Λιάπη, πέρασα νύχτα μέσ' ἀπ' τὶς γραμμὲς τους, δίχως νὰ με πάρουν εἶδηση, κι εἰδοποίησα τοὺς χωριάτες γιὰ τὸν κίνδυνο. Στὸ γυρισμὸ ὅμως δὲν τὰ κατάφερα καὶ τόσο καλά. Οἱ Γερμανοὶ μ' ἔπιασαν. Ὁ ἐπικεφαλῆς με παρέδωσε σ' ἓνα Γερμανὸ στρατιώτη.

Ἐκεῖνος περπάτησε λίγα βήματα κι ἔπειτα στάθηκε μπροστὰ σὲ μιὰ πολὺ μικρὴ καλυβούλα, ὅχι καὶ πολὺ πιὸ μεγάλη ἀπὸ κοτέτσι. Ἔβγαλε ἀπὸ τὸ σακιδίῳ του ἓνα σκονινί, ἔπιασε τὰ χέρια μου, μοῦ τὰ ἔφερε πίσω ἀπὸ τὴ μέση καὶ μοῦ τὰ ἔδεσε σφιχτά. Ἐπειτα, πιάνοντάς με ἀπ' τὸ κεφάλι, μ' ἀνάγκασε νὰ σκύψω καὶ νὰ τρυπώσω μέσα. Ἐκλείσε πίσω μὲ πάταγο τὴν πόρτα καὶ κύλησε χαμηλά, στὴ βάση της, μιὰ μεγάλη πέτρα, ποὺ βρῆκε ἐκεῖ κοντά. Ἀπομακρύνθηκε, μὰ τὸν ἄκουσα νὰ ξαναγυρίζη σὲ λίγο. Κρατᾷ στὸ χέρι ἓνα σανίδι μακρὺ ὡς ἓνα μέτρο κι ἓνα σφυρί. Ἐρχεται καὶ πάλι μπροστὰ στὴν καλυβούλα καὶ καρφώνει τὴ σανίδα ὀριζόντια στὴν πόρτα ἀπ' ἔξω μὲ δυνατὰ χτυπήματα, ἐνώνοντας τοὺς δυὸ παραστάτες της, γιὰ νὰ μὴ μπορέσω, κι ἂν ἀκόμα τὸ θελήσω, ν' ἀνοίξω. Ὅταν τέλειωσε τὸ κάρφωμα, τράβηξε μὲ βήματα ἀργὰ γιὰ τ' αὐτοκίνητο, ἀπ' ὅπου πῆρε τὸ σφυρί. Ἀκούω τὶς μπότες του, ποὺ ἀπομακρύνονται, κι ἀναστενάζω πικρά.

—Ὁραῖα, σκέφτομαι. Τώρα τὰ καταφέραμε θαυμάσια.

Καὶ λείπει κι ὁ Λιάπης. Νὰ τὸν ἔπιασαν τάχα κι αὐτὸν ἢ νὰ τὸν σκότωσαν;

Αἰσθάνομαι κιόλας τὴν ἀνυπόφορη βαριά μυρουδιά ἀπὸ κοπριές πουλερικῶν κι ἄλλων ζώων νὰ μοῦ κεντᾷ φριχτὰ τὰ ρουθούνια καὶ νὰ μοῦ φέρνῃ ἀναγούλα. Σίγουρα οἱ Γερμανοὶ κάτι ὑποψιάστηκαν γιὰ μένα, ἀλλὰ ἀφήνουν νὰ περάσῃ, φαίνεται, ἡ νύχτα, νὰ κοιμηθοῦν κι αὐτοὶ λίγο, κι αὔριο, σὰν ξημερώσῃ, θὰ μὲ κανονίσουν...

Ἡ καλυβούλα εἶναι στενὴ καὶ χαμηλὴ καὶ μόλις ποῦ μπορῶ νὰ στέκομαι γονατιστός. Ἐπειτα τὰ χέρια μου, καθὼς εἶναι δεμένα σφιχτὰ πίσω, μὲ δυσκολεύουν καὶ δὲ μοῦ εἶναι βολετὸ νὰ ταχτοποιηθῶ κάπως πρὸς ἄνετα. Κάθομαι κάτω, πάνω στὶς κοπριές, σταυροπόδι. Ἐνα κλαδί μοῦ τρυπᾷ τὰ πόδια. «Ξενοδοχεῖο νὰ σοῦ πετύχῃ! λέω μὲ πικρὸ χιουμορ. Καὶ θέλουν νὰ τὸ ὀνομάζουν καὶ πρώτης κατηγορίας...»

Μοῦ ἔρχεται κάποια στενοχώρια. Τὰ μάτια μου τσοῦζουν καὶ τὰ βλέφαρά μου ἀρχίζουν νὰ βαραίνουν. Ἀλλὰ ἡ ἀγωνία δὲ μ' ἀφήνει νὰ κλείσω μάτι. Τί θὰ γίνῃ, λοιπόν; Θὰ περιμένω ἔτσι ἐδῶ ὡς τὸ πρωί, ὥσπου νὰ ξυπνήσουν οἱ Γερμαναράδες καὶ νὰ μὲ πιάσουν, νὰ μὲ βγάλουν ἔξω καὶ ν' ἀδειάσουν πάνω μου τὶς δεσμίδες κάποιου αὐτόματου; Νὰ μὴν ὑπάρχῃ τάχα τρόπος νὰ γλιτώσω;

Τὸ μυαλό μου παραδέρνει σὰν τὸ φυλακισμένο πουλὶ μὲς στὸ κλουβί του τὸ ἀποπνιχτικό. Τὸ κεφάλι μου βουίζει. Κι ἔξω εἶναι νύχτα. Κι ἡσυχία. Περρασμένα μεσάνυχτα. Ἴσως δύο ἢ ὥρα. Ἴσως καὶ τρεῖς. Ἀπὸ μακριά, πολὺ μακριά, φτάνει τὸ ἀδύνατο λάλημα κάποιου πετεινοῦ. Εἶν' ἐλεύθερος ἐκεῖνος καὶ μπορεῖ καὶ λαλεῖ, σκέφτομαι.

Φέρνω τὸ πρόσωπό μου, σκύβοντας, ὡς τῇ μικρῇ ξύλινη πόρτα. Κοιτάζω ἀνάμεσ' ἀπ' τὶς μεγάλες τῆς χαραμά-

δες. Τὸ φεγγάρι μοῦ γνέφει πίσω ἀπὸ ἓνα μικρὸ σύννεφο. Οἱ Γερμανοὶ δὲ φαίνονται πουθενά. Ἀλλὰ ὄχι. Νά τα ἐκεῖ πιδ πέρα τ' αὐτοκίνητά τους. Νά καὶ τὰ κρεβάτια ἐκστρατείας, πού ἔχουν βγάλει ἔξω, καὶ κοιμοῦνται. Ἀκούω μάλιστα κι ἓναν τους πού ροχαλίζει ἀηδιαστικά. Πιδ κεῖ ἕνας σκοπὸς κάνει πέντ' ἔξι βήματα, σταματᾷ καὶ πάλι ξαναρχίζει τὸ βηματισμό του. Θά' ναι περίπου διακόσια μέτρα μακριὰ ἀπὸ τὴν καλυβούλα, πού εἶμαι φυλακισμένος, κι ὅμως τὸν διακρίνω καθαρά...

Τὰ χέρια μου, ἔτσι δεμένα ὅπως εἶναι, ἀρχίζουν νὰ πονοῦν. Τὰ πόδια μου μουδιάζουν. Τραβιέμαι λίγο πίσω κι ἀκουμπῶ τὶς πλάτες μου στὸν τοῖχο. Μισοκλείνω τὰ μάτια. Ξάφνου ἀκούω μπρὸς στὴν πόρτα τῆς καλυβούλας κάτι σὰ γρύλισμ. Ἀνοίγω τὰ μάτια. Ἀφουγκράζομαι. Naί, κάτι εἶναι μπρὸς στὴν πόρτα. Φέρνω καὶ πάλι τὸ πρόσωπό μου κοντά. Πασκίζω νὰ διακρίνω. ὦ, ναί! Κάτι σὰ σκυλὶ εἶναι ἀπ' ἔξω. Καὶ τὸ γρύλισμα ξανακούεται. Τὸ γνωρίζω. Θεέ μου! Εἶναι ὁ Λιάπης! Ὁ Λιάπης! Θέλω νὰ βεβαιωθῶ. Κολλῶ σχεδὸν τὰ χεῖλια μου στὴ χαραμάδα τῆς πόρτας. Τοῦ ψιθυρίζω :

— Λιάπη...

Γρύλισε πάλι γεμάτος ἀγωνία. Ζῆς λοιπόν, καλέ μου φίλε; Ζῆς, πιστέ μου σύντροφε; Κι ἤρθες καὶ μὲ βρῆκες ἐδῶ πέρα μακριά, ἔτσι πληγωμένος, σίγουρα, καθὼς θὰ εἶσαι; Μὰ πῶς θὰ γίνῃ τώρα; Πῶς θὰ βγῶ ἀπὸ δῶ, νὰ φύγουμε γρήγορα καὶ νὰ γλιτώσουμε κι οἱ δύο μας, πού εἶμαι δεμένος μὲ τὰ χέρια πιστάγκωνα καὶ δὲν μπορῶ νὰ σαλέψω; Σκέψου κάτι, τετραπέρατε Λιάπη, ἄχ, σκέψου κάτι... Ἀλλά, σιωπή!.. Σούτ! Μὴ μιᾶς καθόλου, μὰ καθόλου, γιατί χαθήκαμε...

Κι ὁ Λιάπης σκέφτηκε. Ἡ ξύλινη πόρτα εἶναι χαλα-

σμένη στὸ κάτω μέρος, ἀφήνοντας μιὰν ἀρκετὰ μεγάλη τρύπα. Καὶ νά τος. Σκάβει μὲ τὰ νύχια τῶν μπροστινῶν ποδιῶν του κάτω ἀπὸ τὴν πόρτα τῆς καλύβας, σκάβει γρήγορα καὶ πετᾷ πρὸς τὰ πίσω τὸ χῶμα κι ἀνοίγει, ἀνοίγει περισσότερο τὴν τρύπα, ποὺ ὅλο καὶ μεγαλώνει. Μπαίνω ἀμέσως στὸ πολύστροφο μυαλό του, στὴ σκέψη του, καταλαβαίνω τὸ σχέδιό του καὶ μὲ πιάνει ἀγωνία.

— Γρήγορα, Λιάπη, γρήγορα! τοῦ ψιθυρίζω, πρὶν ξυπνήσουν οἱ Γερμανοί. Κουράγιο, καλέ μου φίλε...

Πέφτω τώρα μπρούμυτα, μὲ τὸ κεφάλι πρὸς τὴν τρύπα, καὶ παρακολουθῶ τούτῃ τὴ βιαστικὴ δουλειά, δοκιμάζοντας, ἂν μπορῶ, νὰ χωρέσω ἀνάμεσά της. Κι ἡ τρύπα νά, μεγάλωσε. Περνῶ ἀπὸ κεῖ τὸ κεφάλι μου, περνῶ καὶ τοὺς ὤμους μου καὶ σφίγγομαι σερνάμενος καταγῆς, νὰ βγῶ ἀπὸ τὴ φυλακὴ μου. Ὁ Λιάπης βλέπει πὼς δυσκολεύομαι καὶ μὲ τὰ δόντια μὲ πιάνει ἀπ' τὸν ὦμο, ἀπ' τὸ σακάκι, καὶ μὲ τραβᾷ ἔξω μ' ὅλη του τὴ δύναμη. Ἐνα - δυὸ δυνατὰ τραβήγματα, δυὸ τινάγματα δικά μου, καὶ νά! Βρίσκομαι ἔξω ἀπ' τὴν καλύβα.

Κοιτάζω κατὰ τὸ Γερμανὸ σκοπὸ. Δὲ φαίνεται. Ἴσως εἶναι κρυμμένος πίσω ἀπὸ κάποιο αὐτοκίνητο. Παίρνω γρήγορα δρόμο σκυφτὰ σκυφτά. Ὁ Λιάπης ἔρχεται χαρούμενος πίσω μου. Περπάτησα ἔτσι καμιὰ πεντακοσαριά βήματα καὶ σταμάτησα. Πασοκίζω νὰ λύσω τὸ σκοινὶ καὶ νὰ ἐλευθερώσω τὰ χέρια μου, ποὺ εἶναι πίσω δεμένα, μὰ δὲν τὰ καταφέρνω. Τὰ δείχνω στὸ Λιάπη. Κι ἔρχεται κεῖνος καὶ πιάνει τὸ σκοινὶ μὲ τὰ κοφτερά του δόντια καὶ τὸ τραβᾷ, τὸ τραβᾷ πολλὰς φορές, ὥσπου τό 'κοψε. Ἄ, ἐπιτέλους! Τώρα εἶμαι πραγματικὰ ἐλεύθερος. Καὶ ρίχνομαι τότε καὶ παίρνω στὴν ἀγκαλιά μου τὸ Λιάπη καὶ τὸν φιλῶ σὰν ἀδερφό μου καὶ τὸν γεμίζω μὲ δάκρυα χαρᾶς κι εὐγνωμοσύνης.

—'Αχ, Λιάπη, ἄχ, καλέ μου Λιάπη! Εἶσαι ὁ σωτήρας μου. Μόνο πᾶμε τώρα νὰ φύγουμε ἀπὸ δῶ, ὅσο γίνεται πιὸ γρήγορα.

Καὶ ξεκινᾷμε καὶ πάλι. Ἄλλὰ ἐκεῖ, καθὼς ξεκινήσαμε, βλέπω τὸ Λιάπη νὰ κουτσαίνει ἀπ' τὸ ἓνα του πισινὸ πόδι. Σκύβω, τὸ πιάνω. Ἔσκουξε. Κατάλαβα πὼς πονοῦσε.

—'Α, ὄχι, Λιάπη. Δὲ θὰ σ' ἀφήσω νὰ περπατήσης, ἔτσι πληγωμένος. Καὶ σὰ φτάσουμε στὸ χωριό, θὰ τὸ ταχτοποιήσουμε.

Τὸν σήκωσα, τὸν φορτώθηκα στοὺς ὤμους μου καὶ συνέχισα τὸ δρόμο γιὰ τὸ χωριό. Μακριὰ στὴν κορυφογραμμὴ τοῦ βουνοῦ ἄρχισε νὰ γλυκοχαράζῃ. .λ.

Ἀπὸ τὸ «Ἀνθολόγιο»
Δ' τάξεως

Χάρης Σακελλαρίου

32. Η ΑΡΧΑΙΑ ΟΛΥΜΠΙΑ

Ἡ Ἡλεία εἶναι χώρα πολὺ πολὺ ὠραία, ὅλο βλάστηση καὶ πρασινάδα. Ἐκεῖ οἱ σκίνοι γίνονται ψηλοὶ σὰ δέντρα.

Τὸ κάτω μέρος τῆς Ἡλείας τὸ ποτίζει ἓνα ποτάμι, ὁ Ἀλφειός, ποὺ χύνεται στὸ Ἴόνιο πέλαγος.

Μέσα στὸν Ἀλφειὸ χύνεται ἓνα μικρὸ ποτάμι μὲ νερὸ κρυσταλλένιο.

Ἐκεῖ ποὺ ἐνώνονται τὰ δυὸ ποτάμια, εἶναι ἡ Ὀλυμπία. Εἶναι ἓνα ὁμορφο δάσος ἀφιερωμένο στὸν πιὸ μεγάλου ἀπὸ τοὺς θεοὺς τῶν Ἑλλήνων, στὸ Δία, καὶ στὴ γυναῖκα του τὴν Ἥρα.

Ἐκεῖ στὴν Ὀλυμπία κάθε πέντε χρόνια μαζεύονταν πολλὲς χιλιάδες κόσμος.

Δὲν ἔρχονταν μονάχα ὅσοι εἶχαν σκοπὸ ν' ἀγωνιστοῦν.

Ἐρχονταν κι οἱ συγγενεῖς τους κι οἱ φίλοι τους καὶ χιλιάδες ἄλλοι, γιὰ νὰ δοῦν τοὺς μεγάλους ἀγῶνες.

Ξεκινοῦσαν ἀπ' ὅλες τὶς ἐλληνικὲς χῶρες, ἀπὸ τὴν Πελοπόννησο, τὴ Στερεὰ καὶ τὰ νησιά, ἀπὸ τὴν Ἡπειρο καὶ τὴ Μακεδονία, ἀπὸ τὴ Θράκη καὶ τὸν Εὐξείνιο Πόντο, ἀπὸ τὴ Μικρὰ Ἀσία καὶ τὶς μακρινὲς ἀκρογιαλιὲς τῆς Ἰταλίας, τῆς Σικελίας καὶ τῆς Ἀφρικῆς.

Οἱ Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες γίνονταν τὸ καλοκαίρι.

Λίγες ἡμέρες πρὶν ἀρχίσουν, πῆγαιναν στὴν Ὀλυμπία οἱ ἐλλανοδίκες, δηλαδὴ ἡ ἐπιτροπὴ, ποὺ φρόντιζε γιὰ τὴν τάξη κι ἔκρινε ποὺς νικοῦσε στοὺς ἀγῶνες.

Σιγὰ σιγὰ ἔρχονταν καὶ ὁ ἄλλος κόσμος. Καὶ πρῶτοι οἱ πραγματευτάδες. Ἔστηναν σκηνὲς καὶ παραπήγματα καὶ μέσα τοποθετοῦσαν ὅ,τι εἶχαν γιὰ πούλημα.

Ἐρχονταν ὅμως ἀπὸ πρὶν καὶ ἄλλοι πολλοί, γιὰ νὰ πιάσουν καλὴ θέση. Ἔστηναν σκηνὲς ἢ ἔφτιαναν πρόχειρα ξύλινα σπιτάκια, γιὰ νὰ μείνουν ὅσες μέρες θὰ βαστοῦσαν οἱ ἀγῶνες. Τί κόσμος, τί θόρυβος, τί ὄχλοβοή! Ἐδῶ δούλευαν χτίστες, ἐκεῖ μαραγκοί, παρέχει βέλαζαν ἢ μούγκριζαν τὰ ζῶα, ποὺ ἦταν γιὰ θυσία, ἢ χλιμίντριζαν τ' ἄλογα, ποὺ θ' ἀγωνίζονταν. Καὶ παντοῦ ἀκούγονταν οἱ φωνὲς ἐκείνων ποὺ πουλοῦσαν ὀπωρικὰ καὶ δροσερὸ νερό.

Ὀλόκληρος ὁ κάμπος τῆς Ὀλυμπίας ἦταν γεμάτος ἀπὸ χιλιάδες ἀνθρώπους, Ἕλληνες καὶ ξένους. Οἱ ἐξοχώτεροι καλλιτέχνες κι ἐπιστήμονες μαζεύονταν ἐκεῖ.

Τὶς μέρες ἐκεῖνες ὅλοι οἱ Ἕλληνες ἦταν ἀδερφωμένοι. Ἄν ἦταν πόλεμος, ἔπαυε. Εἰρήνη κι ἀγάπη βασιλεύαν ἀπὸ τὴ μιὰν ἄκρη ὡς τὴν ἄλλη. Ἐχθροπραξίες δὲν ἐπιτρέπονταν. Ἀλίμονο σ' ἐκεῖνον ποὺ θὰ τολμοῦσε νὰ παρακούσῃ αὐτὴ τὴ διαταγή.

Ὁ δρόμος, ποὺ ἔφερνε στὸ Στάδιο, ἦταν πλατὺς καὶ

περιποιημένος. Δεντροστοιχίες δεξιά κι αριστερά από θεόρατα πλατάνια και φουντωμένες ἐλιές. Ἀπὸ δῶ κι ἀπὸ κεῖ, ἀνάμεσα στὰ πράσινα φυλλώματα, ἔλαμπαν τ' ἀγάλματα τῶν νικητῶν στὴν Ὀλυμπία, ἄλλα ἀπὸ μάρμαρο κι ἄλλα ἀπὸ χαλκό.

Τὸ στεφάνι τοῦ Ὀλυμπιονίκη ἦταν τὸ πιὸ μεγάλο εὐτύχημα, ποὺ θὰ μπορούσε νὰ τύχη σ' ἓναν ἄνθρωπο στὴ ζωὴ του.

Ὑμνοῦσαν μὲ τραγούδια τὸ νικητὴ κι οἱ πολίτεῖς ἔστηναν μαρμάρينو ἢ χάλκινο ἄγαλμα στὸν πολίτη τους, ποὺ θὰ στεφανώνονταν στὴν Ὀλυμπία.

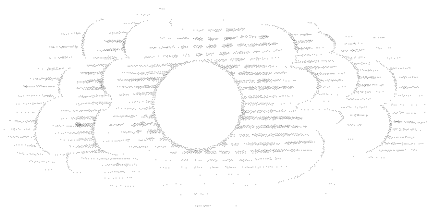
Ὅταν ὁ νικητὴς γύριζε στὴν πατρίδα του, οἱ συγγενεῖς, οἱ φίλοι κι οἱ ἄλλοι πατριῶτες ἔβγαιναν ἔξω ἀπὸ τὴν πόλη νὰ τὸν δεχτοῦν καὶ τὸν ὀδηγοῦσαν μέσα μὲ χαρὲς καὶ μὲ μουσικίες.

Ὁ Ὀλυμπιονίκης, ντυμένος μὲ κόκκινο φόρεμα, καθόταν σ' ἓνα ἄρμα, ποὺ τὸ τραβοῦσαν τέσσερα ἄσπρα ἄλογα.

Πολλὲς πόλεις, ὅταν δέχονταν τὸν Ὀλυμπιονίκη τους, γκρέμιζαν ἓνα μέρος ἀπὸ τὰ τείχη τους. Μὲ τοῦτο ἤθελαν νὰ ποῦν, πὼς εἶναι περιττὰ τὰ τείχη, ὅταν ἔχουν τέτοια ἡρωικὰ κορμιὰ νὰ φυλάξουν τὴ χώρα.

Ἀπὸ τὸ ἀναγνωστικὸ Δ' τάξεως
« Στὰ παλιὰ χρόνια »

Ἀρ. Κουρτίδης

33. Ο ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΣ ΘΡΙΑΜΒΟΣ

1. Εἶχε γεράσει πιά ὁ Διαγώρας καὶ δὲν ἔπαιρνε μέρος στοὺς ἀγῶνες. Ἀποτραβήχτηκε ἀπὸ τὸ στίβο φορτωμένος δόξες καὶ τιμές. Ζοῦσε τώρα, τὰ τελευταῖα χρόνια τῆς ζωῆς του, στ' ἀρχοντικό του, στὴν Ἰαλυσοῦ τῆς Ρόδου, ἀφοῦ χρόνια καὶ χρόνια εἶχε συγκλονίσει τὰ διάφορα στάδια τῆς Ἑλλάδας μὲ τὶς περίλαμπρες νίκες του.

Ἦταν ἕνας ἀπ' τοὺς πιὸ φοβεροὺς πυγμάχους τῆς ἀρχαιότητος. Ξεκίνησε ἀπὸ νικητῆς σὲ τοπικοὺς ἀγῶνες, ἐξελίχτηκε σὲ περιοδονίκη, νικώντας τρεῖς φορές στὰ Ἴσθμια καὶ δυὸ στὰ Νέμεα, γιὰ νὰ φτάσῃ τελικὰ ν' ἀποκτήσῃ καὶ τὸ μέγιστο τίτλο τοῦ Ὀλυμπιονίκη...

2. Μὰ τὰ χρόνια περνοῦν. Μετὰ τὴ νίκη του στὴν Ὀλυμπία δὲν ξαναπῆρε πιά μέρος σὲ κανέναν ἀγώνα. Τώρα γυμνάζει τοὺς τρεῖς γιούς του, τὸ Δημάγετο, τὸν Ἀκουσίλαο καὶ τὸ Δωριέα.

Εἶναι κι οἱ τρεῖς τοὺς δυνατοὶ καὶ γεροδεμένοι. Κι ὁ Διαγώρας τρέφει πολλὰς ἐλπίδες, πὼς θὰ τιμήσουν μιὰ μέρα τ' ὄνομά του. Τοὺς γυμνάζει τακτικὰ καὶ τοὺς συμβουλεύει κάθε τόσο :

— Ν' ἀγωνίζεστε τίμια. Πολλὰς φορές μιὰ τίμια ἦττα εἶναι προτιμότερη ἀπὸ μιὰν ἀνέντιμη νίκη.

Ὁ Δημάγετος διακρίνεται στὸ παγκράτιο, ὁ Ἀκουσίλαος στὴν πυγμαχία κι ὁ Δωριέας στὴν πάλη. Κερδίζουν εὐκόλα τοὺς ἀντιπάλους τοὺς στοὺς τοπικοὺς ἀγῶνες τῆς Ρόδου. Μὰ τ' ὄνειρό τους εἶναι νὰ νικήσουν στοὺς μεγάλους, τοὺς πιὸ φημισμένους ἀγῶνες, τοὺς Ὀλυμπιακοὺς, νὰ στεφανωθοῦν μὲ τὸν «κότινο», νὰ γίνουν κι αὐτοί, ὅπως ὁ πατέρας τους, Ὀλυμπιονίκες...

3. Καὶ νά! Ἐφτασε ἡ Ὀλυμπιάδα. Οἱ σπονδοφόροι γυ-

ρίζουν ἀπὸ πόλη σὲ πόλη καὶ κηρύττουν τὴν ἐκεχειρία.

Τὰ τρία ἀδέρφια ἔχουν ἀρκετὰ προπονηθῇ καὶ ἐτοιμάζονται γιὰ τὴν Ὀλυμπία. Πρέπει νὰ βρίσκωνται ἐκεῖ ἕνα μῆνα πρὶν ἀρχίσουν οἱ ἀγῶνες, γιὰ νὰ προπονηθοῦν σύμφωνα μὲ τὶς ὁδηγίες τοῦ γυμνασίου καὶ μὲ τὴν ἐπίβλεψη τῶν ἑλλανοδικῶν.

► Ὁ γερο - Διαγόρας τοὺς εὐχεται καλὰς νίκες. Ἐχει ὅμως καὶ ἀγωνία. Τάχα θὰ νικήσουν; Θὰ κρατήσουν ψηλὰ τὸ δοξασμένο του ὄνομα; Ὅσο πλησιάζουν οἱ μέρες τῶν ἀγώνων, τόσο καὶ ἡ ἀγωνία του μεγαλώνει.

Τέλος, δὲν κρατιέται. Ἀποφασίζει νὰ πάη νὰ δῇ ἀπὸ κοντὰ τοὺς γιούς του καὶ ἃς εἶναι τόσο γέρος καὶ ἐξαντλημένος.

4. Μπαίνουν σ' ἕνα πλοῖο καὶ ξεκινοῦν. Ὅταν ἔφτασαν στὴν Ὀλυμπία, ὁ κόσμος τρέχει νὰ ὑποδεχτῇ μὲ κραυγὰς ἐνθουσιασμοῦ τὸν παλαίμαχο γίγαντα τοῦ στίβου. Τὸν ραίνει μὲ λουλούδια. Εὐχεται νίκη στοὺς γιούς του.

Μεγάλη εἶναι καὶ ἡ χαρὰ τῶν γιῶν του. Ὁ ἐρχομὸς του ἐκεῖ τοὺς δίνει κουράγιο καὶ δύναμη.

Τὴν παραμονὴ τῶν ἀγώνων, μαζί μὲ τοὺς ἄλλους ἀθλητὲς, ἀφοῦ θυσίασαν ἕναν ἀγριόχοιρο, ὀρκίστηκαν μπροστὰ στὸ ἄγαλμα τοῦ Ὀρκίου Δία, ὅτι γυμνάστηκαν σύμφωνα μὲ τοὺς κανονισμοὺς καὶ ὅτι θ' ἀγωνιστοῦν τίμια καὶ χωρὶς ἀντικανονικὰ τεχνάσματα. Τὴν ὀρκωμοσίᾳ αὕτῃ τὴν παρακολούθησε καὶ ὁ ἴδιος ὁ Διαγόρας.

Ἀπὸ τὸ πρῶτὴ τῆς ἄλλης ἡμέρας οἱ κερκίδες τοῦ σταδίου τῆς Ὀλυμπίας εἶναι γεμάτες μὲ κόσμον. Ὅλοι περιμένουν μὲ ἀγωνία ν' ἀρχίσουν οἱ ἀγῶνες. Οἱ ἀθλητὲς στέκονται ὀρθιοὶ στὴν ἄκρη τοῦ σταδίου καὶ εἶναι ἐτοιμοί.

Καὶ νά! Μπαίνουν οἱ ἑλλανοδίκες, ντυμένοι μὲ ὀλοπόρφυρη φορεσιά καὶ στεφανωμένοι μὲ κλωνάρια δάφνης. Κά-

θονται στην όρισμένη θέση. Ένας κήρυκας, με φωνή δυνατή, δίνει τὸ σύνθημα για τὴν έναρξὴ τῶν ἀγώνων. *

Τὴν πρώτη μέρα ἔγιναν τ' ἀγωνίσματα τοῦ σταδίου, τοῦ διαύλου καὶ τοῦ δολίχου. Τὴ δεύτερη τοῦ πεντάθλου.

Οἱ γιοὶ τοῦ Διαγόρα θ' ἀγωνίζονταν τὴν τρίτη μέρα. Ὁ γερο - Διαγόρας κάθεται, μαζί με ἄλλους παλαίμαχους Ὀλυμπιονίκες, σὲ μιὰν ἀπ' τὶς εἰδικὲς τιμητικὲς θέσεις, κοντὰ στὴν ἑλλανόδικο ἐπιτροπὴ. Ἔχει καρδιοχτύπι. Στριφο-γυρίζει ὅλο ἀγωνία στὸ κάθισμά του.

Οἱ ἀγῶνες τῆς τρίτης ἡμέρας ἀρχίζουν. Ὁ Δωριέας κερδίζει εὐκολὰ στὸν ἀγῶνα τῆς πάλης. Ἡ χαρὰ τοῦ Διαγόρα εἶναι μεγάλη. Οἱ διπλανοὶ του τὸν συγχαίρουν.

— Γι' αὐτὸν δὲν εἶχα ἀμφιβολία, λέει καμαρώνοντας.

Σὲ λίγο ὁ Ἀκουσίλαος βγαίνει νικητὴς σ' ἓνα σκληρὸν ἀγῶνα πυγμαχίας. Καὶ τέλος ὁ Δημάγετος κερδίζει μιὰν ὑπέροχη νίκη στὸ παγκράτιο. Ἡ χαρὰ τοῦ Διαγόρα δὲν περιγράφεται.

5. Τὴν ἄλλη μέρα ὅλοι οἱ νικητὲς ἔχουν παραταχθῆ μπροστὰ στὴν ἑλλανόδικο ἐπιτροπὴ. Ὁ κήρυκας βροντοφωνάζει τ' ὄνομα τοῦ καθενός, τ' ὄνομα τῆς πατρίδας του καὶ τὸν ἀγῶνα, στὸν ὁποῖο νίκησε. Ὁ Ὀλυμπιονίκης κάνει λίγα βήματα μπροστὰ κι ὁ ἀρχαιότερος ἀπὸ τοὺς ἑλλανοδίκες τοῦ φορεῖ στὸ κεφάλι τὸ στεφάνι τῆς νίκης, τὸν «κότινο». Τὸ στάδιο ἀντηχεῖ ἀπὸ τὶς ζητωκραυγὲς καὶ τὶς ἐπευφημίες.

Μὰ ὅταν ὁ ἑλλανοδίκης στεφάνωσε τὰ τρία ἀδέρφια, ἔγινε κάτι, πὺ ἔκανε νὰ τρανταχτῇ συθέμελα τὸ στάδιο τῆς Ὀλυμπίας. Τὰ τρία παλικάρια, ἀφοῦ στεφανώθηκαν με τὴ δόξα, τραβοῦν ὀλόγισια κατὰ τὴν κερκίδα, ὅπου κάθεται ὁ πατέρας τους. Βγάζουν τὰ στεφάνια ἀπ' τὰ κεφάλια τους καὶ τὰ φοροῦν στὸ δικό του ὀλόασπρο κεφάλι. Ὑστερὰ τὸν

πιάνουν, τὸν σηκώνουν πάνω στοὺς γεροὺς τοὺς ὤμους καὶ τὸν φέρνουν μιὰ φορὰ ὀλόγυρα στὸ στάδιο.

“Ὅλοι οἱ θεατὲς σηκώνονται ὄρθιοι στὶς θέσεις τοὺς. Ζητωκραυγάζουν, ἀνατριχιάζουν ἀπὸ ἱερὴ συγκίνηση. Ραίνουν πατέρα καὶ γιούς μὲ λουλούδια καὶ δαφνόφυλλα.

Ὁ Διαγόρας βλέπει αὐτὸ τὸ συγκλονισμένο ὡς τὰ κατὰβαθα τῆς ψυχῆς του πλῆθος, σηκώνει τρέμοντας ἀπὸ συγκίνηση τὰ χέρια του, χαιρετᾷ ὀλόγυρα, χαμογελᾷ τρισευτυχισμένος, δακρύζει.

“Ενας Σπαρτιάτης, καθὼς βλέπει νὰ περνᾷ ἐκεῖ μπροστά του ὁ παλαίμαχος ἀσπρομάλλης ὀλυμπιονίκης πάνω στοὺς ὤμους τῶν ἀντάξιων γιῶν του, δὲν κρατιέται. Βαθιὰ συναρμένος ἀπ’ τὸ μεγαλεῖο τούτης τῆς στιγμῆς, συγκινημένος ὁ ἴδιος καὶ μὲ δάκρυα στὰ μάτια, τοῦ φωνάζει μ’ ὅλη του τὴ δύναμη.

— Κάτθανε, Διαγόρα! Οὐκ ἐς Ὀλυμπον ἀναβήσει! ...
Δηλ. Πέθανε πιά τώρα, Διαγόρα! Δὲ θ’ ἀνεβῆς καὶ στὸν Ὀλυμπο!

Κι ὁ Διαγόρας δὲν ἄντεξε ἄλλο. Ἡ γέριχη καρδιά του ἀναπήδησε, φτερούγισε σ’ ἓνα στερνὸ φτερούγισμα. Κι ὁ γερο - ὀλυμπιονίκης ἔγειρε στοὺς ὤμους τῶν γιῶν του κι ἔκλεισε γιὰ πάντα τὰ μάτια σ’ ἓναν ὕπνο γλυκὸ κι εὐτυχισμένο, τὸν πιὸ εὐτυχισμένο ὕπνο, πού θὰ μπορούσε νὰ ποθήσει.

«Ἱστορίες ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα»

Χάρης Σακελλαρίου

Ἀπὸ τὸ βραβευμένο Ἀναγνωστικὸ Δ’ τάξεως

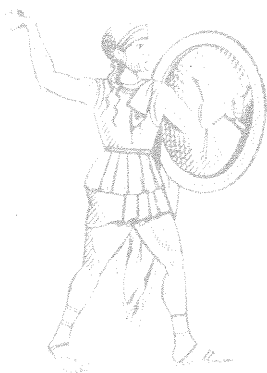
Γ. Ἀποστολικά - Χ. Σακελλαρίου - Ν. Σκόπα

34. Ο ΟΡΚΟΣ ΤΩΝ ΑΘΗΝΑΙΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

Δὲ θὰ ντροπιάσω τὰ ἱερὰ τὰ ὅπλα οὔτε θ' ἀφήσω
 μέσα στὴ μάχη μοναχὸ τὸ συμπολεμιστὴ μου
 μ' ὅποιον βρεθῶ· καὶ μόνος μου καὶ μὲ πολλοὺς ἀντάμα
 γιὰ τ' ἅγια καὶ γιὰ τὰ ἱερὰ θὰ πολεμῶ γενναῖα.
 Καὶ τὴν πατρίδα πιὸ ἰσχυρή, πιὸ ὠραία καὶ πιὸ μεγάλη
 ἀπ' ὅ,τι παίρνω σήμερα θὰ τήνε παραδώσω.
 Καὶ θὰ ὑπακούω στοὺς ἄρχοντες, θὰ πειθαρχῶ στοὺς νόμους
 σ' αὐτοὺς κι ὅσους ὁμόφωνα ὁ λαὸς θὲ νὰ ψηφίσῃ.
 Κι οὔτε θ' ἀφήσω τοὺς θεσμοὺς κανέννας νὰ χαλάσῃ,
 μὰ θὰ τοὺς ὑπερασπιστῶ καὶ μόνος μου καὶ μ' ἄλλους.
 Κι ὅ,τι ἱερὸ καὶ πατρικὸ περίσσια θὰ τιμήσω.
 Ἄς μοῦ εἶναι μάρτυρες γι' αὐτὰ ἡ Ἄγλαυρος κι ὁ Δίας,
 ὁ Ἐνυάλιος κι ἡ Θαλλώ, ἡ Αὐξὼ κι ἡ Ἥγεμόνη.

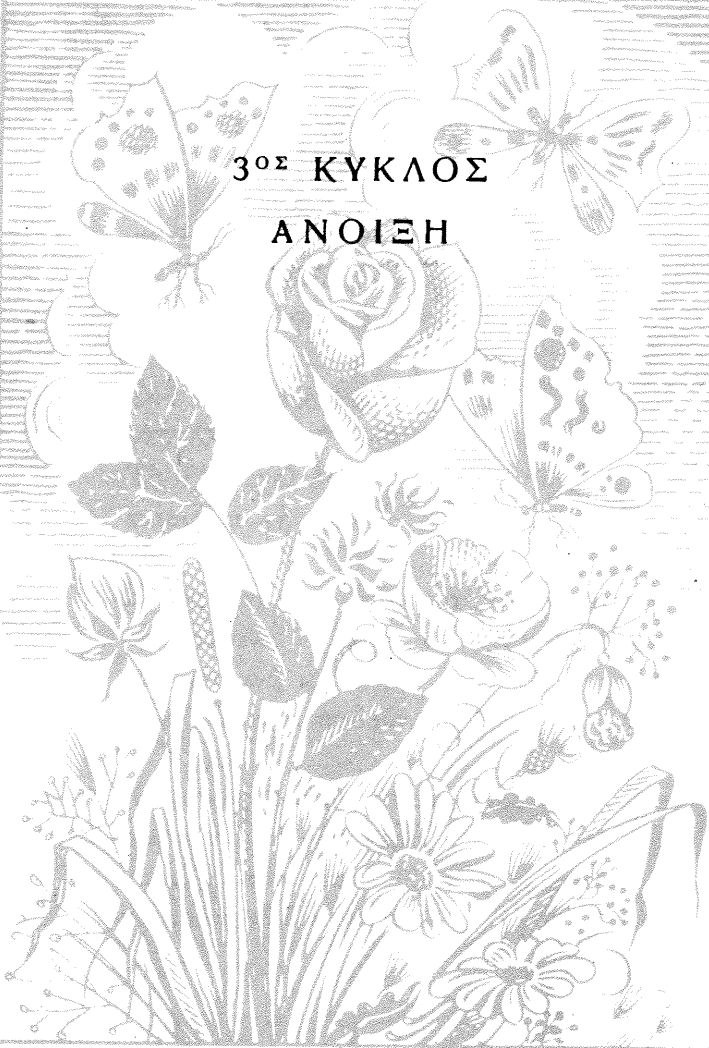
Ἀπὸ τὸ κείμενο
 Λυκούργου « Κατὰ Λεωκράτους »

Μετάφραση Χάρη Σακελλαρίου

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

3^{ΟΣ} ΚΥΚΛΟΣ
ΑΝΟΙΞΗ

35. Η ΑΝΟΙΞΗ

ΓΛΥΚΥΤΑΤΗ άνοιξη
 μέ τ' άνθη στολισμένη,
 ροδοστεφανωμένη,
 τή γῇ γλυκοτηράει.

Κι ή γῇ τή χλόη ντύνεται,
 τὰ δάση της ίσκιώνουν,
 τὰ κρύα χιόνια λιώνουν,
 ό ούρανός γελάει.

Στό άγκαθερό τριαντάφυλλο
 γλυκολαλάει τ' άηδόνι.
 Τό ξένο χελιδόνι
 ταιριάζει τή φωλιά.

Στούς κάμπους πλούσια κι άκοπα
 σέ πράσινα λιβάδια
 τὰ ζωντανά κοπάδια
 βελάζουν και πηδοῦν.

Κι ό νιός βοσκός χαρούμενος
 φυσώντας τή φλογέρα
 γιομίζει τόν άέρα
 μέ τραγουδιών φωνές.

Ἰωάννης Βηλαράς

36. Ο ΚΗΠΟΣ ΤΗΝ ΑΝΟΙΞΗ

Τὴν ἀνοιξὴ ὁ κῆπος εἶναι χαρὰ Θεοῦ. Στὸ βορινὸ μέρος στέκονται ὀρθὰ καὶ βαθυπράσινα κυπαρίσσια, σὰ γίγαντες, νὰ κρατήσουν μὲ τὶς πλάτες τοὺς τὸ ἄγριο φύσημα τοῦ βοριᾶ. Στὶς ἄλλες πλευρὲς βάτα καὶ σκίνα ἀπλώνουν τ' ἀγκαθερὰ κλαδιὰ τοὺς καὶ κάνουν φράχτη φοβερὸ κι ἀπέραστο. Πίσω ἀπὸ τὸ φράχτη χάσκει μιὰ ὀργιὰ βαθὺ τὸ χαντάκι καὶ ψηλώνει ἄλλο τόσο τὸ χῶμα. Καὶ μέσα πρασινίζουν βραγιές βραγιές τὰ λαχανικὰ κι οἱ φράουλες. Δεξιὰ κι ἀριστερά, στὰ δρομάκια, μοσκοβολᾷ τὸ δεντρολίβανο, ἡ φασκομηλιά, τὸ καρυοφύλλι, ὁ дуόσμος, καὶ μέσα στὰ τετράγωνα ψηλώνουν οἱ μηλιές, οἱ ροδακινιές, οἱ κιτριές κι οἱ ἀχλαδιές φορτωμένες μὲ λουλούδια.

Δέντρα εἶναι ἡ νυφοῦλες; Τί ὠραία εἶναι ἐκείνη ἡ τζιτζιφιὰ κι ἡ μυγδαλιά, ποὺ ἔδесе τώρα τὸν καρπὸ της, κι ἡ συκιὰ ποὺ τώρα βγάζει τὰ πρῶτα φύλλα της, κι ἡ λεμονιά ποὺ δείχνει ἀκόμη στὰ κλαδιὰ της τὸν κεχριμπαρένιο της καρπὸ, τὰ λεμόνια. Κι ἡ κερασιὰ γιατί τάζει στὰ παιδιὰ γρήγορα νὰ τοὺς δώση κόκκινα σκουλαρίκια γιὰ τ' αὐτιά τους καὶ γλυκόχυμα παιγνίδια γιὰ τὰ χεῖλη τους; Κι ἡ βυσσινιά γιατί τοὺς τάζει τὸ ποτήρι μὲ τὸ γλυκό; Κι ἡ μουριά γιατί νὰ μᾶς θυμίζει τὰ ξινόγλυκα μοῦρα; "Αχ, Θεέ μου, τί ὁμορφος ποὺ εἶναι τώρα ὁ κῆπος !

× Οἱ πορτοκαλιές — νὰ τες ! Σὰν ἀστεράκια λάμπουν τ' ἄσπρα τοὺς λουλούδια καὶ μέσα στὰ πράσινα φύλλα τοὺς καὶ ψηλὰ χρυσοκοκκινίζουν τὰ παλιὰ πορτοκάλια. Πουλιὰ πετοῦν καὶ κελαηδοῦν· οἱ μέλισσες βουίζουν. Κάτω στὴ γῇ τὸ σκαθάρι περπατεῖ, ὁ σαλίγκαρος σκαλώνει στὰ χόρτα, ἡ σαύρα λιάζεται ἀπάνω στὴν πέτρα κι ἡ ἀράχνη ὑφαίνει τὸ πανί της στὴν ἄκρη τοῦ τοίχου. Τίποτα δὲ μένει ἀργό, ὅλα

κινούνται κι ἐργάζονται, κι ἀπ' ὅλα περισσότερο τὰ μυρμήγκια.

Κοίτα τὰ μυρμήγκια. Ἄλλα σκαρφαλώνουν στὰ καυκιά, ἄλλα στὶς μηλιές καὶ τὶς ἀπιδιές, ἄλλα σὲ μιὰ πικροδάφνη, καὶ πιὸ πολλὰ σὲ μιὰ τριανταφυλλιά, πού εἶναι κοντὰ στὰ κυπαρίσσια. Εἶναι γεμάτη τριαντάφυλλα· ἄλλα εἶναι ἀνοιχτά, ἄλλα μισάνοιχτα κι ἄλλα μπουμπούκια ἀκόμη. Μὰ ὁ ἀέρας μοσκοβολᾷ ὁλόγυρά της καὶ τ' ἄνθη ἀπλώνουν μεταξωτὸ ρόδινο πέπλο ἀπάνω της.

Τί ζητοῦν τὰ μυρμήγκια, πού σκαρφαλώνουν στὰ δέντρα καὶ στὴν τριανταφυλλιά; Κοιτάξτε μὲ προσοχή. Κάτω ἀπὸ μερικὰ ζαρωμένα καὶ μααραμένα φύλλα εἶναι οἱ μελίγκρες. Μικρούτσικα ἔντομα, ὅσο τὸ κεφάλι τῆς καρφίτσας, πρασινωπά, μὲ ποδαράκια πού μόλις φαίνονται. Οἱ μελίγκρες ἔχουν μυτερὴ προβοσκίδα. Τρυποῦν μ' αὐτὴ τὴν ἐπιδερμίδα τῶν φύλλων καὶ βυζαίνουν τὸ γλυκὸ χυμό. Γι' αὐτὸ μαραίνονται τὰ φύλλα.

Τὰ μυρμήγκια πλησιάζουν τὶς μελίγκρες, τὶς χαϊδεύουν μὲ τὰ κερατάκια τους καὶ τὶς ἀναγκάζουν νὰ τοὺς δώσουν λίγο ἀπὸ τὸ γλυκὸ χυμὸ πού βύζαξαν. Νομίζεις πὼς οἱ μελίγκρες εἶναι οἱ ἀγελάδες τῶν μυρμηγκιῶν. Καὶ δὲν τὶς ἀρμέγουν μόνο, παρὰ φροντίζουν καὶ νὰ τὶς βοσκήσουν· γιατί τόσο μικρὰ ἔντομα πού εἶναι, δὲν μποροῦν νὰ πᾶνε ἀπὸ φύλλο σὲ φύλλο. Τὶς παίρνουν ἀπαλὰ μὲ τὸ στόμα τους τὰ μυρμήγκια καὶ τὶς πηγαίνουν στὰ πιὸ τρυφερὰ φύλλα.

Ἄλλὰ καὶ τὰ σκαθάρια, τὰ μικρότερα ἀπὸ τὸ σπυρὶ τοῦ καφέ, μὲ τὴν κόκκινη πέτσα καὶ τὶς ἑπτὰ μαῦρες βουλίτσες, ἐκεῖνα πού λέμε παπαδίτσες, πετοῦν καὶ μαζεύονται στὶς τριανταφυλλιές, στὶς κουκιές κι ὅπου ἄλλοῦ ἀνεβαίνουν τὰ μυρμήγκια. Τί ζητοῦν ἐκεῖ οἱ παπαδίτσες; Τὰ παιδιὰ ἀγαποῦν τὶς χαριτωμένες παπαδίτσες, καὶ ποῦ νὰ ξέρουν πὼς εἶναι οἱ καλύτεροι φίλοι μας!

Νά τες! ἄρπάζουν λαίμαργα τὶς μελίγκρες καὶ τὶς τρῶ-
νε. Τὰ μυρμήγκια κυνηγοῦν τὶς παπαδίτσες καὶ προσπα-
θοῦν νὰ τοὺς δαγκάσουν τὰ ποδαράκια τους τὰ λιγνὰ σὰ μαῦ-
ρες κλωστές. Οἱ παπαδίτσες τὰ μαζεύουν καὶ πέφτουν ἀνά-
ποδα κάτω στὸ χῶμα. Ἐπειτα σηκώνονται πάλι κι ἀνεβαί-
νουν. Τί νὰ κάμουν, ἀφοῦ δὲν μποροῦν νὰ φᾶνε ἄλλο ἀπὸ με-
λίγκρες; Καὶ νὰ δῆς ποὺ οὔτε τὰ χελιδόνια οὔτε οἱ σπουργί-
τες οὔτε τ' ἄλλα πουλιὰ δὲν κυνηγοῦν τὶς παπαδίτσες, σὰ
νὰ νιώθουν κρυφὴ χαρὰ ποὺ καθαρίζουν τὸν κῆπο ἀπὸ τὶς
μελίγκρες.

Χαρὰ Θεοῦ εἶναι ὁ κῆπος τὴν ἀνοιξή. Παντοῦ κίνηση
καὶ ζωή.

⊙ Κάτω σὲ δρομάκι
καὶ σὲ πρασινάδες
δέντρα φυτεμένα
κι ἄνθη μυρωμένα. ○
Κι ὁ ψιλὸς ἀγέρας
μέσα τριγυρίζει
καὶ τινάζει τ' ἄνθια
καὶ τῇ γῇ πλουμίζει,
μ' ἄνθια τῇ γεμίζει
καὶ τῇ νοστιμίζει.

Ἄ. Καρκαβίτσας

37. ΤΑ ΚΑΡΒΟΥΝΑ ΚΙ Ο ΑΣΒΕΣΤΗΣ

1. Στὸ δάσος τὸ τσεκούρι ἀκούεται βαριά. "Ὀλη μέρα στὸ δάσος ἀκούεται τὸ τσεκούρι : γκάπ! γκούπ! γκάπα! γκούπ!

Γιατί χτυπᾷ τὸ τσεκούρι μέσα στὸ δάσος; Πέρασε τὸ καλοκαίρι κι ἤρθαν οἱ καρβουνιάρηδες νὰ μᾶς δώσουν τὸ χειμῶνα φωτιά. Κάρβουνα θὰ μᾶς δώσουν νὰ τὰ βάλουμε στὸ μαγκάλι, κάρβουνα κόκκινα, χρυσοκόκκινα.

Θὰ καθίσουμε τότε ὅλοι γύρω, θὰ ψήσουμε κάστανα καὶ θὰ ποῦμε παραμύθια κι ἱστορίες παλιές. Ὁ βοριάς ἔξω θὰ σφυρίζη θυμωμένος· τὰ δέντρα τοῦ κήπου μας θὰ χτυποῦν τ' ἄφυλλα κλαριά τους σκληρά : κράπ! κρούπ! Τὸ χιόνι λευκὸ κι ἀπαλὸ θὰ κατεβαίνει στὴν αὐλή μας.

Μὰ ἐμεῖς μέσα στὴν καλοστρωμένη κάμαρα θὰ καθόμαστε γύρω στὸ μαγκάλι. Τὰ κάρβουνα θὰ ροδοβάφουν τὰ πρόσωπά μας, θὰ ζεσταίνουν τὸ σῶμα μας, καὶ θὰ μᾶς κάνουν νὰ γελοῦμε γιὰ τὸ χιόνι ποὺ σκεπάζει τὴν αὐλή μας καὶ γιὰ τὸ ἄγριο σφύριγμα τοῦ βοριά. Τὰ παιδιὰ θὰ φλυαροῦν· ἡ γάτα μὲ σηκωμένη τὴν οὐρὰ θὰ τεντώνεται καὶ θὰ ρουθουνίζει· οἱ νιές θὰ κεντοῦν ἢ θὰ ράβουν κι οἱ γέροι θὰ λένε τὸ παραμῦθι. Καὶ μιὰ στυμμένη λεμονόκουπα πάνω στὰ κάρβουνα θὰ τσιτσιρίζει συγκρατητὰ κι ἀδιάκοπα, σὰ νὰ βαστᾷ τὸ ἴσο στὸ παραμῦθι.

Νά γιατί χτυπᾷ τὸ τσεκούρι μέσα στὸ δάσος.
 Όλη μέρα δουλεύουν οἱ καρβουνιάρηδες στὴ λαγκαδιά,
 γιὰ νὰ ἐτοιμάσουν τὸ καμίνι. Ρίχνουν κάτω ἄγριόδεντρα μὲ
 τὰ τσεκούρια τους κι ὕστερα κόβουν μὲ τὸ πριόνι, μικρὰ -
 μικρὰ κομμάτια, τὰ χοντρά κλωνάρια τους.

“Όλα αὐτὰ τὰ κομμάτια θὰ τὰ βάλουν ἔπειτα μὲ τάξη
 τὸ ἓνα πάνω στὸ ἄλλο καὶ θὰ τὰ κάμουν μεγάλο σωρό. Πλα-
 τὺς θὰ εἶναι κάτω ὁ σωρὸς καὶ πάνω μυτερός, ἀπαράλλαχτος
 σὰν ἓνα μεγάλο χωνί.

Στὴν κορυφὴ τοῦ σωροῦ θ’ ἀφήσουν μιὰ τρύπα, ποὺ θὰ
 φτάνη ὡς κάτω. “Ομοιες τρύπες θ’ ἀφήσουν καὶ γύρω στὴ
 βάση, ποὺ θὰ συγκοινωνῇ μὲ τὴν τρύπα τῆς κορυφῆς. Τὸ
 σωρὸ θὰ τὸν σκεπάσουν μὲ χῶμα, ἐκτὸς ἀπὸ μερικὲς τρύπες.
 ἔπειτα θὰ βάλουν μὲ προσανάμματα φωτιὰ στὴ μεσιανὴ κι
 ὕστερα θὰ κλείσουν μὲ τὴ σειρὰ τὶς ἄλλες τρύπες.

“Υστερα θὰ κλείσουν ἐκεῖνες ποὺ εἶχαν ἀνοιχτές καὶ θ’ ἀ-
 νοίξουν ὅσες εἶχαν κλειστές . . .

Ἡ φωτιὰ ἔτσι θὰ προχωρῇ ἀργὰ καὶ χωρὶς νὰ λαμπα-
 διάζῃ μέσα στὸ σωρό. Οἱ καρβουνιάρηδες, ὅταν καταλάβουν
 πὼς ἡ φωτιὰ πέρασε ὅλο τὸ σωρὸ καὶ ἰδοῦν νὰ βγάξῃ φλόγες
 χωρὶς καπνὸ, θὰ βουλώσουν ὅλες τὶς τρύπες μὲ χῶμα καὶ θὰ
 τὴν ἀφήσουν νὰ κρυφοκαίῃ.

Σὲ δυὸ τρεῖς μέρες θὰ ξεσκεπάσουν τὸ σωρὸ καὶ τὰ
 κάρβουνα θὰ εἶναι έτοιμα.

2. Τί εἶναι πάλι ἐκεῖνο ποὺ καπνίζει στὸ λόφο τὸν πε-
 τρωτό; Βγάζει μαῦρο στριφτὸ καπνὸ, μαῦρο καὶ πυκνὸ κα-
 πνὸ, ποὺ ἀνεβαίνει στὰ σύννεφα ν’ ἀνταμώσῃ τὴν καταιγίδα.
 Πίσω του βγαίνουν κάτι γλῶσσες πύρινες. Γλῶσσες φωτιᾶς
 πηδοῦν ψηλά, σὰ νὰ θέλουν ν’ ἀκολουθήσουν τὸν καπνὸ στὸ
 ἀβέβαιο ταξίδι του. Μὰ δὲν μποροῦν νὰ τὸν ἀκολουθήσουν

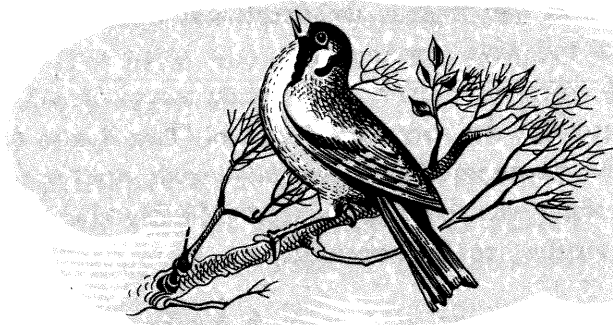
καὶ πεισμώνουν κι ὅλο πηδοῦν ψηλότερα καὶ σφυρίζουν θυμωμένα, σὰ νὰ τοῦ λένε : στάσου !

Κι ἔτσι ὁ πέτρινος σωρός, ποὺ στέκει κοντὰ στὸ λόφο τὸν πετρωτό, μοιάζει ἀπὸ μακριὰ μὲ δράκο. Ἕνα δράκο ἀπὸ κείνους ποὺ λένε τὰ παραμύθια. Εἶναι ριζωμένος στὴ γῆ κι ἡ φλογοκόκινη κόμη του ἀνεμίζει φοβερά. Μὰ δὲν εἶναι δράκος· εἶναι τὸ καμίνι, τὸ ἀσβεστοκάμινο.

Τέλειωσε ὁ χειμώνας κι ἔρχεται ἡ ἀνοιξη. Ἦρθαν οἱ ἀσβεστάδες νὰ κάμουν τὸν ἀσβέστη. Οἱ νοικοκυρὲς τὸν θέλουν τὸν ἀσβέστη. Θ' ἀσπρίσουν τοὺς τοίχους τῶν σπιτιῶν, θ' ἀσπρίσουν τὶς πέτρινες σκάλες, τὰ πεζούλια, τὶς μάντρες, ὅλα θὰ τ' ἀσπρίσουν. Ἐρχεται ἡ Λαμπρὴ καὶ τὸ «Χριστὸς ἀνέστη».

Οἱ ἀσβεστάδες δουλεύουν ὅλη μέρα· ὅλη μέρα ἀκούεται τὸ πελέκι. Ντὶν ντὶν! ντὶν ντὶν! ἀκούεται τὸ σφυρὶ στὸν πέτρινο τὸ λόφο. Μπάμ καὶ μπούμ! κάθε τόσο τὸ φουρνέλο. Οἱ πέτρες κυλοῦν βαριές, οἱ ἄσπρες πέτρες κατεβαίνουν ἀπὸ τὸ ξεροβούνι, κομματιάζονται ἀπὸ τὰ σφυριά. Οἱ ἀσβεστάδες παίρνουν τὰ κομμάτια καὶ τὰ βάζουν ἀπάνω στὸ καμίνι· τὸ μεγάλο καὶ βαθὺ καμίνι, ποὺ χάσκει τὸ στρογγυλὸ στόμα του ἀχόρταγα. Ἐπειτα βάζουν ἀπὸ κάτω φωτιά· δυνατὴ φωτιά βάζουν οἱ ἀσβεστάδες καὶ τὴν ἀφήνουν νὰ καίη γιὰ ἡμέρες.

Ἔτσι γίνεται ὁ ἀσβέστης. Θὰ τὸν πάρη ἔπειτα ὁ χτίστης, θὰ τὸν σβήσῃ στὸ νερό, θὰ τὸν ἀνακατέψῃ μὲ ἄμμο καὶ θὰ χτίσῃ τὰ πέτρινα σπίτια, τὶς πέτρινες σκάλες καὶ τὶς πέτρινες μάντρες. Θὰ τὸν πάρουν κι οἱ καλὲς νοικοκυρὲς καὶ κάθε τόσο θ' ἀσπρίζουν ὅλα γύρω. Κι ὁ διαβάτης θὰ ὀνομάσῃ τὸ χωριὸ τους «Ἀσπροχώρι».

38. ΤΙ ΘΑ ΠΗ ΣΚΛΑΒΙΑ

- Φλώρια, καρδερίνες, φλώριααα !
- Πόσο τīs δίνεις, βρέ παιδί, τīs καρδερίνες ;
- Τρεῖς δραχμές, μπάρμπα. Τρεῖς δραχμές καὶ μ' ἐγγύηση. Πάρε, ἀφέντη, νὰ σέ ξυπνᾷ τὸ πρωί.
- Δὲν κάνει δυὸ δραχμές ;
- Ἄν θέλῃς νὰ πάρῃς τὴ βραχνιασμένη . . .
- Βραχνιασμένη, ξεβραχνιασμένη δὲ μὲ πειράζει. Δῶσε μου μία.

Ἄ ὁ μεσόκοπος ἄνθρωπος μὲ τὰ ξενικὰ ροῦχα, κάποιος πρόσφυγας ἀπὸ ἐκείνους πὺν πλημμύριζαν τὸ πειραιώτικο λιμάνι, ἔβγαλε τὸ κομπόδεμα ἀπὸ τὸ ζωνάρι του, ἔδωσε ἓνα δίδραχμο στὸ παιδί καὶ πῆρε στὰ χέρια του τὴν καρδερίνα.

Τὴν κράτησε λιγάκι ἐλαφρὰ στὰ δάχτυλά του, τὴ χάιδεψε πονετικά καὶ τὴν κοίταξε καλὰ καλὰ, φέρνοντάς τὸ ἀνήσυχο κεφαλάκι της μπροστὰ στὰ μάτια του, σὰ νὰ ἤθελε νὰ τῆς πῇ κάποιον γλυκὸ λόγο. Ὅστερα, τινάζοντάς την ἐλεύθερη πάνω στὴν παλάμη του, τὴν ἄφησε νὰ πετάξῃ, κáνοντας τάχα πὼς τοῦ εἶχε ξεφύγει ἀπὸ τὰ χέρια του.

- Βρέ, τὸ ἀφιλότιμο τὸ πετούμενο ! Τὸ εἶδες ἐκεῖ !

Ἀπὸ μέσα του ὅμως φαινόταν καταχαρούμενος ὁ παρά-
 ξενος ἐκεῖνος ἄνθρωπος. Θὰ μπορούσε νὰ ὀρκιστῇ κανεὶς,
 πῶς αὐτὸ ποὺ ἔγινε δὲν ἦταν καθόλου τυχαῖο. Ὁ ξένος,
 χωρὶς ἄλλο, εἶχε ἀγοράσει τὸ πουλί, γιὰ νὰ τοῦ χαρίσῃ τὴν
 ἐλευθερίαν του. Ἄν προσπαθοῦσε νὰ κρύψῃ τὸ σκοπὸ του,
 τὸ ἔκανε ἴσως ἀπὸ εὐγένεια. Καὶ θὰ μπορούσε νὰ ὀρκιστῇ
 κανεὶς ἀκόμη, πῶς ἔτσι ἦταν τὸ πράγμα, ἂν τὸν ἔβλεπε μὲ
 τί λαχτάρα παρακολουθοῦσε τὸ φτερουγίσμα τῆς καρδε-
 ρίνας στὸν ἐλεύθερο ἀέρα. Ἐνα φτερουγίσμα τρελό, μὲ μου-
 διασμένα φτερά, ποὺ τὴν ἔφερε στὸ κατάρτι ἐνὸς καϊκιοῦ,
 σαστισμένη ἀκόμη ἀπὸ τὴν ξαφνικὴ χαρὰ της.

— Βρέ, τὸ ἀφιλότιμο τὸ πετούμενο, πῶς μοῦ ξέφυγε !

Ἀπὸ μέσα του ὅμως ἔλεγε χωρὶς ἄλλο ὁ γεροντάκος :

— Κάνε τὴ δουλειά σου, πουλάκι μου, καὶ μὴ σὲ μέλει.

Δυὸ ἀλητάκια, ποὺ ἔκαναν τὸ βαρκάρη ἐκεῖ δίπλα, πῆ-
 δησαν ἀμέσως μέσα στὸ καῖκι :

— Νά το, νά το, πάνω στὸ πανὶ ἀκούμπησε, εἶπε τὸ ἓνα.

— Πέτα τὸ σακάκι σου, νὰ τὸ ρίξῃς κάτω. Δὲ βλέπεις
 πῶς εἶναι μουδιασμένο; ἀπάντησε τὸ ἄλλο.

Ὁ ἐλευθερωτὴς δὲν μπόρεσε νὰ κρυφτῇ πιά. Ὁρμησε
 ἄγριος στὴν ἄκρῃ τοῦ μόλου καὶ φώναξε, κουνώντας τὸ
 μπαστούνι κατὰ τὸ καῖκι.

— Κάτω, παλιόπαιδα ! Δικὸ σας εἶναι τὸ πουλί; Ἐγὼ τὸ
 ἀγόρασα, ἐγὼ θέλησα καὶ τὸ ἄφησα. Ὅριστε μας ! Κάτω
 γρήγορα, γιατί θὰ σᾶς σπάσω τὰ παῖδια σας !

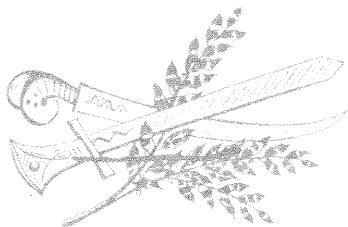
Καὶ μόνο ὅταν εἶδε τὸ πουλὶ νὰ τινάζῃ τίς φτερουγί-
 τες του καὶ νὰ σκίζῃ χαρούμενο τὸν ἀέρα, μονάχα τότε
 πῆρε τὸ δρόμο του, μουρμουρίζοντας :

— Μά, βέβαια, μέσα στὴν ἐλευθερίαν γεννήθηκαν· ποῦ νὰ
 ξέρουν τί θὰ πῇ σκλαβιά !

39. ΤΟ ΚΛΕΦΤΟΠΟΥΛΟ

- Α Χορεύουν τὰ κλεφτόπουλα, γλεντᾶνε τὰ καημένα
 κι ἓνα μικρὸ κλεφτόπουλο δὲν παίζει, δὲ χορεύει,
 μόν' συγυρίζει τ' ἄρματα καὶ τὸ σπαθὶ τροχάει.
 — Τουφέκι μου περήφανο, σπαθὶ μου παινεμένο,
 πολλές φορές μὲ γλίτωσες, βόηθα κι αὐτὴ τὴν ὥρα,
 νὰ σ' ἀσημώσω μάλαμα, νὰ σὲ σμαλτώσω ἀσήμι... Α

Δημοτικὸ

40. ΤΟ ΘΕΡΙΟ ΠΟΥ ΕΓΙΝΕ ΕΥΕΡΓΕΤΗΣ

1. Τὰ δυὸ ξαδερφάκια, ὁ Δημήτρης κι ἡ Ἀνθούλα, τα-
 ξιδεύοντας κάποτε γιὰ τὴν Ἡπειρο, πέρασαν ἀπὸ τὴ γέφυρα
 τοῦ Ἀχελώου. Ἐκεῖ σταμάτησαν λίγο νὰ ξεκουραστοῦν. Κα-
 θὼς παρατηροῦν ὁλόγυρα, βλέπουν κάτω ἀπὸ τὴ γέφυρα ἓνα
 μεγάλο φράγμα.

- Τί εἶναι αὐτό; ρωτοῦν τὸ θεῖο τους, πού τὰ συνοδεύει.
 — Εἶναι τὸ ἀρδευτικὸ φράγμα τοῦ Ἀχελώου, τοὺς ἀ-
 παντᾶ ἐκεῖνος. Τὸ ἔχουν χτίσει στὴ μέση τοῦ ποταμοῦ, γιὰ
 νὰ ὑψώσουν τὴ στάθμη τοῦ νεροῦ. Τὸ νερὸ τώρα ἀλλάζει
 δρόμο. Χύνεται στὰ βαθιὰ αὐλάκια, πού βλέπετε ἐκεῖ, δεξιὰ
 κι ἀριστερά, καὶ πηγαίνει χιλιόμετρα μακριά, γιὰ νὰ ποτίση

τὴν πεδιάδα τοῦ Ἀγρινίου. Ὅσο περισσεύει πηδᾶ ἀπὸ τὸ φράγμα, ποὺ ξεχειλίζει, καὶ χύνεται στὴν παλιά του κοίτη.

Καὶ συνέχισε :

—Ὁ Ἀχελῷος ἄλλοτε ἔκανε φοβερὲς ζημιές, ὅταν ξεχειλίζει. Κατέστρεφε τὰ σπαρτά, ἔπνιγε ἀνθρώπους καὶ ζῶα. Ἔχει μιὰ παλιά ἱστορία τοῦτο τὸ ποτάμι...

Τὰ παιδιά τὸν παρακάλεσαν νὰ τοὺς τὴ διηγηθῇ. Κάθισαν σ' ἓνα ἐξοχικὸ κέντρο κι ὁ θεῖος τους, ἀφοῦ παράγγειλε ἓναν καφέ, ἄρχισε :

2. Κάποτε ἐδῶ, σ' αὐτὸν τὸν τόπο, ἦταν ἓνα θεριό. Θεριὸ μεγάλο, φοβερό, μὰ καὶ περίεργο. Ἄλλοι ἔλεγαν πῶς ἦταν ὅμοιο μὲ τεράστιο φίδι, μὲ δράκοντα ἀπαίσιο. Εἶχε τὴ φωλιά του πάνω, ψηλά, σὲ κάποια σπηλιὰ τῶν Ἀγραφῶν. Ὅταν πεινοῦσε ἢ θύμωνε, κατέβαινε πρὸς τὰ κάτω μ' ὀρμή, μὲ φοβερὰ μουγκρητὰ καὶ σάλαγο, καὶ σάρωνε ὅ,τι ἔβρισκε μπροστά του : δέντρα καὶ σπαρτά, ζῶα κι ἀνθρώπους. Τίποτε δὲ γλίτωνε ἀπ' τὴ μανία του.

Ἄλλοι ἔλεγαν πῶς ἦταν ἓνας μεγαλόσωμος σεβάσμιος γέροντας μὲ γαλανὰ μάτια καὶ μακριὰ γένια. Τὸν ἔλεγαν Ἀχελῷο. Ἦταν γιὸς τοῦ Τιτάνα Ὠκεανοῦ καὶ τῆς Τηθύος. Ἦταν ἓνας ποτάμιος θεός, ὁ μεγαλύτερος ἀπ' ὅλους τοὺς ὁμοίους του.

Ὅταν ἦταν στὶς καλὲς του, περιδιάβαζε ἡσυχος καὶ γελαστός τὴν Αἰτωλικὴν πεδιάδα, σκορπίζοντας ὀλόγυρα δροσιές καὶ χαμόγελα. Ἀλίμονο ὅμως ἂν θύμωνε!

Κάποτε ὁ Ἀχελῷος ζήτησε γιὰ γυναῖκα του τὴν κόρη τοῦ βασιλιᾶ τῆς Αἰτωλίας Οἰνέα, τὴν ὁμορφη Δηιάνειρα. Τὸ ἔμαθε ὅμως κι ὁ Ἡρακλῆς καὶ πῆγε καὶ τὴ ζήτησε κι αὐτός. Ἀνάμεσα τότε στὸν ποτάμιο θεὸ καὶ τὸν ἥρωα ἔγινε φοβερὴ πάλη. Ὁ Ἀχελῷος, μὴ μπορώντας νὰ τὰ βγάλῃ πέρα

μέ τον Ἡρακλῆ, μεταμορφώθηκε στήν ἀρχή σέ δράκοντα, ἔπειτα σέ ταῦρο. Μά ὁ ἥρωας δέ φοβήθηκε οὔτε τον ἄφησε. Πάνω μάλιστα στήν πάλη τοῦ ἔσπασε τὸ ἓνα του κέρατο. Στὸ τέλος ὁ Ἀχελῷος παραδέχτηκε τὴν ἥττα του. Ἀποσύρθηκε ταπεινωμένος στὴ φωλιά του κι ἀπὸ τότε ποτὲ πιά δὲν ξαναφάνηκε.

3. Πέρασαν χρόνια καὶ χρόνια. Ἡ θεότητα τοῦ ποταμοῦ λησμονήθηκε. Ἔμεινε ὅμως τὸ ποτάμι. Θεριὸ ἀνήμερο. Ἴδιο κι ἀπαράλλαχτο σὰν τὸν παλιὸ ἐκεῖνο δράκοντα τοῦ μύθου.

Ἀπὸ τότε ἔγιναν πολλὲς προσπάθειες, γιὰ νὰ περιορίστουν οἱ καταστροφὲς ποὺ ἔφερνε τὸ ἀνήμερο τοῦτο θεριό. Ὡσπου ἡ σύγχρονη τεχνική, σὰν ἓνας νέος Ἡρακλῆς, ἡμέρωσε τὸ θεριό. Μὲ μιὰ σειρὰ ἀπὸ ὑδατοφράχτες ἔκανε τὸ ποτάμι ἀπὸ καταστροφέα εὐεργέτη. Τὸ ἔβαλε νὰ δίνει ἡλεκτρικὸ ρεῦμα, νὰ ποτίζει τεράστιες ἐκτάσεις, ποὺ ἄλλοτε ἦταν ἄγονες, ὅπως κι αὐτὲς ἐδῶ. Ὁ ἄνθρωπος δαμάζει τὴ φύση. Χρησιμοποιεῖ τὴν ἐράστια δύναμή της γιὰ τὴν πρόοδο καὶ τὸν πολιτισμό, γιὰ τὴν καλυτέρευση τῆς ζωῆς του.

Ἀπὸ τὸ βραβευμένο ἀναγνωστικὸ Δ' τάξεως
Γ. Ἀποστολικά - Χ. Σακελλαρίου - Ν. Σκόπα

Νίκος Σκόπας

41. Α Ε Ρ Γ Α Σ Ι Α

ΗΜΕΡΩΝΕΙ αὐγὴ δροσάτη
 μὲ τὸ πρῶτο της πουλὶ
 λές καὶ κράζει τὸν ἐργάτη
 στὴ φιλόπονη ζωή.

Πρὶν ἀχνίση κάθε ἀστέρι,
 μὲ χαρούμενη καρδιά,
 νέοι, μεσόκοποι καὶ γέροι,
 τρέξετ' ὅλοι στὴ δουλειά! Α

ΑΟ Μὴ σᾶς εἶναι ὁ ξένος πλοῦτος
 ἔν' ἀγκάθι στὴν καρδιά·
 πέστε ἀζήλευτα : Εἶναι τοῦτος
 ἐργασίας κληρονομιά. Ο

Ο Σηκωθῆτε! Ἡ γῆ χαρίζει
 μόνον ἄφθονο καρπό,
 ἂν ὁ κόπος τὴν ποτίζει
 μ' ἓναν ἰδρωτα συχνό. Α Ο

Πάντα, ναί, τοῦ τίμιου κόπου
 οἱ γλυκύτατοι καρποὶ
 εἰν' οἱ μόνοι, ποὺ τ' ἀνθρώπου
 σῶμα τρέφουν καὶ ψυχή.

Πρὶν ἀχνίση κάθε ἀστέρι
 μὲ χαρούμενη καρδιά,
 νέοι, μεσόκοποι καὶ γέροι,
 τρέξετ' ὅλοι στὴ δουλειά!

42. Η ΛΑΜΠΡΗ

Ντάγκ-ντάγκ-ντάγκ-ντάγκ! χτυπούσε χαρμόсуна τὰ μεσάνυχτα ἢ καμπάνα τῆς Λαμπρῆς.

Ἐγώ, ζωγραφίζοντας μιὰ πέρδικα μὲ τὸ κερὶ σ' ἓνα κόκκινο αὐγὸ, δὲν εἶχα ἀποκοιμηθῇ· τ' ἄλλα τ' ἀδέρφια μου κοιμόνταν ξένοιαστα σὰ στὸν καλὸ καιρό. Ἡ μητέρα μου χώριζε τὰ φρεσκοπλυμένα ἀσπρόρουχα τοῦ καθενός. Ἡ μάνα μου παιδεύοταν στὸ μαγειρεῖο μὲ τὴ «μαγειρίτσα», μὲ τὰ συκωτάκια καὶ τ' ἄλλα λιανώματα τοῦ ἀρνιοῦ, μὲ μάραθα καὶ τηγανισμένα ψωμάκια.

Μὲ τὴν καμπάνα ἀκούστηκε ἀπὸ τὴν ἄλλη κάμαρη κι ἡ φωνὴ τοῦ πατέρα μου :

— Σηκωθῆτε κι ἐτοιμαστῆτε γρήγορα, νὰ μὴν κάθεται ὁ κόσμος καὶ μᾶς καρτερῇ!

Ποῦ νὰ ξυπνήσουν ὅμως τ' ἀδέρφια μου! Ὁ μικρὸς μάλιστα, ἂν δὲν τὸν ράντιζαν μὲ νερό, θὰ κοιμόταν ἀκόμη ὡς τώρα· στὸ τέλος, λίγο ἔλειψε νὰ ῥθῇ ἀνιφτος κοντὰ μας.

— Πήρατε τίς λαμπάδες σας; ρωτᾷ ὁ πατέρας μου· καὶ τὴ μεγάλη γιὰ τὸ Χριστό; Σβήσατε καλὰ τίς φωτιές; Μὴν ἀφήσατε τὴ γάτα στὸ μαγειρεῖο μὲ τ' ἀρνί; Πᾶμε λοιπόν, χρονιάσατε ὅσο νὰ ἐτοιμαστῆτε!

“Ολος ὁ κόσμος στὸ ποδᾶρι. ” Ἄλλος ἔκλεινε τὸ σπίτι του, ἄλλοι ἔτρεχαν ἀμίλητοι γιὰ τὴν ἐκκλησιὰ μὲ τὰ δαδιὰ στὸ χέρι, γιὰ νὰ βλέπουν νὰ περπατοῦν, κάποιος φώναζε τοὺς γείτονές του ἂν ξύπνησαν, κι ἡ καμπάνα χτυπούσε ἀσταμάτητα : Ντάγκ-ντάγκ-ντάγκ-ντάγκ...

Τὴν ἐκκλησιὰ τὴ βρήκαμε γεμάτη. Ὁ παπᾶς καρτεροῦσε ὅλο τὸ χωριό, γιὰ νὰ βάλῃ « εὐλογητός », ἔστελνε τὰ παιδιὰ στὰ σπίτια νὰ ξυπνήσουν τοὺς κοιμισμένους κι αὐτὰ ἔ-

σπαζαν τὰ παράθυρα μὲ τὶς πέτρες καὶ τράνταζαν τὶς πόρτες μὲ χτυπήματα, ὅσο νὰ τοὺς ξυπνήσουν.

Ὁ γερο-Μπίρος μοναχά, ποὺ δὲν μποροῦσε νὰ περπατήσει ἀπ' τοὺς ρευματισμούς, δὲ θ' ἄκουγε ὁ κακομοίρης τὴν πασχαλινὴ λειτουργία, ἀλλὰ σὰν ἄρρωστος καὶ κατάκοιτος, ἦταν συχωρεμένος.

— Οἱ ἄλλοι ὅλοι εἴμαστε δῶ; ρώτησε ὁ παπάς.

— Εἴμαστε, δέσποτα.

— Ἐμπρὸς λοιπόν : « Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς . . . »

Ἄμα βγήκαμε ἔξω στὸ νάρθηκα γιὰ τὸ « Χριστὸς Ἀνέστη », νὰ κι ὁ γερο-Μπίρος καβάλα στὸ μουλάρι του μπροστὰ στὸν παπά.

— Δὲν μποροῦσα νὰ τὸ χωνέψω αὐτό, ἔλεγε, ν' ἀπομείνω ἔτσι φέτος ἀπὸ τὰ παλιοπόδαρα ! Ἀκόμα εἶμαι ζωντανός, δὲν εἶμαι πεθαμένος !

Τὴν ὥρα ποὺ ἀπόλυσε ἡ ἐκκλησιὰ καὶ γυρίζαμε ὅλοι μὲ τὶς ἄσπρες λαμπάδες ἀναμμένες, γιὰ νὰ πᾶμε καὶ στὰ σπίτια τῇ χάρι τῆς Λαμπρῆς ἀπὸ τὸ « Δεῦτε λάβετε φῶς », ἄσπριζε πέρα στὸ βουνὸ κι ἡ ἀνατολή. Ἄχ ! τί ὁμορφα μοσχοβολοῦσαν αὐτὴ τὴν ὥρα τ' ἀνθισμένα δέντρα στὶς αὐλὲς καὶ στοὺς κήπους !

Οἱ ἄνθρωποι χώριζαν γιὰ τὰ σπίτια τους μὲ τὶς εὐχὲς στὸ στόμα : « Χριστὸς ἀνέστη ! », « Χρόνια πολλά ! », « Χαρούμενοι, μ' ὅ,τι ἀγαπᾷ ἡ καρδιά σας ! »

Τ' ἀηδόνια τό 'λεγαν στὰ λακκώματα κάτω, μέσα στὰ βᾶτα.

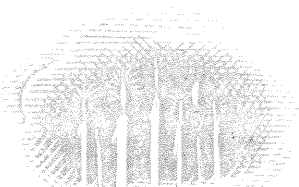
Προτοῦ νὰ μποῦμε στὸ σπίτι μας, ἐμεῖς τὰ παιδιά περάσαμε κι ἀπὸ τὴ μάντρα, γιὰ νὰ φωτιστοῦν ἀπ' τὴ λαμπάδα μας καὶ τὰ γιδοπρόβατα μὲ τ' ἄρνια καὶ τὰ κατσίκια, περάσαμε κι ἀπὸ τὸ μουλάρι μας, τὴ Σίβα. Τὸ σκυλί μας μᾶς δέχτηκε μὲ τόση χαρὰ τὸ καημένο στὴν αὐλή !

Ἡ πρώτη μας δουλειὰ ἦταν νὰ τραβήξωμε στὴν τραπεζαρία.

Ἡ μαγειρίτσα ἦταν ἑτοιμη, οἱ λαμπροκουλοῦρες βγῆκαν ἀπὸ τὸ ντουλάπι κι ἡ μητέρα ἔφερε καὶ τὰ κόκκινα αὐγά, γιὰ νὰ τσουγκρίσωμε μὲ τὸ « Χριστὸς ἀνέστη ».

Παίρνομε νὰ τσουγκρίσωμε καὶ τί νὰ ἰδοῦμε! Ὁ μικρὸς ἀδερφός μου, γιὰ νὰ βρῇ ποιὸ αὐγὸ εἶχε πιὸ γερὴ μύτη καὶ νὰ νικήσῃ τ' ἄλλα παιδιὰ, δοκιμάζοντας τὸ ἓνα μὲ τ' ἄλλο, δὲν εἶχε ἀφήσει κανένα γερὸ στὴν κανίστρα!

— Γιὰ τιμωρία του, εἶπε ὁ πατέρας μας, νὰ γυρίζῃ ὕστερα τὴ σούβλα μὲ τ' ἄρνι μοναχός του στὸν κῆπο. Ἐκεῖ ὅμως πού τὸ γύριζε, ὅλοι τὸν παρακαλοῦσαμε νὰ μᾶς ἀφήσῃ λίγο νὰ γυρίσωμε κι ἐμεῖς κι ἐκεῖνος μᾶς ἔκανε τὸ βαρὺ, σὰ νὰ μᾶς χάριζε κάτι δικό του. Μονάχα ἡ Ρήνα μας δὲν πρόφτασε νὰ τὸν βοηθήσῃ, γιατί κουβαλοῦσε ἀπὸ τὸ πρῶι τὶς λαμπροκουλοῦρες καὶ τὰ κόκκινα αὐγά στοὺς δεκαεφτὰ βαφτιστικούς τῆς μητέρας.

43. Ο ΧΡΙΣΤΟΣ ΚΑΙ ΤΑ ΠΟΥΛΑΚΙΑ

1. ^ΑΚάποτε ὁ Ἰησοῦς, πέντε χρονῶν παιδάκι, καθόταν στὸ κατώφλι τοῦ ἐργαστηρίου τοῦ Ἰωσήφ ^Β ἀπὸ ἓνα κομμάτι κοκκινόχωμα, πού τοῦ εἶχε δώσει ὁ ἀντικρινός του ἀγγειοπλάστης, ἔφτιανε χωματένια πουλάκια. ^Α Ὁ Ἰησοῦς ἦταν χαρούμενος κι εὐτυχισμένος ὅσο καμιὰ ἄλλη φορά.

Στὸ κεφαλόσκαλο τοῦ γειτονικοῦ σπιτιοῦ καθόταν ἓνα ἄσχημο κοκκινόμαλλο παιδί, ὁ Ἰούδας. Ἀπ' τοὺς καθημερινούς καβγάδες μὲ τὰ παιδιά τοῦ δρόμου τὸ πρόσωπό του ἦταν μελανὸ καὶ τὰ ροῦχα του ξεσχισμένα. Τῇ στιγμῇ ὅμως αὕτῃ καθόταν κι αὐτὸς φρόνιμα. Δὲν κορόιδευε κανένα, δὲ μάλωνε μὲ κανένα, δούλευε κι αὐτὸς ἓνα κομμάτι κοκκινόχωμα, πού τοῦ εἶχε δώσει ὁ Ἰησοῦς. Μὲ τὸ κοκκινόχωμα ἔφτιανε κι ὁ Ἰούδας πουλάκια.

Ὅταν ἔφτιαναν τὰ πουλάκια, κάθε παιδί τ' ἀράδιαζε μπροστά του. Τὰ πουλάκια ἀντὶ γιὰ πόδια εἶχαν ἓνα σβῶλο χῶμα, γιὰ νὰ μποροῦν νὰ στέκουν. Εἶχαν κοντὲς οὐρὲς καὶ μικρὲς φτεροῦγες.

Ἀλλὰ ἡ διαφορὰ τῆς ἐργασίας τῶν δύο παιδιῶν ἦταν ὀλοφάνερη. Τὰ πουλιά τοῦ Ἰούδα, κακοφτιαγμένα ὅπως ἦταν, δὲν μποροῦσαν νὰ σταθοῦν. Ἀμέσως ἔπεφταν, ἀναποδογυρίζονταν, ὅσο κι ἂν προσπαθοῦσε νὰ τοὺς δώσῃ ὁμορφο σχῆμα καὶ στερεότητα. Τὰ μικρά του δάχτυλα δὲν τὸν βοηθοῦσαν καὶ δὲν τὸ κατόρθωνε.

Ἀντίθετα, τὰ πουλάκια, πού ἔφτιανε ὁ Ἰησοῦς, ἦταν τὸ ἓνα ωραιότερο ἀπὸ τ' ἄλλο καὶ στέκονταν μὲ τὸ πρῶτο σὰ πόδια τους σὰ ζωντανά.

Ὁ Ἰούδας ἔριχνε ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ κρυφὲς ματιὲς κατὰ τὸν Ἰησοῦ. Στενοχωριόταν, πού τὰ δικά του πουλιά δὲν ἦταν τόσο ὁμορφα οὔτε μποροῦσαν νὰ σταθοῦν σὰ πό-

δια τους. Κι ὥστόσο δὲ μιλοῦσε. Ἐξακολουθοῦσε σιωπηλὸς καὶ μὲ πείσμα τῇ δουλειᾷ του.

2. Ἔτσι πέρασε ἡ μέρα. Ὁ ἥλιος ἔγειρε νὰ βασιλέψῃ. Οἱ ἀκτίνες του, γλιστρώντας στὸ στενὸ δρομάκι, ἔβαφαν μὲ τὸ πορφυρένιο χρῶμα τὸ καθετὶ ποὺ συναντοῦσαν : τ' ἀγγεῖα τοῦ ἀγγειοπλάστη, τὶς σανίδες τοῦ Ἰωσήφ . . . Μὰ πιὸ πολὺ ἀπ' ὅλα ἔβαφαν τὰ νερὰ τῆς μικρῆς λιμνούλας, ποὺ ἦταν ἐκεῖ δίπλα.

Καὶ ξαφνικὰ ὁ Ἰησοῦς σκέφτηκε νὰ βουτήξῃ τὰ πουλάκια του μέσα σ' αὐτὸ τὸ θεσπέσιο πορφυρένιο χρῶμα, νὰ τὰ βάψῃ. Τὰ βούτηξε στὸ νερὸ κι ἀμέσως τὰ πουλάκια πῆραν ἓνα ὠραῖο κοκκινωπὸ χρῶμα.

Τὸ εἶδε αὐτὸ ὁ Ἰούδας καὶ πῆγε νὰ κάνῃ κι αὐτὸς τὸ ἴδιο. Βούτηξε τὰ πουλάκια του στὸ νερό. Μὰ οἱ ἀκτίνες τοῦ ἡλίου ἔφρουγαν καὶ τὰ πουλάκια ἔμεναν ὅπως ἦταν πιὸ πρὶν.

— Στάσου, Ἰούδα, τοῦ λέει ὁ Ἰησοῦς. Ἄφησε νὰ σὲ βοηθήσω νὰ βάψῃς τὰ πουλάκια σου . . .

— Δὲ θέλω, ἀποκρίθηκε ὁ Ἰούδας.

Καὶ ξάφνου σηκώνεται ὄρθιος, σουφρώνει τὰ φρύδια του, σφίγγει τὰ δόντια του κι ἀρχίζει μὲ λύσσα νὰ ποδοπατᾷ τὰ πουλάκια του. Τὸ ἓνα ὕστερ' ἀπὸ τ' ἄλλο τὰ πουλάκια μεταβάλλονταν σὲ σβῶλους χῶμα.

Ἀφοῦ τὰ ποδοπάτησε ὅλα, πλησίασε τὸν Ἰησοῦ. Στάθηκε ἓνα λεπτό, κοίταξε τὰ πουλάκια, ποὺ ἔλαμπαν σὰν πολύτιμα πετράδια, κι ὕστερα σήκωσε τὸ ἓνα του πόδι καὶ πάτησε ἓνα. Ὅταν τράβηξε τὸ πόδι του κι εἶδε πὼς τὸ ὠραῖο πουλάκι εἶχε γίνει ἓνας σβῶλος χῶμα, ὅπως καὶ τὰ δικά του, γέλασε μὲ χαιρεκακία. Ξανασήκωσε τὸ πόδι του νὰ πατήσει κι ἄλλο.

— Ἰούδα! τοῦ φώναξε ὁ Ἰησοῦς. Τί κάνεις;

Μὰ ὁ Ἰούδας ποῦ ν' ἀκούσῃ! Ἦταν μεγαλύτερος ἀπὸ τὸν Ἰησοῦ κι ὁ Ἰησοῦς ἔβλεπε πὼς δὲ θὰ μπορούσε νὰ τὸν ἐμποδίσῃ. Κοίταξε ὀλόγυρα, σὰ νὰ ζητοῦσε βοήθεια. Ζητοῦσε μὲ τὰ μάτια τὴ μητέρα του. Μὰ αὐτὴ ἦταν μακριά. Ἀλλὰ καὶ πάλι, ὥσπου νὰ ῥθῃ, ὁ Ἰούδας θὰ μπορούσε νὰ πατήσῃ ὅλα του τὰ πουλάκια. Εἶχε κιόλας ποδοπατήσῃ τέσσερα. Δὲν ἔμεναν παρὰ τρία ἀκόμη.

Τότε ὁ Ἰησοῦς χτύπησε τὰ χεράκια του καὶ φώναξε στὰ πουλιά :

— Φύγετε! φύγετε!...

Καὶ ξάφνου τὰ τρία πουλάκια ζωντάνεψαν, κούνησαν τὶς μικρὲς φτεροῦγες τους, τινάχτηκαν καὶ πέταξαν ψηλὰ στὴν ἄκρῃ τῆς στέγης τοῦ σπιτιοῦ, ὅπου δὲν εἶχαν πιά κανέναν κίνδυνο.

Σὰν εἶδε τοῦτο τὸ παράξενο ὁ Ἰούδας, κατάλαβε τὸ λάθος του. Γονάτισε μπροστὰ στὸν Ἰησοῦ καὶ τὸν παρακαλοῦσε, μὲ δάκρυα στὰ μάτια, νὰ τὸν συγχωρήσῃ. Γιατὶ ὁ Ἰούδας ἀγαποῦσε τὸν Ἰησοῦ, τὸν θαύμαζε καὶ μαζί τὸν φθονοῦσε.

Τὴ στιγμὴ ἐκείνη ἦρθε κι ἡ Παναγία. Κατάλαβε τί ἔγινε. Σήκωσε τὸν Ἰούδα ἀπὸ κάτω, τὸν χαίδεψε καὶ τοῦ εἶπε.

— Καημένο παιδί!... Ποτέ σου μὴν κάνῃς τὸ κακό, ἀν δὲ θέλῃς νὰ γίνῃς δυστυχισμένος. Ποιὸς μπορεῖ ποτὲ νὰ τὰ βάλῃ μ' ἐκεῖνον ποὺ μπορεῖ νὰ κάνῃ χρώματα τὶς ἀκτίνες τοῦ ἡλίου καὶ στὸ ἄψυχο χῶμα νὰ δίνῃ ζωή!... μ

« Θρύλοι γιὰ τὸ Χριστὸ »

Ἀπὸ τὸ βραβευμένο ἀναγνωστικὸ Δ' τάξεως
Γ. Ἀποστολικά - Χ. Σακελλαρίου - Ν. Σκόπα

Σέλιμα Λάγκερλεφ

Μετ. Αἰζας Κορτογιάννη

44. ΤΟ ΡΗΜΟΚΛΗΣΙ

Στὸ καταράχι,
πέρα στὴ δύση,
μὲς στὸν ὀρίζοντα
τὸ ρημοκλήσι.

Ὅταν ὀμίχλη
τὸ περιζώνη,
πότε ἀλαργεύει,
πότε σιμώνει.

Λευκὸ πανάκι
π' ἀργοσαλεύει
μέσα στὰ σύννεφα
καὶ ταξιδεύει.

Νίκος Κανάκης

45. Ο ΜΠΑΡΜΠΑ - ΘΑΝΑΣΗΣ ΚΙ ΟΙ ΠΑΡΟΙΜΙΕΣ ΤΟΥ

Τὰ παιδιὰ εἶναι κατενθουσιασμένα μὲ τὸν μπαρμπα-Θανάση, ἕναν περιβολάρη, καλόκαρδο ἄνθρωπο, ποὺ ἐργάζεται ἀπὸ τὸ πρωὶ ὡς τὸ βράδυ στὸ περιβόλι του.

Τοὺς λέει περίεργες ἱστορίες, παραμύθια, αἰνίγματα καὶ διάφορα ἀστεῖα. Πιὸ πολὺ ὅμως διασκεδάζουν τὰ παιδιὰ μὲ τὶς παροιμίες του, ποὺ λέει πὼς τὶς ἔμαθε στὸ σχολεῖο, σὰν ἦταν μικρός.

— Καλημέρα, μπάρμπα-Θανάση, τοῦ φωνάζουν πρωὶ πρωὶ τὰ παιδιὰ. Πολὺ νωρὶς ἄρχισες σήμερα τὴ δουλειά.

— Τί νὰ κάμω, παιδιὰ μου; «Ὅποιος κοιμᾶται τὸ πρωί, παλιὰ ροῦχα ἔχει τὴ Λαμπρή», λέει ὁ μπαρμπα-Θανάσης.

○ — Τὰ λαχανικά σου εἶναι περίφημα, μπαρμπα-Θανάση. Σίγουρα θὰ ἔχης καλὴ σοδειὰ φέτος. ○

— Καὶ βέβαια. « Ἡ καλὴ μέρα φαίνεται ἀπὸ τὸ πρωί ».

— Τὰ κεράσια σου δὲν ἔγιναν ἀκόμα, μπαρμπα-Θανάση;

— « Ἀγάλια ἀγάλια γίνεται ἡ ἀγουρίδα μέλι », παιδιά μου. « Κάθε πράγμα στὸν καιρό του ».

— Ποῦ τὶς ἔμαθες τὶς παροιμίες, μπαρμπα-Θανάση;

— Στὴ ζωή, παιδιά μου. « Ὅσο ζῶ, μαθαίνω ».

— Βρῆκες τοὺς κλέφτες, ποῦ σοῦ ἔκλεψαν τὰ μῆλα;

— Δὲν τοὺς βρῆκα ἀκόμα. Μὰ ἔννοια σας! Θὰ βρεθοῦν καὶ θὰ τιμωρηθοῦν. « Ὁ ψεύτης καὶ ὁ κλέφτης τὸν πρώτο χρόνο χαίρονται ».

— Μπαρμπα - Θανάση, σοῦ φέραμε σήμερα λίγο γλυκό, ἀπ' αὐτὸ ποῦ ἔφτιασε ἡ μητέρα. Δὲν πιστεύουμε νὰ μὴν τὸ δεχτῆς . . .

— Γιατί ὄχι, παιδιά μου; « Καὶ τὰ καλὰ δεχόμενα καὶ τὰ κακὰ δεχόμενα ». Σταθῆτε ὅμως νὰ σᾶς προσφέρω κι ἐγὼ λίγα καρύδια, γιατί « ἡ χάρη θέλει ἀντίχαρη καὶ πάλι χάρη μένει ».

— Σ' εὐχαριστοῦμε, μπαρμπα-Θανάση, καὶ τοῦ χρόνου νὰ φᾶμε ἀπὸ τὰ ὁμορφα φρούτα σου. Νά 'χης πάντα τὴν ὑγεία σου καὶ νὰ τὰ χαίρεσαι.

— Μὰ βέβαια, παιδιά μου. Ἡ ὑγεία εἶναι τὸ καλύτερο πράγμα : « Γειά μου, πλούτη μου ».

△ Τὰ παιδιά δὲ θὰ ξεχάσουν ποτὲ τὸν μπαρμπα-Θανάση. Δὲν καλοπερνοῦσαν μόνο στὸ περιβόλι του, δοκιμάζοντας τὰ νόστιμα φρούτα του, μάθαιναν καὶ τόσες σοφὲς παροιμίες! MA

* Ἀπὸ τὸ βραβευμένο ἀναγνωστικὸ Δ' τάξεως

Γ. Ἀποστολίνα - Χ. Σακελλαρίου - Ν. Σκόπα

46. ΤΑ ΡΟΔΑΚΙΝΑ ΤΟΥ ΠΕΤΡΑΚΗ

— Τί ὁμορφα ροδάκινα! εἶπε ὁ Νίκος βλέποντας τὰ δυὸ ροδάκινα, ποῦ κρατοῦσε ὁ Πετράκης στὰ χέρια του κι ἔτρωγε στὸ διάλειμμα. Ἀπὸ ποῦ τ' ἀγοράσατε;

— Δὲν τ' ἀγοράσαμε! ἀπαντᾷ ὁ Πετράκης· εἶναι ἀπὸ τὸν κήπο μας. Καὶ μάλιστα ἀπὸ τὴ ροδακινιά, ποῦ φύτεψα μονάχος μου!

— Μπᾶ! Πότε τὴ φύτεψες καὶ πότε πρόφτασε νὰ βγάλῃ ροδάκινα; ρώτησε κι ὁ Γιώργος.

— Πέρασαν ἀπὸ τότε τέσσερα χρόνια! Ἦμουν μικρὸς ἀκόμη. Ἡ μητέρα μου ἔδωσε νὰ φάω ἓνα ὁμορφο ροδάκινο, χνουδάτο, χρυσοκίτρινο καὶ κοκκινωπὸ στὰ πλάγια. Νά, ἀπαράλλαχτο, ὅπως αὐτὸ ἐδῶ. Ἐγὼ τότε, ἀφοῦ τὸ ἔφαγα, ρώτησα τὴ μητέρα ἀπὸ ποῦ βγαίνουν τὰ ροδάκινα καὶ πῶς μποροῦμε νὰ ἔχωμε καὶ νὰ τρῶμε συχνὰ ἀπ' αὐτά.

— Ἄν σοῦ ἀρέσουν τὰ ροδάκινα, μοῦ ἀπάντησε γελώντας ἡ μητέρα, δὲν ἔχεις παρὰ νὰ φυτέψῃς τὸ κουκούτσι τοῦ ροδάκινου, ποῦ ἔφαγες. Ἀπ' αὐτὸ θὰ φυτρώσῃ μιὰ ροδακινιά, ποῦ θὰ μᾶς δίνῃ ροδάκινα, τόσο ὁμορφα, ὅσο ἦταν κι αὐτὸ ποῦ ἔφαγες.

— Κι ἄμα τὸ φυτέψω, θὰ φυτρώσῃ ἡ ροδακινιά γρήγορα;

— Ἐ! βέβαια, ὅχι καὶ τόσο γρήγορα. Ἐπειτα μόλις φυτρώσῃ, θὰ εἶναι ἀνάγκη νὰ τὴν περιποιηθῇς δυὸ τρία χρόνια. Πρέπει νὰ κοπιᾷς λίγο καὶ νὰ ἔχῃς ὑπομονή. Σὲ τρία τέσσερα ὁμως χρόνια θὰ φᾶς ροδάκινα ἀπὸ τὴ ροδακινιά σου.

Δὲν ἔχασα καιρό· πῆγα ἀμέσως καὶ φύτεψα τὸ κουκούτσι σὲ μιὰν ἄκρῃ τοῦ κήπου μας, κοντὰ στὸ φράχτη, ὅπου δὲ φυσοῦσε πολὺ ὁ ἀέρας, κι ἦταν ἡ πιὸ ζεστὴ γωνιά τοῦ κήπου μας. Τὸ ἄφησα ἐκεῖ καὶ τὸ ξέχασα.

Δὲ πέρασε πολὺς καιρὸς καὶ μιὰ μέρα τῆς ἀνοιξῆς ὁ πατέρας γυρνώντας ἀπὸ τὸν κῆπο μᾶς εἶπε :

— Ξέρετε; Βρῆκα μιὰ μικρούλα ροδακινιά στὸν κῆπο μας, στὴ γωνιά πού εἶναι τὰ λαχανικά. Πῶς βρέθηκε ἐκεῖ δὲν ξέρω, φαίνεται ὅμως γερὴ καὶ θὰ προκόψῃ.

— Εἶναι ἡ δική μου ροδακινιά. Ἐγὼ τὴ φύτεψα! εἶπα καὶ διηγῆθηκα στὸν πατέρα ὅλη τὴν ἱστορία, πού εἶχα ξεχάσει καὶ τὴ θυμῆθηκα τότε.

— Πρέπει λοιπὸν νὰ τὴ φροντίζης, νὰ τὴν ποτίζης καὶ νὰ τῆς βάζῃς λίπασμα μονάχος σου, ἀφοῦ εἶναι δική σου ἡ ροδακινιά· νὰ τὴν ἀσβεστώνῃς κάποτε, γιὰ νὰ μὴν τὴν τρῶνε τὰ ζώφια καὶ τὰ μυρμηγκία καὶ νὰ τὴ ραντίζης, γιὰ νὰ μὴν τὴν πιάσῃ ἡ μελίγκρα καὶ γιὰ νὰ μὴν κατσαρώσουν τὰ φύλλα της. Θὰ σοῦ πῶ πότε θὰ κάνῃς αὐτὲς τὶς δουλειές καὶ μὲ τί θὰ τὴ ραντίζῃς καὶ πῶς. Δὲ θὰ βαριέσαι τὸν κόπο καὶ σὲ τρία τέσσερα χρόνια θὰ φᾶς ροδάκινα ἀπὸ τὴ ροδακινιά σου.

Τὸ ὑποσχέθηκα στὸν πατέρα καὶ κράτησα τὸ λόγο μου. Καὶ νὰ σᾶς πῶ, στὸν τρίτο χρόνο, μὲ τὶς ὁδηγίες τοῦ πατέρα μου καὶ μὲ τὴν περιποίησή μου, ἡ ροδακινιά μου πέρυσι μοῦ ἔδωσε τέσσερα ροδάκινα. Φέτος μοῦ ἔδωσε δέκα. Τὰ δυὸ τὰ ἔκοψα σήμερα. Δὲν εἶναι ὁμορφα; εἶπε μὲ καμάρι ὁ Πετράκης.

— Κάπου διάβασα μιὰ παρόμοια ἱστορία ! εἶπε κι ὁ Γιάννης, πού ἄκουσε τὴ διήγηση τοῦ Πετράκη. "Α, ναί. Σ' ἔνα βιβλίο τῆς σχολικῆς μας βιβλιοθήκης, πού γράφει γιὰ τὸ τί τρῶει ὁ ἄνθρωπος.

— Θυμᾶσαι τὴν ἱστορία, νὰ μᾶς τὴν πῆς; ρώτησε ὁ Νίκος.

— Βέβαια καὶ τὴ θυμοῦμαι. Νὰ σᾶς τὴν πῶ μὲ λίγα λόγια :

Στὶς Ἑνωμένες Πολιτεῖες τῆς Ἀμερικῆς εἶναι πολλὲς ροδακινιές. Ἐνα παιδὶ μικρό, καλὴ ὥρα σὰν τὸν Πετράκη,

ἀνακάλυψε πώς οἱ ροδακινιές μπορεῖ νὰ προκόβουν εὐκόλα σὲ πολλές νότιες πολιτεῖες τῆς Ἀμερικῆς. Ἦταν μαθητὴς τοῦ δημοτικοῦ σχολείου τῆς πατρίδας του κι ἐπειδὴ εἶχε χάσει τὸν πατέρα του κι ἔμεινε ὀρφανός, ἀναγκαζόταν στὶς διακοπές, γιὰ νὰ βοηθᾷ τὴ μητέρα του καὶ νὰ ξεπληρώσουν ἓνα χρέος ποὺ εἶχαν, νὰ θερίζη σιτάρι στὰ ξένα χωράφια. Ἔτσι κέρδιζε μερικὰ χρήματα.

○ Μιὰ μέρα κοίταξε μέσα σ' ἓνα χωράφι μιὰ ροδακινιά, ποὺ λύγιζε ἀπὸ τὰ πολλὰ ροδάκινα ποὺ εἶχε. ○ Πῆγε κοντὰ της, κάθισε νὰ ξαποστάση στὸν ἴσκιο της κι ἄρχισε νὰ τρώῃ ἀπὸ τὰ ροδάκινά της. △

○ Ἄν εἶχα ἓνα περιβόλι ἀπὸ ροδακινιές, ἔλεγε μὲ τὸ νοῦ του, θὰ κέρδιζα πολλὰ λεφτὰ πουλώνοντας τὰ ὅμορφα αὐτὰ φρούτα. ○ Καὶ τὸ πῆρε ἀπόφαση. Ἀπὸ τότε ὅσα λεφτὰ κατόρθωνε νὰ ἐξοικονομῇ ἀπὸ τὴ δουλειά του, τὰ ἔδινε, γιὰ ν' ἀγοράζῃ καὶ νὰ φυτεῦν ροδακινιές στὸ περιβόλι τοῦ πατέρα του.

Τὸν ἄλλο χρόνο ἔφυγε ἀπὸ τὸ σχολεῖο, δὲν ἄφησε ὅμως τὸ σχέδιό του. Φύτευε λίγο λίγο ροδακινιές καὶ τίς περιποιόταν καλά. Γιὰ νὰ μπορῇ νὰ βγάζῃ τὸ ψωμί του, ἀνάμεσα στὶς ροδακινιές φύτευε φράουλες κι ἄλλα φυτὰ, ποὺ φέρνουν καρπὸ μονοχρονίς, ὥσότου σὲ τρία ἢ τέσσερα χρόνια μεγαλώσουν οἱ ροδακινιές του καὶ δώσουν ροδάκινα. Στὸ μεταξὺ φρόντιζε νὰ μάθῃ ποῦ προκόβουν καλύτερα οἱ ροδακινιές, τί χῶμα θέλουν καὶ πῶς μπορεῖ νὰ τοῦ δώσουν καλύτερα ροδάκινα. Ἔτσι, ἔμαθε πὼς ἡ ροδακινιά, ἄγρια ἀκόμη, βρίσκεται στὴν Κίνα, ἀπ' ὅπου τὴν ἔφεραν στὴν Περσία καὶ τὴν Εὐρώπη. Εἶναι ἀλήθεια πὼς στὴν Κίνα οἱ ροδακινιές ἔμειναν ἀπεριποίητες καὶ δὲ δίνουν καλὰ ροδάκινα. Στὴν Περσία πάλι τώρα εἶναι πολὺ λιγοστὲς οἱ ροδακινιές, ἐνῶ στὴ Μικρασία πρόκοψαν πολὺ καὶ δίνουν μεγάλα, ζουμερά καὶ πολὺ μυρωδάτα ροδάκινα.

Στὴν Εὐρώπῃ, ἀπὸ τὴν πολλή περιποίηση, οἱ ροδακινιές δίνουν ὠραιότατα ροδάκινα. Στὴν Ἀμερικὴ ὅμως ὡς ἔκείνη τὴν ἐποχὴ δὲν εἶχαν καλὰ ροδακινιές. Ὁ μικρὸς ἐκεῖνος μέτρησε, μὲ τὸ θερμόμετρο στὸ χέρι, τὴ ζέστη, ποῦ ἔχει τὸ χειμῶνα καὶ τὸ καλοκαίρι, τίς μέρες ποῦ φυτρώνουν οἱ καλύτερες ροδακινιές. Κοίταξε πῶς τὰ καλύτερα δέντρα βρίσκονται στὶς πλαγιὰς καὶ στὶς κορυφὰς τῶν λόφων καὶ τέτοια μέρη διάλεγε, γιὰ νὰ φυτεύῃ τίς ροδακινιές του.

Ὅλοι γελοῦσαν μὲ τὰ μετρήματα καὶ μὲ τὰ περιβολάκια ποῦ διάλεγε, γιὰ νὰ φυτεύῃ τὰ δέντρα του.

Οἱ δανειστὲς τοῦ ζητοῦσαν νὰ τοὺς πληρώσῃ καὶ τὸν φοβέριζαν νὰ πουλήσουν τὸ σπίτι του, γιὰ νὰ πληρωθοῦν. Αὐτὸς ὅμως ἐπέμενε. Κι ἔτσι σὲ λίγα χρόνια ὅχι μόνο ξεπλήρωσε τὸ χρέος του κι ἀγόρασε δικὰ του περιβόλια, ἀλλὰ κι ἔγινε ἓνας ἀπὸ τοὺς μεγαλύτερους καλλιεργητὲς καὶ παραγωγοὺς ροδάκινων σ' ὅλη τὴν Ἀμερικὴ καὶ σ' ὅλο τὸν κόσμον. Μὲ τὰ ὁμορφα ροδάκινα, ποῦ τοῦ ἔδιναν οἱ καλοπεριποιημένες ροδακινιές του, ἔγινε πολὺ πιὸ πλούσιος ἀπ' ὅ,τι κι ὁ ἴδιος περίμενε.

— Καὶ πῶς λεγόταν τὸ παιδὶ αὐτό; ρώτησε ὁ Νίκος.

— Δὲν τὸ ἀναφέρει τὸ βιβλίο ποῦ διάβασα, μὰ τί σημασία ἔχει τὸ ὄνομα; ἀπάντησε ὁ Γιάννης.

— Αὐτὸ πιά θὰ φροντίσω νὰ τὸ μάθω ἐγώ, ἀφοῦ ἡ ἱστορία του μοιάζει κάπως μὲ τὴ δική μου ἱστορία, εἶπε ὁ Πετράκης. Θὰ ρωτήσω ἢ θὰ ψάξω στὰ βιβλία νὰ τὸ βρῶ. Καὶ θὰ σᾶς τὸ πῶ, μόλις τὸ μάθω. Θὰ σᾶς δώσω μάλιστα κι ἓνα ἀπὸ τὰ ροδάκινα τῆς ροδακινιάς μας.

47. Ο ΦΑΕΘΟΝΤΑΣ

Μιά φορά κι έναν καιρό ζούσε στους κάμπους τῆς πατρίδας μας μιὰ νεράιδα, πού τὴν ἔλεγαν Κλυμένη. Αὐτὴ ἦταν γυναίκα τοῦ "Ἡλιου κι εἶχε ἓνα πολὺ ὁμορφο παιδί μὲ ὀλόχρυσα μαλλιά, πού τὸ ἔλεγαν Φαέθοντα. Κάθε μέρα τὸ ἔλουζε, τὸ χτένιζε καὶ τοῦ ἔλεγε γιὰ τὸν πατέρα του ἱστορίες, πού ἔμοιαζαν μὲ παραμύθια. Καὶ κάθε πρωί, ὅταν ἔβγαινε ὁ ἥλιος, ἄρχιζε :

— Νά, τώρα ὁ πατέρας σου ζεύει τὰ πύρινα τ' ἄλογα στὴν πύρινη τὴν ἅμαξα, γιὰ νὰ κάμῃ τὸ πύρινο ταξίδι του.

Ὁ Φαέθοντας τ' ἄκουε αὐτὰ καὶ περηφανεύτηκε πολὺ. Στὰ παιχνίδια του ὅλο μιλοῦσε μὲ τοὺς συντρόφους του γιὰ τὴ μεγάλη του γενιά. Ἀλλὰ ἐκεῖνοι τὸν περιγελοῦσαν.

— Σὲ γελᾷ ἡ μητέρα σου καὶ σὺ τὸ πιστεύεις; τοῦ ἔλεγαν.

— Ἄν εἶσαι γιὸς τοῦ "Ἡλιου, δεῖξε μας σημάδι.

Ὁ Φαέθοντας πήγαινε τότε στὴ νεράιδα μάνα του καὶ τῆς ἔλεγε ὀλοένα :

— Ἄν εἶναι ἀλήθεια, μάνα, πὼς εἶμαι γιὸς τοῦ "Ἡλιου, δεῖξε μου σημάδι.

Ἐκείνη γελοῦσε μὲ τὴν καρδιά της καὶ τοῦ ἔλεγε :

— Τί καλύτερο σημάδι ἀπὸ τὴν ὁμορφιά σου θέλεις, παιδί μου; Δὲ βλέπεις πὺ λᾶμπεις σὰν ἀκτίνα του;

Ὁ νέος φώναζε τοὺς συντρόφους του, γιὰ νὰ τοὺς ἀποστομώσῃ :

— Τί καλύτερο σημάδι θέλετε ἀπὸ μένα; Δὲ βλέπετε πὺ λάμπω σὰν ἀκτίνα του;

Ἐκεῖνοι πάλι δὲν ἤθελαν νὰ πιστέψουν καὶ τὸν περίπαιζαν· τοῦ ξανάλεγαν μὲ πείσμα :

— Θέλουμε σημάδι! Δεῖξε μας σημάδι!

Ἀπὸ τὰ πολλά, δὲ βάσταξε ὁ Φαέθοντας· πάει καὶ λέει τῆς νεράιδας :

— Μάνα, θέλω σημάδι ἀπὸ τὸν πατέρα μου. Δεῖξε μου τὸ δρόμο, νὰ πάω νὰ τὸν βρῶ.

— Ἀφοῦ σοῦ τὸ λέει ἡ μητέρα σου, δὲν τὸ πιστεύεις;

— Πιστεύω καὶ παραπιστεύω, μὰ θέλω νὰ πιστέψῃ κι ὁ κόσμος. Τί ἀξίζει νὰ τὸ ξέρω ἐγὼ μοναχός μου;

— Καλά, παιδί μου, ἀφοῦ τὸ θέλεις, πῆγαινε, εἶπε ἡ νεράιδα πικραμένη· μὰ κοίταξε νὰ μὴν πάθῃς τίποτε κακό. Πάρε τὸ δρόμο ποὺ πάει Ἰσια στὴν ἀνατολή. Ἄμα φτάσῃς στὴν ἄκρῃ τ' οὐρανοῦ, θὰ δῆς κάτι ψηλές ὁλόχρυσες κολόνες, ποὺ βαστοῦν ἀπάνω τους ἓνα παλάτι. Ἐκεῖνο εἶναι τὸ παλάτι τοῦ πατέρα σου. Φεγγοβολοῦν οἱ ἀσημένιες πόρτες του. Ἐκεῖ ὁ θεὸς Ἡφαιστος, ὁ ξακουσμένος τεχνίτης, σκάλισε τὴ γῆ καὶ τὸν οὐρανὸ μὲ τὰ κάλλη τους.

Κίνησε ὁ Φαέθοντας· δρόμο παίρνει, δρόμο ἀφήνει, φτάνει κάποτε στὸ παλάτι τοῦ πατέρα του. Κοιτάζει, τί νὰ ἰδῇ; Ὁ Ἥλιος καθόταν στὸ διαμαντένιο θρόνο του, ντυμένος φόρεμα κόκκινο σὰν τὴ φλόγα, κεντημένο μὲ σμαράγδια. Φοροῦσε στὸ κεφάλι ἓνα στεφάνι τόσο λαμπερό, ποὺ ἀδύνατο νὰ τὸ ἀντικρίσῃ ἀνθρώπου μάτι. Δεξιά κι ἀριστερὰ καθόνταν ἡ Ἡμέρα καὶ οἱ Μῆνες, ὁ Χρόνος κι οἱ Αἰῶνες. Πίσω του στέκονταν ἡ Ἄνοιξη, στεφανωμένη μὲ λουλούδια, καὶ τ' ἀδέρφια τῆς· τὸ Καλοκαίρι ἰδρωμένο, μὲ στεφάνι ἀπὸ στάχια στὸ κεφάλι· τὸ Φθινόπωρο, φορτωμένο μὲ γλυκόχυμους καρπούς· κι ὁ γερο-Χειμώνας, μὲ κάτασπρα μαλλιά καὶ γένια γεμάτα κρύσταλλα.

Ἀπὸ μακριὰ στάθηκε ὁ Φαέθοντας κι ἔβαλε τὸ χέρι στὰ μάτια του, γιατί τὸ φῶς τοῦ θάμπωσε τὰ μάτια.

Ὁ Ἥλιος γνώρισε τὸ παιδί του. Ἐκρυψε ἀμέσως τὸ λαμπερὸ στεφάνι του καὶ τὸ ἔκραξε κοντά του.

— Πές μου, παιδί μου, πῶς ἦρθες ἐδῶ; τὸν ρώτησε. Καὶ τὸν ἀγκάλιασε τρυφερά.

— Παιδί σου μὲ λές καὶ τὸ πιστεύω, ἀποκρίθηκε ἀμέσως ὁ Φαέθοντας· μὰ θέλω νὰ τὸ πιστέψῃ κι ὁ κόσμος. Γι' αὐτὸ ἦρθα· νὰ μοῦ δώσης σημάδι, πού νὰ τὸ ἰδοῦν ὅλοι καὶ νὰ μὴν ξαναμιλήσουν.

— Σὰν τί σημάδι θέλεις; ρώτησε ὁ Ἥλιος.

— Κάμε ὄρκο.

— Τί ὄρκο;

— Πῶς θὰ μοῦ δώσης ὅ,τι σοῦ ζητήσω.

— Νόστιμος εἶσαι, εἶπε ὁ Ἥλιος γελώντας μὲ τὴν πονηριά τοῦ παιδιοῦ του. «Ὁρκίζομαι στὰ μαῦρα νερὰ τῆς Στύγας».

Χωρὶς νὰ προσέξῃ ὀρκίστηκε ὁ Ἥλιος. Γιατὶ αὐτὸς ὁ ὄρκος ἦταν φοβερὸς καὶ στοὺς θεοὺς ἀκόμη. Ὅποιοι θεοὶ τὸν πατοῦσε, θὰ ἔμενε ὀλόκληρο χρόνο σὰν πεθαμένος κι ἄλλα ἐννιά χρόνια δὲ θὰ εἶχε δικαίωμα νὰ πηγαίνει μὲ τοὺς ἄλλους θεοὺς. Γιὰ τοῦτο ὁ Φαέθοντας χάρηκε πού τὸν ἄκουσε καὶ λέει ἀμέσως στὸν πατέρα του :

— Δῶσε μου τὴν ἄμαξά σου, νὰ τὴν ὀδηγήσω μιὰ μέρα στὸν οὐρανό.

— Μή, παιδί μου, μὴ ζητᾷς τέτοιο πράμα! εἶπε τρομαγμένος ὁ Ἥλιος. Ζήτησε ὅ,τι ἄλλο θέλεις. Πῶς, ἄνθρωπος ἐσύ, θὰ κάμῃς ἐκεῖνο πού δειλιάζει νὰ τὸ κάμῃ κι ὁ ἴδιος ὁ Δίας; Μπορεῖς ἐσύ νὰ σταθῇς στὴ μέση τ' οὐρανοῦ τὸ μεσημέρι, ἀφοῦ κι ἐγώ, ὅταν φτάνω ἐκεῖ, ζαλίζομαι καὶ τὰ χάνω! Ἐπειτα, γιὰ νὰ γυρίσης πίσω ἐδῶ, ὁ δρόμος εἶναι τόσο κατηφορικός, πού κι αὐτὴ ἡ θάλασσα τρέμει νὰ μὴν γκρεμιστῶ. Ἀφήνω τ' ἄγρια θηρία τ' οὐρανοῦ, τὸ Λιοντάρι, τὸ Σκορπιὸ καὶ τὸν Καρκίνο, πού παραμονεύουν νὰ μὲ ἀρπάξουν μ' ὅλη τὴν ἄμαξα. Ἐγὼ ξέρω πῶς νὰ τοὺς ξεφεύγω! Ἀλλάξε γνώμη, παιδί μου.

—“Οχι! ‘Ορκίστηκες. Μόνο ἔτσι θὰ μὲ πιστέψῃ ὁ κόσμος γιὰ παιδί σου.

—Καὶ τί σὲ μέλει γιὰ τὸν κόσμο; Γιὰ τὸν κόσμο ζῆς; ρώτησε ὁ “Ἡλιος μὲ ἀπορία. Φτάνει ὁ καθένας μόνος του νὰ ξέρῃ τὴν ἀξία του καὶ τὴ γενιά του.

—“Οχι, τὸ θέλω! Μοῦ τ’ ὀρκίστηκες! ἐπιμένει ὁ Φαέθοντας.

Τί νὰ κάμῃ ὁ “Ἡλιος, ἔτσι πού δέθηκε μὲ τὸν ὄρκο; Παίρνει τὸ παιδί του καὶ τὸ φέρνει μπροστὰ στὴν ἄμαξά του.

Ἀπὸ καθαρὸ χρυσάφι ἦταν ὁ ἄξοντας, τὸ τιμόνι κι ὁ γύρος τῶν τροχῶν. Ἀργυρὲς οἱ ἀκτίνες, καὶ στὸ ζυγὸ χρυσοκόλλητα πετράδια ἔχυναν λαμπρὸ φῶς.

Ἐκεῖ πού θαύμαζε ὁ Φαέθοντας τὴν ἄμαξα, ἡ ροδοδάχτυλη Αὐγή, ἡ ἀδερφή τοῦ “Ἡλιου, ἄνοιξε τὶς πύλες τῆς ἀνατολῆς. Ἀμέσως πετάχτηκε ὁ γιὸς τῆς ὁ Αὐγερινός, μὲ μιὰ λαμπάδα στὸ χέρι, νὰ κυνηγήσῃ τ’ ἀστέρια. Ἐνα ἕνα τρεμόσβηναν καὶ χάνονταν μπροστὰ του. Χάθηκε καὶ τὸ Φεγγάρι· ὥσπου τελευταῖα χάθηκε κι ὁ ἴδιος ὁ Αὐγερινός. “Αμα εἶδε ὁ “Ἡλιος τὰ ρόδα τῆς ἀδερφῆς του νὰ ροδοβάφουν τὸν κόσμο, πρόσταξε τὶς ξανθομαλλοῦσες τὶς Ὠρεὶς νὰ φέρουν τ’ ἄλογα.

Τέσσερα ἦταν τ’ ἄλογα, τὸ ἕνα καλύτερο ἀπὸ τ’ ἄλλο, χορτασμένα ἀπὸ τὴν ἀμβροσία πού ἔτρωγαν ὅλη τὴ νύχτα. Καθὼς τὰ ἔξεψαν στὴν ἄμαξα, πέταξαν τὰ ρουθούνια τους φλόγες. Ἀβάσταγα ἀντιπάτησαν τὸν ἀέρα καὶ βρόντησαν τὰ χρυσὰ χαλινάρια. Ὁ “Ἡλιος ἄλειψε τὸ παιδί του μ’ ἕνα θεϊκὸ λάδι, γιὰ νὰ μὴν τὸ κάψουν οἱ φλόγες, τοῦ ἔβαλε στὸ κεφάλι τὸ στεφάνι μὲ τὶς χρυσὲς ἀκτίνες καὶ τοῦ εἶπε ἀνήσυχος :

—Κράτα καλὰ τὰ χαλινάρια, παιδί μου, μὴν κεντᾶς πολὺ τ’ ἄλογα, καὶ πάρε τὸ δρόμο πού ἀνοιξά ἐγὼ τόσα χρόνια.

Πρόσεξε μὴν ἀνεβῆς ψηλά, γιατί θά κάψης τὸν οὐρανό· μήτε πάλι πολὺ χαμηλά νὰ κατεβῆς, γιατί θά κάψης τὴ γῆ. Μὰ γιὰ τελευταία φορὰ σὲ παρακαλῶ, παιδί μου, ἄφησέ με νὰ ὀδηγήσω ἐγὼ τὴν ἄμαξα.

Ποῦ ν' ἀκούσῃ ὁ φαντασμένος ὁ γιὸς του! Ἀρπάζει τὰ χαλινάρια, χτυπᾷ τ' ἄλογα καὶ μὲ τὸ δεξιὸ χέρι ἀποχαιρετᾷ τὸν πατέρα του.

Α Χύνονται τ' ἄλογα καὶ γεμίζουν τὸν ἀέρα χλιμιντρίσμα-
τα. Ρόδισαν τὸ ἓνα μετὰ τὸ ἄλλο τὰ ψηλά κορφοβούνια κι ἡ
καταχνιὰ σηκώθηκε ἀπὸ τοὺς κάμπους, σὰν πουπουλένιο νυ-
χτικὸ σκέπασμα τῆς γῆς. Ὅσο ἦταν πρῶι, ὁ Φάεθοντας ἔβλε-
πε κάτω τὶς πολιτεῖες, τὰ ποτάμια, τὰ βουνὰ καὶ τοὺς κάμ-
πους γεμάτος χαρά.

Ἄκουε τὴ βοή πού ἔκανε ὁ κόσμος στὸ ξύπνημά του, οἱ
ἄνθρωποι, τὰ ζῶα, τὰ πετούμενα, καὶ φαντάστηκε πῶς τὸν
εἶχαν γνωρίσει καὶ τὸν δοξολογοῦσαν. Τὸ μόνο πού κοίταζε
ἦταν πῶς νὰ ξεχωρίσῃ τοὺς παλιοὺς συντρόφους του καὶ νὰ
τοὺς φωνάξῃ ἀπὸ ψηλά : « Μὲ βλέπετε; Τί θά πῆτε τώρα;
Εἶμαι ἢ ὄχι γιὸς τοῦ "Ἡλίου;" »

Ὅταν ὅμως τ' ἄλογα τὸν ἀνέβασαν ἐκεῖ πού πετοῦν οἱ
ἀετοί, ἄρχισε νὰ φοβᾶται. Θυμήθηκε τὰ λόγια τοῦ πατέρα
του, μὰ ἦταν ἄργά. Ἐκλείσε τὰ μάτια του, νὰ μὴ βλέπῃ τὸ
χάος.

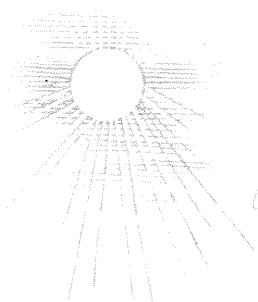
Τ' ἄλογα, καθὼς ἐνίωσαν ἔτσι, πῆραν δρόμο σὰ φρε-
νιασμένα. Ἀλίμονο τώρα στὸν κόσμο! Πότε ἡ ἄμαξα ζύγω-
νε στὸν οὐρανὸ καὶ τότε χιόνιζε καὶ πάγωνε στὴ γῆ. Πότε
χαμήλωνε πολὺ κι ἔκανε τόση ζέστη, πού ἔσκαζαν οἱ ἄνθρω-
ποι. Στέρεψαν οἱ πηγές καὶ κήκχαν τὰ λουλούδια. Τὰ πετρο-
βούνια ἔγιναν σκόνῃ. Χόχλαζε ἡ θάλασσα καὶ τὰ ψάρια ἄλλα
ἔσκασαν καὶ γέμισαν τὶς ἀκρογιαλιές κι ἄλλα τρύπωσαν στὸ
βυθό, γιὰ νὰ σωθοῦν. Οἱ φώκιες, πού δὲν μποροῦν νὰ μεί-

νουν πολύ βαθιά, ἔσκασαν κι αὐτές. Κι ὁ ἴδιος ὁ Ποσειδῶνας, ὁ θεὸς τῆς θάλασσας, δὲν τολμοῦσε νὰ βγάλῃ τὸ κεφάλι του ἔξω ἀπὸ τὸ βασίλειό του. Στὴν Ἀφρική πλησίασε τόσο πολὺ τὸ ἀμάξι, πὺ ἔκαψε κάμπους ἀπέραντους· ἐκεῖ τώρα εἶναι οἱ φλογισμένες ἐρημιές. Ὅλη ἡ γῆ κινδύνευε νὰ κατακαῇ. Καθὼς εἶδε ἔτσι ἡ θεὰ Γαία, ἡ προστάτισσά της, παρακάλεσε τὸ Δία νὰ προλάβῃ τὸ κακὸ. Παίρνει τότε ὁ Δίας ἓνα δυνατὸ ἀστροπελέκι καὶ τὸ τινάζει στὸ κεφάλι τοῦ Φαέθοντα.

Ἐπεσε ἀστραποκαμένος ὁ φαντασμένος ἀμαξηλάτης. Τρέχουν οἱ νεράιδες μὲ τὴν ὁμορφὴ Κλυμένη στὴ μέση, σκίζουν τὰ πέπλα τους κι ἀρχίζουν τὰ μοιρολόγια. Οἱ τρεῖς ἀδερφές του τόσο ἦταν ἀπαρηγόρητες, πὺ οἱ θεοὶ τὶς λυπήθηκαν καὶ τὶς ἔκαμαν ἀργυρόφυλλες λεῦκες. Τὰ δάκρυά τους τὰ ἔκαμαν καθαρὸ κεχριμπάρι.

Ἐφτασε κι ὁ φίλος του ὁ Κύκνος, περιμάζεψε τὸ κορμὶ του καὶ τὸ ἔθαψε. Ἀλλὰ τόση ἦταν ἡ ἀγάπη του, πὺ ἔξακολουθοῦσε νὰ ῥχεται κάθε μέρα καὶ νὰ βουτᾷ στὸ ποτάμι, γιὰ νὰ βρῇ κάτι ἀπὸ τὸ φίλο του. Οἱ θεοί, γιὰ νὰ τὸν ἀνταμείψουν, τὸν ἔκαμαν πουλί. Μὰ καὶ πουλὶ ὁ κύκνος δὲν παύει ὡς τώρα νὰ χώνῃ τὸ κεφάλι στὰ νερά καὶ νὰ γυρεύῃ κάτι ἀπὸ τὸ φίλο του τὸ Φαέθοντα.

48. ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΟΥ ΗΛΙΟΥ

Ἥλιε μου,
 ἔβγα, ἥλιε μου,
 πὺν κάνεις τὸ χωράφι
 καὶ γεμίζει ἀπὸ χρυσάφι.

Δῶσε μας,
 ἥλιε, ἥλιε μου,
 τὸ ρόδο καὶ τ' ἀγκάθι,
 φέξε ὡς τοῦ γιαλοῦ τὰ βάθη.

Τὸ νερὸ
 φέξε, ἥλιε μου,
 νὰ τρέχη καὶ νὰ λάμπη,
 νὰ μοσκοβολοῦν οἱ κάμποι.

Στρῶσε μας,
 χρυσοῆλιε μου,
 τῇ γῆς μὲ χαμομήλι,
 δῶσ' μας τὸ γλυκὸ σταφύλι.

Τὸν καρπὸ
 ἥλιε, ἥλιε μου,
 τὸ θέρο χάρισέ μας,
 σὰν τὸ δέντρο ἀνάστησέ μας.

49. ΤΟ ΘΕΣΣΑΛΙΚΟ ΘΑΥΜΑ

1. Καθὼς τὸ τραῖνο ἀφήνει πίσω του τὴν Εὐνιάδα, ξανοίγεται μπρὸς στὰ μάτια τοῦ ταξιδιώτη ἓνα θέαμα θαυμάσιο. "Ενας κάμπος πλατύς, ἀτέλειωτος θαρρεῖς, ἀπλώνεται μπροστά του. "Ἐτσι ἄδεντρος σχεδὸν ὅπως εἶναι, στρωτὸς κι ἐπίπεδος, μοιάζει μ' ἐπιφάνεια μιᾶς ἡρεμῆς καὶ γαλήνιας θάλασσας, μιᾶς τεράστιας ἀτάραχης λίμνης. Λίγο ἔτσι νὰ μισοκλείσης τὰ μάτια σου, τὴν περνᾷς ὅπωςδὴποτε γιὰ θάλασσα ἢ λίμνη.

2. Κι ἦταν, ἀλήθεια, ὁ κάμπος τοῦτος κάποτε, στὰ πολὺ παλιὰ τὰ χρόνια, μιὰ τεράστια λίμνη. Στὶς πλαγιὲς τῶν γύρω βουνῶν ἔβροσκε τότε τὰ κοπάδια του ὁ μεγάλος γενάρχης Πελασγός. "Εβλεπε κι αὐτὸς τὴ μεγάλῃ ἔκτασιν τοῦ νεροῦ, ποὺ ἀπλωνόταν μπροστά του, τριγυρισμένη ἀπὸ βουνά, κι ἀναστέναζε.

—"Αχ, ἔλεγε. Νὰ ἦταν αὐτὴ ἡ λίμνη γῆ... Τί σπουδαῖο λιβάδι θὰ εἶχαν τὰ κοπάδια μου!...

ΤΑ Καὶ μιὰ μέρα τὸ θαῦμα ἐγίνε. "Ενας ἀπ' τοὺς βοσκούς τοῦ Πελασγοῦ, ὁ Πέλωρος, καθὼς ἐβγαλῆ ἓνα πρωὶ τὸ κοπάδι στὴ βοσκὴ καὶ κοίταξε κατὰ τὴ λίμνη, ἔμεινε μὲ τὸ στόμα ἀνοιχτό. "Η μεγάλη λίμνη εἶχε χαθῆ. Μπροστά του ἀπλωνόταν τώρα ἓνας ἀπέραντος κάμπος, μὲ λακκουῖδες ποῦ καὶ ποῦ, γεμάτες νερό... Τρίβει τὰ μάτια του, κοιτάζει πιδὸ καλὰ. Θαρρεῖ πὼς βλέπει κάποιον ὄνειρο. "Αλλὰ ὄχι. "Η λίμνη πάει, χάθηκε. Πῶς; Οὔτε κι ὁ ἴδιος ξέρει.

Δίχως νὰ χάσῃ καιρό, παρατᾷ ἐκεῖ τὰ πρόβατά του καὶ τρέχει, τρέχει μὲ μεγάλους πῆδους, γιὰ νὰ τὸ πῆ στὸν κύρη του, τὸν Πελασγό.

Τὸν βρῆκε νὰ κάνῃ θυσία στὴν αὐλὴ τοῦ παλατιοῦ του.

Λαχανιασμένος, ξαναμμένος ἀπ' τὴν τρεχάλα, πέφτει στὰ πόδια του.

— Μεγάλε κύρη μου..., τοῦ λέει, μόλις μπορώντας ν' ἀρθρώσῃ τίς λέξεις. Ἐγινε θαῦμα! Ἕνα θαῦμα μεγάλο...

Καὶ τοῦ διηγήθηκε τί εἶδε. Ὁ Πελασγὸς εἶπε στὴν ἀρχὴ νὰ μὴν τὸν πιστέψῃ. Μὰ καθὼς τὸν ἀκούει νὰ τοῦ ὀρκίζεται, πὼς ὅλα τοῦτα ποὺ τοῦ λέει εἶναι ἀλήθεια, ἀποτελειώνει τὴ θυσία καὶ κινᾷ μαζί του κατὰ τὸ μέρος ἐκεῖνο. Ὅταν ἔφτασε στὴν κορυφογραμμὴ καὶ ἀντίκρισε καὶ αὐτὸς τὸ μεγάλο ἀπέραντο κάμπο, ποὺ ἀπλωνόταν μπροστὰ του, χαμογέλασε εὐχαριστημένος, γονάτισε καὶ ὑψώνοντας τὰ χέρια του κατὰ τὸν οὐρανὸ, εἶπε συγκινημένος :

— Σ' εὐχαριστῶ, πατέρα Δία, ποὺ μὲ ἄκουσες καὶ μοῦ χάρισες τοῦτο τὸν πλούσιο κάμπο...

Τὴ στιγμὴ ἐκείνῃ μιὰ βροντὴ ἀκούστηκε ἀπὸ τὸν Ὀλυμπο. Ἦταν φανερὸ πὼς ὁ Δίας χάριζε τὸν κάμπο τοῦτο στὸν Πελασγόν. Γι' αὐτὸ καὶ ἀργότερα τοῦ δόθηκε ἡ ὀνομασία «Πελασγικὸν ἄργος», γιὰ τὸ ὁποῖο μάλιστα ἡ Πυθία εἶπε πὼς εἶναι «ἀπ' ὅλους τοὺς τόπους ὁ εὐφορώτερος».

Ὁ Πελασγὸς ἀγκάλιασε καὶ φίλησε τὸν Πέλωρο, ποὺ πρῶτος εἶδε τοῦτο τὸ θαῦμα. Καὶ ἀπὸ τότε ὄρισε νὰ γίνεται κάθε χρόνο, τὴν ἴδια πάντα μέρα, μιὰ μεγάλη γιορτὴ, ποὺ γιὰ τιμὴ τοῦ Πέλωρου τὴν ὀνόμασε «Πελώρια». Τὴν ἡμέρα αὕτῃ ἐλευθερώνονταν οἱ φυλαχισμένοι καὶ ὅλοι, δοῦλοι καὶ ἐλεύθεροι, ἔτρωγαν σὲ κοινὰ τραπέζια καὶ διασκεδάζαν. Θυσίαζαν καὶ εὐχαριστοῦσαν τὸ Δία, ποὺ μ' ἓνα σεισμὸ ἔκανε ν' ἀνοίξῃ ἀνάμεσα στὸν Ὀλυμπο καὶ τὴν Ὀσσα μιὰ βαθιὰ κοιλάδα. Ἀπὸ κεῖ χύθηκαν στὸ Αἰγαῖο τὰ νερά τῆς λίμνης καὶ ἔτσι ἔγινε ἡ μεγάλη καὶ εὐφορὴ αὕτῃ πεδιάδα, ποὺ ἀργότερα τὴν ὀνόμασαν Θεσσαλία.

3. Παλιότερα ἢ Θεσσαλία ἦταν τσιφλίκια. Μόνο λίγο

μέρος της ήταν καλλιεργήσιμα χωράφια. Τὸ περισσότερο ήταν λιβάδια. Ἀργότερα ἡ γῆ μοιράστηκε στοὺς Θεσσαλοὺς γεωργοὺς. Ἀλλὰ καὶ πάλι, γιὰ πολλὰ χρόνια, ἡ ἐκμετάλλευσή της γινόταν μὲ πρωτόγονα μέσα. Κι οἱ παραπόταμοι τοῦ Πηνειοῦ, ποὺ τῇ διαρρέουν, πλημμυρίζαν τὸν τόπο καὶ κατὰστρεφαν τὰ σπαρτά.

Χρειάστηκε νὰ γίνουν ἀντιπλημμυρικά κι ἐγγειοβελτιωτικά ἔργα. Ἐγινε ἔπειτα τὸ φράγμα τοῦ Ταυρωποῦ. Μ' αὐτὸ ποτίζονται μεγάλες ἐκτάσεις, ποὺ ἄλλοτε ἦταν μόνο λιβάδια.

Καὶ κάτι ἄλλο ἀκόμη : ἔγινε ὁ ἀναδασμός. Τὰ μικρὰ χωραφάκια τῶν μικροκαλλιεργητῶν ἐνώθηκαν καὶ σχημάτισαν μεγάλα ἀγροτεμάχια, σὰν αὐτὰ ποὺ βλέπομε ἐκεῖ κάτω νὰ πρασινίζουν. Νέοι δρόμοι χαράχτηκαν κι ἀρκετοὶ ἀπ' αὐτοὺς ἀσφαλτοστρώθηκαν.

Ἐπειτ' ἀπὸ τὸ πανάρχαιο ἐκεῖνο θαῦμα τῆς ἐποχῆς τοῦ Πελασοῦ ἔγινε στὶς μέρες μας ἓνα δεῦτερο θαῦμα. Ἡ μεγάλη τούτη ἐκταση μεταμορφώθηκε ἀπὸ λιβαδότοπος σὲ μιὰ πεδιάδα γόνιμη, ποὺ καθὼς μάλιστα καλλιεργεῖται μὲ σύγχρονα μέσα, ἀποτελεῖ ἀληθινὸ σιτοβολῶνα τῆς πατρίδας μας.

Ἀπὸ τὸ βραβευμένο ἀναγνωστικὸ Δ' τάξεως
Γ. Ἀποστολίνα - Χ. Σακελλαρίου - Ν. Σκόπα

Χάρης Σακελλαρίου

50. Ο ΜΙΔΑΣ

Τῇ Μιὰ φορὰ κι ἓναν καιρὸ ἦταν ἓνας βασιλιάς, ποὺ τὸν ἔλεγαν Μίδα. Ἦταν ὁ πιὸ πλούσιος βασιλιάς τοῦ κόσμου. Ὡστόσο δὲν ἦταν εὐχαριστημένος ἀπὸ τὰ πλούτη του· ἤθελε κι ἄλλα ν' ἀποχτήση.

Ὅταν βασιλεύε ο ἥλιος κι ἔβλεπε χρυσὰ τὰ σύννεφα στὸν οὐρανό, ἔλεγε :

—“Αχ, καὶ νὰ ἦταν ὅλα ἐκεῖνα τὰ σύννεφα χρυσάφι καὶ τὸ χρυσάφι νὰ ἦταν ὅλο δικό μου!

Εἶχε καὶ μιὰ ἀκριβὴ θυγατέρα, ποὺ τὴν ἀγαποῦσε ὅσο καὶ τὸ χρυσάφι. Ἐκεῖνη ὅμως ἀγαποῦσε πολὺ τὰ λουλούδια. Κάθε τόσο ἔφτιανε ὁμορφα μπουκέτα καὶ τὰ ἔφερνε στὸν πατέρα της. Ἀλλὰ ἐκεῖνος ἀναστέναζε βαθιὰ κι ἔλεγε :

—“Αν ἦταν χρυσὰ τὰ λουλούδια σου, πόσο ὁμορφα θὰ ἦταν καὶ πόσο περισσότερο θ’ ἄξιζαν!

Μιὰ μέρα καθόταν ὁ Μίδας στὴ σάλα τοῦ παλατιοῦ του καὶ συλλογιζόταν πῶς θὰ μεγαλώσῃ τοὺς θησαυροὺς του. Ἐξαφνα βλέπει στὸ κατώφλι ἕναν ξένο, ποὺ κοίταζε ὀλόγυρα μὲ θαυμασμό. Τὸν ἄκουσε ποὺ ἔλεγε :

— Τί πλούσια καὶ χρυσοστόλιστη σάλα! Κι αὐτὸς ὁ Δίας θὰμποροῦσε νὰ καθίσῃ ἐδῶ μέσα! Εὐτυχισμένε βασιλιά, ποὺ τίποτα δὲ σοῦ λείπει!..

—“Ἐχεις λάθος, εἶπε ἀναστενάζοντας ὁ Μίδας. Ἐκεῖνο πού λαχταρᾷ ἡ καρδιά μου δὲν τὸ ἔχω.

— Καὶ ποῖο εἶναι ἐκεῖνο πού τόσο λαχταρᾷ ἡ καρδιά σου; ρωτᾷ ὁ ξένος.

— Θέλω ὅ,τι πιάνω στὰ χέρια μου νὰ γίνεται χρυσάφι! ἀποκρίνεται ὁ βασιλιάς.

— Δὲν πιστεύω νὰ τὸ λὲς μὲ τὰ σωστά σου, εἶπε ὁ ξένος. Ἐγὼ εἶμαι ἕνας ἀπὸ τοὺς θεούς, ποὺ πολὺ τὸν ἔχεις εὐχαριστήσῃ μὲ τὸ φέρεσίμό σου. Ἦρθα λοιπὸν νὰ σοῦ κάμω ὅ,τι μοῦ γυρέψῃς. Πές μου, τί θέλεις ἀπὸ μένα;

— Θέλω ὅ,τι πιάνω μὲ τὰ χέρια μου νὰ γίνεται χρυσάφι.

—“Ας γίνῃ τὸ θέλημά σου. Ἀπὸ αὔριο τὸ πρωί, ὅ,τι κι ἂν πιάνῃς μὲ τὰ χέρια σου θὰ γίνεται χρυσάφι.

“Ὅλη τὴ νύχτα ὁ φιλάργυρος βασιλιάς δὲν ἐκλείσε μάτι. Δὲν ἔβλεπε τὴν ὥρα πότε νὰ ξημερώσῃ, γιὰ ν’ ἀρχίσῃ τὸ

θαῦμα ἀμέσως. Καθετὶ ποῦ θὰ ἔπιανε στὰ χέρια του θὰ γινόνταν χρυσάφι. Καὶ κάποτε ξημέρωσε.

Τρελὸς ἀπὸ χαρὰ κι ἀνυπομονησία, κατέβηκε στὸ περιβόλι· λουλούδια, κλαριά, λαχανικά, καρποί, ὅ,τι κι ἂν ἄγγιζε, εὐθύς γινόνταν ὀλόχρυσο.

Ἀπὸ τὸ περιβόλι ὁ βασιλιάς ἀνέβηκε στὴν τραπεζαρία. Σὲ λίγο μπῆκε κι ἡ κόρη του καί, καθὼς εἶδε τὰ λουλούδια χρυσωμένα, εἶπε.

— Ἀχ, τί ἄσχημα λουλούδια! Κι ἡ γλυκιὰ μυρουδιά τους πάει, χάθηκε!

— Δὲν ξέρεις τί λές, μονάχα κάθισε νὰ φᾶμε, τῆς λέει ὁ πατέρας της.

Μὰ πῶςμποροῦσε νὰ φάη, ἀφοῦ τὸ καθετὶ ποῦ ἔπιανε γινόνταν χρυσό; Τότε κατάλαβε τὸ κακὸ ποῦ ἔπαθε κι ἄρχισε νὰ φωνάζη :

— ὦ, δυστυχία μου! Πῶς θὰ ζήσω τώρα;

— Τί ἔχεις, πατέρα μου; τοῦ λέει τρομαγμένη ἡ θυγατέρα του καὶ τρέχει νὰ τὸν ἀγκαλιάσῃ.

Ἀπλωσε κι ἐκεῖνος τὰ χέρια του νὰ τὴν ἀγκαλιάσῃ. Μὰ μόλις τὴν ἄγγιξε, ἡ θυγατέρα του ἔγινε ὀλόχρυσο ἄγαλμα.

Ὁ Μίδας, καθὼς εἶδε ἔτσι τὴ θυγατέρα του, ἄρχισε νὰ κλαίη καὶ νὰ φωνάζη.

— Ἀκριβὴ μου θυγατέρα, ἐγὼ μὲ τὴν ἀχορτασιά μου σὲ σκότωσα. Ἄς ἦταν δυνατὸ νὰ σὲ ἰδῶ πάλι ζωντανή, ν' ἀκούσω τὴ γλυκιὰ φωνή σου, κι ἄς γίνω ὁ πιὸ φτωχὸς ἄνθρωπος τοῦ κόσμου.

Τότε παρουσιάστηκε πάλι ὁ ξένος καὶ τοῦ λέει :

— Βλέπω πῶς ἡ καρδιά σου δὲν εἶναι παραδομένη ὀλόκληρη στὸ χρυσάφι, ἀφοῦ τόσο ἀγαπᾷς τὴ θυγατέρα σου. Θάρρῳ νὰ πείστεψες τώρα, πῶς τὰ πλούτη δὲν εἶναι ἡ μεγαλύτε-

ρη εὐτυχία στὸν ἄνθρωπο. Πήγαινε στὸ ποτάμι νὰ φέρης νερὸ καὶ νὰ ραντίσης ὅσα πράματα θέλεις νὰ ξαναγίνουν ὅπως ἦταν πρωτότερα.

Ἔτρεξε κι ἔφερε νερὸ ὁ βασιλιάς καὶ πρῶτα πρῶτα ράντισε τὴ θυγατέρα του. Ἀναστήθηκε ἀμέσως ἐκείνη. Κατέβηκαν τότε μαζί στὸ περιβόλι καὶ ράντισαν τὰ λουλούδια, τὰ δέντρα, τοὺς καρποὺς καὶ τὸ καθετὶ ποὺ εἶχε ἀγγίξει μὲ τὰ χέρια του ὁ φιλόργυρος βασιλιάς. Ὅλα ξανάγιναν ὅπως ἦταν πρὶν.

Πέρασαν πολλὰ χρόνια. Ὁ Μίδας διηγιόταν τὸ πάθημά του στὰ μικρὰ ἐγγονάκια του καὶ τοὺς ἔλεγε :

— Τὰ ξανθὰ σας μαλλιά, παιδάκια μου, ἀξίζουν περισσό-
τερο κι ἀπὸ τὸ λαμπρότερο χρυσάφι.

Νώντας Ἑλατος

51. Ο ΑΡΓΟΝΑΥΤΗΣ ΑΓΚΑΙΟΣ

“Όταν τέλειωσε ἡ ἀργοναυτικὴ ἐκστρατεία καὶ γύρισε στὴν πατρίδα του ὁ Ἀγκαῖος, φρόντιζε μὲ περισσότερη ὀρεξὴ νὰ καλλιεργήσῃ τὰ κτήματά του. Καλλιεργοῦσε ὄχι μονάχα ἐκεῖνα ποὺ εἶχε, μὰ καὶ νέα φύτευε ἀμπέλια.

Οἱ σκλάβοι του — κι εἶχε ἀρκετοὺς — δὲ σήκωναν κεφάλι ἀπὸ τὴ δουλειά· ὅλη μέρα μὲ τὴν ἀξίνα καὶ τὸ λαστὸ στὸ χέρι βρίσκονταν. Μὰ κι ἔτσι ὁ Ἀγκαῖος δὲν ἦταν εὐχαριστήμενος καὶ γιὰ τὸ παραμικρὸ τοὺς ἔβριζε καὶ τοὺς βασάνιζε ἀλύπητα.

Μιὰ μέρα ὁ γεροντότερος ἀπ’ αὐτοὺς, ποὺ δούλευε ἀπὸ μικρὸς στὸν πατέρα του, κι ὅταν ἦταν παιδί, τὸν συντρόφευε στὰ παιγνίδια του, πάει καὶ τοῦ λέει :

— Θὰ σοῦ πῶ κάτι, ἀφεντικό, καὶ νὰ μὲ συμπαθῇς. Πολὺ φοβοῦμαι πὼς μὲ τὸν τρόπο ποὺ φέρνεσαι στοὺς δούλους σου, δὲ θὰ προφτάσῃς νὰ πιῇς κρασί ἀπὸ τ’ ἀμπέλια σου. Ὁ θεός, ἀφεντικό, δὲν προστατεύει τίς ἄδικες δουλειές.

Ὁ Ἀγκαῖος δὲν ἔδωσε προσοχὴ στὰ λόγια τοῦ γερο-σκλάβου κι ἐξακολούθησε νὰ φέρνεται ἄδικα καὶ σκληρὰ στοὺς δούλους του.

Ἦρθε ὁ καιρὸς τοῦ τρύγου. Τρύγησε τ’ ἀμπέλια του κι ἔβαλε τὸ μοῦστο στὰ βαρέλια. Ὅταν πιά ὁ μοῦστος ψήθηκε κι ἔγινε κρασί, πρόσταξε μιὰ μέρα τὸ γερο - σκλάβο νὰ τοῦ γεμίσῃ ἓνα ποτήρι, γιὰ νὰ τὸ δοκιμάσῃ. Ἀμὰ τὸ ἔφερε ὁ σκλάβος, τὸ πῆρε ὁ Ἀγκαῖος καὶ τοῦ εἶπε :

— Θυμᾶσαι ποὺ μοῦ εἶπες κάποτε πὼς μπορεῖ νὰ μὴν προφτάσω νὰ πιῶ κρασί ἀπὸ τ’ ἀμπέλια μου; Νά λοιπὸν ποὺ πρόφτασα!

— Μὴ λές μεγάλο λόγο, ἀφεντικό, εἶπε ὁ σκλάβος, γιατί

ὅσα φέρνει ἡ ὥρα, δὲν τὰ φέρνει ὅλος ὁ χρόνος. "Ὅσο νὰ φτά-
ση τὸ ποτήρι στὰ χεῖλη σου, ποῖος ξέρει τί γίνεται...

Δὲν ἀποτέλειωσε τὰ λόγια του ὁ γέρος καὶ νὰ σου,
μπαίνει λαχανιασμένος καὶ τρομαγμένος ἓνας δοῦλος καὶ λέει
στὸν Ἀγκαῖο :

—'Αφεντικό! ἓνα θεόρατο ἀγριογούρουνο μπῆκε στ' ἀμπέ-
λια σου καὶ κάνει μεγάλες ζημιές!

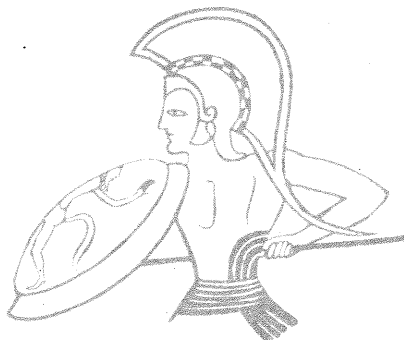
'Αφήνει τὸ ποτήρι μὲ τὸ κρασί ὁ Ἀγκαῖος καὶ πετιέται
ἀπάνω. Ἀρπάζει τὸ κοντάρι του καὶ τρέχει νὰ σκοτώσῃ τὸ
ἀγριογούρουνο.

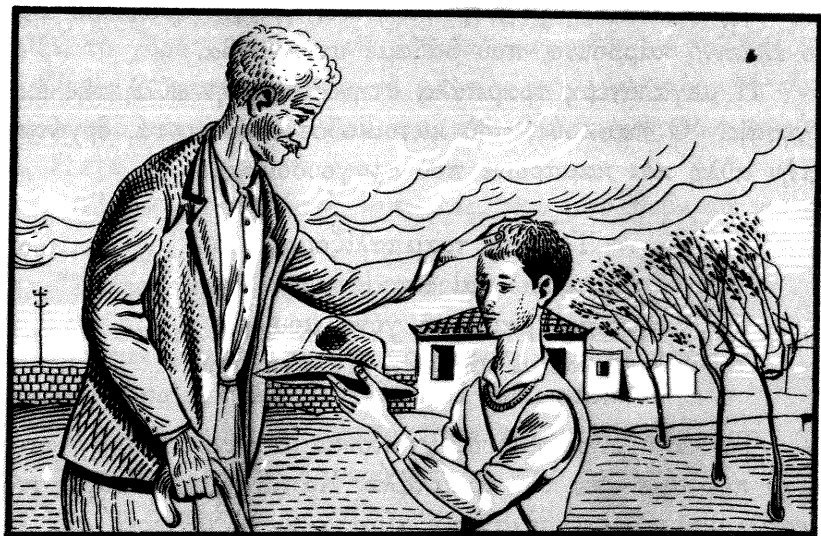
"Ὅταν ἔφτασε στ' ἀμπέλια κι εἶδε τὸ τρομερὸ ἀγρίμι,
χύμηξε ἀσυλλόγιστα καταπάνω του, νὰ τὸ χτυπήσῃ μὲ τὸ
γερό του κοντάρι. Μὰ κι ἐκεῖνο, καθὼς τὸν εἶδε, ἀγρίεψε
περισσότερο, σήκωσε τὶς τρίχες του σὰν ἀγκάθια καὶ πρὶν
ὁ Ἀγκαῖος προφτάσῃ νὰ τὸ χτυπήσῃ, μὲ τὰ μεγάλα σπαθωτὰ
του δόντια τοῦ ἔσκισε τὴν κοιλιά.

Σὲ λίγο ὁ Ἀγκαῖος πέθανε μὲ βογγητὰ μέσα στὸ ἀμπέ-
λι του, ἐκεῖ πού βασάνιζε τοὺς δούλους του.

Κι ἔτσι δὲν πρόφτασε νὰ δοκιμάσῃ τὸ κρασί του.

Νώντας Ἑλατος

52. Ο ΠΑΠΠΟΥΣ

○ Τὸν θυμοῦμαι τὸν παπποῦ μὲ τὰ πολλὰ τὰ παιδιά, τὶς νύφες καὶ τοὺς γαμπροὺς, τὰ ἐγγόνια καὶ τὰ δισέγγονα. Τὸν θυμοῦμαι κάθε μεγάλη γιορτὴ τοῦ χρόνου, ποὺ σκόρπιζε τὴ χαρὰ καὶ τὸ γέλιο σὲ δικoὺς καὶ σὲ ξένους. Μὰ πιὸ ζωντανὴ παρουσιάζεται μπροστά μου ἡ μορφή του ὅταν ἔρχονται οἱ μεγάλες Ἀποκριές.

Ὅταν κόντευαν οἱ Ἀποκριές, σὲ κάθε γειτονιά, σὲ ἀλώνι ἢ αὐλὴ ἢ χοροστάσι, τὰ παιδιά στήνανε τὴν τραμπάλα. Ποιὸς δὲν τὴν ξέρει τὴν τραμπάλα! Μπήγαμε στὴ γῆ ἓνα ξύλο γερό κι ἀπάνω βάζαμε ἄλλο ξύλο μακρὺ. Τὸ μακρὺ ξύλο εἶχε γούβα στὴ μέση κι ἡ γούβα ἔμπαινε στὴ μυτερὴ κορφὴ τοῦ μπηγμένου ξύλου. Δυὸ παιδιά ἔπεφταν μπρούμυτα ἢ καβάλα στὶς ἄκρες τοῦ μακριοῦ ξύλου. Πατοῦσαν τότε τὸ ἓνα πόδι κάτω, γιὰ νὰ πάρουν φόρα, καὶ σήκωναν τὸ ἄλλο ψηλά· κατέβαζαν ὕστερα τὸ ἄλλο, γιὰ νὰ κάμῃ τὸ ἴδιο, καὶ σήκωναν τὸ

ἄλλο ψηλά. Ἔτσι γύριζε ἡ τραμπάλα καὶ τριζοβολοῦσε ἀπὸ τὸ ἐλάτινο κάρβουνο, πού βάζαμε στὴ γούβα.

Ἡ μεγαλύτερη τραμπάλα στήνόταν στὴν αὐλὴ τῆς ἐκκλησιᾶς. Ὁ παππούς, πού κατοικοῦσε ἐκεῖ κοντά, ἐρχόταν στὴν αὐλὴ καὶ καμάρωνε πού τραγουδοῦσαμε:

Τράμπα τραμπαλίζομαι,
πέφτω καὶ τσακίζομαι
καὶ βαρῶ τὸ γόνα μου
καὶ με κλαίει ἡ Παγώνα μου!

Τὸ κακὸ εἶναι πού δὲ χτυπούσαμε πάντα στὸ γόνατο, ὅταν πέφταμε ἀπὸ τὴν τραμπάλα. Κάποτε χτυπούσαμε στὸ κεφάλι καὶ τότε ἔτρεχαν τὰ αἵματα κι οἱ μητέρες μας ἔβαζαν τὶς φωνές κι ἐμεῖς τὰ κλάματα. Τότε στὴ μέση πάλι ὁ παππούς. Μάλωνε τὶς γυναῖκες, ἔδινε θάρρος σὲ μᾶς, σταματοῦσε τὰ αἵματα κι ἔδενε τὰ σπασμένα κεφάλια.

Καὶ τὰ βράδια ἀκόμη ἀνάβαμε ρετσίνι καὶ τραμπαλιζόμαστε, ὥσπου νὰ ζαλιστοῦμε. Τὰ κορίτσια στὴν ἄκρη ἔστηναν χορό.

Τὴν τελευταία Κυριακὴ τῆς Ἀποκριᾶς, τὴν Τυρινή, ὕστερα ἀπὸ τὴ λειτουργία, τὰ κορίτσια τοῦ χωριοῦ ἔστηναν χορό. Ἐμεῖς ἀφήναμε τὴν τραμπάλα, γιὰ νὰ ἰδοῦμε πῶς θὰ μασκαρευόμαστε τὸ ἀπόγευμα, τί θὰ φοροῦσαμε καὶ τί θὰ λέγαμε, γιὰ νὰ γελάσουν μικροὶ καὶ μεγάλοι.

Τὸ μεσημέρι τρώγαμε ὅλοι στοῦ παπποῦ. Γεμάτες οἱ κάμαρες ὡς ἔξω στὸ χαγιάτι. Κι ὁ παππούς καμάρωνε τοὺς γιούς καὶ τὶς νύφες του, τὶς κόρες, τοὺς γαμπρούς του, τὰ παιδιὰ καὶ τὰ ἐγγόνια του. Τοὺς πείραζε ὅλους, μικροὺς καὶ μεγάλους.

Τὸ ἀπομεσήμερο, μπροστὰ ὁ παππούς καὶ πίσω οἱ ἄλ-

λοι, πηγαίναμε στὸ χοροστάσι. Τὸ χωριὸ τὸν περίμενε ν' ἀνοίξη τὸ χορό· νὰ τοὺς πῇ ἄστεϊα τραγούδια νὰ γελάσουν. Πρόθυμα ὁ παπποὺς ἔδινε τὸ μαντίλι στὴ νύφη του, τὴ γυναίκα τοῦ μεγαλύτερου γιοῦ του, καὶ πρὶν ἀρχίσῃ τὸ τραγούδι, ἔλεγε :

— Νὰ μὴ μὲ ματιάστε, γυναῖκες, καὶ μαραθοῦν τὰ νιάτα μου.

Ὑστερα ἄρχιζε τὸ τραγούδι :

Εἶπαμε ψέματα πολλά, ἃς ποῦμε καὶ μιὰ ἀλήθεια.

Φορτώσαμε ἓναν ποντικὸ ἔννια κιλά ρεβίθια

κι αὐτοῦ στὰ μεσοσάμαρα σαράντα κολοκύθια.

Τὰ κολοκύθια εἶχαν νερὸ καὶ τὸ νερὸ βατράχια

καὶ τὰ βατράχια φώναζαν κι ὁ ποντικὸς ἐσκιάχτη,

τὸ φόρτωμά του ἔριξε καὶ πιλαλάει καὶ φεύγει.

Μέσα στ' ἀμπάρι τρύπωσε κι ἡ μάνα του τοῦ λέει :

— Ποῦ πᾶς, παιδί μου, πόντικα, ποῦ πᾶς, καλὲ Ζαφείρη;

— Πάω στὴν Πόλη γι' ἄρματα καὶ στὴ Φραγκιά γιὰ ροῦχα.

Φαντάσου τί γέλια, ὥσπου νὰ τελειώσῃ τὸ τραγούδι! Κάθε στίχος κοβόταν στὴ μέση ἀπὸ τὰ γέλια. Γελοῦσαν τὰ παιδιά, γελοῦσαν οἱ μεγάλοι, γελοῦσε κι ὁ γερο - παπποὺς μὲ τ' ἄσπρα γένια καὶ τὰ μεγάλα φρύδια του.

— Ἀφῆστε με, καλὲ παιδιά, νὰ τελειώσω τὸ τραγούδι μου! ἔλεγε κάθε τόσο σφουγγίζοντας τὰ μάτια του ἀπὸ τὰ δάκρυα.

Ἄμα τέλειωνε, στεκόταν στὴ μέση καὶ μᾶς εὐχόταν :

— Καὶ τοῦ χρόνου, παιδιά μου, πάντα τέτοια νὰ 'χουμε...

Καὶ τὸ βράδυ, ὕστερα ἀπὸ τὸ φαγητό, πρῶτος ὁ παπποὺς ἄρχιζε τὸ τραγούδι :

Στὴν τάβλα ποὺ καθόμαστε, σὲ τοῦτο τὸ τραπέζι
τὸν ἄγγελο φιλεύουμε καὶ τὸ Χριστὸ κερναῖμε

καὶ τὴν κυρὰ τὴν Παναγιά, τοὺς δώδεκα Ἀποστόλους. Α

— Χμ! ἔκανε καὶ χάιδευε δεξιά κι ἀριστερὰ τὰ μουστάκια του μὲ τὸ χέρι. Κοίταζε ὅλους γύρω σὰ συλλογισμένος, ἀκουμποῦσε τὸ χέρι του στὸ προσκέφαλο καὶ τὸ κεφάλι στὸ χέρι του κι ἄρχιζε μὲ φωνὴ βραχνή καὶ παραπονεμένη :

“Ήσυχα ποὺ εἶναι τὰ βουνά, ἡσυχοὶ ποὺ εἶν’ οἱ κάμποι, δὲν καρτεροῦνε θάνατο, γεράματα δὲν ἔχουν, μόν’ καρτεροῦν τὴν ἀνοιξη, τὸ Μάη, τὸ καλοκαίρι, νὰ βγοῦν οἱ βλάχοι στὰ βουνά, νὰ βγοῦν οἱ βλαχοποῦλες, νὰ βγοῦν καὶ τὰ βλαχόπουλα λαλώντας τίς φλογέρες, βόσκοντας τὰ κοπάδια τους μὲ τὰ χοντρά κουδούνια.

“—Ἐ, καημένε κόσμε! ἔλεγε ὁ παππούς, ἅμα τέλειωνε τὸ τραγούδι του. Τὰ μάτια του γελαστὰ γύριζαν καὶ κοίταζαν ὅλους μας· τὰ παιδιὰ καὶ τίς νυφάδες του, τὰ ἐγγόνια του, τὰ δισέγγονα, ἀπὸ τὸ μεγαλύτερο, ποὺ εἶχε ἄσπρα τὰ μαλλιά, ὡς τὸ μωρό, ποὺ τὸ εἶχαν στὴν κούνια του. “Ἄλλοι ἔπιναν, ἄλλοι τραγουδοῦσαν· τὰ παιδιὰ χόρευαν καὶ γελοῦσαν κι ἔπαιζαν, ἐνῶ τὸ μωρὸ ἔκλαιγε. Μᾶς κοίταζε καὶ δὲ μιλοῦσε. “Ὡσπου σὲ λίγο ἡ θεία Ἑλένη, ἡ μεγάλη νύφη τοῦ παπποῦ, ἐρχόταν ἐλαφρὰ κι ἔβαζε ἀπὸ πίσω του ἓνα προσκέφαλο.

Κι ὁ γερο-παππούς ἀποκοιμόταν.

“Ἔτσι τὸν θυμοῦμαι τὸν παπποῦ κάθε μεγάλῃ γιορτῇ, τὸν παπποῦ ποὺ σκόρπιζε τὴ χαρὰ καὶ τὸ γέλιο σὲ δικούς καὶ σὲ ξένους...

Ἄ. Καρκαβίτσας

53. ΑΥΤΟΘΥΣΙΑ ΜΑΝΑΣ

1. Είχαμε θερίσει πιά και οί χωριανοί ἄφηναν ἐλεύθερα στήν ἐξοχή τὰ ζῶα τους νά βόσκουν νύχτα μέρα, βόδια κι ἄλογα καί μουλάρια μαζί.

—'Εμεῖς νά μὴν ἀφήνουμε ἔξω τὴ γαῖδουρίτσα μας, εἶπε ἡ Σμαράγδα στὸν ἄντρα της τὸ χαλκιά, τὸν Ζαφεῖρη τὸν Τσιρίμπαση.

—“Ολος ὁ κόσμος τ' ἀφήνει ἔξω. Γιατί ἐμεῖς ὄχι;

— Οἱ ἄλλοι, ἂν πάθουν τίποτε, ἔχουν ν' ἀγοράσουν ἄλλα. 'Εμεῖς ὅμως πέρυσι, θυμᾶμαι, ποὺ μᾶς ψόφησε τὸ μουλάρι, χρεωθήκαμε, γιὰ νά πάρουμε τὴ γαῖδουρίτσα. Ἔχει καί τὸ πουλαράκι της, δὲν κάνει νά μένη ἔξω. Ποιὸς ξέρει, ἂν κα-
νένας λύκος δὲν τὴ βρῇ ἀδύνατη καί μᾶς τὴ φάη.

— Λύκος! . . . Ποῦ βρέθηκε λύκος;

— Ναί. Στοῦ Λάλα ἔκοψε κάμποσα πρόβατα κι ἐπνιξε μιὰ φοράδα.

—'Ε, τόσο μακριὰ μπορεῖ. Μὰ στὸ χωριό μας εἶναι χρό-
νια τώρα ποὺ δὲ φάνηκε.

Ποῦ νά ἤξερε ὁ Τσιρίμπασης πῶς ὁ λύκος μπορεῖ νά
βραδιάση στὴ Ρούμελη καί περνώντας τὸ γεφύρι τοῦ Ἴσθμοῦ
νά ξημερωθῇ στὰ βουνὰ τοῦ Μοριᾶ!...

2. Ἀπὸ βουνὸ σὲ βουνὸ ὁ λύκος βρέθηκε μιὰ βραδιά
στὸ λιβάδι, ποὺ ἔβοσκαν τὰ ζῶα τοῦ χωριοῦ. Τὸ λιβάδι
ἀνέβαινε σιγὰ σιγὰ σ' ἓνα βουνὸ σκεπασμένο μ' ἔλατα, μὲ
κέδρα καί πουργάρια. Κάπου κάπου φούντωναν καί κάτι γέ-
ρικες βελανιδιές.

Ὁ λύκος, καθὼς εἶδε τὰ ζῶα νά βόσκουν στὴ μοναξιά,
στάθηκε. Τοῦ κεντήθηκε ἡ ὄρεξη νά τὰ βάλλῃ μὲ τὰ μεγά-
λα ζῶα.

Ἔπεσε κάτω κι ἄρχισε νά σέρνεται πάνω στὴν ψηλὴ

καὶ δροσερὴ χλόη. Σερνόταν ἥσυχα σὰ φίδι. Μὰ ὅσο προσεχτικὰ κι ἂν πλησίαζε, τὰ ζῶα τὸν ἐνιῶσαν. Τ' ἄλογα χλιμίντρισαν ἀνήσυχα καὶ τὰ βόδια μούγκρισαν. Καὶ στὴ στιγμὴ ὅλα τ' ἄλογα μαζεύτηκαν σ' ἓνα μέρος, ἔσμιξαν τὰ κεφάλια τους, σὰ νὰ ἦταν δεμένα σ' ἓνα στύλο, καὶ μὲ τὰ κορμιά τους ἔκαμαν κύκλο. Τὸ ἴδιο ἔκαμαν καὶ τὰ βόδια. Συνάχτηκαν, ἔβαλαν τὰ μοςχάρια καὶ τὶς ἀδύνατες ἀγελάδες στὴ μέση κι ἐκεῖνα στάθηκαν ὁλόγυρα μὲ τὰ κεφάλια πρὸς τὰ ἔξω, σκυμμένα κάτω, καὶ μὲ τὰ κέρατα ἑτοιμα.

Ὁ λύκος σύρθηκε πρῶτα μιὰ δυὸ φορές γύρω στ' ἄλογα καὶ δοκίμασε νὰ πηδήσῃ στὴ ράχη κανενός. Μὰ τ' ἄλογα ἄρχισαν τὶς κλωτσιές μὲ τὰ πίσω πόδια τους, ἔτσι πού γιὰ πολλὴν ὥρα δὲν ἔβλεπε παρὰ ἀτσαλένιες ὀπλὲς ἀνάμεσα σὲ φουντωτὲς οὐρές. Ποῦ νὰ τολμήσῃ νὰ πλησιάσῃ ὁ λύκος! Σύρθηκε ἔπειτα γύρω στὰ βόδια καὶ δοκίμασε μ' ἓνα πήδημα ν' ἀνοίξῃ τὸ λαιμὸ κανενός. Μὰ κάθε φορὰ πού δοκίμαζε, ἀντὶ γιὰ λαιμό, ἔβρισκε ἐμπρὸς τοῦ κέρατα μυτερὰ καὶ δυνατά, ἑτοιμα νὰ τοῦ σκίσουν τὴν κοιλιά.

Μάκρυνε λοιπὸν ἀπὸ ἐκεῖ, γιὰ νὰ συλλογιστῇ καλύτερα τί νὰ κάμῃ. Ἐξαφνα βλέπει τὴ γαῖδουρίτσα τοῦ Τσιρίμπαση μὲ τὸ πουλαράκι της. Ἦταν ξεχασμένη σὲ κάποιον ψήλωμα καὶ τώρα πού ἐνιῶσε τὸν κίνδυνον ἔτρεξε τὸν κατήφορο, γιὰ νὰ χωθῇ ἀνάμεσα στ' ἄλογα. Ὁ λύκος ἔτρεξε νὰ τῆς κόψῃ τὸ δρόμο.

Ἐνα σκυλάκι βρέθηκε συμμαζεμένο σὲ μιὰ κουφάλα πουρναριοῦ κι ἔτρεμε ἀπὸ τὸ φόβο του. Μὰ ὅταν εἶδε τὸ λύκο νὰ χύνεται ἐπάνω στὴ γαῖδουρίτσα, βγῆκε κι ἔτρεξε γιὰ τὸ χωριό.

Ὁ λύκος ἄρχισε νὰ φέρνῃ γύρω τὴ γαῖδουρίτσα, ὅλο καὶ στενώτερα, νὰ τῆς δείχνῃ τὰ δόντια του. Ἐκεῖνη στάθηκε ἀπελπισμένη. Ἐτρεμε ὁλόκληρη. Ἀδύνατο νὰ φτάσῃ

στ' ἄλογα. Ὁ λύκος ἔβαλε σημάδι τὸ πουλαράκι καὶ χύθηκε ἐπάνω του.

Μὰ τώρα ἤρθε ἡ σειρά τῆς μάνας. Ἡ γαῖδουρίτσα πῆρε θάρρος καὶ μπῆκε ἀνάμεσα στὸ λύκο καὶ στὸ παιδί της. Μὲ τὰ πίσω πόδια της ἄρχισε νὰ κλοτσᾷ καὶ μὲ τὸ στῆθος της νὰ σπρώχνει τὸ πουλαράκι της στὴν κουφάλα ἐνὸς ἑλατου. Μὰ ἐκεῖνο δὲν τὴ βοηθοῦσε καθόλου. Ἔτρεμε καὶ ἔμενε ἀκίνητο. Πολλὲς φορές τέντωνε τὸ κεφάλι του, περιέργω νὰ δῇ τί γίνεται πίσω ἀπὸ τὴ μάνα του. Τέλος ἡ γαῖδουρίτσα κατάφερε νὰ βάλῃ μέσα τὸ πουλαράκι της, ἔκλεισε μὲ τὸ στῆθος της τὴν κουφάλα καὶ μὲ τὰ πίσω πόδια της ἔδινε κλωτσιές ἀδιάκοπα.

Ὁ λύκος ἄφρισε ἀπὸ τὴ λύσσα του. Πολλὲς φορές κατόρθωσε νὰ μπῇξῃ τὰ δόντια του στὰ πλευρὰ τῆς γαῖδουρίτσας. Μὰ στὸ τέλος ἔπεσε κάτω ἀπὸ τὶς κλωτσιές της. Τὰ αἵματα ἔτρεχαν ἀπὸ τὰ πλευρὰ τῆς γαῖδουρίτσας. Μὰ δὲν ἔτρεχαν λιγότερα ἀπὸ τὸ κεφάλι τοῦ λύκου. Ἡ ἄμοιρη μάνα προστάτευε μὲ τὸ αἷμα της τὸ παιδί της.

Ἐξαφνα ἀκούστηκαν βραχνὰ γαβγίσματα. Ἦταν ὁ Ἀράπης τοῦ Τσιρίμπαση, ἓνα κατάμαυρο μεγάλο μαντρόσκυλο. Τὸ σκυλάκι ποὺ ἔφυγε ἀπὸ τὸ λιβάδι, ἤρθε λαχανιασμένο στὸ σπίτι τοῦ Τσιρίμπαση καὶ μὲ νοήματα τοῦ ἔδωσε νὰ καταλάβῃ πὼς ἡ γαῖδουρίτσα τοὺς κινδύνευε.

Ὁ Τσιρίμπασης κοιμόταν ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι. Ὁ Ἀράπης τὸν τράβηξε ἀπὸ τὰ ροῦχα, τὸν ξύπνησε καὶ τοῦ ἔδειξε πὼς ἔπρεπε νὰ πάρῃ τὸ τουφέκι του καὶ νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ. Τὸν τράβηξε ἄλλη μιὰ φορὰ καὶ ἔτρεξε ἐμπρὸς μαζί μὲ τὸ σκυλάκι.

Ἀπὸ τὰ γαβγίσματα τοῦ Ἀράπη ξύπνησε καὶ ἡ Σμαράγδα.

— Πάει ἡ γαῖδουρίτσα μου! εἶπε.

Ὁ λύκος στὸ μεταξὺ εἶχε καιρὸ νὰ φύγῃ. Κατάλαβε πῶς, καθὼς ἦταν κουρασμένος, δύσκολα θὰ γλίτωνε ἀπὸ τὰ δόντια τοῦ Ἀράπη. Πῆρε λοιπὸν τὸν κατήφορο. Μὰ ὁ σκύλος τὸν πῆρε ἀπὸ κοντὰ καὶ τὸν ἔριξε στὸ δρόμο τοῦ χωριοῦ. Σὲ μιὰ στροφή τὸν ἀντίκρισε κι ὁ Τσιρίμπασης καὶ μὲ μιὰ τουφεκιὰ τὸν ξάπλωσε κάτω. Ὁ Ἀράπης ἔτρεξε, τὸν ἄρπαξε ἀπὸ τὸ λαιμό, τὸν σήκωσε ψηλά, τὸν τίναξε, τὸν ξανατίναξε, κι ἀφοῦ βεβαιώθηκε πῶς ἦταν νεκρός, τὸν πῆρε κι ἔτρεξε μὲ χαρὰ στὸν ἀφέντη του.

3. Στὸ μεταξὺ ξημέρωσε. Ἀπὸ τὰ γαβγίσματα τῶν σκυλιῶν καὶ τὶς φωνὲς τῶν τσοπάνηδων οἱ χωρικοὶ ἔμαθαν πῶς φάνηκε ὁ λύκος κι ἔτρεξαν στὰ χωράφια νὰ δοῦν τὰ ζῶα τους.

Σὲ λίγο μαζεύτηκαν γύρω ἀπὸ τὸ ἔλατο. Ἡ γαῖδουρίτσα ζοῦσε ἀκόμη, μὰ τὸ αἷμα ἔτρεχε ἀπὸ τὶς πληγές της. Ἀγκομαχοῦσε τόσο θλιβερά, ποὺ ράγιζε τοῦ καθενὸς ἡ καρδιά. Μόλις εἶδε τὸν Ἀράπη νὰ σέρνῃ τὸ λύκο, χάιδεψε μὲ τὸ κεφάλι της τὸ πουλαράκι, ἔριξε μιὰ ματιὰ εὐχαριστημένη στὸ σκύλο καὶ ξεψύχησε. Τὸ πουλαράκι δὲν εἶχε καταλάβει τίποτε, μὰ δύσκολα κατόρθωσαν νὰ τὸ βγάλουν ἀπὸ κεῖ. Τόσο ἦταν τρομαγμένο!

Κάποιοι εἶπε μὲ συγκίνηση :

○ — Τέτοια μάνα δὲν πρέπει νὰ τῇ φᾶνε τὰ κοράκια κι οἱ ἀλεποῦδες. Λέω νὰ τῇ θάψουμε. ○

Ὅλοι τὸ δέχτηκαν. Ἐσκαψαν ἓνα λάκκο καὶ τὴν ἔθαψαν ἐκεῖ. Ἀπὸ τότε τὸ μέρος ἐκεῖνο ἔμεινε νὰ λέγεται :

«Ὁ τάφος τῆς μάνας ».

54. Ο ΠΡΩΤΟΣ ΑΓΓΕΙΟΠΛΑΣΤΗΣ

Τὶς διακοπὲς ἔμενα στὴν ἐξοχή, σ' ἓνα χωριό. Πρῶτὶ πρῶτὶ σηκώνομουν καὶ πῆγαινα στὸ δάσος, σ' ἓνα δάσος ἀπὸ ἔλατα.

Στὰ χαμηλώματα ἦταν χωράφια. Καθόμουν στὶς δροσοπηγές, ἔτρωγα, ἔπινα δροσερὸ κρυσταλλένιο νερὸ καὶ ξापλωνόμουν κάτω ἀπὸ τὰ ἔλατα. "ὦ, τί τραγούδια ἔλεγε τὸ μυρωμένο ἀεράκι, καθὼς περνοῦσε ἀπ' τὶς κορφές τῶν δένδρων!

Τὶς περισσότερες φορές πῆγαινα στὸ μύλο. Τὸν εἶχαν ἀγκαλιάσει κισσοί, ἱτιές ψηλές καὶ λεῦκες ψηλότερες. Στὸ αὐλάκι καὶ γύρω στὴ δεξαμενὴ ἔχει φυτέψει ὁ μυλωνάς στὴ σειρὰ λεῦκες, ποὺ φαίνονται τὸ βράδυ σὰ λιγνοί, ψηλοὶ στρατιῶτες στὴ γραμμή.

Καὶ τὰ ἔλατα, ποὺ ἀρχίζουν λίγο πάνω ἀπὸ τὸ μύλο, παίρνουν τὸ βράδυ χίλιες δυὸ μορφές. Ἡ κορφή ἑνὸς ἔλατου φαίνεται σὰν κεφάλι λιονταριοῦ. "Ὅταν φυσᾷ ὁ ἄνεμος, ἀνοίγοκλείνει τὸ στόμα του καὶ κάνει πὼς θὰ ὀρμήσῃ ν' ἀρπάξῃ τὶς ἄλλες κορφές. "Αὐλα φαίνονται σὰν κοπέλες τοῦ χωριοῦ κι ἄλλα σὰ γριοῦλες ἀκουμπισμένες στὰ ραβδάκια τους.

Τὸ νερὸ στ' αὐλάκι ξεχείλιζε καμιά φορὰ καὶ πλημμυροῦσε τὸ κηπαράκι τοῦ μυλωνᾶ καὶ τὸν τόπο γύρω του, ποὺ ἦταν ὅλο κοκκινόχωμα. Τότε ὁ μυλωνάς διόρθωνε τὸ αὐλάκι καὶ τὸ νερὸ κάτω τὸ ἔπινε ἡ γῆ. "Ἐπειτα, τὴν ἄλλη μέρα, ἔβρισκα τὸ κοκκινόχωμα ξερὸ καὶ σκισμένο ἀπάνω ἀπάνω σὲ κομμάτια μὲ παράξενα σχήματα, σὰν ἀκανόνιστα πιατάκια, λεκάνες καὶ τὰ τέτοια. Μποροῦσε κανένας τότε εὐκολὰ νὰ τὰ ξεχωρίσῃ ἀπὸ τὸ ἄλλο χῶμα καὶ νὰ τὰ πάρῃ.

"Ἐπαιρνα λοιπὸν κι ἐγὼ μερικὰ ἀπ' αὐτὰ κι ἔπαιζα. Πολλές φορές ἔφτιανα κηπαράκια καὶ κουβαλοῦσα νερὸ μὲ

τις παράξενες αὐτὲς λεκάνες, πού γίνονται μόνες τους, ὅταν ἡ ζέστη τοῦ ἡλίου ἐξατμίζει τὸ νερὸ καὶ ξεραίνει τὸ χῶμα. Καὶ ὅταν αὐτὲς οἱ λεκάνες μου ἔλιωναν καὶ καταντοῦσαν λάσπη, πηλός, ἐπλαθα τότε ἀνθρωπάκια, ζῶα, καλυβοῦλες, βόλους.

Ἔτσι μὲ βρῆκε μιὰ μέρα ὁ δάσκαλός μου νὰ παίζω. Εἶχε ἔρθει κι αὐτὸς στὸ ἴδιο χωριὸ νὰ περάσῃ τὸ καλοκαίρι του.

— Ἄν οἱ πρῶτοι ἄνθρωποι, μοῦ εἶπε, δὲν εἶχαν παρατηρήσει, ὅπως κι ἐσύ, τὰ παράξενα δοχεῖα πού γίνονται ἀπὸ τὸν πηλό, ὅταν βραχῇ καὶ ξεραθῇ, ἴσως ἀκόμη νὰ μὴν εἶχαμε τὰ φλιτζάνια, τὰ πιάτα καὶ τὰ τσουκάλια μας.

— Μὰ τί σχέση ἔχουν αὐτὰ τὰ κουπάκια μὲ τὰ ὠραῖα μας φλιτζάνια καὶ τὰ πιάτα; τὸν ρώτησα.

— Πᾶμε, μοῦ εἶπε, ν' ἀνεβοῦμε στὸ βουνό, στὸ δάσος. Στὸ δρόμο θὰ σοῦ διηγηθῶ αὐτὴ τὴν ἱστορία.

Τὸν ἀκολούθησα κι ὁ δάσκαλός μου εἶπε :

— Ἐμεναν καὶ στὰ πολὺ παλιὰ χρόνια ἄνθρωποι ἐδῶ. Ζοῦσαν ὅμως ὅπως ζοῦν σήμερα οἱ ἄγριοι.

Αὐτοὶ οἱ ἄγριοι δούλευαν πολὺ λιγότερο ἀπ' ὅσο δουλεύουν σήμερα τὰ παιδιὰ μας. Κάποτε, ὅπως καὶ σήμερα γίνεται, θὰ εἶχε νὰ βρέξῃ ἐβδομάδες καὶ μῆνες. Στέρεψαν οἱ πηγές καὶ χάθηκε τὸ νερὸ ἀπὸ τὰ ρυάκια καὶ τὰ ποτάμια, γιὰτὶ τὸ περισσότερο τὸ ρουφοῦσε τὸ διψασμένο χῶμα.

Οἱ ἄνθρωποι, πού, γιὰ νὰ πιοῦν, ἔπρεπε νὰ πᾶνε σὲ μεγάλη ἀπόσταση νὰ βροῦν νερό, ὑπόφεραν ἀπὸ δίψα. Εὐτυχισμένοι ὅσοι κατοικοῦσαν κοντὰ σὲ μεγάλες πηγές, πού δὲν εἶχαν ξεραθῇ, καθὼς καὶ ὅσοι εἶχαν τὴν ἄδεια νὰ παίρνουν νερὸ ἀπὸ τὴν πηγὴ τῶν γειτόνων τους. Μὲ τί ὅμως θὰ κουβαλοῦσαν αὐτοὶ τὸ νερό; Μὲ τίς χούφτες; Καὶ πῶς θὰ τὸ ἐπιναν; Πάλι μὲ τίς χούφτες; Καταλαβαίνεις πῶς αὐτὸ ἦταν πολὺ δύσκολο.

Τώρα ἄς ὑποθέσωμε πὼς ἓνας ἄντρας καὶ μιὰ γυναῖκα μὲ τὸ παιδί τους κατοικοῦσαν πάνω στὸ λόφο. Ἡ γυναῖκα ἀγαποῦσε τὸ παιδάκι της καὶ τοῦ ἔδινε χίλια δυὸ παιγνίδια.

Τοῦ ἔφερνε ἄσπρα βότσαλα ἀπὸ τὸ ποτάμι καὶ βελανίδια καὶ καρύδια ἀπὸ τὸ δάσος. Τὸ στόλιζε μὲ λουλούδια καὶ πλουμιστὰ φύλλα κι ἦταν χαρούμενη, ὅταν τὸ ἔβλεπε νὰ γελᾷ καὶ νὰ παίζη μ' αὐτὰ τὰ παιγνίδια. Θὰ ἤξερε ἀκόμα ἡ γυναῖκα αὐτὴ τὰ βατόμουρα καὶ τὶς ἀγριοφράουλες καὶ θὰ ἔφερνε στὸ παιδί της. Εἶχε πάντα τὸ νοῦ της, κάτι καινούριο νὰ βρίσκη καὶ νὰ φέρνη στὸ μικρὸ της.

Κάποια φορὰ ἡ γυναῖκα αὐτὴ θὰ βρῆκε στὴν ὄχθη τοῦ ρυακιοῦ, σὲ καιρὸ ξηρασίας, καὶ κομμάτια ἀπὸ λάσπη, ἀπὸ πηλὸ, ποὺ τὰ εἶχε στεγνώσει καὶ σκληρύνει ὁ ἥλιος, καὶ θὰ εἶπε νὰ τὰ φέρη κι αὐτὰ τὰ κουπάκια στὸ παιδί της νὰ παίζη. Ὁ μικρός, βέβαια, θὰ τὰ γέμιζε μὲ ἄμμο καὶ θὰ ἔκανε ἓνα σωρὸ παιγνίδια. Ὅταν ἔσπαζαν τὰ κουπάκια, ἡ μητέρα θὰ τοῦ ἔφερνε ἄλλα.

Ὅταν λοιπὸν τοὺς ἔλειψε τὸ νερό, ποὺ εἶχαν κοντά, ἡ γυναῖκα θὰ λογάριασε πὼς θὰ μπορούσε νὰ κουβαλήσῃ νερὸ μὲ τὶς χωματένιες κοῦπες ἀπὸ μακριά. Καὶ πραγματικά, τὶς γέμισε καὶ πήγαινε στὴν καλύβα της. Ὡσπου ὁμως νὰ φτάσῃ, ἤπιε ὁ πηλὸς τὸ περισσότερον νερὸ κι ἔσπασαν τὰ δοχεῖα. Τότε λοιπὸν θὰ παρατήρησε ἡ μητέρα πὼς τὰ κομμάτια τοῦ πηλοῦ εἶχαν μέσα μικρὰ μικρὰ λιθαράκια καὶ ψιλὴ ἄμμο.

Ἄλλη φορὰ πάλι βρῆκε καὶ πηλὸ χωρὶς λιθαράκια καὶ ἄμμο, μαλακὸ καὶ γλιστερὸ σὰν κερί, γλίνα, νὰ ποῦμε. Πῆρε λοιπὸν ἓνα μεγάλο βόλο ἀπ' αὐτὴ τὴ γλίνα καὶ τὸν γούβωσε μὲ τὰ χέρια της. Ἐπειτα τὸν ἄφησε στὸν ἥλιο νὰ ξεραθῇ.

Οἱ νέες αὐτὲς κοῦπες ἀπὸ γλίνα κρατοῦσαν πιὸ καλὰ τὸ νερὸ ἀπὸ τὶς ἄλλες, ποὺ εἶχαν γίνει μόνες τους ἀπὸ τὴ λάσπη. Καὶ τώρα ἡ γυναῖκα δὲν ἐπλαθε μόνο γιὰ παιγνίδια τοῦ παι-

διοῦ της, παρὰ καὶ μεγάλες γιὰ τὸν ἑαυτὸ της. Μέσα σ' αὐτὲς ἔβαζε βατόμουρα, ἀγριοφράουλες κι ἄλλους καρπούς. Ἐπειδὴ ἡ ἐργασία αὐτὴ τῆς ἄρεσε ὅλο καὶ περισσότερο, ἔφτιασε κι ἓνα πολὺ μεγάλο, σὰν κουβά, νὰ ποῦμε.

— Μ' αὐτό, εἶπε, μπορῶ νὰ φέρνω πολὺ νερό.

Ὅταν ξεράθηκε ὁ κουβάς ἡ γυναίκα πῆγε στὴν πηγὴ νὰ τὸν γεμίσει νερό. Κι ὅταν τὸν ἔφερε καὶ τὸν ἔβαλε σὲ μιὰ ἄκρῃ τῆς καλύβας της, λογάριαζε τὴ χαρὰ τοῦ ἀντρα της καὶ τοῦ παιδιοῦ της, ποὺ θὰ ἔβλεπαν ἓναν τόσο μεγάλο κουβά γεμάτο νερό.

Ὅμως πόσο λυπήθηκε, ὅταν σὲ λιγάκι βρῆκε τὸν κουβά της νοτισμένο, μαλακό, καὶ τὸ νερὸ φευγάτο! Τότε θὰ τῆς ἦρθε ἡ ἰδέα νὰ τὸν στεγνώσει καὶ πάλι καί, γιὰ νὰ τελειώση πιὸ γρήγορα, τὸν ἔβαλε στὴ φωτιά. Ὁ κουβάς ξεράθηκε καὶ σιγὰ σιγὰ ἔγινε πυροκόκκινος. Τὸν ἔπιασε τότε μὲ χόρτα, γιὰ νὰ μὴν καῖ, καὶ τὸν ἔβγαλε ἀπὸ τὴ φωτιά, γιατί φοβήθηκε μήπως σπάσει. Σὰν κρύωσε, τὸν ξαναγέμισε μὲ νερὸ ἀπὸ τὴ βρύση. Τώρα πιά τὸ δοχεῖο της κράτησε τὸ νερὸ περισσότερο καιρό.

Ἀπὸ τότε ἡ γυναίκα ἔφτιανε μικρὲς καὶ μεγάλες κοῦπες, τσουκάλια μικρὰ καὶ μεγάλα κι ἄλλα τέτοια δοχεῖα, καὶ τὰ ἔβαζε στὴ φωτιά καὶ τὰ ἔψηνε.

Αὕτὴ ἦταν ἡ πρώτη ἀγγειοπλάστρια, καὶ τέτοια ἡ πρώτη ἀρχὴ τῶν φλιτζανιῶν, τῶν πιάτων, τῶν τσουκαλιῶν μας.

Ἔτσι μοῦ μίλησε ὁ δάσκαλός μου καί, νὰ σᾶς πῶ τὴν ἀλήθεια, ποτὲ δὲ θὰ φανταζόμουν πὼς ἀπὸ τὰ παιγνίδια μικροῦ παιδιοῦ μπορεῖ νὰ ἔχουν τὴν ἀρχὴ τόσο χρήσιμα πράγματα, καθὼς εἶναι τὰ πιάτα μας, τὰ φλιτζάνια μας καὶ τὰ τόσα ἄλλα δοχεῖα μας!

55 . ΠΩΣ Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΑΡΧΙΣΕ ΝΑ ΚΑΛΛΙΕΡΓΗ ΤΟΥΣ ΔΗΜΗΤΡΙΑΚΟΥΣ ΚΑΡΠΟΥΣ

Πῶς πρωτάρχισαν οἱ ἄνθρωποι νὰ καλλιεργοῦν τὸ σιτάρι, τὸ κριθάρι, τὴ σίκαλη, τὸ καλαμπόκι καὶ τοὺς ἄλλους δημητριακοὺς καρπούς; Αὐτὸ ἤθελε νὰ μάθῃ τὸ ἀγοράκι ἐνὸς μορφωμένου γεωργοῦ. "Ὁμως ὁ πατέρας του δὲν εἶχε καιρὸ νὰ τοῦ τὸ ἐξηγήσῃ. Ἦταν ὁ καιρὸς τοῦ θερισμοῦ κι ἔπρεπε κι αὐτὸς νὰ θερίσῃ καὶ ν' ἄλωνίσῃ τὸ σιτάρι του. "Ἐπειτα θ' ἀκολουθοῦσε ὁ τρύγος κι ὕστερα πάλι ἡ σπορά!

— Τώρα εἶναι καιρὸς γιὰ δουλειά, εἶπε ὁ πατέρας. "Ὅταν ὅμως περάσῃ τὸ φθινόπωρο κι ἔρθῃ ὁ χειμώνας καὶ μᾶς ἀναγκάσῃ νὰ καθόμαστε γύρω στὴ φωτιά, τότε θὰ σοῦ πῶ.

Σὰν ἔφτασε ὁ χειμώνας μὲ τὶς κακοκαιριές, τὶς μεγάλες νύχτες καὶ τ' ἀναμμένο τζάκι, ἓνα βράδυ ὁ πατέρας διηγήθηκε:

— Στὰ πολὺ παλιὰ τὰ χρόνια ὁ ἄνθρωπος ζοῦσε σὰν ἄγριος. Κατοικοῦσε σὲ σπηλιές καὶ ζοῦσε κυνηγώντας ἄγρια ζῶα. Καὶ σήμερα σὲ μερικά μέρη τῆς γῆς ζοῦν ἄγριοι.

"Ακουσε τώρα...

"Ἐνας ἄγριος βγῆκε μιὰ ὥραία μέρα ἀπὸ τὴ σπηλιά του καὶ τράβηξε στὸ δάσος νὰ κυνηγήσῃ. Γυρίζει, γυρίζει, τίποτε δὲ σκοτώνει. Εἶναι κατακουρασμένος καὶ διψασμένος. Πηγαίνει ἐκεῖ κοντὰ σ' ἓνα μικρὸ ρυάκι, ποὺ ἔτρεχε νερό. Γονατίζει, σκύβει στὴν πηγὴ καὶ πίνει. "Ἐπειτα ξαπλώνεται νὰ ξεκουραστῇ. Τώρα ὅμως ἄρχισε νὰ πεινᾷ φοβερά. "Ἐχει νὰ φάῃ ἀπὸ τὴν περασμένη βραδιά καὶ πῶς νὰ γυρίσῃ νησιτὸς στὴ σπηλιά του;

Ἐκεῖ κοντὰ του, ὀλόγυρα, χόρτα πολλὰ εἶναι φυτωμένα. Μερικὰ ἔχουν καὶ σπόρους. Στὴν πείνα του ἀπάνω, ἀπλώνει κόβει λίγους σπόρους καὶ τοὺς μασᾷ. Μερικοὺς τοὺς βρίσκει πικροὺς, τοὺς πετᾷ καὶ δοκιμάζει ἄλλους. Τέλος βρίσκει καὶ

μερικους πολὺ νόστιμους κι ὠραίους. Ἀπ' αὐτοὺς ἔφαγε ἄρκετους. Ἦταν σπόροι σιταρίου. Ἀφοῦ μισοχόρτασε, ἔκοψε ὅσα περισσότερα στάχυα μπορούσε καὶ κίνησε γιὰ τὴ σπηλιά του. Ἐκεῖ τὸν περίμενε ἡ γυναίκα του. Θὰ τῆς πῆγαινε καὶ αὐτῆς νὰ φάη σπόρους, ἀφοῦ δὲν εἶχε κυνήγι.

Ὡσπου νὰ φτάσῃ στὴ σπηλιά του, μισοχορτασμένος καθὼς ἦταν, δὲν ἔτρωγε πιά λαίμαργα. Ἀρχισε λοιπὸν νὰ τοὺς διαλέγῃ. Παρατήρησε κιόλας πὼς οἱ ὠριμοὶ καὶ σκληροὶ ἔχουν πιότερη νοστιμιὰ καὶ χορταίνουν πιὸ καλά. Ἐπειτα πρόσεξε πὼς αὐτοὶ εἶναι καὶ πιὸ εὐκολοκαθάριστοι.

Ὅταν ἔφτασε στὴ σπηλιά του, τοῦ εἶχαν μείνει ἄρκετοὶ σπόροι καὶ τοὺς ἔδωσε στὴ γυναίκα του.

Κάθισαν στὴν εἴσοδο τῆς σπηλιάς καὶ τοὺς ἔφαγαν μ' εὐχαρίστηση. Ὁ ἄντρας εἶπε πὼς τὴν ἄλλη μέρα θὰ πῆγαινε πάλι στὸ λιβάδι, νὰ φέρῃ πιὸ πολλοὺς σπόρους. Ἡ γυναίκα του τὸ βρῆκε σωστό. Ὅμως τὴν ἄλλη μέρα ξέσπασε δυνατὴ μπόρα καὶ κατάλαβαν πὼς σὲ λίγο ἔρχεται ὁ χειμώνας.

Τώρα ἔπρεπε νὰ ἐτοιμαστοῦν γιὰ τὸ χειμῶνα. Εἶχαν νὰ συνάξουν ξερά φύλλα, γιὰ νὰ στρώσουν τὴ σπηλιά· νὰ κυνηγήσουν ἀγρίμια, γιὰ νὰ τοὺς πάρουν τίς γοῦνες νὰ σκεπάζονται τὸ χειμῶνα. Καὶ μὲ τὴν πολλὴ δουλειὰ καὶ ἀπὸ τὸ φόβο, ποὺ εἶχαν, γιὰτὶ κόντευε ὁ χειμώνας, ξέχασαν τοὺς σπόρους.

Πέρασε ὁ χειμώνας κι ἦρθε ἡ ἀνοιξή κι ἔπειτα τὸ καλοκαίρι. Ἐξω ἡ πλάση ὅλη πρασίνισε, τὸ γρασίδι, μικρὸ στὴν ἀρχή, σιγὰ σιγὰ μεγάλωσε κι ἀνθισε, ἔπειτα ἔδесе σπόρους καὶ μὲ τὸν καιρὸ ἀρχισε νὰ κιτρινίζει καὶ νὰ ξεραίνεται.

Οἱ κάτοικοι τῆς σπηλιάς ζοῦσαν, ὅπως πάντα, μὲ κυνήγι καὶ καρποὺς ἀπὸ τὸ δάσος. Μιά βραδιά ποὺ γύρισε ὁ ἄντρας ἀπὸ τὸ δάσος, ἡ γυναίκα του τὸν πρόφτασε μὲ φωνές

χαρᾶς. Καὶ ὅταν μπῆκε στὴ σπηλιά, τοῦ ἔδειξε μιὰ καλὴ χειρὶὰ στάχια, ποὺ εἶχε κόψει, καὶ τοῦ ἐξήγησε, πὼς τὰ εἶχε βρῆ ἀνάμεσα σ' ἄλλα χόρτα, στὴ σπηλιά τους ἀπέξω.

Τότε δὲν μπόρεσαν νὰ καταλάβουν πὼς βρέθηκαν φυτρωμένα στάχια στὴ σπηλιά τους κοντά. Μὲ τὸν καιρὸ ὅμως κατάλαβαν πὼς εἶχαν φυτρώσει ἐκεῖ ποὺ τοὺς εἶχαν πέσει σπόροι, πρὶν ἔρθῃ ὁ χειμῶνας.

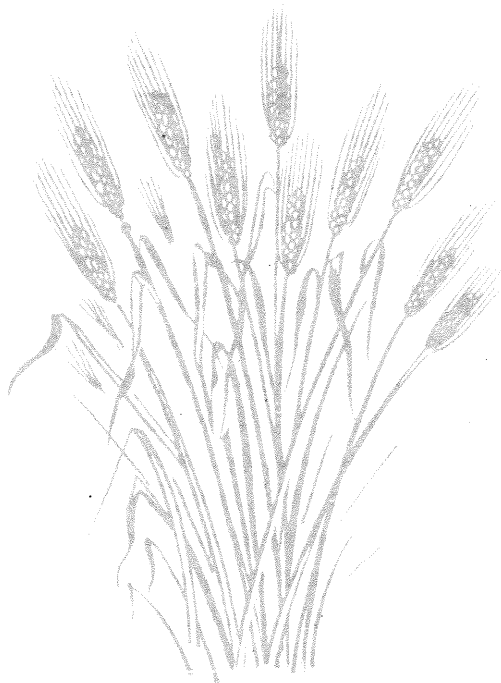
Τί ἔκαμαν τότε; Σύναξαν ὅσο μπορούσαν περισσότερα στάχια, ἔβγαλαν τοὺς σπόρους κι ὅταν πλησίαζε πάλι ὁ χειμῶνας, τοὺς σκόρπισαν στὸ ἔδαφος. Τὴν ἀνοιξὴ πόσο χάρηκαν, ὅταν εἶδαν τὸ γρασίδι νὰ φυτρώνῃ! Γρήγορα ὅμως παρατήρησαν πὼς δὲν ἦταν τὸ γρασίδι ποὺ περιμέναν. Πρόσεξαν ἀκόμῃ καλύτερα καὶ εἶδαν πὼς εἶχαν φυτρώσει ἄλλα χορτάρια, ποὺ ἔπνιγαν τὰ φυταδάκια τοῦ σιταριοῦ. Ξερίζωσαν λοιπὸν τὴ χλόη κι ἄφησαν μόνο τὰ φυτὰ τοῦ σιταριοῦ.

Μὲ τὸν καιρὸ τὰ εἶδαν νὰ μεγαλώνουν πολὺ καὶ στὴν κορυφὴ τους ψηλὰ νὰ παρουσιάζωνται τὰ στάχια καὶ χάρηκαν. "Ὅταν ὅμως τὰ δοκίμασαν, εἶδαν πὼς οἱ σπόροι δὲν εἶχαν μέσα παρὰ ἓνα ὑγρὸ σὰ γάλα. Ἀλλά, ἀφοῦ πέρασαν λίγες ἐβδομάδες, τὰ στάχια ψώμωσαν κι οἱ ἄγριοι κάτοικοι τῆς σπηλιάς ἔμειναν πολὺ εὐχαριστημένοι.

○ Κάποτε ποὺ εἶχε ἀνομβρία κι ὁ τόπος γύρω εἶχε ξεραθῇ, τὰ στάχια κιτρίνισαν γρήγορα, πρὶν μεστώσουν. Μόνο τὸ γρασίδι, ποὺ φύτρωνε στὶς ὄχθες τοῦ ρυακιοῦ, πρασίνιζε καὶ μεγάλωνε μιὰ χαρά, γιατί, μ' ὅλη τὴ ζέστη, εἶχε νὰ πιῇ ὅσο νερὸ ἤθελε. Τὸ παρατήρησαν αὐτὸ οἱ ἄνθρωποι καὶ κατάλαβαν τί ἔπρεπε νὰ κάμουν. Πῆραν λοιπὸν στάμνες καὶ πότιζαν μ' αὐτὲς τὸ γρασίδι.

Ἀπὸ τότε τὸ πότιζαν κάθε μέρα. Καὶ τί χαρά! Τὸ γρασίδι πῆρε τὸ ζωηρὸ πράσινο χρῶμα του καὶ τὰ στάχια ἔγιναν μεγαλύτερα ἀπὸ κεῖνα ποὺ φύτρωναν μόνον τους κι οἱ σπό-

ροι νοστιμότεροι. Με τὸν καιρὸ κατάλαβαν πῶς ἔπρεπε νὰ σκάβουν καὶ νὰ σπέρνουν τοὺς σπόρους, κι ἔτσι, σιγὰ σιγὰ, ἀπὸ τὸ ἀγριοσίταρο ἔγινε τὸ ἥμερο σιτάρι, πού σήμερα τρῶμε, κι οἱ ἀγριάνθρωποι ἔγιναν κι αὐτοὶ ἥμεροι κι ἀκούραστοι γεωργοί. Δ

56. Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΠΑΤΑΤΑΣ

Μόλις ἐκεῖνο τὸ πρωὶ ὁ δάσκαλος μπῆκε στὴν τάξη καὶ κάθισε στὴν ἔδρα, παρατήρησε ὅτι τὰ παιδιὰ κοίταζαν στὸ μαυροπίνακα καὶ χαμογελοῦσαν. Γύρισε κι ἐκεῖνος καὶ εἶδε ἐκεῖ ζωγραφισμένες μὲ κιμωλία μιὰ ταβανόσκουπα καὶ μιὰ πατάτα. Τίποτε τὸ ἔκτακτο. Βέβαια, μπορεῖτε κι ἐσεῖς νὰ ζωγραφίσετε χωρὶς δυσκολία αὐτὰ τὰ πράγματα. Μὰ τότε γιατί γελοῦσαν τώρα πιὸ δυνατὰ τὰ παιδιὰ;

Ὁ δάσκαλος κοίταξε πιὸ προσεχτικὰ κι εἶδε ὅτι ἡ σκούπα στὴν ἄκρη, πάνω ἀπὸ τὸ κοντάρι, εἶχε κάτι γραμμές, πού σχημάτιζαν ἓνα πρόσωπο, κι ἡ πατάτα ὁλόκληρη παρουσίαζε τὸ πρόσωπο ἑνὸς μαθητῆ. Γνώριζε τὰ πρόσωπα ὁ δάσκαλος καὶ χαμογέλασε κι ἐκεῖνος.

— Δὲ μοῦ λέτε, παιδιὰ, ποιὸς ζωγράφισε αὐτὰ ἐκεῖ;

Ἕνας μαθητῆς τῆς πρώτης ὁμάδας εἶπε :

— Τὴν ταβανόσκουπα τὴ ζωγράφισε ἡ δεύτερη ὁμάδα καὶ τὴν πατάτα ἡ τρίτη.

— Καὶ γιατί;

Τώρα τὰ γέλια τῶν μαθητῶν ἦταν ἀκράτητα.

— Γιατί, ἀπάντησε ὁ ἴδιος μαθητῆς, οἱ δυὸ αὐτὲς ὁμάδες μάλωσαν στὸ παιγνίδι κι ἐπειδὴ ὁ ἀρχηγὸς τῆς μιᾶς ὁμάδας εἶναι ὁ Νικολαΐδης, πού εἶναι πολὺ ψηλὸς καὶ λιγνός, ἡ δεύτερη ὁμάδα, πού τὸν ὀνόμασε «ταβανόσκουπα», ζωγράφισε ἐκείνη ἐκεῖ τὴν ταβανόσκουπα μὲ τὸ πρόσωπό του. Ἡ ἄλλη πάλι ὁμάδα, ἡ τρίτη, ἔχει ἀρχηγὸ τὸν Ἀνεστόπουλο, πού εἶναι χοντρός καὶ ὀλοστρόγγυλος, κι ἡ δεύτερη ὁμάδα τὸν ὀνόμασε «πατάτα» καὶ ζωγράφισε τὴν πατάτα ἐκείνη μὲ τὸ πρόσωπό του μέσα.

— Δὲν κάματε τίς ὁμάδες, γιὰ νὰ πειράξεστε ἀναμεταξύ σας, εἶπε σοβαρὰ ὁ δάσκαλος· δὲ μ' ἀρέσουν τὰ πειράγματα,

γιατί απ' αὐτὰ μπορεῖ νὰ βγοῦν ἐπικίνδυνες φιλονικίες. Γι' αὐτὸ τιμωρῶ καὶ τὶς δυὸ ομάδες. Ἡ δευτέρα ομάδα σε τρεῖς μέρες μέσα, ὡς τὴν Παρασκευή, θὰ μᾶς φέρη μιὰ ἔκθεση γιὰ τὶς πατάτες κι ἡ τρίτη μιὰ ἔκθεση γιὰ τὶς ταβανόσκουπες.

— Μὰ αὐτὸ δὲν εἶναι τιμωρία! εἶπε κάποιος μαθητής.

✱ Βέβαια, ἡ ἐργασία δὲν εἶναι τιμωρία, εἶπε ὁ δάσκαλος ἀλλ' ἀπὸ τὶς ἐκθέσεις αὐτὲς κάτι θὰ μάθουμε κι ἐμεῖς κι ἔτσι τὰ πειράγματα θὰ βγοῦν σὲ καλὸ. Προσοχή ὅμως· γιὰ τὸν Ἀνεστόπουλο καὶ γιὰ τὸ Νικολαῖδῃ οὔτε λέξη. Δ

Α Ὅλα τὰ παιδιὰ γέλασαν κι οἱ δυὸ ομάδες ὑποσχέθηκαν πὼς θὰ ἔχουν τὴν ἔκθεσή τους ἑτοιμὴ σὲ τρεῖς μέρες, ἂν βροῦν τὰ κατάλληλα βοηθήματα στὴ σχολικὴ βιβλιοθήκη. Δ

— Κοιτάξτε, πρόσθεσε ὁ δάσκαλος, κι ἂν δὲ βρῆτε ἐκεῖ τίποτε, σᾶς δίνω ἐγὼ τὰ βιβλία καὶ ὅ,τι ἄλλο θὰ σᾶς χρειαστῇ. μ

μ Τὴν Παρασκευὴ ἡ δευτέρα ομάδα ἔφερε τὴν ἔκθεσή της γιὰ τὶς πατάτες· τὴ διάβασε ὁ ἴδιος ὁ ἀρχηγὸς της, ὁ Νικολαῖδης.

Ο — Ἡ πατάτα εἶναι φυτὸ, ποὺ βρισκόταν ἄλλοτε στὸν Παλαιὸ Κόσμο. Πατρίδα του εἶναι ἡ Νότια Ἀμερικὴ. Οὔτε εἶναι τ' ὄνομά της αὐτό, γιατί τὸ καθαυτό της ὄνομα ξεχάστηκε πιά. Πατάτα ἦταν τ' ὄνομα μιᾶς ὁμορφῆς κοπέλας, ὥστε δὲν πρέπει κανένας νὰ τὸ νομίζει προσβολὴ του, ἂν τὸν πῇ κάποιος « πατάτα » . . .

Τὰ παιδιὰ ἄρχισαν νὰ γελοῦν. Ὁ δάσκαλος χαμογελώντας εἶπε στὸ Νικολαῖδῃ :

— Ἀφῆσέ τα αὐτὰ καὶ πές μας τὴν ἱστορία σου.

— Νὰ πῶς εἶναι ἡ ἱστορία αὐτή :

« Στὰ 1540 ἓνα Ἰσπανὸς ἀξιωματικὸς ἀνέβηκε στὴν ὁροσειρά, ποὺ χώριζε δυὸ κράτη τῆς Νότιας Ἀμερικῆς, στὰ

σύνορα τῆς Χιλῆς καὶ τῆς Περουβίας. Στὸ μέρος ἐκεῖνο φυτρώνουν ἀκόμη οἱ πατάτες ἄγριες, ὅπως τὰ ραδίκια στὰ μέρη μας. Τὴν ἐποχὴ ἐκείνη οἱ Εὐρωπαῖοι, ὅσοι πῆγαιναν στὴν Ἀμερική, γιὰ νὰ πλουτίσουν, σκότωναν τοὺς ντόπιους Ἀμερικανούς, γιὰ ν' ἀρπάζουν τὴν περιουσία τους ἢ τοὺς βασάνιζαν, γιὰ νὰ μαρτυρήσουν ποῦ ἔχουν κρυμμένους τοὺς θησαυροὺς τους. Γιὰ τοὺς Ἰσπανοὺς καὶ τοὺς ἄλλους Εὐρωπαίους κάθε ντόπιος Ἀμερικανὸς ὅλο καὶ θὰ εἶχε κρυμμένους θησαυροὺς. Ὁ ἀξιωματικὸς ὅμως αὐτός, ποὺ λεγόταν Δὸν Πέδρος, συχνὰ ὑποστήριζε τοὺς ντόπιους καὶ τοὺς ἔσωζε ἀπὸ τὰ χέρια τῶν Ἰσπανῶν.

Μιὰ μέρα μερικοὶ Ἰσπανοὶ στρατιῶτες ἐτοιμάζονταν νὰ θανατώσουν μπροστὰ στὰ μάτια τῆς κόρης του ἓναν ντόπιο, ποὺ δὲ μαρτυροῦσε ποῦ ἔκρυψε τοὺς θησαυροὺς του — ἂν εἶχε ὁ κακόμοιρος. Ὁ Δὸν Πέδρος διάταξε τοὺς στρατιῶτες νὰ μὴ βασανίζουν τὸ γέρο καὶ ν' ἀφήσουν ἐλεύθερη τὴν κόρη. Οἱ στρατιῶτες δὲν τὸν ἄκουσαν· ἔγινε μεγάλη φιλονικία κι ὁ Δὸν Πέδρος, γιὰ νὰ γλιτώσῃ τοὺς Ἀμερικανούς ἐκείνους, πλήγωσε δυὸ στρατιῶτες. Ἔτσι ὁ γέρος κι ἡ κόρη του γλίτωσαν ἀπὸ τοὺς στρατιῶτες. Ὁ Δὸν Πέδρος ὅμως καταδικάστηκε σὲ θάνατο ἀπὸ τὸ στρατοδικεῖο, ἐπειδὴ γιὰ τὴ ζωὴ δυὸ ἰθαγενῶν πλήγωσε δυὸ στρατιῶτες.

Ὁ Δὸν Πέδρος, ὕστερ' ἀπὸ πολλά, κατόρθωσε νὰ δραπετεύσῃ ἀπὸ τὴ φυλακὴ κι ἀπὸ τότε γύριζε στ' ἄγρια βουνὰ μέρες ὁλόκληρες. Ὁ τόπος ἦταν ἄγριος, δὲν ἔβρισκε τίποτε νὰ φάῃ καὶ θὰ πέθαινε ἀπ' τὴν πείνα, ἂν μιὰ μέρα δὲν ἀπαντοῦσε μπροστὰ του τὸ γέρο καὶ τὴν κοπέλα, ποὺ εἶχε γλιτώσει ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ Ἰσπανοῦ. Κι αὐτοὶ ἀπὸ τὸ φόβο, μὴν τοὺς ξαναπιάσουν οἱ Ἰσπανοὶ στρατιῶτες, εἶχαν πάρει τὰ βουνά. Οἱ καημένοι καταχάρηκαν κι αὐτοί, ποὺ εἶδαν τὸ Δὸν Πέδρο, καὶ ἅμα ἔμαθαν πῶς πεινᾷ, σκάλισαν τὰ χόρτα ὁλόγου-

ρά τους, έσκαψαν στὴ ρίζα κάποιου φυτοῦ κι ἔβγαλαν μέσ' ἀπὸ τὴ γῇ κάτι στρογγυλὰ πράγματα σὰ βόλους. Αὐτοὶ οἱ βόλοι τρώγονται ψημένοι στὴ φωτιά κι ὁ Δὼν Πέδρος, ὁ πρῶτος Εὐρωπαῖος ποὺ τοὺς δοκίμασε, τοὺς βρῆκε νοστιμότατους. Καταλαβαίνετε, βέβαια, τί ἦταν αὐτοὶ οἱ βόλοι ἀπὸ τὴ ρίζα τοῦ φυτοῦ καὶ ποῖο φυτὸ ἦταν αὐτό.

Δυὸ χρόνια ἔμεινε στὰ βουνὰ μὲ τοὺς ἰθαγενεῖς ὁ Δὼν Πέδρος, ὥσότου τοῦ ἔδωσαν χάρη κι ἔτσι μπόρεσε νὰ γυρίσῃ πίσω στὴν Ἰσπανία. Στὸ μεταξὺ εἶχε παντρευτῇ τὴν κόρη τοῦ ντόπιου Ἀμερικανοῦ κι ὅταν γύρισε στὴν πατρίδα του, πῆρε μαζί του τὴ γυναῖκα του καὶ ρίζες τοῦ φυτοῦ ἐκείνου.

Τὴ γυναῖκα του, τὴν κόρη ἐκείνη, τὴν ἔλεγαν Πατάτα κι ἀπὸ τὸ ὄνομά της ὁ Δὼν Πέδρος ὀνόμασε καὶ τὸ φυτό : φυτὸ τῆς Πατάτας ἢ μονάχα πατάτα.

Ἔτσι μεταφυτεύτηκε ἡ πατάτα στὴν Εὐρώπη. Στὴν ἀρχὴ ὅμως μόνο ὁ Δὼν Πέδρος κι ἡ γυναῖκα του ἔτρωγαν τὶς πατάτες. "Ὅσοι φύτευαν πατάτες, τὶς εἶχαν γιὰ φυτὸ στολισμοῦ κι ὄχι γιὰ φαγώσιμο. Πέρασαν κάπου ἐξήντα χρόνια, ὅταν κάποιος Αὐστριακὸς στὴ Βιέννη καλλιέργησε τὶς πατάτες γιὰ φαγώσιμο φυτὸ καὶ λίγο λίγο ἀπὸ τὴν Αὐστρία ἡ καλλιέργεια τοῦ φυτοῦ αὐτοῦ κι ἡ χρησιμοποίησις τῆς πατάτας γιὰ φαγητὸ διαδόθηκε στὴν Εὐρώπη. Τώρα δὲν ὑπάρχει χώρα τῆς Εὐρώπης, ποὺ νὰ μὴν καλλιεργῇ τὶς πατάτες. Στὴν Ἰρλανδία μάλιστα γίνονται τόσες πατάτες, ὥστε ἀναλογοῦν ὡς χίλια πεντακόσια κιλά τὸ χρόνο σὲ κάθε κάτοικο τῆς χώρας αὐτῆς. *μ A*

Περίεργη εἶναι ἡ ἱστορία, πῶς διαδόθηκε ἡ πατάτα στὴ Γαλλία.

Μιὰ χρονιά, στὰ 1769, ἔλειψε τὸ σιτάρι ἀπὸ τὴ Γαλ-

λία. "Ενας φαρμακοποιός, ὁ Παρμαντιέ, πρότεινε τότε νὰ βρεθοῦν ἄλλες τροφές, πού ν' ἀντικαταστήσουν τὸ σιτάφι. Κι εἶπε ὅτι τέτοια τροφή εἶναι ἡ πατάτα. Καλλιέργησε ὁ ἴδιος πατάτες, κανένas ὅμως δὲν ἤθελε νὰ τὸν μιμηθῇ. Ὁ Παρμαντιέ τότε ἔβγαλε τὶς πατάτες ἀπὸ τὴ γῆ καὶ τὶς ἄφησε σωρούς σωρούς στὰ χωράφια του. Οἱ πεινασμένοι χωρικοί, τώρα πού τὶς βρῆκαν ἑτοιμες, πῆγαιναν κρυφὰ καὶ τὶς ἔπαιρναν. Τὶς ἔβραζαν, τὶς ἔτρωγαν, τὶς νοστιμεύτηκαν κι ἔτσι ἄρχισαν νὰ τὶς καλλιεργοῦν κι αὐτοί.

○ Ἔπειτα ὁ βασιλιάς δυὸ τρεῖς φορές τὴν ἐβδομάδα ἔκανε τραπέζι στοὺς ἄρχοντες τῆς Γαλλίας καὶ τὰ φαγητὰ ἦταν ὅλα καμωμένα ἀπὸ πατάτες. ○ Ἔτσι ἄρχισαν νὰ τὶς ἔχουν ὅλοι γιὰ « βασιλικὸ φαΐ » κι ἡ καλλιέργεια τῆς πατάτας προόδευε πολὺ στὴ Γαλλία.

Κάτι παρόμοιο μὲ τὸ τέχνασμα τοῦ Παρμαντιέ ἔγινε καὶ στὴν πατρίδα μας. Ὁ πρῶτος κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδας, ὁ Καποδίστριας, ξέροντας πόσο ὠφέλιμη εἶναι ἡ καλλιέργεια τῆς πατάτας, ἀποφάσισε νὰ συστήσῃ στοὺς χωρικοὺς νὰ φυτεύουν πατάτες. Ἔφερε μάλιστα στὸ Ναύπλιο καὶ μοίραζε δωρεὰν πατάτες ἀπὸ τὴ Ρωσία, γιὰ νὰ τὶς φυτέψουν. Κανένas ὅμως δὲν ἤθελε νὰ τὸν ἀκούσῃ καὶ νὰ πάρῃ πατάτες γιὰ φύτεμα.

"Αμα πέρασαν κάμποσες μέρες κι εἶδε ὅτι δὲ γίνεται τίποτε, συλλογίστηκε τὸ ἀκόλουθο :

"Ἐβαλε στρατιῶτες μὲ τὰ ὅπλα στὸ χέρι νὰ φυλάγουν τὶς ἀποθῆκες, ὅπου εἶχε τὶς πατάτες. Ἄφησε ὅμως τὴν πίσω πόρτα κάθε ἀποθήκης μισάνοιχτη. Ὁ κόσμος ἅμα εἶδε ὅτι οἱ πατάτες φυλάγονται ἀπὸ στρατιῶτες, ἄρχισε νὰ λήῃ πῶς θὰ εἶναι πολύτιμο πράγμα οἱ πατάτες καὶ μιὰ πού δὲ μοιράζονταν πιά δωρεὰν, πῆγαιναν κρυφὰ ἀπὸ τὴν πίσω πόρτα, τὶς

ἔπαιρναν λίγες λίγες καὶ τὶς φύτευαν. Ἔτσι ἄρχισε ἡ καλλιέργεια τῆς πατάτας στὴν πατρίδα μας.

○ Δ Βέβαια, ἡ πατάτα γιὰ νὰ πετύχη, ἔχει ἀνάγκη νὰ σκαφτῇ καλὰ τὸ χῶμα καὶ νὰ βάλῃ καὶ λίγο λίπασμα. Θέλει καὶ πότισμα ὅταν εἶναι ξηρασία. Μολαταῦτα δὲν εἶναι δύσκολη ἡ καλλιέργειά της καὶ δίνει κι ἄρκετὸ κέρδος. Εὐκόλα φυτρώνει στὰ δροσερὰ ὁροπέδια, στοὺς λόφους καὶ στὶς κοιλάδες. Κοντὰ στὰ ποτάμια δίνει ἄφθονες ἐσοδεῖς· μόνο σὲ ὑγρὰ μέρη καὶ βάλτους δὲν προοδεύει, γιατί εὐκόλα σαπίζει. Στὰ ψυχρὰ μέρη μπορεῖ κανένας νὰ φυτέψῃ πατάτες τὸ Μάρτη καὶ τὸν Ἀπρίλη, ἐνῶ στὰ θερμὰ μέρη μπορεῖ κι ἀπὸ τὸ Γενάρη ἀκόμα νὰ σπέρνῃ πατάτες. Νὰ σπέρνῃ; Δὲν εἶναι ἡ ἀλήθεια. Δὲ ρίχνουμε δηλαδὴ σπόρο πατάτας. Παίρνομε ὁλόκληρες πατάτες μικρές, ποὺ ἔχουν ἓνα ἢ δυὸ μάτια, καὶ τὶς χώνουμε μέσα στὸ χῶμα ἢ κόβομε μεγάλες πατάτες σὲ κομμάτια, ποὺ ἔχει τὸ καθένα ἀπὸ ἓνα ἢ δυὸ μάτια. Ἀπὸ τὰ μάτια αὐτὰ βγαίνουν οἱ ρίζες τοῦ νέου φυτοῦ.

Ὑπάρχουν πολλὰ εἶδη πατάτας· δυὸ ὅμως ξεχωρίζουν : οἱ ἀσπριδερὲς καὶ ψιλόφλουδες, ποὺ γίνονται σὲ χῶμα μαλακὸ καὶ στὶς πεδιάδες, ποὺ ἔχουν νερὰ τρεχούμενα· κι οἱ μελαχρινὲς καὶ χοντρόφλουδες, ποὺ εἶναι πιὸ τραχιὲς καὶ φυτρώνουν στὰ ψηλὰ μέρη κι ὅπου τὸ χῶμα δὲν εἶναι πολὺ μαλακόν.

Φέτος πρέπει νὰ σπείρωμε πατάτες στὸ σχολικὸ μας κῆπο. Ἡ ὁμάδα μας τὸ πῆρε ἐπάνω της τὸ ζήτημα αὐτὸ καὶ θὰ σπείρῃ, ἂν μᾶς δοθῇ ἡ ἄδεια ».

Τὰ παιδιὰ χειροκρότησαν τὴ δεύτερη ὁμάδα γιὰ τὴν ἐκθεσὴ της. Ἐπειδὴ ὅμως ἦταν ἀργά, ἀνάβαλαν τὴ συζήτηση γιὰ τὴν ἐκθεση αὐτὴ καὶ τὴν ἀνάγνωση τῆς ἐκθεσης γιὰ τὶς ταβανόσκουπες γιὰ ἄλλη μέρα, γι' αὐτὸ καὶ δὲ γράφομε ἐδῶ τίποτε γι' αὐτές. Τὸ ἀναβάλλομε κι ἐμεῖς γιὰ μιὰν ἄλλη φορὰ.

57. Η ΦΩΤΙΑ ΠΟΥ ΚΟΙΜΟΤΑΝ

1. Τὰ παιδιά πῆγαν ἓνα Σαββατοκύριακο μὲ τὸ θεῖο τους νὰ δοῦν ἀπὸ κοντὰ τὸ ἐργοστάσιο τοῦ Ἀλιβερίου. Πέρασαν πάνω ἀπὸ τὴν κινητὴ γέφυρα τοῦ Εὐρίπου κι ἔπειτ' ἀπὸ σαράντα περίπου χιλιόμετρα διαδρομὴ ἀντίκρισαν τὶς δυὸ ψηλὲς καπνοδόχους τοῦ ἐργοστασίου. "Ὅταν ἤρθαν κοντὰ καὶ σταμάτησαν, ὁ θεῖος εἶπε στὰ παιδιά :

— Κάποτε σ' αὐτὰ ἐδῶ τὰ μέρη, ποὺ ὅπωςδήποτε δὲν ἦταν ἔτσι ὅπως εἶναι σήμερα, ἦταν ἀπέραντα δάση. Πανύψηλα δέντρα ἄπλωναν τὰ κλαδιά τους κατὰ τὸν ἥλιο, μάζευαν μέσα στὴν ἀγκαλιά τους τὴ φωτιά του, τὴν ἀποθήκευαν μέσα τους, τὴ φύλαγαν γιὰ μέρες δύσκολες.

Κι οἱ μέρες αὐτὲς κάποτε ἦρθαν. Τὸ μέρος, ὅπου βρισκόταν τὸ ἀπέραντο δάσος, ἔπαθε καθίζηση, βούλιαξε. Τὰ τετράψηλα δέντρα σκεπάστηκαν μὲ στάσιμα νερά, καταπλακώθηκαν ἀπὸ χώματα καὶ πέτρες. Καὶ τὸ κακὸ δὲ σταμάτησε ὡς ἐδῶ. Τὸ ἔδαφος ἐξακολουθοῦσε νὰ βουλιάζει. Καὶ μαζί του βούλιαζαν καὶ τὰ δέντρα κι ὅλο πῆγαιναν βαθύτερα. Κάποτε ἔφτασαν σὲ τόσο μεγάλο βάθος, ποὺ αἰσθάνθηκαν νὰ καίη τὰ κορμιά τους μιὰ μεγάλη κι ἀνυπόφορη ζέστη.

"Αν ἦταν ἔξω, πάνω στὴν ἐπιφάνεια τῆς γῆς, σίγουρα τὰ δέντρα αὐτὰ θὰ εἶχαν καῖ μὲ δυνατὴ φλόγα, θὰ ἔβγαζαν καπνὸ, θὰ γίνονταν στάχτη. Μὰ ἐκεῖ κάτω, ὅπου ἦταν καταπλακωμένα, οὔτε φλόγα οὔτε καπνὸ μπορούσαν νὰ βγάλουν. Ἡ φωτιά, ποὺ εἶχαν ἀποθηκεύσει μέσα τους ἀπὸ τὸν ἥλιο, ἔμεινε κλεισμένη στὸ κορμὶ τους κι ὁ καπνός, ποὺ δὲν μπόρεσε νὰ βγῇ ἔξω, διαπότισε ὅλο τὸ ξύλο τους, ποὺ τώρα ἔγινε μαῦρο καὶ σκληρό. "Ἐγινε κάρβουνο, ὁ γαιάνθρακας λιγνίτης.

2. "Ἐτσι, χρόνια καὶ χρόνια, αἰῶνες καὶ χιλιετηρίδες, ἔμειναν φυλακισμένα ἐκεῖ στὰ βάθη τῆς γῆς τὰ δέντρα, σὰν

τούς Τιτάνες στὰ μαῦρα Τάρταρα. Ἡ φωτιά, πού μέ τόση λαχτάρα εἶχαν μαζέψει καὶ κρατήσῃ μέσα τους, κοιμόταν κι αὐτὴ μαζί τους περιμένοντας τὴ μέρα, πού κάποιος θὰ τὴν ξυπνοῦσε.

Μὰ μὲς στὸν ὕπνο της δὲν κατάλαβε πὼς κάποια δύναμη, γιγάντια καὶ σιωπηλὴ, τὴν ἔσπρωχνε κι αὐτὴ καὶ τ' ἀπανθρακωμένα δέντρα, πού μέσα τους φώλιαζε, σιγὰ σιγὰ κι ἀθόρυβα, σχεδὸν ἀνεπαίσθητα, πρὸς τὰ πάνω.

Καὶ κάποια στιγμή κάμποσες ἀξίνες χτύπησαν δυνατὰ τὸ χῶμα, τὸ παραμέρισαν καί, ὦ θαῦμα! ὁ ἥλιος, ὁ παλιὸς ἐκεῖνος ἥλιος, πού ἔκαμε κάποτε τὰ δέντρα νὰ μεγαλώσουν καὶ νὰ πρασινίσουν, ἔλαμπε καὶ πάλι ἀπὸ πάνω τους μ' ὅλη του τὴ λάμψη καὶ τὴ μεγαλοπρέπεια.

Ο Δ Τί κρίμα ὅμως! Τώρα πιά τὰ δέντρα δὲν εἶχαν οὔτε πράσινα φύλλα οὔτε ὠραῖα καὶ πολύχρωμα ἄνθη. Ἦταν μαῦρα καὶ παραμορφωμένα ἀπὸ τὸ βάρος, πού τὰ πλάκωνε τόσους αἰῶνες.

Οἱ ἐργάτες πού κρατοῦσαν τὶς ἀξίνες πῆραν ἔπειτα τὸ μαῦρο, κομματιασμένο σῶμα τῶν δέντρων μὲ πλατιά φτυάρια καὶ τὸ φόρτωσαν πάνω στὰ βαγόνια ἑνὸς μικροῦ τραίνου. Τὸ τραινάκι αὐτό, κυλώντας πάνω σὲ σιδερένιες γραμμές, ἔφερε τὰ συντρίμμια τοῦτα τῶν δέντρων σ' αὐτὸ ἐδῶ τὸ μέρος, πού βλέπετε. Κι αὐτὸ γίνεται ἀπὸ τότε κάθε μέρα.

3. Τὸ τραινάκι ξεκινᾷ ἀπὸ τὶς πλαγιὲς τοῦ βουνοῦ αὐτοῦ, πού, ὅπως ξέρετε, εἶναι ὁ Ὀλυμπος τῆς Εὐβοίας, κοντὰ στὸ χωριὸ Ἁγίος Λουκάς, καὶ φτάνει ὡς ἐδῶ. Ἐργάτες πολλοὶ δουλεύουν ἐκεῖ μέσα, στὰ βάθη τοῦ βουνοῦ, φορτώνουν τὸ λιγνίτη στὰ βαγονάκια καὶ τὸν στέλνουν σὲ τοῦτο τὸ «θερμοηλεκτρικὸ ἐργοστάσιο» τοῦ Ἀλιβερίου.

Νά, βλέπετε ἐκεῖ πέρα; Ὁ λιγνίτης φορτώνεται πάνω σ' αὐτὴ τὴν κυλιόμενη ταινία, ζυγίζεται κι ὕστερα πηγαίνει στὸ μεγάλο αὐτὸ κτίριο, ὅπου εἶναι ὁ σπαστήρας. Ἐκεῖ ὁ

λιγνίτης τρίβεται και γίνεται σκόνη. Ειδικά μηχανήματα τὸν στέλνουν ἔπειτα στοὺς καυστήρες, ὅπου ἀπὸ μεγάλα «μπέκ» πετάγεται μιὰ δυνατὴ φλόγα πετρελαίου.

Σὰ νὰ περίμενε ἀπὸ χρόνια κι αἰῶνες τοῦτο τὸ συναπάντημα, ἡ φωτιά, ποὺ ἦταν κλεισμένη μέσα στὸ μαῦρο λιγνίτη, ξυπνᾷ, πετάγεται πάνω, θεριεύει. Γίνεται φλόγα δυνατὴ καὶ θερμαίνει μ' ἑκατοντάδες βαθμοὺς θερμοκρασία τοὺς μεγάλους λέβητες τοῦ ἐργοστασίου. Ἔτσι, κινοῦνται οἱ τεράστιες μηχανές, οἱ ἡλεκτρογεννήτριες, ποὺ παράγουν ἡλεκτρικὸ ρεῦμα. Τὸ ρεῦμα περνᾷ μέσα στὰ καλώδια, ποὺ στηρίζονται πάνω σ' αὐτοὺς τοὺς ψηλοὺς μεταλλικοὺς στύλους τῆς Δ.Ε.Η. καὶ στέλνεται μακριά. Στὸ Λοῦρο, στὸν Ἀχελῷο καὶ στὸ Λάδωνα ὁ σταθμὸς παραγωγῆς ἡλεκτρισμοῦ ἐργάζεται μὲ τὴ δύναμη τοῦ νεροῦ, τὸ «λευκὸ ἄνθρακα», ἐδῶ μὲ τὴ δύναμη τοῦ ἀτμοῦ, ποὺ παράγεται ἀπὸ τὴ μεγάλη θερμότητα. Α

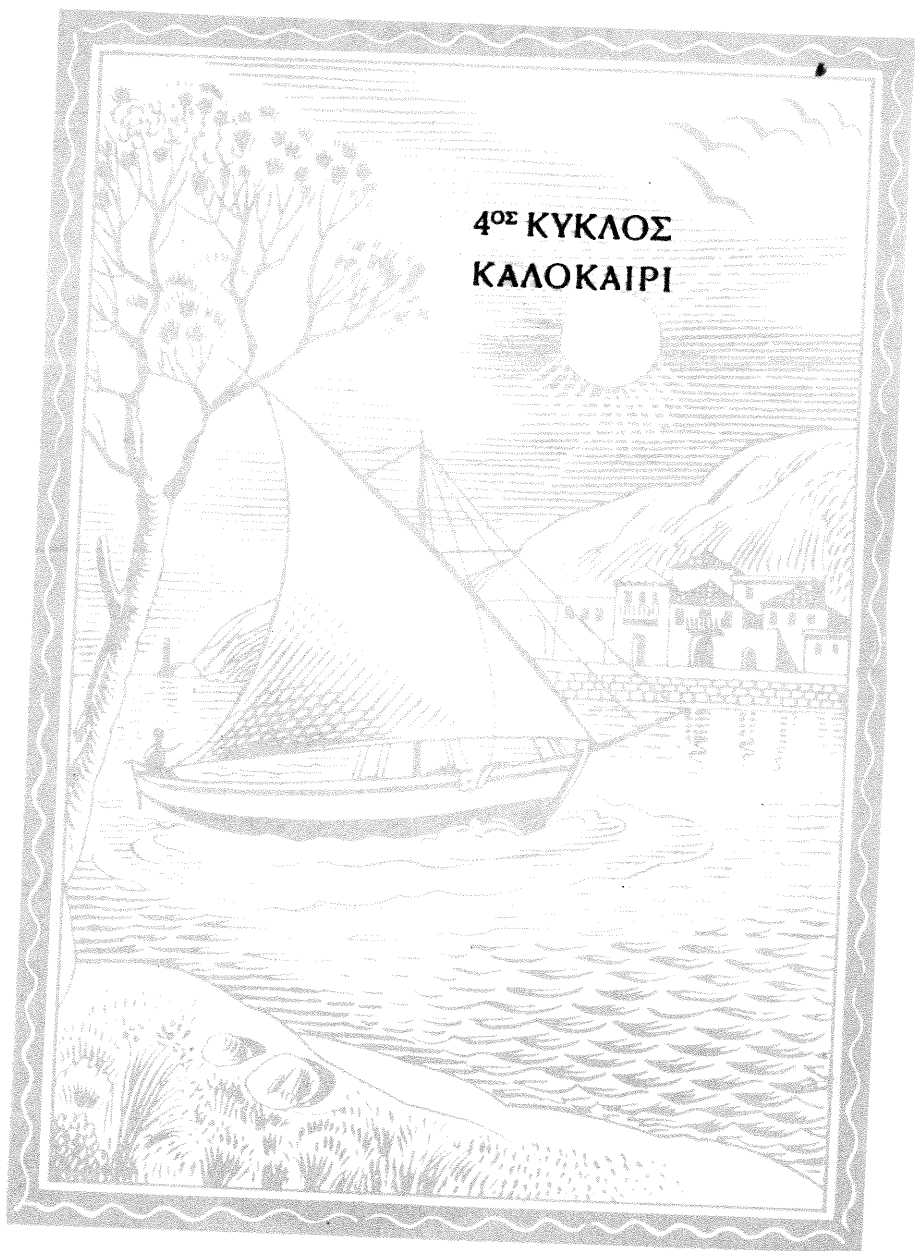
4. Τὴ στιγμὴ ἐκείνη ἓνα «τοῦ - τού!...» ἀκούστηκε ἀπὸ μακριά. Ἦταν τὸ τραινάκι. Ἐφερνε κι ἄλλο κάρβουνο.

Τί μικρούλικο ποὺ εἶναι, μὰ καὶ τί σπουδαία δουλειὰ ποὺ κάνει! Α
 «Ὅσπου ὁ θεῖος τους νὰ τακτοποιήσῃ κάτι δουλειές ποὺ εἶχε στὸ ἐργοστάσιο, τὰ παιδιὰ παρατηροῦσαν τὸ καθετὶ μὲ μεγάλη περιέργεια.»

Ἐνα ἀδιάκοπο βουητὸ ἀκουγόταν κι ὁ καπνός, βγαίνοντας ἀπὸ τὶς ψηλές καπνοδόχους, ἀνέβαινε στὸν οὐρανό. Καλώδια, σύρματα ἡλεκτροφόρα, μηχανήματα κάθε λογῆς, ὅλα τονίζουν τὴν ἐπιβλητικὴ παρουσία τῆς σύγχρονης τεχνικῆς, ποὺ ἀξιοποιεῖ τὶς δυνάμεις ποὺ κλείνει μέσα της ἡ φύση. Ἐργάτες καὶ τεχνίτες, μηχανικοὶ κι ἡλεκτρολόγοι, ὅλοι ἐργάζονται μὲ ζῆλο, γιὰ νὰ στείλουν σ' ὅλη τὴν Ἑλλάδα τὴν ἡλεκτρικὴ ἐνέργεια, τὸ φῶς, τὴ θέρμανση, τὰ ἀγαθὰ τοῦ τεχνικοῦ πολιτισμοῦ.

Ἀπὸ τὸ βραβευμένο ἀναγνωστικὸ Δ' τάξεως
 Γ. Ἀποστολικά - Χ. Σακελλαρίου - Ν. Σκόπα

4^{ΟΣ} ΚΥΚΛΟΣ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ

μ 58. Κ Α Λ Ο Κ Α Ι Ρ Ι

1

Α Ὁ κόσμος λάμπει
 σὰν ἓν ἄστέρι.
 Βουνὰ καὶ κάμποι,
 δέντρα, νερά,
 γιορτάζουν πάλι,
 καθὼς προβάλλει
 τὸ καλοκαίρι,
 Θεοῦ χαρά!

2

Ο Φωνοῦλες, γέλια
 φέρνει τ' ἀγέρι
 μέσ' ἀπ' τ' ἀμπέλια
 τὰ καρπερά. Ο
 Παιδιὰ ἀγγελούδια
 λένε τραγούδια
 στὸ καλοκαίρι,
 Θεοῦ χαρά! Α

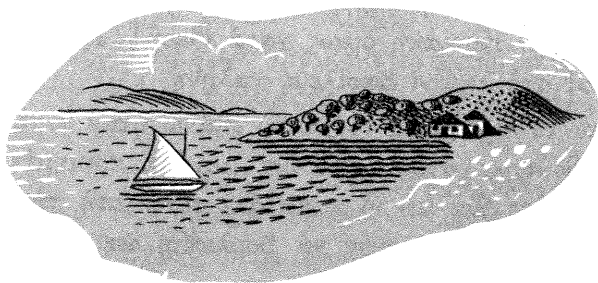
3

Τὴν ὥρα τούτη
 σκορπᾷ ἓνα χέρι
 χάδια καὶ πλούτη
 κι ἡ γῆ φορᾷ
 σὰ μιὰ πορφύρα,
 ζωῆς πλημμύρα
 τὸ καλοκαίρι,
 Θεοῦ χαρά!

4

Ἡ φύση πέρα,
 ὦ, νέοι καὶ γέροι,
 σὰ μιὰ μητέρα
 μᾶς καρτερᾷ.
 Ἡ φύση ὅλη
 σὰν περιβόλι
 τὸ καλοκαίρι,
 Θεοῦ χαρά! υ

Κωστής Παλαμᾶς

Είχε ξεσπάσει άγρια θαλασσοταραχή κάτω στο λιμάνι.
 ○ 'Η θάλασσα άγριεμένη έριχνε θεόρατα κύματα πάνω στο περιγιάλι και τὰ νερά προχωροῦσαν βαθιά μέσα στη στεριά. ○ Ποτέ άλλοτε δέν είχε γίνει τόσο δυνατή τρικυμία στο λιμανάκι του χωριού.

‘Ο φάρος, που ήταν χτισμένος επάνω σ’ ένα βράχο, κινδύνεψε νά γκρεμιστῇ εκείνο τὸ βράδυ· τὰ κύματα τὸν έδερναν αλύπητα και τὰ νερά κι οἱ άφροί τους πετιόνταν ψηλά, τόσο που κάποτε σκέπαζαν και τὸ κρύσταλλο του φάρου, τὸ « μάτι του Δράκου », όπως τὸ έλεγαν οἱ χωριανοί.

Κι αλληθινά, ήταν μάτι του Δράκου· τὸ ξεχώριζαν από μακριά οἱ ναυτικοί, καθώς τὸ έβλεπαν, και τοὺς φαινόταν, έτσι που άνοιγε κι εκλεινε, σά νά τοὺς έγνεφε νά πᾶνε κοντά του και νά μποῦν στο λιμανάκι μέσα, νά σωθοῦν από τὴν τρικυμία. Έκείνη τὴ φορά όμως και στο λιμάνι αν έμπαιναν τὰ καράβια, δέ θά γλίτωναν από τὴ θαλασσοταραχή. Κι εκεί μέσα τὰ κύματα έμπαιναν μανιασμένα κι όρμητικά και ξέσπαζαν στο άκρογιάλι και τὸ πλημμύριζαν. Κι όπως έπεφταν πάνω στο φάρο, νόμιζες πώς προσπαθοῦσαν νά τὸν σβήσουν, για νά μὴν ξεγελαστῇ κανένα καράβι κι άνώφελα μπῇ στο λιμάνι, όπου θά κινδύνευε τόσο, όσο κι έξω στο πέλαγος.

Τὴν άλλη μέρα, Σάββατο, ἡ θαλασσοταραχή κάπως λιγόστεψε. Τὴν Κυριακή όμως χαρά Θεοῦ! 'Η τρικυμία είχε πάψει και στο λιμάνι βασίλευε γαλήνη.

‘Από τὸ λιμάνι ως τὸ χωριὸ επάνω ήταν μισὴ ὥρα δρόμος. Μαθεύτηκε στο χωριὸ ότι μεγάλη τρικυμία είχε ξεσπάσει κι ότι ένα μικρὸ καραβάκι είχε μπῇ τὴ νύχτα στο λιμάνι, άφοῦ λίγο έλειψε νά βουλιάξῃ και νά σπάσῃ στο βράχο.

Τρία παιδιά τοῦ σχολείου, ὁ Πάνος, ὁ Δημήτρης κι ὁ Μάνθος, μετὰ τὴν ἀπόλυση τῆς ἐκκλησίας, ἀποφάσισαν τὸ ἀπομεσήμερο νὰ κατεβοῦν στὸ λιμάνι, νὰ δοῦν τί ζημιὲς ἔκαμε ἡ τρικυμία. Καὶ μόλις ἔφαγαν, ξεκίνησαν βιαστικά.

Ἀμα ἔφτασαν στὸ γιαλό, δυσκολεύτηκαν νὰ τὸν γνωρίσουν. Ὅλα τὰ χαλίκια του κι ἡ ἄμμουδιὰ εἶχαν ριχτῇ, σὰ νὰ εἶχαν σκουπιστῇ μὲ μιὰ μεγάλη θεόρατη σκούπα, πολὺ μέσα στὴ στεριά. Καὶ πίσω ἀπὸ τὴ νέα γραμμὴ, ποὺ σχημάτιζαν τώρα τὰ χαλίκια, ἔβλεπαν τὰ παιδιά μικρὲς λίμνες ἀπὸ τὸ ἄρμυρὸ νερὸ τῆς θάλασσας. Σὲ μερικὰ μέρη ἔβλεπαν στρωμένο κάτι ἄσπρο καὶ σταχτί, σὰν πλάκα, ποὺ σκέπαζε τὸ χῶμα.

— Τί εἶναι αὐτό; εἶπε ὁ Πάνος κι ἔσκυψε νὰ παρατηρήσῃ ἀπὸ κοντὰ τὴν πλάκα, ποὺ γυάλιζε στὶς θερμὲς ἀκτίνες τοῦ ἡλίου.

— Εἶναι ἀλάτι! φώναξε ὁ Μάνθος, ποὺ τὸ εἶχε παρατηρήσει ἀπὸ κοντά.

Τὰ τρία παιδιά ἔξυσαν λίγο τὴν πλάκα καὶ δοκίμασαν. Ἦταν ἀληθινὰ μιὰ μεγάλη πλάκα ἀπὸ ἀλάτι.

— Ἡ θάλασσα θὰ ἔριξε τὰ νερά της ὡς ἐδῶ. Ξεράθηκαν τὰ νερά ἀπὸ τὸν ἥλιο, ἔγιναν ἀτμός κι ἔμεινε τὸ ἀλάτι της, εἶπε ὁ Πάνος.

— Κι ἔτσι ἔγινε μιὰ ἀλυκή! εἶπε ὁ Δημήτρης.

— Ἀλυκή; ρώτησαν τ' ἄλλα παιδιά.

— Ναί, ἀλυκή. Ἔτσι μοῦ τὸ εἶπε ὁ πατέρας, ποὺ εἶναι ἀπὸ τὸ Μεσολόγγι, εἶπε ὁ Δημήτρης. Ἐκεῖ ἔχουν ἀλυκὲς καὶ βγάζουν ἀλάτι πολὺ.

— Σοῦ εἶπε ὁ πατέρας σου πῶς τὸ βγάζουν;

— Καὶ βέβαια. Νά, ὅπως ἔγινε ἐδῶ. Δηλαδή, ἐπάνω κάτω, ὅπως ἔγινε ἐδῶ. Ἐχουν σκαμμένους μεγάλους λάγκους, τίς δεξαμενές, τίς γεμίζουν νερὸ ἀπὸ τὴ θάλασσα κι ὁ ἥλιος ἐ-

ξατμίζει τὸ νερό· ἀφοῦ ἐξατμισθῇ κάμποσο, ἀφήνουν τὸ νερό πού μένει νὰ χυθῇ μέσα σὲ μεγάλους λάγκκους μὲ λίγο βάθος. Αὐτοὶ οἱ λάγκκοι ὀνομάζονται τηγάνια.

— Καὶ τηγανίζουν ἐκεῖ τὸ νερό; ρώτησε γελώντας ὁ Πάνος.

— Εἶναι σὰ νὰ τὸ τηγανίζουν· ἡ φωτιά ὅμως ἀντὶ νὰ εἶναι ἀπὸ κάτω, εἶναι ἀπὸ πάνω· εἶναι ὁ ἥλιος. "Ετσι τὸ νερό ἐξατμίζεται καὶ γίνεται πιὸ πηχτό. "Επειτα τὸ ἀφήνουν τὸ νερό νὰ τρέξῃ σὲ ἄλλα πιὸ ρηχὰ τηγάνια. Ἐκεῖ πιά ἐξατμίζεται ὅλο τὸ νερό καὶ μένει κάτω, στὸν πάτο τοῦ τηγανιοῦ, τὸ ἀλάτι. Τὸ μαζεύουν τότε σὲ σωρούς καὶ τὸ παίρνουν καὶ μᾶς τὸ πουλοῦν. Καμιὰ φορά, ἂν φοβοῦνται μὴ ρίξῃ βροχὴ καὶ τὸ λιώσῃ, σκεπάζουν μὲ κεραμίδια τοὺς σωρούς. Αὐτὰ μοῦ διηγήθηκε ὁ πατέρας μου.

— Ἐέρετε τί λέω ἐγώ; εἶπε ὁ Μάνθος· νὰ κάμωμε ἐδῶ μιὰν ἀλυκὴ κι ἐμεῖς, γιὰ νὰ βγάζωμε ἀλάτι καὶ νὰ μὴν ἔχωμε ἀνάγκη ν' ἀγοράζωμε.

— Ἄφησε τ' ἄστεϊα, εἶπε ὁ Δημήτρης. Χρειάζεται πολὺς τόπος γιὰ ἀλυκὴ καὶ πολὺς κόπος γιὰ ἀλάτι. Ἀπὸ ἑκατὸ κιλὰ θαλασσινὸ νερό μόλις δυόμισι ὥς τρία κιλὰ ἀλάτι μποροῦμε νὰ πάρωμε, κι ἐκεῖνο ὅχι τόσο καθαρό, ὅπως αὐτὸ πού βρίσκομε στὴν ἀγορά! M

— Δὲν ἀφήνωμε τὴν ἀλυκὴ ἐδῶ καὶ τὸ ἀλάτι καὶ νὰ πᾶμε νὰ δοῦμε ἐκεῖνο ἐκεῖ τὸ καράβι, πού εἶναι ἀραγμένο κοντὰ στὴν ἀκρογιαλιά; εἶπε ὁ Πάνος.

Τὰ παιδιὰ προχώρησαν στὸ καράβι. Τὴν ὥρα πού ἔφταναν ἀντίκρυ του, κάποιος μὲ μιὰ μικρὴ βάρκα ἐβγαίνει ἀπὸ τὸ καράβι ἔξω στὴ στεριά.

"Αμα εἶδε τὰ τρία παιδιὰ νὰ κοιτάζουν μὲ περιέργεια τὸ καράβι του, μόλις πάτησε στὴ στεριά, ρώτησε :

— Τί θέλετε, παιδιά; Τί κοιτάζετε τὸ καράβι;

— Δικό σας είναι;

— Ναί, είμαι καρaboκύρης του καί καπετάνιος. Θέλετε τίποτε;

— Θα ύποφέρατε πολύ από την τρικυμία . . ., είπε δειλά ό Δημήτρης.

— Καί βέβαια. Λίγο έλειψε νά βουλιάξη τó καράβι μας καί νά πνιγοῦμε όλοι. "Αν δέν κάναμε άβαρία, θά χανόμαστε.

— Άβαρία; είπε με άπορία ό Πάνος.

— Ναί, άβαρία. Ρίξαμε όλο τó φορτίο μας στή θάλασσα.

— Καί τί φορτίο είχατε;

— Άλλάτι από τή Λέσβο. Μυτιληνιός είμαι.

Τά παιδιά κοιτάχτηκαν άναμεταξύ τους. Θυμήθηκαν τήν άλυκή τους.

Ό καπετάνιος έξακολούθησε.

— "Ας είναι καλά ό 'Αι - Νικόλας! είτε κι έκαμε τó σταυρό του. Φτηνά τή γλιτώσαμε! "Όσο για τó άλάτι, ή θάλασσα μάς τó έδωσε, ή θάλασσα μάς τó πήρε. Θα άρμούρισε λιγάκι παραπάνω έκεϊ πού τó ρίξαμε, είπε γελώντας, άλλά θα τής τó πάρωμε πίσω. ▽

○— Νά, έκεϊ κάτω μαζεύτηκε άρκετό άλάτι από τήν τρικυμία, είπε ό Δημήτρης. Δέν τó παίρνετε; ○

Ό καπετάνιος γέλασε με τήν καρδιά του.

— Βέβαια, θα έγινε έκεϊ καμιά μικρή άλυκή, είπε. Άλλά τó άλάτι πρέπει νά περνά από δεξαμενή σέ δεξαμενή κι από τηγάνι σέ τηγάνι, για νά καθαριστῇ. "Επειτα θέλει πολλές γυναίκες νά τó μαζεύουν σέ σωρούς. Πολλούς άνθρώπους νά τó βάζουν σέ ζεμπίλια. Άκόμη, για νά τó μεταφέρουν από τή μιάν άκρη τής άλυκῆς ως έκεϊ πού θα τó φορτώσουν στά καράβια, θέλει κι ένα μικρό σιδηρόδρομο, με βαγονάκια, πού μπορεί καί νά τά σπρώχνουν άνθρωποι πάνω στίς σιδηρογραμμές ή καί νά τά σέρνουν ζώα. Καί τί δέ θέλει άκόμη; 'Ως

καὶ μηχανή, ὅπου ν' ἀδειάζωνται τὰ βαγονάκια καὶ ἀπ' ἐκείνη νὰ χύνεται μὲ σωλῆνες σὰ νερὸ μέσα στὸ καράβι. Καὶ γιὰ νὰ γεμίση τὸ καραβάκι αὐτὸ ποὺ βλέπετε, θέλει χιλιάδες κιλά ἁλάτι. Πόσο εἶναι τὸ ἁλάτι ποὺ μοῦ εἶπατε;

— Οὐτε δέκα κιλά, ἀπάντησε ὁ Δημήτρης.

— Τὸ βλέπετε;

— Καὶ πόσο ἁλάτι βγάζουν οἱ ἄλυκές στὴ Λέσβο;

— Ἐ, εἶπε μὲ περηφάνια ὁ καπετάνιος. Τουλάχιστο ἑξὶ ὡς ἑπτὰ ἑκατομμύρια κιλά τὸ χρόνο!

Τὰ παιδιὰ τὸ ἄκουσαν μὲ ἀπορία. Ἐφτὰ ἑκατομμύρια κιλά!

— Καὶ βγάζουν καὶ σὲ ἄλλα μέρη τόσο ἁλάτι;

— Περισσότερο ἀπὸ τὴ Λέσβο ὅχι. Ἀλλὰ βγάζουν πολὺ. Στὴ Λευκάδα βγάζουν οἱ ἄλυκές της ὡς ἑξὶ ἑκατομμύρια κιλά τὸ χρόνο. Τὰ δυὸ αὐτὰ νησιά, τὸ ἓνα στὸ Αἰγαῖο καὶ τὸ ἄλλο στὸ Ἰόνιο, δίνουν τόσο ἁλάτι, ὅσο δίνουν περίπου ὅλες οἱ ἄλλες ἄλυκές μας. Δ

— Καὶ ποῦ ἄλλοῦ ὑπάρχουν ἄλυκές; ρώτησε ὁ Δημήτρης, ποὺ νόμιζε ὅτι οἱ ἄλυκές τοῦ Μεσολογγίου θὰ ἦταν οἱ μεγαλύτερες.

— Στὴν Τουρλίδα, ποὺ βγάζουν ἁλάτι ὡς τέσσερα ἑκατομμύρια κιλά. Στὴν Ἀνάβυσσο βγάζουν παραπάνω ἀπὸ τρία ἑκατομμύρια. Ἐπειτα, ἔχουν ἄλυκές καὶ στὴ Σάμο, ποὺ βγάζουν ἓνα ὡς ἐνάμισι ἑκατομμύριο καὶ σὲ πολλὰ νησιά τοῦ Αἰγαίου, στὴ Μακεδονία καὶ στὴν Ἡπειρο, ποὺ δίνει καθεμιὰ ἄλυκὴ τὸ πολὺ ὡς ἓνα ἑκατομμύριο κιλά.

— Καὶ ξοδεύουμε ὅλο αὐτὸ τὸ ἁλάτι τὰ ἑκατομμύρια κιλά; ρώτησε ὁ Μάνθος.

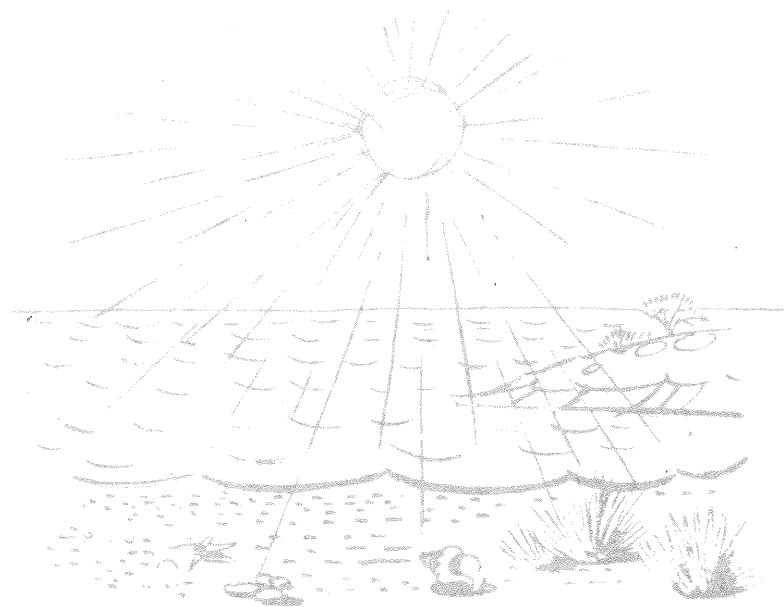
— Ἄλλοτε ἡ χώρα μας δὲν ἔβγαζε τόσο ἁλάτι, ὅσο μᾶς χρειαζόταν, καὶ φέρναμε ἀπ' ἔξω, ὅπως ἀπὸ τὴ Μικρὰ Ἀσία. Τώρα ὁμως οἱ ἄλυκές μας βγάζουν ὅσο ἁλάτι μᾶς χρειάζεται.

Περισσεύει μάλιστα κι αρκετό και το στέλνομε σὲ ἄλλες χῶρες, πού δὲν ἔχουν. Α

Σᾶς στενοχώρησα μὲ τὴν πολυλογία μου, εἶπε τελευταῖα ὁ καπετάνιος. Μά, ξέρετε, εἶναι δουλειά μου τὸ ἀλάτι κι εὐχαριστεῖται κανένας νὰ μιλῇ γιὰ τὴ δουλειά του.

— Ἀπεναντίας! εἶπαν τὰ παιδιὰ. Σᾶς εὐχαριστοῦμε πολύ, γιὰτὶ μᾶς μάθατε τόσα πράγματα καὶ μᾶς συγχωρεῖτε, πού σᾶς κουράσαμε μὲ τόσες ἐρωτήσεις.

Τὰ τρία παιδιὰ ἀποχαιρέτησαν τὸν καπετάνιο κι ὅταν σὲ λίγο, γιὰ νὰ γυρίσουν στὸ χωριό, πέρασαν ἀπὸ τὶς « ἄλυκές », ὅπως ὀνόμασαν τὸ μέρος πού βρῆκαν τὸ ἀλάτι, ἔσπασαν τὴν πλάκα καὶ πῆραν μερικὰ κομμάτια, πού θὰ τὰ ἔδειχναν στοὺς ἄλλους μαθητὲς καὶ θὰ διηγόνταν τί τοὺς εἶχε πῆ κι ὁ καπετάνιος.

60. Η ΣΟΥΠΙΑ

Δ Μὲ τὸ χάραμα τ' ἀφήνω
 τὸ θαλάμι μου τὸ φίνο,
 γιὰ νὰ βγαίνω στὸ κυνήγι·
 τί μπορεῖ νὰ μοῦ ξεφύγῃ; ○

Στρείδια, μύδια, καβουράκια
 καὶ λογῆς λογῆς ψαράκια
 τὰ πλοκάμια μου τ' ἀρπάζουν
 καὶ στὸ στόμα μου τὰ βάζουν. 4

Ἀλήθεια, μόλις ἄρχισε νὰ χαράζῃ, βγῆκε ἡ σουπιὰ νὰ
 κυνηγήσῃ, γιατί πεινοῦσε πολὺ. Ὁ βοριάς φυσοῦσε δυνατὸς
 τόσες μέρες καὶ δὲν τὴν ἄφησε νὰ προβάλλῃ ἀπὸ τὸ θαλάμι της.

Μπρὸς πατῶ καὶ πίσω πάω,
 φάγε με, τὶ θὰ σὲ φάω.

Ἔτσι εἶπε καὶ μὲ τὰ ὀχτῶ πλοκάμια, ποὺ φυτρώνουν
 γύρω στὸ κεφάλι της, ἔσπρωξε δυὸ - τρεῖς φορές τὸ νερὸ
 μπροστὰ κι ἔτρεξε γρήγορα πρὸς τὰ πίσω, κοντὰ στὴν ἀκρο-
 γαλιά. Ἐκεῖ στάθηκε καὶ γύρισε νὰ κοιτάξῃ τοὺς βρά-
 χους.

— Νά ἓνα μύδι, εἶπε. Ἀπλωσε ἀμέσως τὸ ἓνα ἀπὸ τὰ δυὸ
 μεγαλύτερα πλοκάμια της, ποὺ φυτρώνουν κι ἐκεῖνα γύρω
 στὸ κεφάλι της κι εἶναι στὶς ἄκρες πλατιά σὰ φτυάρια, καὶ
 ξεκόλλησε ἀπὸ τὸ βράχο τὸ μύδι. Ἐπειτα, ἀπὸ πλοκάμι σὲ
 πλοκάμι, τὸ ἔφερε στὸ στόμα της, ποὺ μοιάζει μὲ τοῦ πα-
 παγάλου, καὶ τοῦ ἔσπασε τ' ὄστρακο, ὅπως σπάζομε ἐμεῖς
 τ' ἀμύδαλα. Ὅστερα μὲ τὴ γλῶσσα της, ποὺ εἶναι σωστὸς
 τρίφτης, ἔγλειψε τὸ κρέας καὶ τὸ κατάπιε.

— Νόστιμο φατ, μὰ λίγο, εἶπε. Κίνησε τὰ μικρὰ πλοκάμια της κι ἄρχισε ν' ἄργοπλέη ἐμπρός. Σὲ λίγο ἄρπαξε δυὸ στρεΐδια.

— Τὰ στρεΐδια εἶναι πιὸ νόστιμα, εἶπε, ἀφοῦ τὰ ἔφαγε κι αὐτὰ μὲ τὸν ἴδιο τρόπο.

Ἕνας κάβουρας ἐκεῖ κοντὰ πρόβαλε ἀπὸ τὸ θαλάμι του. Μὰ καθὼς εἶδε τὴ σουπιὰ, τραβήχτηκε πάλι μέσα.

— Θὰ πεινάσουμε, σήμερα, εἶπε στοὺς συντρόφους του. Ἔξω φυλάει ἡ σουπιὰ.

— Ἐννοια σου καὶ δὲ θὰ μοῦ γλιτώσης, εἶπε ἡ σουπιὰ καὶ σταμάτησε.

Ἀπὸ τὸ θυμὸ της ἄλλαζε χρώματα· ἔγινε κίτρινη, κόκκινη, γαλάζια, ὅσῳ πού πῆρε τὸ χρῶμα τοῦ βράχου καὶ δὲν ξεχώριζε καθόλου.

Ὑστερ' ἀπὸ λίγη ὥρα βγῆκε πάλι προσεχτικὰ ὁ κάβουρας. Κοίταξε καλὰ, μὰ δὲν εἶδε τίποτε κακὸ.

— Ἐφυγε! φώναξε δυνατὰ μὲ χαρά, βγῆτε, ἔφυγε!

Τρία - τέσσερα καβούρια βγῆκαν κι ἄρχισαν νὰ κοιτάζουν κι ἐκεῖνα μὲ προσοχὴ τὸ βράχο.

— Περίεργο! εἶπε ἓνας. Κοίτα πῶς ἀλλάζει χρώματα ἐκεῖνο τὸ μέρος τοῦ βράχου!

— Θὰ εἶναι ἀπὸ τὸ φῶς, πρόσθεσε ἄλλος.

— Ἀπ' ὅ,τι κι ἂν εἶναι, θὰ πάω νὰ δῶ, εἶπε. Δὲ βλέπω παρὰ δέκα σκουλήκια μεγάλα καὶ παχιά, φώναξε σὲ λίγο. Κι ἄπλωσε τὶς δαγκάνες του νὰ τσακώσῃ ἓνα. Μὰ τὴν ἴδια στιγμή ἐνίωσε κάτι νὰ τὸν ἀγκαλιάζῃ καὶ νὰ τὸν σφίγγῃ. Ἦταν τὰ δυὸ μεγάλα πλοκάμια τῆς σουπιᾶς. Γρήγορα τὸν παράδωσαν στὰ μικρότερα πλοκάμια, κι ὥσπου νὰ καταλάβῃ τὸ ξαφνικὸ πού τὸν βρῆκε, ἦταν στὸ στόμα της.

— Ἡ σουπιὰ! φώναξαν τ' ἄλλα καβούρια κι ἔτρεξαν σπρώχνοντας τὸ ἓνα τὸ ἄλλο νὰ ξαναμποῦν στὴν τρύπα τους. Ἕνα

δυὸ ἀπ' αὐτὰ πιάστηκαν ἀπὸ τὰ πλοκάμια τοῦ χταποδιοῦ.

— Μὰ μοῦ παίρνεις τὸ κυνήγι, ξάδερφε! εἶπε μὲ παράπονο ἡ σουπιὰ.

— Νὰ μὴν κυνηγᾷς ἔξω ἀπὸ τὸ θαλάμι μου, εἶπε τὸ χταπόδι μὲ φοβέρα. Ἐγὼ τὰ περίμενα τόση ὥρα τὰ καβούρια· κι ἄπλωσε τὰ πλοκάμια του νὰ τὴν ἀρπάξῃ. Ἐκείνη ὅμως μὲ σπρωξιὲς τοῦ νεροῦ βρέθηκε μακριὰ ἀπὸ τὴν ἀκρογιαλιά.

— Τί νὰ σοῦ κάμω, εἶπε τὸ χταπόδι, ποῦ δὲν μπορῶ νὰ κολυμπήσω στὰ βαθιά. Καὶ γιὰ νὰ παρηγορηθῇ, ἀρπαξε τὸ ἓνα μετὰ τ' ἄλλο πολλά σαλιγκάρια, ποῦ ἤθελαν νὰ δοῦν τί εἶχε γίνει. ~

Στὸ μεταξὺ βάφθηκαν ρόδινα τὰ νερὰ ἀπὸ τὸν ἥλιο καὶ χρυσώθηκαν οἱ ἀκρογιαλιές. Μέσα στὴ θάλασσα ξύπνησε ὁ κόσμος της. Τὰ μεγάλα ψάρια κυνηγοῦσαν τὰ μικρὰ κι αὐτὰ ἄλλα μικρότερα καὶ τὰ μικρότερα κυνηγοῦσαν τὰ σαλιγκάρια, ποῦ ζοῦν ἄφθονα στὰ πράσινα λιβάδια τῆς θάλασσας.

Ἡ σουπιὰ ἔφαγε ἀκόμῃ μερικὰ μύδια καὶ στρείδια, κατὰπτε ὀλόκληρα ἓνα δυὸ ψαράκια κι ἔπειτα χορτασμένη ἀποφάσισε νὰ γυρίσῃ στὸ θαλάμι της.

Ἐξαφνα ἔπεσε μπροστὰ της ἓνας ἴσκιος. Ἀπὸ τὰ νερὰ ποῦ ταραχτήκαν κατὰλαβε πὼς πλησίαζε κάποιον μεγάλο ψάρι. Κι ἀλήθεια, ἦταν ἓνα μεγάλο λαβράκι. Ἡ σουπιὰ κατὰλαβε τὸν κίνδυνον καὶ δίνοντας μιὰ, ἔτρεξε στοὺς βράχους, ὅσο μποροῦσε γρηγορώτερα. Μὰ τὸ λαβράκι ἦταν πιὸ γοργοκίνητο καὶ σὲ λίγο τὴν ἔφτασε.

Κεφαλόποδο μὲ λένε,
κι ἂν μὲ χάσης, γύρευέ με,

εἶπε ἡ σουπιὰ, καὶ μονομιᾶς χύνει τὸ μελάνι της στὸ κεφάλι τοῦ ψαριοῦ. Ἀμέσως θόλωσαν τὰ νερὰ κι ἡ σουπιὰ βρέθηκε

στο βυθό, λίγο πιό μακριά από τὴ θολούρα, κι ἔμεινε ἀκίνητη. Τὸ λαβράκι θαμπώθηκε, σὰ νὰ τοῦ ἔριξαν στάχτη στὰ μάτια. Γιὰ κάμποση ὥρα κολυμποῦσε στὰ στραβά κι εἶδε κι ἔπαθε νὰ βγῇ ἀπὸ τὴ θολούρα. Κοίταξε δεξιά, ἀριστερά, γύρω, πουθενὰ σουπιά!

— Μοῦ ξέφυγε, εἶπε, μὰ δὲν εἶναι καιρὸς νὰ ψάχνω . . . "Εφαγα ἀρκετά· κι ὅμως πεινῶ ἀκόμη, πρόσθεσε. Καὶ ρίχτηκε σ' ἓνα κοπάδι μαρίδες, πού περνοῦσε μπροστά του σὰ σύννεφο.

Ἡ σουπιὰ σὲ λίγο ἀνέβηκε πάλι ἀπὸ τὸ βυθὸ καὶ σιγὰ σιγὰ τραβήχτηκε στὸ βράχο. Ἐξαφνα βλέπει ἓνα σκουληκάκι, μὰ δὲν ἄργησε νὰ δῇ πὼς ἦταν περασμένο σὲ ἀγκίστρι. Παραμέρισε λίγο καὶ παραφύλαγε. "Ενας χάνος πιάστηκε σ' αὐτό, κι ἐκεῖ πού πῆγε ἡ σουπιὰ νὰ τὸν ἀρπάξῃ, ὁ ψαράς τράβηξε τ' ἀγκίστρι καὶ τῆς ξέφυγε. Πάλι ξανάπесе τὸ ἀγκίστρι καὶ πιάστηκε μιὰ πέρκα. Ὁ ψαράς τὴν πῆρε κι αὐτή. "Όταν ξανάριξε τὸ ἀγκίστρι, πέρασε πολὺς καιρὸς νὰ ξαναπιαστῇ ἄλλο ψάρι κι ὁ ψαράς ἄρχισε νὰ τραγουδᾷ :

○ Χάνος εἶμαι, χάνομαι,
πέρκα εἶμαι, πιάνομαι,
γυλος εἶμαι, σὲ γελῶ
καὶ τὸ δόλωμα χαλῶ. ○

Κι ἀλήθεια, πλησίασε ἓνα ὁμορφο ψαράκι μὲ πράσινα, κόκκινα, κίτρινα καὶ μαῦρα χρώματα. Πλησίασε τὸ σκουληκάκι καὶ τὸ τσιμποῦσε μὲ προφύλαξη λίγο λίγο, ὥσπου ἄφησε γυμνὸ τὸ ἀγκίστρι. Ὁ ψαράς ἔνιωσε τὸ τσίμπημα καὶ τράβηξε τὸ ἀγκίστρι ἀπάνω μὲ ὀρμή. Τὸ ψαράκι ἦταν γυλος κι ἄρχισε νὰ γυρίζῃ χαρούμενο καὶ νὰ τραγουδᾷ :

Γύλος είμαι, σὲ γελῶ
καὶ τὸ δόλωμα χαλῶ.

— Τὸν ψαρὰ τὸν γελᾶς, μὰ ὄχι κι ἐμένα! εἶπε ἡ σουπιὰ.
"Απλῶσε τὰ πλοκάμια της κι ἄρπαξε τὸ παιγνιδιάρικο ψαρά-
κι. Μὲ τὸν ἴδιον τρόπο ἔπιασε δυὸ τρεῖς ἄλλους γύλους, ἓνα
χάνο καὶ μιὰ μικρούλα πέρκα.

Α Τῆς κεντήθηκε πάλι ἡ ὀρεξη καὶ δὲν ἤθελε νὰ γυρίσῃ
στοὺς θαλάμους της. Μὰ τὴν ὥρα ποὺ ἐτοιμαζόταν ν' ἄρπάξῃ ἓνα
μπαρμποῦνι χρυσοκόκκινο, πέρασε ἀπὸ πάνω της μιὰ βάρκα. Α
"Ένας ψαράς, ὀρθός, μὲ τὸ καμάκι στὰ χέρια, κοίταζε προσε-
χτικὰ τὸ βυθό. Τσάκ! ἀκούστηκε, μὰ τὴν ἴδια ὥρα ἡ σου-
πιὰ ἔχυσε ἄλλο μελάνι καὶ γλίτωσε, κι ἔτσι τὸ καμάκι μπή-
χτηκε στὰ χαλίγια. Ἀπὸ τὸν κρότο ταραχτήκε τὸ χταπόδι
μέσα στοὺς θαλάμους του, τὸ εἶδε ὁ ψαράς καί, πρὶν προφτάσῃ
νὰ χύσῃ κι αὐτὸ τὸ μελάνι του, τὸ καμάκωσε καὶ τὸ τράβηξε
ἀπάνω.

— Πάει ὁ ξάδερφος, εἶπε ἡ σουπιὰ καὶ γύρισε στοὺς θαλάμους
της χαρούμενη.

Ἐκεῖ γύρω κατοικοῦσαν κι ἄλλες σουπιές. Ἦταν ἡ ὥρα
ποὺ ἔπρεπε νὰ γυρίσουν ὅλες· μὰ ἔλειπαν οἱ περισσότερες.

— Τί ἔγιναν οἱ ἄλλες; ρώτησε.

— Μὴν τὰ ρωτᾶς, ἀποκρίθηκε μιὰ. Κατὰ τὰ μεσάνυχτα,
χωρὶς νὰ τὸ καταλάβουμε, βρεθήκαμε μέσα στὰ δίχτυα.

— Καὶ πῶς γλιτώσατε;

Α — Μαζὶ μὲ μᾶς μπερδεύτηκε κι ἓνα δελφίνι. Τί κακὸ ἔκαμε
τὸ θηρίο! Ἐφαγε ψάρια, σουπιές καὶ καλαμάρια, κι ἀφοῦ
χόρτασε, ἄρχισε νὰ σκίζῃ τὰ δίχτυα. Ἐτσι βρήκαμε κι ἐμεῖς
καὶρὸ καὶ φύγαμε. Α

— Κι ἀπὸ φατ;

— Ποῦ εἴχαμε νοῦ γιὰ φατ!.. Μὰ ἐδῶ κοντὰ ἦταν κάτι

μικροὶ ἀστακοὶ ἄρματωμένοι. Ἐξαφνα παρουσιάστηκε ἓνα χταπόδι καὶ μεμιᾶς λιγοθύμησαν ὅλοι τους. Χόρτασε καὶ αὐτό, μὰ κι ἐμεῖς πήραμε τὸ μερδικό μας.

Ἄ. Καρκαβίτσας

61. Τ Ο Π Υ Ρ Ο Φ Α Ν Ι

Καίει τὸ πυροφάνι τοῦ ψαῤᾳ
κι οἱ σταλαχτίτες λάμπουν σάν ἀστέρια
καὶ στῆς σπηλιᾶς τὰ διάφανα νερά
φεγγοβολοῦν καντήλια κι ἁγιοκέρια.

Τῆς νυχτερίδας τρίζουν τὰ φτερά
καὶ στίς φωλιές ξυπνοῦν τὰ περιστέρια
καὶ σπαρταροῦν τὰ ψάρια ἀστραφτερά
ἀπ' τὸ καμάκι στοῦ ψαῤᾳ τὰ χέρια. Δ

Α Ο Ἐπάνω, στῆς σπηλιᾶς τὴν κορυφή,
μέσ' ἀπ' τὰ μούσκλια καὶ τὰ πολυτρίχια,
σταλάζει βρύση ἀνώφελη, κρυφή. Ο

Ο Καὶ πέρα, ἀπὸ μιὰ τρύπα σκοτεινή,
στοὺς βράχους ἀκονίζοντας τὰ νύχια,
μιὰ φώκια ἀπαρηγόρητα θρηνεῖ. Α Ο

62. ΓΟΡΓΟΝΑ

ΟΤΑΝ Ο Πετρής, τοῦ καπετάν Μπούρα ὁ γιός, ἀπὸ μικρὸς ἦταν μεγαλωμένος μέσα στὸ καράβι τοῦ πατέρα του. Ἦταν ἓνα ἀγόρι κάπου δεκάξι χρονῶν, ἀλλὰ δυνατό σὰν ἄντρας καὶ ψημένο στὴ δουλειὰ τοῦ καραβιοῦ. Κάθε φορὰ πὺ τὸ καράβι γύριζε ἀπὸ ταξίδι, πάντα κάτι καινούριο εἶχε νὰ διηγηθῇ, κι ὁ φίλος του ὁ Ἀντρέας, ὁ γιός τοῦ καφετζῆ, τὸν ἄκουε μὲ ἀνοιχτὸ στόμα. Τοῦ ἔλεγε καὶ τὶς ἱστορίες, πὺ ἄκουε ἀπὸ τὸν πατέρα του.

Ἀπ' ὅλες τὶς ἱστορίες αὐτὲς πιὸ πολὺ ἄρεσε τοῦ Ἀν-

τρέα ἡ ἱστορία τῆς Γοργόνας κι ὁ Πετρήs τοῦ τὴν ξανά-
λεγε μὲ πολλὴ εὐχαρίστηση.

Ἦταν μιὰ ἀληθινὴ ἱστορία, καθὼς ἔλεγε ὁ Πετρήs, ἀφοῦ
συνέβηκε ἀκόμα καὶ στὸν παππού του. Στὰ μεγάλα ταξίδια,
βλέπεις, λαχαίνει καμιά φορὰ τὰ καράβια νὰ βρίσκωνται ὅλο-
μόναχα μέρες καὶ νύχτες ὀλάκερες, βολοδέρνοντας μέσα στὶς
μακρινὲς θάλασσες. Ἐκεῖ δὲν ὑπάρχει τίποτε ἄλλο ἀπὸ οὐ-
ρανὸς καὶ θάλασσα, θάλασσα καὶ οὐρανός. Βραδιάζει, ξη-
μερώνει καὶ στεριά δὲ φαίνεται. Θαρρεῖ κανένας πὼς τὸ
καράβι ρίξωσε στὴ μέση τοῦ πελάγου καὶ δὲν μετατοπίζεται
μῆδὲ ὀργιά.

Μιὰ φορὰ σὰν κι αὐτὲς ἦταν ποὺ ὁ γερο - Μπούρας,
ὁ παππούς τοῦ Πετρή, εἶδε τὴ Γοργόνα.

— Τὴν εἶδε μὲ τὰ μάτια του; ρώτησε ὁ Ἀντρέας.

— Ἀκοῦς, λέει; Τὴν εἶδε μὲ τὰ μάτια του, τὴν ἄκουσε μὲ
τ' αὐτιά του καὶ τῆς μίλησε, ὅπως μιλοῦμε, καλὴ ὥρα, οἱ
δύο μας, βεβαίωσε ὁ Πετρήs. Ὁ πατέρας μου τὸ ἔχει ἀκου-
στὰ ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν παππού μου. Καὶ νὰ πῶς ἔγινε :

Ὁ παππούς εἶχε ἓνα δικάταρτο καράβι. Ταξίδευε ἐκεί-
νη τὴ χρονιά κατὰ τὴ Μπαρμπαριά. Ἦταν καλοκαίρι, φεγ-
γαράδα, κι ὁ παππούς ξαγρυπνοῦσε στὸ τιμόνι, τὰ μάτια του
τέσσερα, νὰ μὴν ξεδρομίση τὸ καράβι ἀπὸ τὸ δρόμο του.

Ἐξαφνα, ἐκειδὰ πίσω ἀπὸ τὴν πρύμη, ἀκούγεται με-
γάλῃ φασαρία, χτύπος μέσα στὰ νερά. Σὰ νὰ ἦταν κανένα
θεριόφαρο κι ἔδερνε τὰ νερά μὲ τὴν οὐρά του. Κάνει νὰ γυ-
ρίση κιόλας τὸ τιμόνι ὁ παππούς, αὐτὸ τίποτε. Καρφωμένο
στὸν τόπο. Μῆτε δεξιὰ στρίβει μῆτε ἀριστερά! Γυρίζει τὰ
μάτια του πίσω καὶ τί νὰ δῇ ! Μιὰ γυναίκα στέκεται πίσω
ἀπὸ τὸ καράβι, ὀρθία μέσα στὴ θάλασσα. Εἶναι θεόρατη,
βαστιέται μὲ τὰ χέρια της ἀπὸ τὸ τιμόνι κι ἀπὸ τὴν κου-
παστή. Τὸ κορμί της ὡς τὴ μέση εἶναι γυναίκειο κι ἀπὸ

τῇ μέσῃ καὶ κάτω θεριόψαρο, ὅλο λέπια. Ἡ οὐρά της δέρνει τῇ θάλασσᾳ σὰν τὴν ἔλικα τοῦ βαποριοῦ. Ἰδία, ὅπως εἶναι ἡ φηγούρα στὴν πλώρη κάποιων καραβιῶν, μόνο ποὺ εἶναι σκαλισμένη στὸ ξύλο. Αὕτῃ εἶναι θεόρατῃ, ὀλοζώντανῃ. Τὰ μάτια της ἀστράφτουν μέσα στὴ νύχτα, τὰ μαλλιά της εἶναι πλεγμένα μὲ τὰ φύκια.

Ἀ Ὁ παππούς μου τὴν εἶδε καὶ κόπηκε ἡ ἀναπνοή του. Μονομιᾶς τὴ γνώρισε ὥστόσο. Γιατὶ ὅλοι οἱ θαλασσινοὶ τὴν ἔχουν ἀκουστά. Ἔκαμε λοιπὸν τὸ σταυρό του καὶ περίμενε. Δ

Ἡ Γοργόνα τοῦ μίλησε τότε καὶ τοῦ εἶπε :

— Ζῆ ὁ βασιλιάς Ἀλέξανδρος ;

Ἡ φωνή της ἦταν γλυκιὰ καὶ παραπονεμένη.

Ὁ παππούς μου, ποὺ ἤξερε τίς συνήθειες τοῦ στοιχειοῦ, τῆς λέει μονομιᾶς :

— Ζῆ καὶ βασιλεύει, κυρά μου !

Αὐτὸ ἦταν. Μόλις εἶπε τὸ λόγο του, ἡ Γοργόνα χαμογέλασε, ἄφησε τὸ καράβι καὶ βούλιαξε ἀγάλι ἀγάλι μέσα στὸ πέλαγος. Γιατὶ ὁ παππούς μου ἤξερε τὸ λόγο ποὺ τοῦ γύρευε τὸ στοιχειὸ τῆς θάλασσας. Αὕτῃ, νὰ καταλάβῃς, εἶναι ἀδερφή τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου. Γυρίζει λοιπὸν τίς θάλασσες καὶ ρωτᾷ τοὺς καραβοκύρηδες καὶ τοὺς καπεταναίους κι ἀλίμονό τους, ἂν δὲν ξέρουν τί νὰ τῆς ἀπαντήσουν.

Ἔτσι δὲν τὴν ἔπαθε ἓνας καινούριος καπετάνιος Πειραιώτης; Δὲν ἤξερε πιά, ἤθελε νὰ κάνῃ τὸν ἔξυπνο, δὲν ξέρω.

— Ζῆ ὁ βασιλιάς Ἀλέξανδρος ; τὸν ρωτᾷ ἡ Γοργόνα.

Κι αὐτὸς τῆς λέει :

— Τώρα πιά ὁ βασιλιάς Ἀλέξανδρος ! Αὐτός, κυρά μου, πέθανε στὴ Βαβυλώνα ἐδῶ καὶ δυὸ χιλιάδες χρόνια !

Δὲν ἀπόσωσε τὸ λόγο του κι ἡ Γοργόνα τοῦ τσάκισε

τὸ καράβι ἀνάμεσα στὰ δυὸ δάχτυλα, ἔτσι δά, ὅπως τσακίζομε ἓνα καρύδι.

— ὦ, Πιτρή! λέει μὲ ἀστραφτερὰ μάτια ὁ γιὸς τοῦ καφετζῆ. Πές μου, εἶναι ἀλήθεια αὐτά;

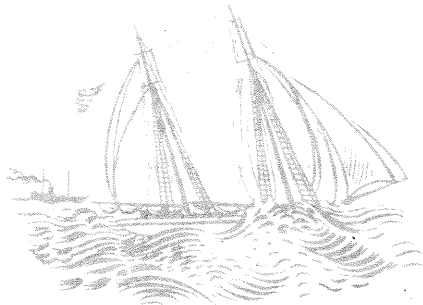
— Ποιὰ αὐτά;

— Νά, γιὰ τὴ Γοργόνα. Ὁ πατέρας σου τὸ ἔχει γιὰ σίγουρο;

— Καὶ βέβαια, Ἀντρέα, τὸ ἔχει γιὰ σίγουρο. Ὁ παππούς μου τὴν εἶδε τὴ Γοργόνα καὶ τῆς μίλησε. Ὁ βασιλιάς Ἀλέξανδρος ζῇ καὶ θὰ ζῇ αἰώνια. Νά, ἐδῶ μέσα στὴν καρδιά μας. Χάθηκε τὸ βασίλειό του στὶς στεριές. Δὲν πειράζει. Τὸ βαστοῦμε στὶς θάλασσες. Ἀντρέα! Ἀντρέα! Ὅλες οἱ θάλασσες τοῦ κόσμου εἶναι Ἑλλάδα! Ὅλα τὰ κύματα ξέρουν τὶς ἐλληνικὲς καρένες! Ὅπου νὰ ταξιδέψῃς, θ' ἀνταμώσῃς τὴν ἐλληνικὴ σημαία ν' ἀγεροχτυπιέται πάνω στὰ ψηλὰ ἄρμπουρα.

« Ὁ Ἀργοναύτης »

Στράτης Μυριβήλης (Διασκευὴ)

63. ΚΡΙΜΑ ΝΑ ΧΑΘΗ Η ΜΑΥΡΟΜΑΤΑ

Γείτονά του δὲν ἄφηνε ἀπείραχτο ὁ Ἀντώνης ὁ Κατσιβούλης. "Ὅλο καὶ φιλονικοῦσε γιὰ τὰ σύνορα τῆς σταφίδας του. "Αν δὲν παραβλέπαν οἱ ἄλλοι νὰ τοὺς παίρνη κάθε χρόνο καὶ κάμποσο τόπο, ἔπρεπε νὰ περιμένουν δικαστήρια καὶ κάθε εἶδος ἀναποδιά. Μὰ περισσότερο εἶχε στενοχωρέσει τὸ Γιώργη τὸ Χριστοδουλιᾶ. "Ἐνα χαντάκι χῶριζε τὶς σταφίδες τους, τ' ἁλώνια τους καὶ τὰ σπίτια τους.

▷ Κάποιον Αὐγούστο ὁ Κατσιβούλης κι ὁ Χριστοδουλιᾶς εἶχαν μαζέψει στὴν ἀποθήκη τὸ πρῶτο χέρι· μὰ ἡ περισσότερη σταφίδα ἦταν στ' ἁλώνια. ▷

"Ἐνα μαυραδάκι φάνηκε στὸν οὐρανό. Ὁ Κατσιβούλης μὲ τὴ γυναῖκα του καὶ τὴ μεγαλύτερή του κόρη ἔλειπαν στὴν πόλη. Τὴ σταφίδα τὴν πρόσεχε τὸ μικρό τους ἀγόρι, ὁ Νάσος, ὡς δέκα χρονῶν. Τὸν εἶχαν ἀφήσει ἐκεῖ γιὰ τὰ μάτια, γιὰτὶ κι ἀφύλαχτη νὰ ἦταν, κανένας δὲν τὴν πείραζε.

— Δὲ μ' ἄρέσει τὸ σημάδι, εἶπε στοὺς δικούς του ὁ Χριστοδουλιᾶς. Γρήγορα νὰ μαζέψουμε τὴ μαυρομάτα, νὰ μὴν ἔχουμε τὰ ἴδια τὰ περσινά.

Πέρυσι ἔτυχε κι αὐτὸς νὰ λείπη. Ἦταν ἡ γυναῖκα του, μὰ σὲ μιὰ δυνατὴ κι ἄξαφνη μπόρα ποὺ ἦρθε, λίγη σταφίδα πρόφτασε νὰ μαζέψῃ. Ὁ Κατσιβούλης μπορούσε νὰ βοηθήσῃ, μὰ δὲν τὸ ἔκαμε. Ἀπάνω ἀπὸ τὸν ἐξώστη καθόταν κι ἔβλεπε μὲ χαρὰ πῶς ἔπαιρνε τὸ νερὸ τὴν ξένη περιουσία.

Τώρα ὁ Χριστοδουλιᾶς μὲ τοὺς δικούς του δούλευαν γρήγορα κι εἶχαν μαζεμένη τὴν περισσότερη σταφίδα. Ἀρχισαν νὰ πέφτουν οἱ πρῶτες ἀριές σταλαματιές. Ὁ Νάσος τοῦ Κατσιβούλη ἔβαλε τὶς φωνές. Καταλάβαινε τὸ καχὸ ποὺ θὰ τοὺς ἔβρισκε, μὰ καταλάβαινε καὶ τὴν ἀδυναμία του.

—“Ε, θὰ κλάψης κι ἐσύ, ὅπως κι ἐμεῖς κλάψαμε πέρσι, εἶπε τὸ ἀγόρι τοῦ Χριστοδουλιᾶ.

— Κάνε τὴ δουλειά σου καὶ τέτοια λόγια δὲ μ’ ἀρέσουν. Τ’ ἀκοῦς; . . . Νὰ μὴ σ’ ἀκούσω νὰ τὸ ξαναπῆς! εἶπε αὐστηρὰ ὁ Χριστοδουλιάς. Δὲν ἤθελε τὸ κακὸ κανενός, μὰ καὶ δὲν εἶχε σκοπὸ νὰ μαζέψῃ τὴ σταφίδα τοῦ Κατσιβούλη. Αὐτὸ δὰ ἔλειπε! . . .

Ἐπειτα ὁμοῦς συλλογίστηκε : Καὶ τί φταίει τὸ μικρὸ νὰ πεινᾷ ὅλο τὸ χρόνο; Κι ἔπειτα ἔχει νὰ παντρέψῃ καὶ τὴν κόρη του καὶ τὴν προίκα θὰ τὴ δώσῃ ἀπὸ τούτῃ τὴ σταφίδα... Θὰ πῆς, κι ἐγὼ φτωχὸς ἤμουν κι εἶχα νὰ παντρέψω, κι ἐγὼ εἶχα μικρὰ καὶ πείνασαν. Τὰ σκέφτηκε ἐκεῖνος; Γιατί νὰ με σκοτίζουν ἐμένα τώρα;

Ἡ σταφίδα του στὸ μεταξὺ ἦταν ἀσφαλισμένη· τώρα μποροῦσε νὰ πάῃ σπιτάκι του. Δυνατὸς ἀέρας σήκωσε σύννεφο τὴ σκόνῃ κι ὕστερα οἱ σταλαματιεῖς ἄρχισαν νὰ πέφτουν πιὸ πυκνά. Μιὰ ἀστραπὴ θάμπωσε τὰ μάτια τους κι ἀκολούθησε βρόντῃ, πού ἔσεισε τὴ γῆ.

— Κρίμα νὰ χαθῇ ἡ μαυρομάτα! συλλογίστηκε. Πέρασαν ἀπὸ τὸ νοῦ τὰ ἔξοδα καὶ τὰ βάσανα πού περνοῦν, ὥσπου ν’ ἀποθηκέψουν τὴ σταφίδα καὶ νὰ τὴν πουλήσουν. Κλάδεμα, σκάψιμο, ξανασκάψιμο, βλαστολόγημα, κορφολόγημα, χιράκωμα, θειάφισμα καὶ ράντισμα μὲ γαλαζόπετρα. Ἐπειτα τὸ καρδιοχτύπι νὰ τρυγηθῇ ἡ σταφίδα, ν’ ἀπλωθῇ στὸ ἀλώνι, νὰ ξεραθῇ, νὰ μαζευτῇ, νὰ τὴ βάλουν στὰ σακιά καὶ . . . νὰ ῥθῃ κι ὁ ἔμπορος.

— Ἀμαρτία νὰ χαθῇ ἡ μαυρομάτα! εἶπε πάλι ὁ Χριστοδουλιάς. Στάθηκε μιὰ στιγμὴ συλλογισμένος κι ἔπειτα φώναξε :

— Ἐμπρός, παιδιά, ἐλᾶτε νὰ μαζέψουμε καὶ τοῦ γείτονα τὴ σταφίδα.

Κάτι θέλησαν νὰ μурμουρίσουν μερικοί, μὰ μὲ μιὰ ματιὰ ὁ Χριστοδουλιὰς τοὺς ἔδωσε νὰ καταλάβουν πῶς ἔπρεπε νὰ τρέξουν, σὰ νὰ ἦταν δική τους καὶ καλύτερα ἀκόμη. Δὲ δίστασαν περισσότερο καὶ ρίχτηκαν πρόθυμα στὴ δουλειά.

Τὴν ὥρα ποὺ πλάκωσε ἡ δυνατὴ βροχὴ καὶ αὐλάκωναν τὸν οὐρανὸ οἱ ἄστραπές καὶ ξεκούφαιναν οἱ βροντές, δὲν ἦταν οὔτε σπυρὶ σταφίδα στ' ἁλώνι. Τὴν ἴδια ὥρα φάνηκε ἀπᾶνω στὸ ἄλογό του τρεχάτος καὶ ὁ Κατσιβούλης. Ἔσταζαν καὶ οἱ δυὸ ἀπὸ τὸ νερὸ καὶ τὸν ἰδρώτα. Καθὼς εἶδε ἀπὸ μακριὰ τὸ ἁλώνι ἄδειο, ἔβαλε τίς φωνές. Ὅταν ὅμως πλησίασε καὶ εἶδε τὸ Χριστοδουλιὰ, τοῦ κόπηκε ἡ ἀναπνοή.

— Ἐσὺ νὰ μοῦ κάμης αὐτὸ τὸ καλό!

— Γιατί ὄχι; Γείτονες εἵμαστε, εἶπε μὲ γέλια ὁ Χριστοδουλιὰς. « Πρῶτα θὰ δῇ κανεὶς τὸ γείτονά του καὶ ὕστερα τὸν ἥλιο ».

Νώντας Ἐλατος

64. ΘΕΛΩ ΝΑ ΧΤΙΣΩ ΕΝΑ ΣΠΙΤΑΚΙ

Θέλω νὰ χτίσω ἓνα σπιτάκι
 στὴ μοναξιά καὶ στὴ σιωπῇ·
 ξέρω μιὰ πράσινη ραχοῦλα
 — δὲ θὰ τὸ χτίσω κεῖ.

Ξέρω στὴ χώρα τὴ μεγάλη,
 τὸν πλούσιο δρόμο τὸν πλατὺ
 μὲ τὰ παλάτια καὶ τοὺς κήπους
 — δὲ θὰ τὸ χτίσω κεῖ.

Ξέρω τὸ πρόσχαρο ἀκρογιάλι,
 ὅλο τὸ κύμα τὸ φιλεῖ,
 κρινόσπαρτη εἶναι ἡ ἀμμουδιά του
 — δὲ θὰ τὸ χτίσω κεῖ.

Ἀτέλειωτη τραβάει μιὰ στράτα,
 σκίζει μιὰ χέρσα ἀπλοχωριά,
 σκληρὰ τὴ δέρνει τὸ ἀγριοκαίρι
 κι ὁ ἥλιος τὴ χτυπᾷ.

Μιὰ στράτα χιλιοπατημένη,
 τὸν καβαλάρη νηστικό,
 τὸν πεζοπόρο διψασμένο
 θάφτει στὸν κουρνιαχτό.

Ἐκεῖ τὸ σπίτι μου θὰ χτίσω
 μὲ μιὰ βρυσούλα στὴν αὐλή,
 πάντα ἡ γωνιά του νὰ καπνίζη
 κι ἡ θύρα του ἀνοιχτή.

Κωστής Παλαμᾶς

65. ΕΙΔΕΣ ΑΣΠΡΟ ΚΟΡΑΚΑ;

Ὁ Κάβουρας κληρονόμησε ἀπὸ τὸν πατέρα του ἀμπέλια καὶ χωράφια, ἐλιές καὶ περιβόλια. Ὁ Προκόπης δὲν κληρονόμησε τίποτα· ἀκόμα καὶ τὸ καλύβι ποὺ τοῦ ἄφησε ὁ πατέρας του ἦταν χρεωμένο. Μὰ τὸ ξεχρέωσε, τὸ γκρέμισε καὶ τὸ ἔχτισε σπίτι. Ἀμπέλια δὲν εἶχε κι ἀμπέλια φύτεψε· χωράφια ἀγόρασε· ἀγόρασε κι ἐλιές, τὶς ξανάνιωσε, φύτεψε κι ἄλλες καὶ τοὺς ξερότοπους, ποὺ εἶχε ἀπὸ τὸν πατέρα του, τοὺς ἔκαμε περιβόλια πολὺκαρπα. Ὁ Προκόπης πρόκοβε κι ὁ Κάβουρας, λὲς καὶ τὸ εἶχε τ' ὄνομά του, πήγαινε στραβὰ σὰν τὸν κάβουρα.

○ — « Στραβὰ πηγαίνεις, κάβουρα, νὰ ἰδῶ τὴν καταντιὰ σου », ἔλεγαν κουνώντας τὸ κεφάλι οἱ νοικοκυραῖοι τοῦ τόπου. ○

Γέρασαν τ' ἀμπέλια του, ἔπιασαν ἀγριάδα τὰ χωράφια του, γέμισαν ξεράδια οἱ ἐλιές του κι ἀρρώστησαν τὰ δέντρα στὰ περιβόλια του.

— Νὰ πῆς πὼς δὲ σκάβω καὶ δὲν κλαδεύω καὶ δὲ βλαστολογῶ τ' ἀμπέλια μου, πὼς δὲν ὀργώνω τὰ χωράφια μου καὶ δὲν καλλιεργῶ τὰ περιβόλια μου; Γιατί, παιδιά, δὲ θέλει ἡ γῆ νὰ μοῦ δώσῃ καρπούς; Ἔτσι παραπονιόταν στοὺς πατριῶτες του ὁ Κάβουρας.

Ἐκεῖνοι τοῦ ἔλεγαν τὴν ἀλήθεια :

— Δὲν κάνεις ὅ,τι πρέπει, δὲν τὸ κάνεις!

Μὰ ποῦ νὰ τοὺς ἀκούσῃ!

— Τό 'χει ἡ μοίρα μου, ἔλεγε σταυρώνοντας τὰ χέρια.

"Ἐτσι, ἀπὸ μεγάλο νοικοκύρη πού τὸν ἄφησε ὁ πατέρας του, σὲ λίγα χρόνια ἄρχισαν νὰ τὸν παίρνουν καὶ τὰ χρῆματα μπροστά. "Ἐτριβαν ἀπὸ χαρὰ τὰ χέρια τοὺς οἱ δανειστὲς του.

— Μὲ τὸν καιρὸ θὰ πάρουμε ἐμεῖς τὰ κτήματα καὶ νὰ δῆς πῶς θ' ἀναγκάσουμε τὴ γῆ νὰ μᾶς δώσῃ ὅ,τι θέλουμε.

Μιὰ Κυριακὴ, ὕστερ' ἀπὸ τὴ λειτουργία, ὁ Κάβουρας ἔπινε τὸν καφέ του μαζὶ μὲ τὸν Προκόπη. "Ἦταν ἄνοιξη, ἐποχὴ πού ρίχνουν τὴν ὄψιμη σπορά, καλαμπόκια καὶ φασόλια.

— "Ἐσὺ δὲν εἶχες κι ἀπόχτησες, εἶπε ὁ Κάβουρας μελαγχολικὸς στὸν Προκόπη. "Εγὼ βρῆκα καὶ θὰ τὰ χάσω. Δὲ μοῦ λές καὶ σὺ καμιὰ συμβουλή, Προκόπη;

— Νὰ σοῦ πῶ, φίλε μου. Μὰ καθὼς ξέρεις, τὰ ἔχω λίγα τὰ λόγια μου. "Αν πῶ κάτι, πρέπει καὶ νὰ τὸ κάμῃς.

— Πές μου καὶ θὰ σ' ἀκούσω.

— Δὲ μοῦ λές, εἶδες στὴ ζωὴ σου ἄσπρο κόρακα;

— "Ἀστειεύεσαι;

— Πές μου, εἶδες ἄσπρο κόρακα;

— "Οχι· ἔμαθα στὸ σχολεῖο πῶς τὰ κοράκια, ἅμα βγοῦν ἀπὸ τ' αὐγὸ, βγάζουν ἄσπρα πούπουλα, μὰ στίς πενήντα μέρες μαυρίζουν. "Ἀμα θέλουμε νὰ ποῦμε γιὰ κάτι πού δὲ γίνεται, λέμε : ὅταν ἀσπρίσῃ ὁ κόρακας.

— Ναί, εἶπε ὁ Προκόπης, γιατί ποτὲ δὲν ἀσπρίζει. Μὰ εἶναι κι ἄσπρος κόρακας, κι αὐτὸς εἶναι πού σοῦ χάλασε τὰ κτήματα. Τρυπᾷ τὰ δέντρα σου καὶ ξεραίνονται· βόσκει στ' ἀμπέλια σου καὶ στὰ χωράφια σου καὶ δὲν κάνουν προκοπή.

— Λές; ρωτᾷ συλλογισμένος ὁ Κάβουρας. Μὰ πῶς δὲν τὸν ξέρει ὁ κόσμος!

— "Οχι ὁ κόσμος, ἐσὺ θέλεις νὰ πῇς. Γιατὶ κάθε τόσο ἔρ-

χεται ένας ἢ δυό. Τοὺς κυνηγοῦν ὅλα τὰ ζῶα, γι' αὐτὸ κρύβονται. Γιὰ νὰ δῆς τὸν ἄσπρο κόρακα πρέπει νὰ σηκωθῆς πρωί, τὰ χαράματα καὶ νὰ γυρίσης τὸν κάμπο καὶ τὰ βουνὰ καὶ τ' ἀκρογιαλίας καὶ κάπου θὰ τὸν πετύχης. Νὰ κοιτάζης ποῦ θὰ πάη νὰ καθίση, γιὰ νὰ βρῆς τὴ φωλιά του. Τὴν ἔχει στρωμένη μὲ κάποιο βοτάνι θαυματουργό. Ἄν πάρης ἀπ' αὐτὸ καὶ βάλῃς λίγο στὸ κάθε σου κτῆμα, ἔγινε ἡ δουλειά σου. Νὰ δῆς τότε πῶς θὰ ξαναγεμίσουν τὰ βαρέλια σου κρασί καὶ λάδι. Καὶ γιατί; θὰ πῆς. Γιατὶ τότε δὲ θὰ ξεκολλοῦν ἀπὸ τὰ κτήματά σου τὰ Γοργόνια.

— Τί εἶναι πάλι αὐτά;

— Ἄκουσε, εἶπε ὁ Προκόπης. Τὰ Γοργόνια εἶναι ὁμορφα ἀγόρια, ποὺ μένουν πάντα στὰ χωράφια, στ' ἀμπέλια καὶ στὰ καλλιεργημένα κτήματα. Ἀγαποῦν πολὺ τὴ δουλειὰ καὶ πολλοὶ τὰ εἶδαν νὰ σκάβουν, νὰ ὀργώνουν, νὰ σκαλίζουν, νὰ ποτίζουν καὶ νὰ κάνουν μὲ προθυμία ὅλες τὶς δουλειές στὰ κτήματα. Γι' αὐτὸ λένε γιὰ κεῖνον ποὺ εἶναι γρήγορος καὶ δουλεутῆς πῶς δουλεύει σὰ Γοργόνι.

— Δύσκολο νὰ σηκωθῶ πρωί, μὰ θὰ προσπαθῶ.

— Ὅπως θέλεις, λέει ὁ Προκόπης.

Τὴ Δευτέρα, κατὰ τὰ χαράματα, ξύπνησε ὁ Κάβουρας. Ἡ ὑπηρέτριά του κοιμόταν καὶ τὴν ξύπνησε, γιὰ νὰ τοῦ φτιάσῃ καφέ. Ἐπειτα βγῆκε. Πέρασε πρῶτα ἀπὸ τὸ περιβόλι του, ποὺ εἶχε στὴν ἀκρογιαλιά. Εἶδε τὸν περιβολάρη του νὰ φορτώνῃ σ' ἓνα καίκι πολλὰ κοφίνια γεμάτα πορτοκάλια καὶ λεμόνια.

— Μπά! λέει. Τόσο πρωί; Ἐμεῖς συμφωνήσαμε τὸ μεσημέρι!

Κοιτάζει καλύτερα. Δὲν ἦταν τὸ καίκι ποὺ εἶχε συμφωνήσει. Θὰ πῆ λοιπὸν πῶς ὁ περιβολάρης του τὸν ἔκλεβε.

Προχώρησε στὶς ἐλιές του. Κοιτάζει γιὰ κοπριά, πουθε-

νὰ κοπριά! Κι ὅμως, χτὲς τὸ ἀπόγεμα φόρτωσε δυὸ ἀμάξια, τὰ πλήρωσε, κι ὁ ἀμαξᾶς τὸν βεβαίωσε πὼς τὰ ξεφόρτωσε στὶς ἐλιές. Λοιπόν, τοῦ εἶπε ψέματα. Ἡ τὴν πούλησε ἢ τὴν ἔριξε στὸ δικό του.

Δυὸ παράξενα ὥς τώρα, κι ἄς μὴν εἶδα τὸν ἄσπρο κόρακα! συλλογίστηκε ὁ Κάβουρας.

Ὅστερα προχώρησε στὰ χωράφια του. Ὁ ἥλιος εἶχε σηκωθῇ δυὸ ὀργιές κι ἀκόμη νὰ ῥθοῦν οἱ ζευγολάτες! Κι ἐκεῖνοι τοῦ ἔλεγαν πὼς ἔπιαναν δουλειὰ πρὶν νὰ φέξῃ. Κοιτάζει τὰ ὀργώματα, δὲν ἦταν βαθιά. Μπῆκε σὲ ὑποψία.

— Ἀς περάσω κι ἀπὸ τ' ἀμπέλια μου, λέει, νὰ ἰδῶ μὴν κάνουν τὰ ἴδια κι οἱ σκαφτιάδες. Καὶ πλήρωσα τόσα μεροδούλια!.... Πάει, βλέπει τ' ἀμπέλι του, κι ἐκεῖ ἄλλες ἀναποδιές. Σὰ νὰ τὰ εἶχαν σγαρλίσει μὲ τὰ πόδια τους κότες κι ὄχι δουλευτάδες μὲ τίς ἀξίνες τους.

Εἶχε προχωρήσει ἡ μέρα ἀρκετὰ κι ἀπελπίστηκε πὼς θὰ δῇ τὸν ἄσπρο κόρακα. Ἀφοῦ ὅμως βγῆκε στὴν ἐξοχή, ἀποφάσισε νὰ καθίσῃ μὲ τοὺς ἐργάτες του. Πῆγε καὶ στάθηκε ἀπὸ πάνω τους. Φυσικά, οἱ ἐργάτες δούλεψαν περισσότερο καὶ καλύτερα ἐκείνη τὴν ἡμέρα.

Βγῆκε κι ἄλλες φορές νὰ δῇ τὸν ἄσπρο κόρακα. Βέβαια, τὸ πουλὶ δὲν τὸ ἔβλεπε, ἐπιστατοῦσε ὅμως σὲ ὅλες του τίς δουλειές. Κι οἱ δουλειές του ἄρχισαν νὰ καλυτερεύουν.

Τὸ φθινόπωρο ἀπάντησε μιὰ μέρα τὸν Προκόπη.

— Ἐ, πὼς πᾶμε; Τὸν εἶδες τὸν ἄσπρο κόρακα; τὸν ρώτησε ἐκεῖνος μὲ χαμόγελο.

Α — Τὸν εἶδα καὶ τὰ Γοργόνια δουλεύουν, εἶπε ὁ Κάβουρας. Ὁ Θεὸς νὰ σοῦ τὸ πληρώσῃ τὸ καλὸ ποῦ μοῦ ἔκαμες. Τώρα νιώθω καὶ τὰ λόγια τοῦ μακαρίτη τοῦ πατέρα μου, πὼς « τὸ μάτι τοῦ νοικοκύρη κάνει τὸ χωράφι καὶ προκόβει ».

66. ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΩΝ ΠΟΥΛΙΩΝ

Τραγούδι καὶ ταξίδι
 ἔγνοια μας καὶ χαρά μας.
 Πλούτη μας καὶ στολίδι
 τὰ σπαθωτὰ φτερά μας.

Κάθε κλαδὶ καὶ στέκι,
 κάθε δεντρὶ λημέρι.
 Ὅλοχρονὶς γυρνᾶμε
 σ' ὅλα τῆς γῆς τὰ μέρη.

Εἴμαστε γλεντοκόποι,
 εἴμαστε ταχυδρόμοι.
 Για μᾶς ὅλες τὶς ὥρες
 δλάνοιχτ' εἶναι οἱ δρόμοι.

N. Κανάκης

67. Η ΩΡΑΙΟΤΕΡΗ ΦΟΡΕΣΙΑ

1. Ὁ Κώστας ἦταν δώδεκα χρονῶν παιδὶ κι ἀγαποῦσε πολὺ τοὺς γονεῖς του, τὰ γράμματα καὶ κάτι ἄλλο ἀκόμα, τὸ κολύμπι.

Ὡ, πῶς τ' ἀγαποῦσε τὸ κολύμπι! . . .

Ἡ μεγαλύτερη εὐτυχία του ἦταν νὰ σχίξῃ τὴ θάλασσα σὰ βαρκούλα, ἀφήνοντας πίσω του ἓνα ὑγρὸ αὐλάκι ἢ νὰ ταλαντεύεται γλυκὰ γλυκὰ στὸ γαλαζοπράσινο νερό.

Τοῦ ἄρεσε νὰ παίξῃ σὰν ψάρι μέσα στὸ ἥσυχο κύμα, νὰ γλιστρᾷ σὰ δελφίνι, νὰ κάνῃ μακροβουτία, νὰ βλέπῃ θαμπὰ τὰ φύκια στὸ βυθὸ τῆς θάλασσας.

Δὲ φοβόταν τὰ κύματα. Ἡ θάλασσα τὸν εἶχε κάμει γεν-

ναῖο. Προχωροῦσε χωρίς φόβο ἐπάνω τους καὶ μαζεύοντας δύναμη τὰ πηδοῦσε, χωρίς νὰ σπάζουν στὸ πρόσωπό του καὶ νὰ σκεπάζη ὁ ἀφρὸς τὸ κεφάλι του. Καὶ πότε τὸν ἀνέβαζαν ψηλά, πότε τὸν κατέβαζαν χαμηλά.

Τὴν ἀγαποῦσε τὴ θάλασσα πολὺ ὁ Κώστας. Τὸν νανούριζε μὲ τὸν ἥσυχο φλοῦσβο της, τοῦ ἔδινε θάρρος μὲ τὸ θυμὸ της καὶ τὸν ἔκανε ν' ἀγαπᾷ τὸν κίνδυνο. Καὶ τί δροσερὸ πού ἦταν τὸ ἀεράκι της καὶ τί ὥραϊα μοσκοβολοῦσαν τὰ φύκια της, πού ἔμοιαζαν μὲ πράσινα κεντήματα!

2. Μιὰ Κυριακὴ ὁ Κώστας εἶχε κατεβῆ πάλι στὴν ἀκρογιαλιά. Φυσοῦσε ἓνας πενταδρόσερος μπάτης. Τί ὥραία μέρα γιὰ κολύμπι!

Μὰ δὲν μποροῦσε νὰ κολυμπήσῃ σήμερα. Τὸν ἐμπόδιζε ἡ κάτασπρη, κομπή, λινὴ φορεσιά του. Ὁ Κώστας τὴ φοροῦσε μὲ μεγάλο καμάρι. Πῶς μποροῦσε λοιπὸν τὴν ὁλοκάθαρη φορεσιά του νὰ τὴν ἀφήσῃ στὴν ἀκρογιαλιά, ἐπάνω στὰ χαλίκια, κι αὐτὸς νὰ γυρίζῃ στὴ θάλασσα;

—Ὅχι, σκέφτηκε. Δὲ θὰ κολυμπήσω σήμερα.

Διάλεξε τὰ πιὸ καθαρὰ πετραδάκια τῆς ἀκρογιαλιᾶς καὶ κάθισε ἐκεῖ μὲ προσοχή. Καὶ παρατηροῦσε ἓνα παιδί, πού κολυμποῦσε πιὸ πέρα, καὶ τ' ἀραγμένα καίκια στ' ὁμορφολιμανάκι τῆς πατρίδας του.

Ξαφνικὰ ἀκούει πολλὲς φωνὲς ἐκεῖ κοντά :

—Ὁ Ἀντώνης τῆς Μήτηρτρινας πνίγεται!...

Ἐκεῖ μπροστά του, ἀρκετὰ βαθιά, ὁ Κώστας βλέπει δυὸ χέρια νὰ χτυποῦν δυνατὰ τὴ θάλασσα κι ἓνα κεφάλι νὰ βουλιάζῃ, νὰ χάνεται κάτω ἀπὸ τὸ νερό. Ἦταν τὸ παιδί πού κολυμποῦσε. Τὸ δυστυχισμένο εἶχε προχωρήσει πολὺ βαθιά, δὲν ἤξερε καλὸ κολύμπι, ἀπόκαμε στὸ δρόμο καὶ πάλευε μὲ τὰ κύματα. Μερικὰ παιδιὰ τὸ εἶχαν δεῖ κι ἔβαλαν τίς φωνές.

Ὁ Κώστας τινάζεται ἐπάνω. Κοιτάζει τριγύρω. Κανένα ἄλλο παιδί δὲν ἦταν κοντά του, καμιὰ βάρκα δὲν περναῖ.

Α Σὲ λίγο φαίνεται πάλι τὸ κεφάλι τοῦ παιδιοῦ καὶ τὰ χέρια του νὰ χτυποῦν ἀπελπισμένα τὴ θάλασσα, σὰ νὰ θέλουν νὰ κρατηθοῦν ἀπὸ τὸ νερό, μὰ αὐτὸ δὲν πιάνεται, δὲν κρατιέται, καὶ τὸ παιδί βουλιάζει. . . .

Πιὸ πέρα δυὸ ναῦτες σπρώχνουν στὴ θάλασσα μιὰ βάρκα, τραβηγμένη στὴ στεριά, κι ἓνας ἄλλος τρέχει νὰ πάρῃ τὰ κουπιὰ ἀπὸ ἓνα μαγαζί. Ἀλλὰ θὰ προφτάσουν; Ἀπὸ τὴν ἀκρογιαλιά ἀκούονται σπαραχτικὲς φωνές :

— Πνίγεται, πνίγεται! Πάει, χάθηκε!

3. Ἡ καρδιά τοῦ Κώστα χτυπᾷ δυνατά. Βλέπει πὼς ἡ βάρκα δὲ θὰ προφτάσῃ. Καὶ πῆρε τὴν ἀπόφασή του. Τραβᾷ βιαστικὰ τὸ σακάκι του, τὸ πετᾷ πέρα καὶ ρίχνεται στὴ θάλασσα.

Ο Σὰ θαλασσοπούλι σκίζει τὴ θάλασσα. Οὔτε νιώθει νὰ τὸν βαραίνουν τὰ ροῦχα ποὺ φορεῖ.

Α "Ὀλος ὁ κόσμος, ποὺ μαζεύτηκε στὴν ἀκρογιαλιά, βάζει τὶς φωνές. "Ὀλοι φοβοῦνται, μήπως ἀντὶ γιὰ ἓνα παιδί, πνιγοῦν δυό. Καὶ περιμένουν μὲ ἀγωνία τὸ ἀποτέλεσμα.

Ὁ Κώστας ἔχει πλησιάσει. Τώρα πρόσεχε νὰ δῇ ποῦ θὰ ξαναφαινόταν τὸ κεφάλι τοῦ παιδιοῦ καὶ μόλις τὸ εἶδε, τὸ ἀρπάζει μὲ δύναμη καὶ τὸ κρατεῖ ἔξω ἀπὸ τὸ νερό. Εἶχε διαβάσει πὼς πρέπει νὰ καταπιανόμαστε, γιὰ νὰ σώσουμε ἓναν ποὺ πνίγεται. Πρόσεχε λοιπὸν νὰ μὴν ἀφήσῃ τὸ παιδί, ποὺ παράδερνε, νὰ τὸν ἀγκαλιάσῃ, γιατί ἔτσι ἦταν κίνδυνος νὰ πνιγοῦν κι οἱ δυό. Μὲ τὸ ἓνα χέρι τὸν σπρώχνει στὴν ἀκρογιαλιά καὶ μὲ τὸ ἄλλο κολυμπᾷ. Σὰν ἔφτασε στὰ ρηχὰ νερά ὁ Κώστας, στηρίζεται στὰ πόδια του καὶ μὲ τὰ δυό του χέρια σέρνει τὸ παιδί στὴν ἀκροθαλασσιά.

4. "Ὀλοι πλησιάζουν τὸ παιδί καὶ σκύβουν μὲ καρδιο-

χτύπι ἐπάνω του. Τὸ ἔβαλαν μὲ τὸ κεφάλι κάτω, γιὰ νὰ βγάλη τὴ θάλασσα, ποὺ εἶχε καταπιεῖ. Ἦταν κατάχλωμο, σὰ νεκρό. Εὐτυχῶς σὲ λίγο ἐνίωσαν μιὰν ἀδύνατη ἀναπνοὴ νὰ βγαίνει ἀπὸ τὸ στόμα του. Τὰ κλειστά μάτια του ἀνοιξαν κι ἀντίκρισαν τὰ μάτια τῆς μητέρας του, ποὺ τὸ κρατοῦσε στὴν ἀγκαλιά της.

5. Τότε θυμῆθηκαν τὸν σωτήρα τοῦ παιδιοῦ. Ἀλλὰ τοῦ χάκου τὸν ζήτησαν τριγύρω τους. Ὁ Κώστας δὲν ἦταν ἐκεῖ.

Ἀφοῦ ἄφησε στὰ χέρια τῶν ἀνθρώπων τὸ ἀναίσθητο σῶμα, τραβήχτηκε παράμερα. Ἦταν τόσο κουρασμένος! Τοῦ φαίνονταν πῶς θὰ λιποθυμοῦσε. Τ' αὐτιά του βοῦιζαν κι ὅλα στριφογύριζαν ὀλόγυρά του. Δὲν μποροῦσε νὰ σταθῇ στὰ πόδια του. Κάθισε σὲ μιὰ πέτρα, ἀνάσανε δυνατὰ κι ἀφοῦ συνῆρθε λίγο, πῆρε τὸ σακάκι του καὶ τράβηξε γιὰ τὸ σπίτι του.

Δὲν πῆγε ἀπὸ τὸν πλατὺ δρόμο τῆς ἀκρογιαλιᾶς, ὅπου ἦταν τὰ ἐμπορικὰ καὶ τὰ καφενεῖα. Χώθηκε σὲ κάτι στενὰ ἀπόμερα δρομάκια. Ἡ φορεσιά του, ἡ ὀλοκαίνουργη λινὴ φορεσιά του, ἦταν σὲ κακὴ κατάσταση. Τὸ σακάκι του τσαλακωμένο καὶ λερωμένο, τὸ γιλέκο του καὶ τὸ παντελόνι, κολλημένα ἐπάνω του, ἔσταζαν θάλασσα.

Ἐκεῖ ποὺ περνοῦσε, οἱ γειτόνισσες τοῦ ἔριχναν περιφρονητικὲς ματιές, σὰ νὰ τοῦ ἔλεγαν :

— Τὸ κακόπαιδο! Ἐπαιζε κι ἔπεσε στὴ θάλασσα. Κρίμα στὰ ὅμορφα καινούρια ροῦχα !

Ὁ Κώστας μποροῦσε νὰ τοὺς πῇ :

— Δὲν ἔπαιζα. Ἐσωσα μιὰ ζωή. Ἀλλὰ δὲν εἶπε τίποτε. Τί τὸν ἐνοιαῖζε; Ἀς ἔλεγαν ὅ,τι ἤθελαν.

6. Ἀνέβηκε μὲ καρδιοχτύπι ὁ Κώστας τὴ σκάλα τοῦ σπιτιοῦ του. Ὅλο συλλογιζόταν τί θὰ ἔλεγε ἡ μητέρα του, ἅμα τὸν ἔβλεπε σ' αὐτὴ τὴν κατάσταση.

Κι ἀλήθεια. Ταραχή, λύπη καὶ θυμὸς ζωγραφίστηκαν μονομιᾶς στὸ πρόσωπό της. Λίγο ἔλειψε λόγος πικρὸς νὰ βγῇ ἀπὸ τὰ χεῖλη της. Ἀλλὰ ὁ Κώστας, ὠχρὸς ἀκόμα ἀπὸ τὴ συγκίνηση καὶ τὴν ἐξάντληση, ἔτρεξε κοντά της καὶ τῆς διηγήθηκε τί εἶχε γίνει.

Ἐκείνη ἀνοίξε τὴν ἀγκαλιά της καὶ τὸν ἔσφιξε δυνατὰ.

— Κι ἂν πνιγόσουν κι ἐσύ, παιδί μου; τοῦ εἶπε μὲ τρεμάμενη φωνή.

Καὶ τὰ δάκρυα ἔτρεχαν ἀπὸ τὰ μάτια της κι ἀνατρίχιαζε στὴ σκέψη, πὼς κινδύνεψε τὸ παιδί της. Καὶ τὸν μάλωνε χαϊδευτικά. Μὰ ὁ Κώστας ἔνιωθε πὼς ἦταν εὐχαριστημένη ἀπ' αὐτόν.

Α 7. Ὁ πατέρας τοῦ Κώστα ἦταν στὸ καφενεῖο κι ἐκεῖ ἔμαθε τί ἔγινε. Ἦρθε βιαστικά στὸ σπίτι. Σὰν εἶδε τὸν Κώστα, τὸν σήκωσε ψηλά, τὸν φίλησε καὶ σκούπισε κρυφὰ ἓνα δάκρυ . . . Α

Ο "Ολ' αὐτὰ τὰ ξαναθυμᾶται ὁ Κώστας κάθε φορὰ ποὺ βλέπει τὴ λινὴ φορεσιά, ποὺ μὲ στοργὴ τὴ φύλαξε ἀπὸ τότε. ΒΞαναβλέπει μπροστά του μιὰν ἀπὸ τὶς ὠραιότερες στιγμὲς τῆς ζωῆς του. Νιώθει στὰ χεῖλη του τὰ φιλήματα τῆς μάνας του καὶ στὸ μάγουλό του τὸ δάκρυ τοῦ πατέρα του.

Ἀλήθεια! Αὐτὴ ἦταν ἡ ὠραιότερη φορεσιά ἀπ' ὅσες φόρεσε ὡς τώρα. Μ

Ἀπὸ τὸ βραβευμένο ἀναγνωστικὸ Δ' τάξεως
Γ. Ἀποστολίνα - Χ. Σακελλαρίου - Ν. Σκόπα

Ἀριστ. Κουρτίδης

68. Ο ΤΡΑΓΟΥΔΙΣΤΗΣ

Ὁ μύρμηγκας ὁ κύρ Ἀργύρης,
 πού 'ναι μεγάλος νοικοκύρης,
 βαρέθηκε ὅλο νὰ μαζεύη·
 σήμερα θέλει νὰ γλεντήση
 καὶ τὰ λαλούμενα γυρεύει,
 μὰ ὅχι τὸ γλέντι νὰ στοιχίση·
 τοῦ ἀρέσει λίγο ἢ εὐθυμία
 σὰ γίνεται μὲ οἰκονομία.

Λοιπόν, τὸν τζίτζικα προσμένει
 νὰ 'ρθῇ, ὅπως πάντα, στὴν ἐλιά του. ○
 Λένε πὼς ἔχει αὐτὸς κρυμμένη
 μιὰ πίπιζα στὸ λάρυγγά του
 καὶ παίζει πάντα στὸ λιοπύρι
 σὰ βιολιτζῆς σὲ πανηγύρι. Δ

Καὶ νά! στὸ δέντρο ἀνεβασμένος
 ὁ τζίτζικας λαλεῖ καὶ παίζει
 κι ὁ μύρμηγκας εὐτυχισμένος
 στρώνει ἀπὸ κάτω τὸ τραπέζι.

Τὸ γλέντι στάθηκε μεγάλο·
 χορεύει καὶ συρτὸ καὶ μπάλο.

Τὰ ἔντομα παραταγμένα

βλέπουν καὶ τὰ 'χουνε χαμένα!

—«Ἐχάλασε, σοῦ λένε, ἡ πλάση,
 ἀφοῦ κι ὁ μύρμηγκας κι αὐτὸς
 μὲς στοὺς σφιχτοὺς ὁ πιὸ σφιχτὸς
 ἐβάλθηκε νὰ διασκεδάση».

—«Ὡραῖα μοῦ παίζεις, τζίτζικά μου,
 ἐγλέντησα μὲ τὴν καρδιά μου,

δὲν ἔκαμες μιὰ νότα λάθος,
καὶ δύναμη ἔβαλες καὶ πάθος,
κι ἄς εἶσαι πάντα νηστικός.
Καλὸ εἶναι τώρα νὰ περάσης
νὰ φᾶς, νὰ πιῇς καὶ νὰ χορτάσης
σὰν πεινασμένος μουσικός.
Δυστυχισμένε! ἄς ἔχῃς χάρη
πάρε δυὸ τρία σπυριὰ σιτάρι».

— Κυρ-μύρμηγκα, σ' εὐχαριστῶ.
στὸ δέντρο εἶναι καλὰ νὰ μείνω
καὶ τῇ δροσούλα του νὰ πίνω,
βασιλικά μὲ τρέφει αὐτό.
Δὲν τρώω σιτάρι μήτε στάχυ·
τὰ φαγητὰ στὸ πανηγύρι
κι ἡ χωριατιά τοῦ νοικοκύρη
βάρος μοῦ στέκουν στὸ στομάχι.
Σὲ πανηγύρια δὲ συχνάζω,
μὲ τὸ σκοπὸ μου διασκεδάζω.
Γιατί ξοδεύεις τὰ λεφτά σου;
Δὲν ἔπαιζα τῆς ἀφεντιᾶς σου.

Εἶμαι ἀπ' τὸν ἥλιο μαγεμένος
στὸ πράσινο κλαράκι ἐδῶ
κι ἀπὸ ψηλὰ διορισμένος,
τὸν ἥλιο γιὰ νὰ τραγουδῶ.
Λοιπόν, τὸ κάλεσμά σου ἄς λείψῃ,
τρῶγε, θησαύριζε αὐτοῦ κάτου.
Καθένας ἔχει τὴ δουλειά του·
ἐσὺ στὴν τρύπα, ἐγὼ στὰ ὕψη.

69. ΥΜΝΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΝ

Σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν κόψη
τοῦ σπαθιοῦ τὴν τρομερή,
σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν ὄψη
ποὺ μέ βία μετράει τὴ γῆ.

Ἀπ' τὰ κόκαλα βγαλμένη
τῶν Ἑλλήνων τὰ ἱερὰ
καὶ σὰν πρῶτα ἀνδρειωμένη,
χαῖρε, ὦ, χαῖρε, Ἑλευθεριά!

Ἐκεῖ μέσα ἐκατοικοῦσες
 πικραμένη, ἐντροπαλή,
 κι ἓνα στόμα ἀκαρτεροῦσες,
 ἔλα πάλι νὰ σοῦ πῇ.

Ἄργειε νὰ ἴθῃ ἐκείνη ἡ μέρα,
 καὶ ἦταν ὅλα σιωπηλά,
 γιὰ τὸ τὰ ἴσκιαζε ἡ φοβέρα
 καὶ τὰ πλάκωνε ἡ σκλαβιά.

« Ἀπαντα »

Διονύσιος Σολωμός

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1ος ΚΥΚΛΟΣ - ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ

	Σελίς
1. Τὸ ὄργωμα, Σπ. Μεῶ.....	9
2. Ὁ τρύγος, Γ. Ἀποστολικά.....	12
3. Στοὺς ἐλαιῶνες καὶ στὰ νυχτέρια τοῦ χωριοῦ.....	15
4. Ἡ ἐλιά (ποίημα), Κ. Παλαμᾶ.....	18
5. Πρωτοβρόχι (ποίημα), Γ. Δροσίνη.....	20
6. Ἡ δύναμη τῆς προσευχῆς, Γ. Μέγα (διασκευή).....	22
7. Ἡ σημαία (ποίημα), Ἰ. Πολέμη.....	25
8. Τὸ παράπονο τοῦ εὐζώνου, Χρ. Κολιάτσου.....	27
9. Ὁ ἥρωϊκὸς ἡμιονηγός, Χρ. Κολιάτσου.....	30
10. Μολῶν λαβὲ (ποίημα), Χ. Σακελλαρίου.....	32
11. Ἐνα ἐλληνόπουλο, Τ. Ἄγρα.....	33
12. Ἐνα εὐεργετικὸ ζῶο, Θ. Μακροπούλου.....	36
13. Λύκος κι ἀλεπού, Χ. Σακελλαρίου.....	40
14. Τὸ μῦδι κι ὁ ποντικός, Θ. Ποταμιάνου.....	43
15. Ὁ τσέλιγκας (ποίημα), Κ. Κρυστάλλη.....	46
16. Ἡ βελανιδιά διηγεῖται τὴν ἱστορία της, Ἀρ. Κουρτίδη.....	47
17. Ὁ πεῦκος (ποίημα), Ζ. Παπαντωνίου.....	51

2ος ΚΥΚΛΟΣ - ΧΕΙΜΩΝΑΣ

18. Χειμωνιά (ποίημα), Μ. Στασινοπούλου.....	55
19. Τὸ χιόνι.....	56
20. Στὰ κρύα καὶ στὰ χιόνια, Γ. Μέγα.....	58
21. Χριστουγεννιάτικη ἱστορία, Σ. Λάγκερλεφ.....	61
22. Εἶδα χτὲς βράδυ (ποίημα), Τ. Ἄγρα.....	64
23. Φουρτουνιασμένη θάλασσα, Γ. Ἀννίνου.....	65
24. Παραδόσεις γιὰ τὸ Δωδεκαήμερο, Κ. Ρωμαίου.....	68
25. Ὁ ἅγιος Βασίλης (ποίημα), Στ. Σπεράντσα.....	70
26. Ἡ δικαιοσύνη τῆς θάλασσας, Ἀ. Καρκαβίτσα.....	71
27. Τὸ ρίξιμο τοῦ καραβιοῦ, Ἀ. Καρκαβίτσα.....	76

28. Τὸ εὐλογημένο καράβι (ποίημα), Ζ. Παπαντωνίου. †	79
29. Δαίδαλος καὶ Ἰκαρος, Ἄλεξ. Δέλτα.	80
30. Ἡρώες τοῦ καθήκοντος, Ν. Σκόπα	82
31. Μιά ἐπικίνδυνη ἀποστολή, Χ. Σακελλαρίου. †	86
32. Ἡ ἀρχαία Ὀλυμπία, Ἀρ. Κουρτίδη.	90
33. Ὁ τελευταῖος θρίαμβος, Χ. Σακελλαρίου. †	93
34. Ὁ ὄρκος τῶν Ἀθηναίων ἐφήβων, (μετάφρ.) Χ. Σακελλαρίου.	97

3ος ΚΥΚΛΟΣ - ΑΝΟΙΞΗ

35. Ἡ Ἀνοιξη (ποίημα), Ἰ. Βηλαρά.	103
36. Ὁ κήπος τὴν ἀνοιξη, Ἀ. Καρκαβίτσα	104
37. Τὰ κάρβουνα καὶ ὁ ἀσβέστης, Ἀ. Καρκαβίτσα	107
38. Τί θὰ πῇ σκλαβιά, Π. Νιρβάνα	110
39. Τὸ κλεφτόπουλο (ποίημα), Δημοτικό.	112
40. Τὸ θεριὸ ποῦ ἐγινε εὐεργέτης, Νικ. Σκόπα	112
41. Ἑργασία (ποίημα), Γ. Μαρκοῤ. †	115
42. Ἡ Λαμπρή.	116
43. Ὁ Χριστὸς καὶ τὰ πουλάκια, Σ. Λάγκερλεφ	119
44. Τὸ ρημοκλήσι (ποίημα), Ν. Κανάκη	122
45. Ὁ μπαρμπα - Θανάσης καὶ οἱ παροιμίες του	122
46. Τὰ ροδάκινα τοῦ Πετράκη. †	124
47. Ὁ Φαέθοντας	128
48. Τὸ τραγούδι τοῦ ἡλίου (ποίημα), Ζ. Παπαντωνίου.	134
49. Τὸ θεσσαλικὸ θαῦμα, Χ. Σακελλαρίου.	135
50. Ὁ Μίδας, Ν. Ἐλατου	137
51. Ὁ ἀργοναύτης Ἀγκαῖος, Ν. Ἐλατου.	141
52. Ὁ παππούς, Ἀ. Καρκαβίτσα	143
53. Αὐτοθυσία μάνας, Ἀ. Καρκαβίτσα. †	147
54. Ὁ πρῶτος ἀγγειοπλάστης	151
55. Πῶς ὁ ἀνθρώπος ἔρχισε νὰ καλλιεργῇ τοὺς δημητριακοὺς καρποὺς.	155
56. Ἡ ἱστορία τῆς πατάτας.	159
57. Ἡ φωτιά ποῦ κοιμόταν, Χ. Σακελλαρίου. †	165

4ος ΚΥΚΛΟΣ - ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ

58. Καλοκαίρι (ποίημα), Κ. Παλαμά.	171
59. Ἀλυκές.	172
60. Ἡ σουπιά, Ἀ. Καρκαβίτσα	178
61. Τὸ πυροφάνι (ποίημα), Γ. Δροσίνη.	183

62. Γοργόνα, Στρ. Μυριβήλη...†.....	184
63. Κρίμα νά χαθῇ ἡ μαυρομάτα, Ν. Ἑλατου...†.....	188
64. Θέλω νά χτίσω ἓνα σπιτάκι (ποίημα), Κ. Παλαμά. †.....	191
65. Εἶδες ἄσπρο κόρακα; Ν. Ἑλατου. †.....	192
66. Τὸ τραγούδι τῶν πουλιῶν (ποίημα), Ν. Κανάκη .†.....	196
67. Ἡ ὠραιότερη φορεσιά, Ἄρ. Κουρτίδη †.....	196
68. Ὁ τραγουδιστής (ποίημα), Ζ. Παπαντωνίου..†.....	201
69. Ὕμνος εἰς τὴν Ἑλευθερίαν (ποίημα), Δ. Σολωμοῦ.....	203